

Yıl: 50 Sayı: 132

Nisan-Mayıs-Haziran 2025

Bursa Barosu

DERGİSİ

Bursa Barosu

her yönüyle
sosyal medya
hesaplarında...

Ayrıca

App Store Google Play

'den indirilebilen
BURSA BAROSU
uygulamasıyla
avucunuzun içinde...

şimdi de

HAZİRAN 2025

içindekiler

Sayfa 6

Bursa Barosu Ankara'da Atatürk'ün manevi huzuruna çıktı.

Sayfa 8

TBB'nin düzenlediği yürüyüşte sloganlar hukukun üstünlüğü içindi.

Bursa Barosu

Yıl: 50 Sayı: 132
Nisan-Mayıs-Haziran 2025
Yerel Süreli Yayın (3 Aylık)

İmtiyaz Sahibi
Bursa Barosu adına
Av. Metin ÖZTOSUN

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Av. Özen DAĞDEVİREN

Editör-Sayfa Tasarımı
İhsan BÖLÜK

Baskı
Dizgi Ofset
Matbaacılık ve Cilt Sanayi
Matbaacılar Sitesi, Dizgi Cad.
No. 6 - KONYA
Tel: 03323420742
Faks: 03323420005
dizgiofset@yahoo.com

Yayıncı / Yönetim
Bursa Barosu Başkanlığı

Kıbrıs Şehitleri Cad.
Adalet Sarayı
G-Blok Kat:1
Osmangazi
BURSA

Tel: 444 50 99
0224 251 66 06

Faks: 0224 251 62 49

basin@bursabarusu.org.tr

Bursa Barosu Dergisi, Bursa Barosu Başkanlığı tarafından T.C. yasalarına uygun olarak yayımlanmaktadır. Bursa Barosu Dergisi'nin isim ve yayın hakkı Bursa Barosu Başkanlığı'na aittir. Yayımlanan yazı, fotoğraf ve konuların her hakkı saklıdır ve tüm sorumluluğu eser sahiplerine aittir. İzin alınmadan alıntı yapılamaz. Reklamların sorumluluğu reklam verenlere aittir. Bursa Barosu Dergisi, Basın Meslek İlkeleri'ne uymaya söz vermiştir.

içindekiler

4 Başkandan

9 Bursa Barosu Başkanı Öztosun'dan 5 Nisan Avukatlar Günü açıklaması: "Hiçbir haksızlığa boyun eğmeyeceğiz, cübbelerimizi kimsenin önünde iliklemeyeceğiz"

13 Avukat Ahmet Keskin, 20 gün hukuksuz şekilde tutuklu kaldı

17 Öğrencilerin barışçıl toplantı ve gösteri yapması anayasal haktır

18 İmamoğlu Davasını takip ediyoruz
Silivri'de bir dizi ziyaret

19 Avukatlık faaliyeti suç değildir!
Hukuku savunan avukatlara abluka

20 İstanbul Barosu davasının duruşması Silivri'de yapıldı.
Hukukun üstünlüğü ve savunma hakkı için birlikteyiz!

21 İstanbul Barosu ve yöneticilerine yönelen hukuksuzluktan vazgeçilmeli!
Hukuksuzluğa alışmayacağız!

22 Avukatın sesi kesilirse vatandaşın nefesi kesilir!
İnsan Hakları Komisyonu'ndan valiliğin eylem yasağına dava

24 "Blokzincir'in Sözleşmelere Uygulanabilirliği"
konulu makale yarışması sonuçları belli oldu

28 Baro genel sekreterleri TB'de toplandı

31 Barolardan eşzamanlı tepki: Anadolu'yu,
maden şirketlerinin sahası yapacaklar!

42 Bizimle şarkı söyler misiniz?

43 Türkülerle yudum yudum Anadolu!

44 Av. Rafet Cambaz Halı Saha Futbol
Turnuvası'nın 19'su gerçekleştirildi

45 Küba'da olmak...
Av. Gaffar AKER

makaleler

49

GELECEĞİN HABERCİSİ AKILLI
SÖZLEŞMELER

Av. Iryna AKSAKAL

63

YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ ADLİ
KARARLAR: ADİL
YARGILANMA HAKKI
TEHLİKEDE Mİ?

Av. Ercüment YÖNDEM

70

BİR CEZA MUHAKEMESİ
DEVİRİMİ: (AI) İLE SUÇU
ENGELLEME

Av. Kamil KOTİLOĞLU

73

BİR YAPININ RUHSATA
TABİ OLUP OLMADIĞININ
BELİRLENMESİNDE
DİKKATE ALINMASI
GEREKEN KISTASLARA DAİR
DEĞERLENDİRME

Av. Dr. Nezih SÜTÇÜ

86

UYUŞTURUCU MADDE
SUÇLARINDA KASTIN
BELİRLENMESİ:
KULLANMA MI, TİCARETE ARZ
MI?

Av. Aziz KARACAN

97

İŞVERENİN HAKLI FESHİNDE
FESHE YETKİLİ MAKAM VE
SÜRE

(Yargıtay Kararı İncelemesi)

Av. Tolga SOLMAZ

Başkan'dan...

"-Nasıl bir dünya arzuluyorsunuz?

-Nasıl bir dünya mı? Haksızlıkların olmadığı bir dünya... İnsanların hepsinin mesut olduğu, hiç olmazsa iş bulduğu, doyduğu bir dünya... Hırsızlıkların, başkalarının hakkına tecavüz etmelerin bol bol bulunmadığı... Pardon efendim! Bol bol bulunmadığı ne demek? Hiç bulunmadığı bir dünya... "

Sait Faik / Havada Bulut

Değerli meslektaşlarım;

Hukuk devletin temel taşı olan hukukun üstünlüğü kavramı yalnızca bir ideal değil, bir ülkede tüm yaşıntının tam merkezinde var olması gereken bir ilkedir. Bu ilke; hukukun herkese eşit ve adil şekilde uygulanmasını, hukuk güvenliğini, hukukun öngörülebilirliğini tehdit eden keyfi tüm anlayışların reddini ve en önemlisi de bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin korunmasını ve geliştirilmesini esas alır.

Biz hukukçuların değerini bildiğimiz ve sıkı sıkıya sarılarak gerçekleşmesi için mücadele ettiğimiz hukukun üstünlüğü olmadan ne gerçek bir demokrasi inşa edilebilir ne de insan haklarından söz edilebilir. O yüzden bizlerin parolası hukukun üstünlüğü, bu mücadelenin işareti demokrasi ve onun en önemli değeri ise insan haklarıdır.

Prof. Dr. İona Kuçuradi'ye göre "İnsan değerli bir varlıktır ve insan hakları da insanın bu değeri üzerine temellendirebilir."

İnsan değerli bir varlıktır, çünkü insan bilim, felsefe, teknoloji, hukuk, edebiyat, sanat gibi değerler üretir. İnsan esas itibari ile değerler üreten bir varlık olduğu için bu değerleri üretmesine olanak sağlamak gerekir. Bu olanakların geliştirilmesinin engellenmesi veya buna imkan sağlanmaması, insan haklarının ihlal edilmesidir. İnsanların yaşam haklarını, eğitim hakkını, bilim , sanat ve diğer haklarını korursanız; insanlar geliştirdikleri olanakları insanlığa içinde yaşadığı topluma faydalı olacak şekilde ortaya koyabilirler. Buna olanak sağlanmaz ise değer üretemeyen insan da değersizleşir ve insan olmaktan kaynaklı onurunu yitirir.

Çağdaş Hukukçular Derneği Başkanı politik aktivist Selçuk Kozağaçlı "Ne için yaşıyoruz? Güvenlik yok, iş yok, gelecek yok, hukuk yok, anayasa yok. Yaşıyoruz, bu yaşamak çok kutsal öyle mi? Yaşamın kendisi değil kutsal olan. Kutsal olan adil bir yaşam, kutsal olan onurlu bir yaşam..." dediği ikonik konuşmasında da insanın değeri ile onuru arasındaki bu hususa dikkat çekmekte...

Hukukun üstünlüğünün sağlanmasında demokrasi

ile hukuk arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır. Demokrasi, salt olarak halkın yönetime seçimler yoluyla katılma hakkının ötesinde; çoğunluğun veya iktidarların tahakkümünü önleyici kurumların, medyanın, sivil toplumun , denge ve denetim mekanizmalarının etkin çalıştığı bir rejimin adıdır. Demokrasi de ancak hukukla teminat altına alınır; hukuk ise ancak bağımsız ve tarafsız yargı eliyle yaşatılır. Böyle bir sistemin en önemli halkalarından biri ise savunma hakkıdır. Ve savunma hakkının hayata geçirilmesini sağlayan kişi de avukattır.

Hukukun üstünlüğü ve demokrasinin en önemli değeri olan "İnsan hakları" hiçbir koşulda vazgeçilemeyen, devredilemeyen ve evrensel olan insanın doğuştan sahip olduğu haklardır. Yaşam hakkı, düşünce özgürlüğü, adil yargılanma hakkı ve mülkiyet gibi temel hakların güvence altına alınması ise etkin bir hukuk sistemiyle mümkündür. Ancak ne yazık ki bugün, ülkemizde insan hakları ihlallerinin sıradanlaştığı; hukukun siyasallaştığı bir dönem yaşanmaktadır. Bu tür dönemlerde ise yargının bağımsız ayağını temsil eden avukatlara da büyük sorumluluklar düşmektedir.

Avukatlık, anayasa ile güvence altına alınmış savunma hakkının hayata geçirilmesini sağlayan, kamu hizmeti niteliği taşıyan, yargının kurucu unsurlarından biri olan bağımsız bir meslektir. O yüzden aslında avukat hakları tüm vatandaşların da haklarıdır. Avukatlar, yalnızca müvekkillerinin değil; adaletin, toplumun ve geleceğin temsilcileridir. O yüzden savunma makamının temsilcisi olan avukatların görevlerini her türlü baskıdan, korkudan ve müdahaleden uzak biçimde yapabilmeleri, adil yargılanma hakkının ayrılmaz bir parçasıdır. Avukata yönelik her saldırı, kısıtlama, engelleme aslında doğrudan adalet sistemine ve vatandaşların adil yargılanma haklarına yapılmış bir saldırdır.

Yukarıda bahsettiğimiz gibi hukukun üstünlüğü, demokrasinin sigortasıdır, insan hakları ise bu demokratik hukuk devleti sistemin en değerli korunan değeridir. Ancak bu değerlerin sürdürülebilirliği, etkin ve özgür bir savunma mekanizması ile mümkündür. O yüzden avukatlar; baskıya boyun eğmeden, korkuya teslim olmadan, sadece yasaların değil vicdanın da sesi olarak görevlerini yerine getirmelidir.

Biz avukatların yargılama sürecindeki rolü bir lütuf değil, yukarıda bahsettiğimiz gibi temel insan haklarına dayanan anayasal ve vazgeçilmez bir zorunluluktur. Ancak bildiğiniz gibi ülkemizdeki uygulamalarda avukatların mesleki faaliyetleri türlü bahanelerle engellenmekte, yargının diğer organlarıyla eşitlik içinde yer alma hakları

zayıflatılmakta, zaman zaman fiziksel şiddete, yargısal tacize ya da itibarsızlaştırmaya maruz kalmaktadır. Bu durum yalnızca avukatı değil, bireyin hak arama özgürlüğünü ve dolayısıyla toplumsal adaleti tehdit eder bir duruma gelmiştir.

Örneğin meslektaşımız Av. Mehmet Pehlivan hakkında, yürüttüğü avukatlık faaliyeti gerekçe gösterilerek İstanbul 9. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından verilen tutuklama kararı; kişi özgürlüğü, adil yargılanma hakkı ve savunma hakkı başta olmak üzere anayasal güvencelere ve evrensel hukuk normlarına açıkça aykırıdır. Avukatın mesleki faaliyetleri, görevini yürütürken kurduğu müvekkil ilişkisi, savunma içeriği ve biçimi, hiçbir koşulda soruşturma ve kovuşturma konusu haline getirilemez. Bu durum, yalnızca bireysel bir hak ihlali değil; yukarıda da bahsettiğimiz gibi savunma makamının ve hukuk devletinin işleyişine yönelik ağır bir tehdit oluşturmaktadır.

Bu tehdide karşı güçlü bir ses çıkarmak için Haziran ayında Çağlayan adliyesinde bazı Baro başkanları ile beraber basın açıklaması yaptık ve akabinde protesto yürüyüşü gerçekleştirmek istedik. Ancak yürüyüşümüz polis ablukası ile engellendi. Bu abluka aslında ülkemizde hukuku savunan avukatlar nezdinde tüm hukuk sisteminin ne tür baskı ve abluka altında olduğunu "üstünlerin" kendi hukuklarını avukatlara da dayattığını ve vatandaşların adil yargılanma hakkının ne tür bir tehlikede olduğunu bize açıkça gösterdi.

Ancak biz mesleğin anlamını bilen ve ona uygun davranan hukukçular ne olursa olsun çevremizi ve hukuk düzenini saran tüm bu hukuksuz ablukaları deleceğiz.

Niçin böyle yaptığımızı neden böyle yapmak zorunda olduğumuzu İona Kuçuradi hocanın sözleriyle cevaplayalım;

"Bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de gerek toplumsal yaşamın geniş çerçevesi, gerekse günlük ilişkilerin dar çerçevesi içinde olup biten birçok olayların en dikkati çeken belirtisi, çatışan anlayışların, çarpışan iddiaların arasında kişilerin harcanmasıdır. İnsanlığa hizmet ya da herhangi bir kuruma veya düşünceye hizmet adı altında veya hizmet etmek niyetiyle kişilere yapılan haksızlıklar karşısında bu haksızlıkları önemsemeyen veya önemsemeye korkan ya da en kötüsü, kendi çıkarları gerektirdiği için önemseyen insanların tutumu karşısında boğazı tıkanan, midesi bulanık kişi için tek çıkar yol kendisini bir örnek olarak öne sürüp insanca yaşamaktır. Böyle bir yaşam her yönden gelen tehlikeler ne olursa olsun insana yakışır

 Av. Metin Öztosun

yaşamaktır. Böyle bir yaşamın temel koşulu, insanın daha doğrusu kişinin ana değer, kayıtsız şartsız ana değer olduğunu kavrayabilmek ve bunu gözden kaçırmadan davranmak, Don Kişotça da olsa bir şey yapmaktır."

İnsana yakışır bir yaşamı savunan avukatlık mesleğinin deontolojisi, haksızlıkları gören ve yalnızca kendi çıkarı için değil kime ve nereden gelirse gelsin haksızlığa itiraz eden bir anlayış üzerine kuruludur. İşte bu yüzden bu anlayış üzerinde hareket etmeye devam ederek avukatlık mesleğinin kriminalize edilmesine, meslektaşlarımızın mesleki faaliyetleri nedeniyle yargı tehdidi altında tutulmasına, savunmanın susturulmasına karşı mücadele ederek, savunmayı yargılayan anlayışa karşı savunmaya savunacağız. Korkmadan yılmadan boyun eğmeden "hak kuvvetten üstündür" demeye devam edeceğiz.

Hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Avukatlar 5 Nisan'da Anıtkabir'deydi!

**Türkiye Barolar
Birliği'nden Anıtpark'a
yaklaşık 4 kilometre
boyunca sloganlar
atarak yürüyen
avukatlar adalet istedi.**

Bursa Barosu, yönetimi ve üyeleriyle iki otobüsle Ankara'da, TBB tarafından organize edilen programa katıldı. Anıtpark'ta TBB Başkanı Sağkan'ın konuşmasından sonra baro başkanları Atatürk'ün manevi huzuruna çıktı.

BURSA BAROSU BAŞKANI ÖZTOSUN'DAN 5 NİSAN AVUKATLAR GÜNÜ AÇIKLAMASI:

**"HİÇBİR HAKSIZLIĞA
BOYUN EĞMEYECEĞİZ,
CÜBBELERİMİZİ
KİMSENİN ÖNÜNDE
İLİKLEMEYECEĞİZ"**

Değerli meslektaşlarım;
Anadolu ve Rumeli müdafayı hukuk, Kuvayı Milliye ruhuyla Cumhuriyetimizi kuran kadrolarda yer alan ve bu anlayışı kuşaklar boyunca devam ettiren Bursa Barosu'nun başkanı olarak hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bursa Barosu olarak öncelikle 5 Nisan Avukatlar Günü'nde, mesleğimizin onurunu ve laik demokratik hukuk devletinin temel ilkelerini savunma kararlılığımızın altını bir kez daha çiziyoruz. Avukatlar, yalnızca bireylerin haklarını değil, aynı zamanda hukukun üstünlüğünü, adil yargılanma hakkını ve demokratik toplum düzenini koruma sorumluluğunu taşımaktadır. Hukuk devleti ilkesinin aşıldığı, yargının bağımsızlığının zedelendiği ve savunma makamının sistematik biçimde baskı altına alınmaya çalışıldığı, avukatlık mesleğinin icrasını zorlaştıran hukuki, ekonomik ve sosyal engellerin giderek arttığı bir ortamda; savunma hakkını, meslek örgütlerimizin bağımsızlığını ve hukukun üstünlüğünü koruma sorumluluğuyla hareket ediyoruz ve etmeye devam edeceğiz.

HUKUK DEVLETİ İLKESİ, BAĞIMSIZ SAVUNMANIN VARLIĞIYLA KAİMDİR. Avukatlık mesleğinin bağımsızlığı, bağımsız yargının ve adil yargılanma hakkının korunmasının da ön şartıdır. Bu doğrultuda, İstanbul Barosu

Genel Kurulu'nun iradesiyle göreve gelen başkan ve yönetim kurulu üyelerinin, mesnetsiz iddialara dayanarak, hukuka aykırı bir kararla görevden alınmak istenmesi, hukukun üstünlüğü ve bağımsız yargı ilkelerine açıkça aykırıdır. Bu, yalnızca bir baro yönetimine yönelik tasarruf olmanın ötesinde, tüm baroların kurumsal özerkliğine, savunma makamının bağımsızlığına ve hukukun üstünlüğüne yönelik ağır bir müdahale niteliği taşımaktadır. Zira barolar, yalnızca meslek örgütleri değil, aynı zamanda demokratik toplum düzeninin teminatı olan anayasal kurumlardır. Bu sebeplerle avukatların mesleki faaliyetleri nedeniyle yargısal ve idari baskılara maruz bırakılması, kamu gücünü elinde bulunduran merciler tarafından meslek örgütlerinin işlevsiz hale getirilmeye çalışılması, baroların kanundan kaynaklı görevlerini yerine getirmelerine ilişkin işlemlerinin hukuki ve cezai yaptırımlara konu edilmesi asla kabul edilemez.

Son dönemde, **HUKUK DEVLETİ İLKESİYLE BAĞDAŞMAYAN,** yargının tarafsızlığını ve bağımsızlığını ihlal eden, yürütmenin yargı süreçlerine doğrudan müdahale ettiği kanaatini güçlendiren hukuka aykırı çok sayıda uygulamaya tanıklık edilmektedir. Bu süreçte doğrudan siyasi sonuçlar doğuran işlemleri

nedeniyle, yargının siyasi saiklerle hareket etmeye zorlandığı izlenimi doğuran; kişilerin ve avukatların ifade özgürlüğü, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı gibi anayasal haklarını açıkça ihlal eden gelişmeler yaşanmaktadır. Mahkemelerin, hukukun temel ilkelerine ve yerleşik içtihada aykırı şekilde verdiği kararlar, yurttaşların hukuka olan güvenini de çok derinden sarsmaktadır.

Bu gelişmeler, yargının siyasi çatışma ve çekişmelerin etkisine açık hale getirildiği, hukuk güvenliğinin ortadan kalktığı ve keyfi uygulamaların olağanlaştığı bir sürecin parçası olarak karşımıza çıkmaktadır.

Değerli meslektaşlarım;

2025 yılında tüm bu sonuçların yaşandığı, ülkemizin ve mesleğimizin içinde bulunduğu hukuki ahval ve şeraiti gözden geçirmek gerekirse;

-2017 Anayasa değişikliğiyle devletin tüm kuvvetlerinin örtülü olarak yürütmede birleştiği, yürütmeye karşı itiraz, denetleme mekanizmalarının işlemediği;

-Yargının ceza ve usul yasalarını alt üst eden kararlar verdiği, yargının araçsallaştırıldığı;

-**TBMM’NİN FONKSİYON KAYBI**nın en üst seviyeye çıktığı ve şekli bir hal aldığı yürütmeyi denetleme fonksiyonunu artık yapamadığı, hatta tamamen yürütmenin etkisine girdiği;

-Hukukun ve yargının araçsallaştırılması sebebiyle muhalif olan siyasetçi, basın mensubu, avukatlar, öğrenciler, sanatçılar ve sade vatandaşların kriminalize edilip yasal lince maruz kalıp tutuklandıkları ya da adli kontrollerle susturulmaya çalışıldıkları;

-Düşünce ve ifade özgürlüğüne, toplantı ve gösteri haklarına yönelik kısıtlamalar ve hukuka aykırı müdahalelerle ülkemizin daha baskıcı otoriter bir rejimin kısılcına alınmaya çalışıldığı;

-Bizzat RTÜK kanalıyla **BASINA VE MEDYAYA DAHA YAYIN YAPMADAN “ŞUNU YAYINLAMA, BUNU YAYINLAMA” SEKLİNDE SANSÜR** uygulanmaya çalışıldığı;

-Kamu yayıncısı TRT’nin ifade özgürlüğünü kullanan sanatçıları diğer tüm sanatçılara gözdağı verecek şekilde işlerinden uzaklaştırdığı;

-Tek ses tek görüş kısırlılığı ile devlet yönetiminde hakikatten kopuşlar yaşandığı ve mevcut sistemin hukuki, sosyal ve ekonomik krizlere yol açtığı ve krizlerin artarak devam ettiği;

-Siyasi fikirlere ve siyasal özgürlüğe ve onun en temel göstergesi olan seçme seçilme hakkına yönelen yargının araçsallaştırıldığı kararlar veya sonrasındaki kayyum örnekleriyle muhalif belediye başkanları ve siyasi parti liderlerinin tutuklanmalarında olduğu gibi hukuku ve demokratik devleti yerle bir eden

müdahalelerin olduğu;

-Cumhuriyetin temeli olan laiklik ilkesinden uzaklaştırıldığı, naslara, dogmalara göre yönetsel kararları alındığı;

-6284 sayılı yasaya uluslararası koruma sağlayan İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme kararı sonrası **KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE KADIN CİNAYETLERİ** ile çocuk istismarı vakıalarının her geçen gün arttığı;

-Kadın haklarını geriletme isteyen çağdışı anlayışlara, tarikatlara prim verildiği;

-Bu hukuksuzluk ortamında çevre ve doğa talanının ve katliamlarının artarak devam ettiği, hayvan katliamlarına kapı aralandığı;

-Cumhuriyet kazanımlarının, **LAİK DEMOKRATİK HUKUK DEVLETİNİN TEMELLERİ AŞINDIRILARAK** kullanılmaz hale getirilmek istendiği;

-Demokrasinin temeli olan demokratik kitle örgütlerinin, sendikaların, meslek örgütlerinin, bulundukları beyanlar ve itirazlar sebebiyle yürütme tarafından kriminalize edildiği ve düşmanlaştırıldığı, İstanbul Barosu örneğinde olduğu gibi haksız hukuksuz davalarla seslerinin kısılmak istendiği;

-En temel Anayasal haklar olan düşünce ifade özgürlüğüne, barışçıl protesto gösteri haklarına ağır ve hakların özünü kaldıran müdahalelerin olduğu, gösteri yapanların tutuklanarak diğer gösteri yapacaklara ve topluma gözdağı verildiği;

-İdare hukukun en temel kurallarının altüst edilerek aslında hukuken yok hükmünde olan diploma iptal kararlarının verildiği;

-Ceza ve CMK kurallarına aykırı soruşturmalar yapıldığı;

-Yürütmenin politikalarına karşı olanların hukuk güvenliğinin kalmadığı, AİHM kararlarının tanınmadığı, Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcılığının tartışılmaya açıldığı ve uygulanmadığı görülmektedir.

Değerli meslektaşlarım;

Maalesef ki **ÜLKEMİZDE ARTIK HUKUK DEVLETİNİN TÜM İLKELERİ YERLE BİR OLMUŞTUR**. Her ne kadar yürütme temsilcileri tarafından neredeyse her gün “Türkiye’de yargı bağımsızdır, hukuk üstündür” dense de, hukukun üstünlüğü endeksinde 142 ülke arasında 117. sırada olmamız da zaten bu beyanları değilleyen bir istatistiktir. Bu istatistik olmasa bile tıpkı Ergenekon/Balyoz sürecinde yaşanan “soruşturmanın gizliliği, suçsuzluk karinesi” vb gibi hakların yok edildiği, önceden gazeteciler eliyle haber verilen soruşturma yöntemlerinin ve algı yönetimlerinin bugünlerde yaygın halde yeniden kullanılıyor oluşu ve daha yargılanmayan insanlar hakkında medya ve troller eliyle adeta “suçluluk

karinesi" yaratılması ve son günlerde anayasal gösteri hakkını kullanan yüzlerce gencin ve Bursa Barosu üyesi Av. Ahmet Keskin'in tutuklanması ve tutukluluklarına devam edilmesi hukukun ve anayasanın fiilen ne halde olduğunun apaçık kanıtıdır.

Maalesef ki Anayasa'nın ve hukukun üstünlüğünün delik deşik edilerek kevgire döndürüldüğü, demokratik hukuk devletinin ağır yaralı olduğu otokratik devlete geçişe doğru emareler veren bir düzenin içinden geçiyoruz.

Ancak barolar ve avukatlar olarak, hukuka ve demokrasiye aykırı tüm bu süreçlere karşı hukukun üstünlüğünü, adil yargılanma hakkını, savunma özgürlüğünü ve demokratik devleti koruma mücadelemizi kararlılıkla sürdürüyoruz, sürdürmeye de devam edeceğiz.

Değerli meslektaşlarım;

Tüm bunların sonucunda hukukun en önemli fonksiyonu olan devletin temeli ve birlikte yaşama güvencemiz adaletin ağır bir biçimde yara aldığı ve **ADALETE GÜVENİN CUMHURİYET TARİHİNİN EN ALT SEVİYESİNE İNDİĞİ GÖRÜLMEKTE...**

Adalet dediğimiz şey toplumun bir arada yaşamasına imkan sağlayan en kıymetli kavramdır. Adaletin olduğu yerde huzur, refah, sevgi, saygı, kalkınma, sükunet ve mutluluk vardır.

Ancak;

Adalet, sevmediğimiz ve size rakip siyasal düşünceleri ve siyasetçileri tutsak etmek değildir.

Adalet, tutuklamayı bir intikam aracı, toplumun sesini, itirazlarını kesme aracı olarak kullanmak değildir.

Adalet, hak talep edenlere baskı uygulanmasına göz yummak hatta yol vermek değildir.

ADALET, YASALARIN VE HUKUKUN EĞİP BÜKÜLMESİ DEMEK DEĞİLDİR.

Adalet; iktidar sahiplerine yıllardır işlemeyen yasaların ve hukukun bir kaç saat içinde muhaliflere karşı harekete geçmesi onları cendereye alması demek değildir.

Adalet, toplumun, gençliğin, emeklilerin, işçilerin çaresizliğini ve umutsuzluğunun görmezden gelmek değildir.

Adalet, maddi sıkıntıda olduğu için bunalıma girerek intihar eden ve intihar eşiğinde olan avukatlara gözünü kapamak değildir.

Değerli meslektaşlarım;

İşte tüm bu sosyal, hukuksal ve siyasal iklimin sonucu oluşan ağır krizlerin yansımalarını mesleğimizde de görüyoruz;

"Avukatlar, yalnızca mesleki faaliyetlerini icra ederken maruz kaldıkları hukuki ve idari baskılarla değil, aynı zamanda ağırlaşan ekonomik-sosyal koşullar ve uğradıkları saldırılar nedeniyle de ciddi bir varoluş mücadelesi vermek zorunda bırakılmakta. Özellikle mesleğin ilk yıllarında bulunan genç avukatlar, öngörüsüzce açılan hukuk fakültelerinin yarattığı nicelik sorunu ve kamu kaynaklarının adaletsiz bir şekilde dağıtılmasıyla birlikte büyük bir ekonomik çıkmazın içine sürüklenmekte. Ekonomik güvenceden mahrum bırakılan her yaş ve kıdemden serbest avukatların yaşadığı gelecek kaygısı, savunma makamının yargı sistemindeki rolünün de etkisizleşmesine yol açmakta.

Avukatlık mesleği bugün;

-Halen bağlı çalışan avukatlar düşük ücretlere çalışmakta ve iş güvencesinden yoksun bulunmaktadır.

-Yıllardır tüm çabalarımıza rağmen biriken sorunlara çözüm bulmak yerine avukatı iş yaparken daha da etkisizleştiren gerek adliye gerekse tapu, nüfus müdürlüğü gibi kamu makamlarında kısıtlamalar ve uygulamalarla **AVUKATI ADLİYE VE İŞLEV DIŞI ALANA İTEN BİR ANLAYIŞLA MÜCADELE** etmek zorunda kalmaktayız.

-Halen avukatlık asgari ücret tarifesinin 5'te biri gibi ücretlere CMK zorunlu müdafiliği yapmak durumunda kalmaktadır meslektaşlarım.

-Öte yandan **AVUKATLIK MESLEĞİNİN KAMU HİZMETİ NİTELİĞİ DE GÜN GEÇTİKÇE AŞINDIRILMAKTA**, temelinde 'savunma hakkı' ve 'hak arama özgürlüğü' olan avukatlık, toplumsal sorunlar ve etik değerlerden daha çok piyasa kuralları öne çıkarılarak yeniden yapılandırılmaktadır. Halkın yargıya erişim ve adil yargılanma hakkı da bu şekilde de adım adım ortadan kaldırılmaktadır.

Bu ve benzeri birçok sorun ve bunların siyasi irade tarafından yasal ve ekonomik düzenlemelerle çözülmek istenmediği, bu suretle de avukatların etkisizleştirildiği boğucu ve yakıcı bir ortam sebebiyle sık sık meslektaşlarımıza yapılan bir saldırı veya bir meslektaşımızın intihar haberi ile karşı karşıya kalmaktayız.

Değerli meslektaşlarım;

Hak arama özgürlüğünün, halkın savunma hakkının ve hukuk devletinin ve adil yargılanma hakkının güvencesi olan avukatların tümüyle özgür, bağımsızlık ve geçinme kaygısı olmadan mesleğini icra edemediği, yargılama faaliyetine katılamadığı bir ortamda bağımsız ve tarafsız yargıdan, adil bir yargılamadan ve adil bir devlet düzeninden söz edilemez.

Ancak herkes bilmelidir ki tüm bunlara rağmen;

Hukukçu-avukat adaletsizliğe, hukuksuzluğa tüm gücüyle itiraz eden kişidir. Onun karakteri haksızlıkla uzlaşa üzerine kurulamaz. Çünkü "haksızlıkla uzlaşa" adaletsizliğe kısmen de olsa boyun eğmektir. Çünkü **AVUKAT ADALETSİZLİĞE, HUKUKSUZLUĞA DİRENMEZSE** eninde sonunda bu adaletsizliğin ve hukuksuzluğun kapısına dayanacağını bilen mesleki varoluşunun anlamının ve sürdürülebilirliğinin ancak hukukun üstün olduğu yerde mana bulacağını bilen insandır.

Değerli meslektaşlarım;

"Yasalar örümcek ağı gibidir, sinekleri ve diğer küçük böcekleri yakalamak için yapılmıştır ama büyük kan emicilerin yolunu kesmez" diyor Daniel Drew...

Evet **AVUKAT OLARAK; BÜYÜK KAN EMİCİLERİN TOPLUMUN KANINI EMMESİNİ ENGELLEMELİK İÇİN UĞRAŞIYORUZ.**

Ülkemizin arazilerinin, sularının, ağaçlarının çıkar uğruna yok edilmesine karşı duruyoruz biz.

Evet, avukat olarak var olan ve bize kabul etmemiz için dayatılan gerçeğe katlanmayı değil, ona itiraz etmeyi, değiştirmeyi; **GEÇMİŞİ UNUTMADAN AYDINLIK BİR GELECEĞİ HAYAL EDİYORUZ** biz.

Evet, avukat olarak, halkımızın sadece avukatı değil, acısının dert ortağı, ufkunun rehberi, ekmek kavgasının yoldaşı, haklarının bekçisiyiz biz.

Evet, avukat olarak, hukukun halkın aleyhinde kullanılmasına yargının iktidar ve güç uğruna araçsallaştırılmasına karşı duruyoruz biz.

Evet, avukat olarak, yasaların gerçeğe göre düzenlenmesini savunuyor, yasaların içinde olan fakat gerçekte bir türlü uygulanmayan herkes için eşitlik, özgürlük, demokrasi ve adalet ilkelerini somut olarak insanla buluşturmak için çabalayanlarız biz.

Değerli meslektaşlarım;

Tüm hukuksuzluklara karşı mücadele etmek için örgütlü olmak zorunluluktur. Bireysel bir çaba ile hiçbir şeyi nihayetlendiremez, toplumsal ve mesleki bir değer yaratılamaz. Bunu bilen iktidar sahipleri kendi değerlerini topluma dayatmak ve iktidarını sağlamlaştırmak için tüm örgütlü yapıları tasfiyeye ve etkisizleştirmeye girişmiştir. Meslek örgütümüz olan baroları önce bölmeye çalışmış ancak güçlü dirençle karşılaşmış, bundan sonra ise baroları ekonomik olarak zorda bırakıp, adalet ve hukukun üstünlüğü gibi değerlerin içini iyice boşaltmak istemişlerdir. Baroların üzerindeki tüm baskılar ve İstanbul Barosu'na açılan son davalar da bunun apaçık kanıtıdır.

0/5 yaş kıdemindeki avukatlardan aidat alınmaması yasasının altında aslında bu yatmaktadır. Genç avukatların maddi hiç bir sorununu çözmeyen onları açıklıkla başbaşa bırakanlar, baro ile genç avukatın bağlarını iyice koparmaya, onları örgütsüzleştirmeye

ve yalnızlaştırarak onları daha güvensiz ve daha etkisiz kılarak avukatları tamamen kendine itaat edecek bir hale dönüştürmeye çabalamaktadır.

Değerli meslektaşlarım;

Çiçero "savaşta yasalar susar" diyor. Sanırım bunca yasa tanımazlığın temelinde bu yatıyor. Çünkü **LAİK, DEMOKRATİK, SOSYAL HUKUK DEVLETİ İLE SAVAŞ EDENLER VAR.** Ve bu savaşta yasalar bile bazen susuyor, susturuluyor. Ve bizlere de bu suskunluk içinde sadece meslek haklarımızı, özgürlüklerimizi değil sağlıktan eğitime, barınmadan, seçme seçilme hakkına, ifade özgürlüğümüzden toplantı gösteri haklarımıza kadar yaşamın ve insan olmanın en temel haklarını da birer birer kaybettirmeye çalışıyorlar.

Ancak tüm bunlara rağmen bizler **HAK MÜCADELESİNE DEVAM EDECEĞİZ.** Çünkü bu mücadele sahip olduğumuz hem insani hem mesleki hem de tarih bilincinin bir sonucudur.

Bizler tarihi izlemiyor bizzat tarihin, hukukun üstün olduğu, insan haklarının gerçekleştiği demokratik bir akışta akması için mücadele ediyoruz. Meslek yeminimize sadık kalarak kısık sesle değil yüksek sesle olana bitene itiraz ediyoruz. Bu sebeplerle **ANAYASAL PROTESTO HAKKI KULLANIMI NEDENİYLE YAŞANAN SORUŞTURMA VE GÖZALTILAR**da, kolluk, savcılık, adliye aşamalarında gece gündüz demeden olağanüstü emek ve mücadele veren meslektaşlarıma da teşekkür ediyor onlarla duyduğum gururu buradan bir kez daha buradan ifade ediyorum.

Tüm bu anlattıklarımız üzere;

Bursa Barosu olarak 'Avukatsız adalet olmaz' diyerek; hiçbir haksızlığa boyun eğmeyeceğimizi, hiçbir adaletsizliğe karşı susmayacağımızı, cübbelerimizi kimsenin önünde ilikleymeceğimizi tekrar ediyor, haksız yere tutuklanan meslektaşımız Av. Ahmet Keskin ile anayasal protesto hakkını kullanırken tutuklanan çoğunluğu üniversite öğrencisi olan gençlerin bir an önce serbest bırakılmasını, tutuklu olan siyasetçilerin de yargılamalarının bir an önce ve tutuksuz yapılarak adil yargılanma ve kendilerini toplum önünde savunabilme haklarının sağlanmasını talep ediyoruz.

Kutsal savunma mesleğinin temsilcisi olan meslektaşlarımızla 5 Nisan Avukatlar Günü'nü gerçekten kutlayabileceğimiz günlerin bir an önce gelmesi için mücadele kararlılığımızla; **YILMADAN, USANMADAN KORKMADAN, İTAAT VE BİAT ETMEDEN,** Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün ilke edindiğimiz sözünde olduğu gibi "hak kuvvetten üstündür" demeye devam edeceğiz. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Av. Metin Öztosun
Bursa Barosu Başkanı

AVUKAT AHMET KESKİN, 20 GÜN HUKUKSUZ ŞEKİLDE TUTUKLU KALDI

TBB BAŞKANI SAĞKAN'IN CEZAEVİNDE ZİYARET ETTİĞİ GÜN TAHLİYE EDİLDİ

2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet suçlamasıyla İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı'nda gözaltına alınıp çıkarıldığı mahkemece tutuklanan Av. Ahmet Keskin, Bursa Barosu ve meslektaşlarınca yapılan itiraz üzerine tahliye edildi. Keskin'i tahliyesinden önce Bursa H Tipi Cezaevi'nde TBB Başkanı Av. Erinç Sağkan, Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun ve Kocaeli Barosu Başkanı Av. Caner Karakadılar ziyaret etti. TBB önceki dönem başkan yardımcısı Av. Gürkan Altun, Bursa Barosu Başkan Yardımcısı Av. Aslı Evke Yetkin, genel sekreter Av. Yener Poroy, yönetim kurulu üyeleri Av. Erhan Yaşbey, Av. Umut Mısır ve Av. Tolga Polat da H Tipi Cezaevi'nde idi. Türkiye Barolar Birliği Başkanı Av. Erinç Sağkan, ziyaret sonrası yaptığı açıklamada şöyle konuştu:

"Haksız hukuksuz yere tutuklu bulunan meslektaşımız Ahmet Keskin'i ziyaret ettik. Yaklaşık 20 gündür, soruşturmanın başlangıcından itibaren yürüyen sürecin tamamının hukuka aykırı olduğunun öncelikle altını çizmemiz gerekiyor. 2911 sayılı kanuna muhalefet suçlamasıyla yapılan gözaltı işlemi başlı başına hukuksuzluk silsilesini başlatan bir süreçti. Devamında tutuklanmayla birlikte bu hukuksuzluk kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlali olmakla birlikte aynı zamanda ifade hürriyeti çatısı kapsamında toplantı ve gösteri yürüyüşünün, yani bireysel olarak itiraz etme hakkının elinden alınmasıyla devam etti. 20 gündür bu hukuksuzluğa isyan ediyoruz. Bir avukatın tutuklanması bireysel

hakların ihlalinin yanında aynı zamanda hakkını savunduğu çok sayıda yurttaşımızın da savunma ve adil yargılanma hakkının ihlali anlamına geliyor. Soruşturma sürecindeki hukuksuzluklar maalesef ki iddianamenin kabulüyle birlikte kovuşturma makamının Bursa Asliye Ceza Mahkemesi'nin tensiple beraber verdiği tutuklama kararıyla da devam etmiştir. Kaçma şüphesi olarak gerekçelendirilen ve hukuka uygunluk nedeni bulunmayan dosyada verilen tutukluluğun devamı kararı tamamen haksız ve hukuksuzdur. Bugün gerek Bursa Barosu Başkanımız, gerekse meslektaşlarımız bu tutuklama kararına karşı itirazlarını bir üst mahkemeye susulmak üzere ilgili merciye ilettiler. Beklentimiz 20 gündür devam eden bu hukuksuzluğun bugün itibarıyla son bulmasıdır. Türkiye Barolar Birliği, tüm barolarımız ve 200 bin meslektaşımızın beklentisi, temel hak ve özgürlüklerin teminatı olması beklenen yargının aksine bu hak ve özgürlükleri sınırlandıran bir araca dönüşmesinin artık engellenmesidir."

TAHLİYE SONRASI BARO YÖNETİMİNE TEŞEKKÜR ZİYARETİ

2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet suçlamasıyla yaklaşık 20 gün tutuklu kalan Av. Ahmet Keskin, tahliyesinden sonra bugün Bursa Barosu Yönetim Kurulu'na teşekkür ziyareti gerçekleştirdi. Keskin, Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun ve yönetim kurulu üyelerine, kendisiyle birlikte protesto gösterilerinde gözaltına alınıp tutuklanan gençler için verdikleri hukuk mücadelesinden ötürü teşekkür etti.

23 NİSAN'DA ÖZTOSUN'DAN DURUM DEĞERLENDİRMESİ

Bursa Barosu yönetimi ve avukatlar 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı nedeniyle Adalet Sarayı Atatürk Anıtı'na çelenk sundu, saygı duruşunda bulundu ve İstiklal Marşı okudu. Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun, törende meslektaşlarına hitaben bir konuşma yaptı:

23 Nisan 1920 ulusal meclisimizin açılmasının 105. yıldönümünde egemenliği bir zümre veya kişinin elinden alıp MİLLETE veren GAZİ MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ü, çalışma ve silah arkadaşlarını şükranla anıyorum.

Cumhuriyetin varlığını yalnızca kendi varlığına bağlamayan Atatürk'ün; "Naçiz vücudum toprak olsa da Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidar kalacaktır" diyen, millet egemenliğinin yegane vücut bulmuş hali olarak öncelikle TBMM'yi gösteren anlayışı halen yolumuzu aydınlatmaya devam ediyor.

SON YILLARDA YAŞADIĞIMIZ OLAYLAR BİZLERE MİLLİ EGEMENLİĞİN ÖNEMİNİ BİR KERE DAHA HATIRLATIYOR. Bu önemli günde milli egemenliği; millet adına dengeli bir biçimde kullanarak ve birbirini denetlemesi için ayrılan yasama, yürütme, yargı kuvvetlerinin neye dönüştüğünü ve sonuçta 23 Nisan 1920'nin 105. yılında millet egemenliğinin nasıl kullanıldığını son Anayasa değişikliği üzerinden geçen zaman içinde yaşadıklarımızı ve daha önce defalarca anlattıklarımızı tekrar etmekte fayda ve tarihi bir zaruret olarak görüyorum...

2017 yılında olağanüstü hal rejimi gölgesi altında yapılan, bu suretle yapılış şekli ile seçim öncesiyle, seçim günü mühürsüz zarfları geçerli sayan ve seçim anında kural değiştiren YSK kararı tartışmalı Anayasa referandumunun 8. yılında yeni anayasal rejime bir göz atarsak;

-2017 Anayasa değişikliğiyle devletin tüm kuvvetlerinin örtülü olarak yürütmeye birleştiği, yürütmeye karşı itiraz, denetleme mekanizmalarının işlemediği,

-Yargının ceza ve usul yasalarını alt üst eden kararlar verdiği, yargının araçsallaştırıldığı,

-TBMM'nin fonksiyon kaybının en üst seviyeye çıktığı ve şekli bir hal aldığı, yürütmeyi denetleme fonksiyonunu artık yapamadığı, hatta tamamen yürütmenin etkisine girdiği,

-Hukukun ve yargının araçsallaştırılması sebebiyle muhalif olan siyasetçi, basın mensubu, avukat, öğrenci, sanatçı ve sade vatandaşların kriminalize edilip yasal lince maruz kalıp tutuklandıkları ya da adli kontrollerle susturulmaya çalışıldıkları,

-Düşünce ve ifade özgürlüğüne, toplantı ve gösteri haklarına yönelik kısıtlamalar ve hukuka aykırı müdahalelerle ülkemizin **DAHA BASKICI OTORİTER BİR REJİMİN KISKACI**na alınmaya çalışıldığı,

-Bizzat RTÜK kanalıyla basına ve medyaya daha yayın yapmadan "şunu yayınlama, bunu yayınlama" şeklinde sansür uygulanmaya çalışıldığı,

-Kamu yayıncısı TRT'nin ifade özgürlüğünü kullanan sanatçıları diğer tüm sanatçılara gözdağı verecek şekilde işlerinden uzaklaştırdığı,

-Tek ses tek görüş kısırlılığı ile devlet yönetiminde hakikatten kopuşlar yaşandığı ve mevcut sistemin hukuki, sosyal ve ekonomik krizlere yol açtığı ve krizlerin artarak devam ettiği,

-Siyasi fikirlere ve siyasal özgürlüğe ve onun en temel göstergesi olan seçme seçilme hakkına yönelen yargının araçsallaştırıldığı kararlar veya sonrasındaki kayyum örnekleriyle muhalif belediye başkanları ve siyasi parti liderlerinin tutuklanmalarında olduğu gibi hukuku ve demokratik devleti yerle bir eden müdahalelerin olduğu,

-Cumhuriyetin temeli olan **LAİKLİK İLKESİNDEN UZAKLAŞILDIĞI**, naslara, dogmalara göre yönetsel kararları alındığı,

-6284 s.lı yasaya uluslararası koruma sağlayan İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararı sonrası kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri ile çocuk istismarı vakıalarının her geçen gün arttığı,

-Kadın haklarını geriletme isteyen çağdışı anlayışlara, tarikatlara prim verildiği,

-Bu hukuksuzluk ortamında çevre ve doğa talanının ve katliamlarının artarak devam ettiği, hayvan katliamlarına kapı aralandığı,

-Cumhuriyet kazanımlarının, laik demokratik hukuk devletinin temelleri aşındırılarak kullanılmaz hale getirilmek istendiği,

-Demokrasinin temeli olan; demokratik kitle örgütlerinin, sendikaların, meslek örgütlerinin bulundukları beyanlar ve itirazlar sebebiyle yürütme tarafından kriminalize edildiği ve düşmanlaştırıldığı, İstanbul Barosu örneğinde olduğu gibi haksız hukuksuz davalarla seslerinin kısılmak istendiği,

-En temel anayasal haklar olan düşünce ifade özgürlüğüne, barışçıl protesto gösteri haklarına ağır ve hakların özünü kaldıran müdahalelerin olduğu, gösteri yapanların tutuklanarak diğer gösteri yapıcılara ve topluma gözdağı verildiği,

-İdare hukukunun en temel kurallarının altüst edilerek

aslında hukuken yok hükmümde olan diploma iptal kararlarının verildiği,

-Ceza ve CMK kurallarına aykırı soruşturmalar yapıldığı, CMK gereği istisna olan tutuklama tedbirinin genelleştirilerek özellikle **SIYASALLAŞAN DAVALARLA BİRER CEZALANDIRMA ARACINA DÖNÜŞTÜRÜLDÜ**ğü,

-Yürütmenin politikalarına karşı olanların hukuk güvenliğinin kalmadığı, AİHM kararlarının tanınmadığı, Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcılığının tartışılmaya açıldığı ve uygulanmadığı,

-Yargının tarafsızlığı hükmü anayasaya eklenmesine rağmen bahsedilen güç dengesizliği ile bırakın tarafsızlığı, bağımsızlığını tamamen yitirme noktasına geldiği, yürütme iradesine aykırı kararlar verilemediği, vermeye çalışanların hakim teminatından yoksun bırakılarak HSK eliyle cezalandırıldığı,

-Bu durumunda dikey adalet dediğimiz devlet/ birey güçlü/güçsüz arasında sağlanması gerekli olan adaletin sağlanamamasına yol açtığı,

-Anayasa değişikliği ile parlamentonun monarklardan geri aldığı ilk yetki olan bütçe yapma yetkisinin yürütmeye tam olarak teslim edildiği, parlamentonun bütçeyi hazırlama ve kontrol yetkisinin artık içi boş şekli bir yetkiye dönüştüğü,

-Kamu maliyesinin şeffaflığını tamamen yitirdiği,

-Devletin ortak akıldan büyük ölçüde uzaklaştığı, yürütmeye karşı itiraz, denetleme mekanizmalarının işlemediği, talep, tenkit, önerilerin düşmanlık hatta darbecilik ile suçlanarak kriminalize edildiği,

-Demokrasinin; içindeki insanların izleyici değil oyuncu olması gereken bir sistem olması gerekirken vatandaşın "sen karışma" diyerek izleyici sıralarına çıkarıldığı, demokrasinin fetişleştirilmiş, hamasi

retorik yüklü sözde bir sandık demokrasisine indirgenmeye çalışıldığı,

-Toplumun istek ve arzularını karşılayacak; huzur ve refah getirecek en iyi hükümet biçiminin; bütün halkın her alanda yönetime katıldığı, halkın sözlerine yönetimler tarafından kulak kabartıldığı yönetim biçimi olmasına rağmen bırakın katılmayı siyasi partiler ve bazı barolar dışında yönetime en ufak bir söz dahi söylemekten çekinildiği, günahmış veya suçmuş gibi söz söyleyen herkesin siyaset yapmakla suçlandığı, aslında asıl amacın vatandaşın katılma yoluyla siyaset sahasından tamamen çekilmesinin amaçlandığı,

-Oysa doğası gereği çoğunlukla yasama ve yürütme tarafından yaratılan hukuk sebebiyle yaşamın her alanını düzenleyen bu kurumların siyasi partilerden oluşmuş politik kurumlar olduğu, bu sebeple aslında her şeyin yasalar sonucu oluşan hukuk politikasının bir ürünü olduğu; o sebepten kadın cinayetlerinden çocukların cinsel istismarına, işçi haklarından iş kazalarına, sosyal güvenlikten sağlık sistemine kadar her şeyin ama her şeyin aslında politik olduğu, ama bu hukuk/politika ilişkisinin unutturulmaya ve baskılanmaya çalışıldığı,

-Anayasa gereği yönetim içinde siyaseten sorumsuz sekreter **BAKANLARIN İSTENENİ YAPAN "MEMUR MÜSTEŞAR" LARA DÖNÜŞTÜ**ğü, bu sebepten de parlamentodan ve halktan kopuk sadece yürütmenin başına karşı sorumluluk hissettikleri, bu durumun da yasamanın denge denetleme yetkisini kırdığı,

-Yürütme altında devasa yeni bir bürokrasi yaratıldığı, bu devasa yapıya rağmen 85 milyonluk ülkenin dar bir kadro ile yönetildiği ve herkesin yürütmeden bir şey yapılmasını beklediği bunun da sistem çarklarının dönmesini yavaşlattığı, deneme yanılma yönteminin yaygınlaştığı, çoklu tabandan tavana bilimsel/teknik planlamanın çoğunlukla kaybolduğu,

-Yürütme tarafından doğru şeyler yapılsa bile bunun doğru bir planlama ve organizasyonla değil çoğunlukla "kamuoyu" "sosyal medya" "anket" sonuçlarına, kamuoyu rüzgarına ve siyasi getirisi/ götürüsü hesaplanarak yapıldığı,

-**SOSYAL MEDYA**nın **BİR LİNÇ ALANINA DÖNÜŞTÜ**ğü, ihbar ve jurnal geleneğini hortlatan yaklaşımlarla buradaki baskı ve yönlendirmelerle yargının ceza ve usul yasalarını alt üst eden kararlar verdiği,

-Hukukun eskisinden daha büyük bir hızla araçsallaştırıldığı, muhalif olan basın mensubu, avukatlar ve siyasilerin ve söz söylemek isteyen sade vatandaşlar ile gösteri hakkını kullanan gençlerin kriminalize edilip hukuka aykırı "yasal lince" maruz kalıp tutuklandıkları,

-Toplumsal muhalefetin yalnızca sosyal medyada yer alabildiği ama "bilgi kirliliği" "kriz" bahanesiyle yürütmenin gerçeği dışında beyanda bulunanlara TCK 217/a eliyle müdahale edildiği,

-Hukukun adalet/ihtiyaç giderme/düzen ve güvenlik fonksiyonlarından en önemli fonksiyonu olan adalet fonksiyonunun işlev kaybı yaşadığı adalet güvensizliğinin % 70'ler seviyesinde olduğu,

-Sürdürülebilir bir devlet düzeni için adalet amacına yönelik fonksiyon kaybının devamlı olarak sürdürülemeyeceğinin, devletin temelinin ve **BİRLİKTE YAŞAMA GÜVENCESİNİN ADALET OLDUĞUNUN FARKINA VARILAMADIĞI**,

-Devlet yönetiminde liyakatin azaldığı ve bunun da aslında anayasaya aykırı oligarşik/otokratik bir düzene doğru meyil yarattığı,

-“Gerçek, fikirlerin çatışmasından ortaya çıkar” kuralından hızla uzaklaşıldığı tek ses tek görüş kısırlılığı ile tarihimizde de çokça yaşandığı üzere; devlet yönetiminde hakikatten kopuş yaşanmaya başladığı,

-Demokratik devlette beğenmesek de tahammül göstermemiz gereken ideoloji ve siyasi fikirlere; siyasal özgürlük ve onun en temel göstergesi olan seçme-seçilme hakkına yönelik yargının araçsallaştırıldığı ve seçilmiş yerel yöneticilerin tutuklandığı ve yerlerine kayyum atanmalarında olduğu gibi hukuka ve demokrasiye açıkça aykırı müdahalelerin yoğunlaştığı,

-Demokrasinin en önemli özelliği olan beğenmediğini "değiştirme" ve yerine yenisini getirme özelliğinin felce uğratarak sistemin "otokratik" emareler verdiği gözükmemektedir.

Montesquieu "Kanunların Ruhü (De l'esprit des lois)" isimli eserinde;

"Eğer aynı idarenin kişilik veya yapısında, **YASAMA KUVVETİ YÜRÜTME KUVVETİYLE BİRLEŞMİŞSE, HİÇBİR ŞEKİLDE HÜRRİYET YOKTUR**. Çünkü aynı monarkın veya aynı senatonun, zalimce yürütmek için zalimce kanunlar yapmasından korkulur. Yargı kuvveti de, yasama ve yürütme kuvvetlerinden ayrılmış değilse gene hürriyet yoktur. Eğer bu kuvvet, yasama kuvvetiyle birleşirse, vatandaşların hayat ve hürriyetleri üzerindeki idare, keyfe kalmış bir idare olur. Çünkü yargıç kanun koyucunun durumuna düşer. Şayet yargı kuvveti de yürütme kuvvetiyle birleşirse, yargıç korkunç bir zalim kesilir. Bu üç kuvveti de aynı kişi veya kurullar kullanırsa her şey zaten mahvolur" demektedir.

Yukarıda sınırlı olarak anlatmaya çalıştığımız üzere sistemde yapılan 2017 rejim değişikliği ile geldiğimiz siyasal, sosyal ve hukuksal nokta maalesef ki budur.

Devlet dediğimiz aygıt bundan 200-300 sene öncesi gibi tek elden yönetilemeyecek kadar büyük bir aygıttır. O sebepten modern devlette devlet aygıtını yönetenler meşruiyetini milletten, hukuka bağlılığından ve hukukun üstünlüğüne olan sadakatinden alarak, devlet kuvvetlerini tıpkı bilgisayar çekirdekleri gibi 3-4'e bölerek çalıştırmak zorundadır. Bu da aynı bünyede ancak farklı fonksiyonlar ifa ederek birbiriyle bağlantılı ancak bağımsız çalışan yasama, yürütme, yargı kuvvetleridir. Bu kuvvetlerin de işlemesini sağlayan 4. kuvvet ise demokrasidir. Sistemin demokratik katılımcı siyasi partiler, basın, sivil toplum tarafından denetlenmesi ve demokratik tüm katılım ve itiraz mekanizmalarının da işlemesi gerekmektedir.

Bu sebeplerle anayasanın ve hukukun üstünlüğünün delik deşik edilerek kevgire döndürüldüğü, demokratik hukuk devletinin ağır yaralı olduğu otokratik devlete geçişe doğru emareler veren mevcut akış ve anlayıştan **HEPİMİZİN İYİLİĞİ İÇİN** bir an önce vazgeçilmesini, anayasal protesto hakkını kullanırken tutuklanan çoğunluğu üniversite öğrencisi olan gençlerden geri kalanların serbest bırakılmasını, tutuklu olan siyasetçilerin yargılamalarının da bir an önce ve tutuksuz yapılarak adil yargılanma ve kendilerini toplum önünde savunabilme haklarının sağlanmasını talep ediyoruz.

TBMM'nin kuruluşunun 105. yıldönümünde; Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün, Cumhuriyeti muasır medeniyet seviyesinin üstüne çıkarma idealine bağlı olarak, hukukun üstünlüğüne, demokrasiye bağlılığımızı ve milletimizin egemenliğin kendinde olduğu ve bunu hiç bir kişi ve zümreye teslim etmeyeceğine dair güvencimizi tekrarlıyor, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramımızı kutluyorum.

Av. Metin ÖZTOSUN - Bursa Barosu Başkanı

ÖĞRENCİLERİN BARIŞÇIL TOPLANTI VE GÖSTERİ YAPMASI ANAYASAL HAKTIR

Lise öğrencilerinin Anayasal toplantı ve gösteri hakkını kullanarak yaptıkları protestolar hukuka ve Anayasadaki haklara uygun olup bunu engellemeye yönelik her türlü mevzuat, idari işlem, idari karar, disiplin işlemleri ve disiplin işlemi yapılacağı ihtarları açıkça Anayasaya aykırıdır. Anayasa'nın 34. maddesinde yer alan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının izin alma şartına bağlanamayacağı Anayasa'da özel biçimde korunmaktadır. Dolayısıyla anılan hakkın izin almadan kullanılmasına yönelik pozitifleşmiş güvenceyi ihlal edecek nitelikte yapılan her türlü sınırlandırma, Anayasa'ya açıkça aykırıdır.

Anayasa Mahkemesi'nce, toplantı ve gösteri yürüyüşünün yapılabilmesi için yetkili makama bildirimde bulunulmasının yeterli olduğu ve yetkili makamın onayının aranmadığı, Anayasa'nın 34. maddesinde hakkın izne bağlanmaması şeklindeki güvenceye aykırı her türlü sınırlamaların ve uygulamaların da Anayasaya aykırı olacağı ifade edilmiştir.

Bu sebeplerle öğrencilerin barışçıl toplantı ve gösteri yapması anayasal bir haktır. Anayasada yer alan toplantı ve gösteri hakkını izne bağlayan veya o sonuca yol açacak şekilde hakkın özüne dokunan disiplin, hukuka da dahil tüm mevzuat hükümleri ve buna dayanarak yapılacak tüm idari işlemler Anayasaya aykırıdır. 15.04.2025

BURSA BAROSU BAŞKANLIĞI

VATANDAŞ MEKTUBU

Bursa Barosu'nun son zamanlarda yaşanan hukuksuzluklara karşı mücadelesi Bülent Bayram adlı facebook kullanıcısı tarafından şöyle yorumlandı:

Ülkemizin anayasal hak ve özgürlüklerin gün geçtikçe daha fazla baskı altına alındığı bu zorlu süreçte, Bursa Barosu bir kez daha hukukun ve adaletin sarsılmaz bir kalesi olduğunu kanıtlamıştır.

Son gösterilerde demokratik ve anayasal haklarını kullanan, bu yüzden haksız ve hukuksuz bir şekilde gözaltına alınan, ardından tutuklanan vatandaşlarımızın yanında yer alan Bursa Barosu avukatları, gece gündüz demeden fedakârca çalışmış, adaletin sağlanması için büyük bir çaba göstermiştir.

Hukukun üstünlüğünü savunma konusundaki kararlılıklarıyla yalnızca gözaltına alınan ve tutuklanan vatandaşlarımızın değil, tüm toplumun vicdanına dokunmuşlardır. Ailelere verdikleri destek, gösterdikleri dayanışma ve her bir insan hakkını savunma azimleri, hukuka olan inancımızı yeniden güçlendirmiştir.

Bursa Barosu, bu karanlık günlerde halkın sesi, adaletin savunucusu olmuş ve tarih önünde onurlu bir duruş sergilemiştir. Kendilerine minnettarız.

Adaletin ve özgürlüğün savunulmasında verdikleri bu eşsiz mücadele için Bursa Barosu'na ve değerli avukatlarına en derin teşekkürlerimizi sunuyoruz. Unutulmamalıdır ki, halkın adalet ve hukuk mücadelesi asla yalnız kalmayacaktır.

Saygı ve şükranlarımla

İMAMOĞLU DAVASINI TAKİP EDİYORUZ

Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun halen Silivri'de tutuklu bulunan İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu'nun İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı'na yönelik sözleri nedeniyle daha kürsüde konuşmasını bitirip yerine oturmadan jet hızıyla açılan soruşturmanın sonucunda açılan davanın ilk iki duruşmasına katıldı. 19.04.2025/16.06.2025

SİLİVRİ'DE BİR DİZİ ZİYARET

Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun, başkan yardımcısı Av. Aslı Evke Yetkin ile Bursa Barosu İnsan Hakları Komisyonu başkan ve üyeleri iki kez Silivri Marmara kapalı Cezaevi ziyareti gerçekleştirdi. İlk ziyarette Metin Öztosun ve Aslı Evke Yetkin Ekrem İmamoğlu, Ümit Özdağ ve İstanbul Barosu Yönetim Kurulu üyesi Av. Fırat Epözdemir, Av. Can Atalay ve Av. Selçuk Kozağaçlı'yı ziyaret etti. İkinci ziyarette ise gazeteci Fatih Altaylı, Ekrem İmamoğlu, Can Atalay, Selçuk Kozağaçlı, Aykut Erdoğan, Hakan Bahçetepe, Resul Ekrem Şahan ile görüşüldü.

AVUKATLIK FAALİYETİ SUÇ DEĞİLDİR!

Avukatlık, Anayasa ile güvence altına alınmış savunma hakkının hayata geçirilmesini sağlayan, kamu hizmeti niteliği taşıyan, yargının kurucu unsurlarından biri olan bağımsız bir meslektir. Meslektaşımız Av. Mehmet Pehlivan hakkında, yürüttüğü avukatlık faaliyeti gerekçe gösterilerek İstanbul 9. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından verilen tutuklama kararı; kişi özgürlüğü, adil yargılanma hakkı ve savunma hakkı başta olmak üzere anayasal güvencelere ve evrensel hukuk normlarına açıkça aykırıdır.

Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı, ancak açık ve kesin biçimde kanunla öngörülmüş, ölçülü ve demokratik toplum düzeninde zorunlu bir sınırlamayla sınırlandırılabilir. Bununla birlikte, temek hakların sınırlandırılması Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca ölçülü olmak ve hakkın özüne dokunmamak koşuluyla mümkündür. Meslektaşımız hakkında verilen tutuklama kararı, bu anayasal ilkelerle bağdaşmamaktadır.

Avukatın mesleki faaliyetleri, görevini yürütürken kurduğu müvekkil ilişkisi, savunma içeriği ve biçimi, hiçbir koşulda soruşturma ve kovuşturma konusu haline getirilemez. Bu durum, yalnızca bireysel bir hak ihlali değil; savunma makamının ve hukuk devletinin işleyişine yönelik ağır bir tehdit oluşturmaktadır. Biz aşağıda imzası bulunan barolar olarak;

- Avukatlık mesleğinin kriminalize edilmesine,
- Meslektaşlarımızın mesleki faaliyetleri nedeniyle yargı tehdidi altında tutulmasına,
- Savunmanın susturulmasına yönelik her türlü girişime karşı olduğumuzu,
- Meslektaşımız Av. Mehmet Pehlivan'ın mesleki faaliyetleri nedeniyle özgürlüğünden yoksun bırakılmasının kabul edilemez olduğunu bir kez daha vurguluyor ve bu hukuka aykırı tutuklama uygulamasına son verilerek serbest bırakılmasını talep ediyoruz. Savunmayı yargılayan anlayışa karşı, hep birlikte savunmaya savunacağız.

BURSA BAROSU BAŞKANLIĞI

HUKUKU SAVUNAN AVUKATLARA ABLUKA

Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun, başkan yardımcısı Av. Aslı Evke Yetkin ile yönetim kurulu üyeleri Av. Gülender Adıgüzel Özcan ve Av. Tolga Polat, geçtiğimiz hafta Ekrem İmamoğlu'nun savunmasını üstlenmiş olan Av. Mehmet Pehlivan'ın, yalnızca avukatlık faaliyetleri gerekçe gösterilerek tutuklanması sebebiyle, TBB'nin çağrısıyla Çağlayan Adliyesi'nde gerçekleştirilen basın açıklamasına katıldı. Basın açıklamasının ardından Çağlayan'dan İstanbul Barosu'na kadar anayasal protesto yürüyüşü hakkını kullanmak isteyen avukatlar polis ablukasına altına alınarak bu haklarının kullanılması engellendi.

Daha sonra tekrar yürümek isteyen grup Çağlayan Adliyesi çıkışında yeniden çepeçevre ablukaya alınmak suretiyle fiili olarak bir süre gözetim altına alındı. Daha sonra Taksim'e araçla gitmek şartıyla fiili gözetim altına bürünmüş ablukaya son verildi. Beyoğlu'na gelen avukatları burada da polis ablukasına karşıladı.

İSTANBUL BAROSU DAVASININ DURUŞMASI SİLİVRİ'DE YAPILDI

Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun, İstanbul Barosu Başkan ve yönetim kurulu üyelerinin yaptıkları bir açıklama sebebiyle, "halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma ve terör örgütü propagandası yapmak" suçlamasıyla Anayasaya, CMK'ya, Avukatlık ve Ceza kanunlarına aykırı olarak yargılandığı davanın Silivri'de yapılan duruşmasına katıldı. Duruşma iki gün boyunca devam etti.

HUKUKUN ÜSTÜNLÜĞÜ VE SAVUNMA HAKKI İÇİN BİRLİKTEYİZ!

Türkiye'nin demokratik değerleri ve hukukun üstünlüğü ilkesi, avukatların bağımsız bir şekilde mesleklerini icra edebilmesine ve baroların özgürce kanunla verilmiş görevlerini yerine getirebilmesine dayanmaktadır. İstanbul Barosu Başkanı ve Yönetim Kurulu üyeleri hakkında "basın yoluyla terör örgütü propagandası yapmak" ve "basın yoluyla halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma" suçlamalarıyla açılan dava, hukuk tarihimize kara bir leke olarak geçmiştir. Bu dava, sadece İstanbul Barosunu değil bütün baroların anayasal güvencelerini ve savunma mesleğinin onurunu hedef alan, açık bir yıldırma girişimidir.

Barolar, hukukun üstünlüğü ile insan haklarını savunma ve hukuk devleti ilkesine uygun bir şekilde savunmayı güçlendirme görevini Anayasadan aldıkları güçle yerine getirirken, hiçbir baskı ve yıldırma girişimine boyun eğmeyecektir.

Unutulmamalıdır ki, avukatların ve baroların bağımsızlığı, yalnızca meslektaşlarımızın değil, toplumun temel hak ve özgürlüklerinin de güvencesidir.

Savunmanın susturulması, toplumun sesinin kısılması demektir.

Barolar olarak, İstanbul Barosu Başkanı ve Yönetim Kurulu üyelerinin yanındayız. Onların yanında olmak, savunmanın yanında olmak, hukuk devletinin tarafında olmak demektir. Bu dava vesilesiyle bir kez daha vurguluyoruz: Barolar, hukukun üstünlüğünün ve demokratik değerlerin en kararlı savunucularıdır. Bu bakımdan hukukun üstünlüğüne olan inancımızdan ve savunma mesleğinin bağımsızlığından asla taviz vermeyeceğiz.

Barolar, kamu adına faaliyet gösterir ve yaptıkları her açıklama hukukun üstünlüğünü koruma sorumluluğunun bir gereğidir. Bu nedenle meslektaşlarımıza yöneltilen suçlamaların kabul edilemez olduğunu bir kez daha belirtir, sürecin takipçisi olacağımızı kamuoyuna saygıyla duyururuz.

Adaletin ve savunmanın teminatı olan barolar olarak, İstanbul Barosu ile tam dayanışma içerisindeyiz.

İMZAÇI BAROLAR

ADİYAMAN BAROSU, AFYONKARAHİSAR BAROSU, AĞRI BAROSU, AMASYA BAROSU, ANKARA BAROSU, ANTALYA BAROSU, ARDAHAN BAROSU, ARTVİN BAROSU, AYDIN BAROSU, BALIKESİR BAROSU, BATMAN BAROSU, BİLECİK BAROSU, BURDUR BAROSU, BURSA BAROSU, ÇANAKKALE BAROSU, ÇANKIRI BAROSU, DENİZLİ BAROSU, EDİRNE BAROSU, ESKİŞEHİR BAROSU, GAZİANTEP BAROSU, GİRESUN BAROSU, HAKKARİ BAROSU, HATAY BAROSU, İĞDIR BAROSU, İSPARTA BAROSU, KARS BAROSU, KASTAMONU BAROSU, KIRKLARELİ BAROSU, KOCAELİ BAROSU, KÜTAHYA BAROSU, MANİSA BAROSU, MARDİN BAROSU, MERSİN BAROSU, MUĞLA BAROSU, SAKARYA BAROSU, SAMSUN BAROSU, SİİRT BAROSU, SİNOP BAROSU, ŞANLIURFA BAROSU, ŞIRNAK BAROSU, TEKİRDAĞ BAROSU, TRABZON BAROSU, TUNCELİ BAROSU, UŞAK BAROSU, YALOVA BAROSU, ZONGULDAK BAROSU

ORTAK AÇIKLA MA 30.05.2025

İSTANBUL BAROSU VE YÖNETİCİLERİNE YÖNELEN HUKUKSUZLUKTAN VAZGEÇİLMELİ!

2024 Aralık ayında İstanbul Barosu'nun kurumsal varoluşunun gereği yaptığı basın açıklaması gerekçe gösterilerek, başkan ve tüm yönetim kurulu üyeleri hakkında "örgüt propagandası" ve "halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma" suçlamalarıyla dava açılmış; ayrıca yönetim kurulu üyesi Av. Fırat Epözdemir hakkında ise, 10 yıl önce takipsizlikle sonuçlanan bir dosyada delil üretilerek tutuklama kararı verilmiştir. Bu soruşturmalar, Avukatlık Kanunu'nun barolar ve avukatları koruyan açık hükümlerine aykırı biçimde yürütülmüştür.

Birbiriyle bağlantılı bu iki davanın 28-29 Mayıs 2025 tarihlerine bırakılması, dosyaların takibini etkisizleştirmeye yönelik bir hamle olduğu gibi, adil yargılanma hakkının da açık ihlalidir.

Silivri Cezaevi Kampüsü'nde 28 Mayıs'ta görülen duruşmada; duruşmanın usule aykırı açılması, salon yoklamasının yapılmaması, iddianamenin okunmaması, savunma makamına söz verilmemesi ya da sözlerinin kesilmesi ve taleplerin soyut gerekçelerle reddedilmesi gibi işlemler, adil yargılamanın asgari koşullarını dahi taşımamaktadır. Bu işlemler, savunma hakkını kısıtlayan ve adil yargılanma hakkını ihlal eden ağır usulsüzlüklerdir.

Soruşturma ve yargılama sürecindeki bu usulsüzlüklerin, İstanbul Barosu'na yönelen sistemli ve haksız saldırıların bir parçası olduğunun farkındayız.

Bireylerin, özellikle çocukların, kadınların ve tüm toplumun hak savunucusu olmaya çalışan baroların kurumsal varoluşuna yönelen bu tehditleri asla kabul etmiyoruz. Meşru sözümüzden ve duruşumuzdan asla vazgeçmeyeceğiz.

Aşağıda imzası bulunan Barolar olarak; İstanbul Barosu Başkan ve yönetimine yönelik hukuksuz saldırılara son verilmesi gerektiği çağırımızı yineliyor, dayanışma ruhuyla sürecin hukuki takipçisi olacağımızı kamuoyuna saygıyla duyuruyoruz.

1. ADIYAMAN BAROSU	17. GAZİANTEP BAROSU
2. AFYONKARAHİSAR BAROSU	18. HAKKARİ BAROSU
3. AĞRI BAROSU	19. İĞDIR BAROSU
4. ANKARA BAROSU	20. İZMİR BAROSU
5. ANTALYA BAROSU	21. KARS BAROSU
6. ARDAHAN BAROSU	22. KOCAELİ BAROSU
7. AYDIN BAROSU	23. MANİSA BAROSU
8. BALIKESİR BAROSU	24. MARDİN BAROSU
9. BATMAN BAROSU	25. MUŞ BAROSU
10. BİNGÖL BAROSU	26. SAMSUN BAROSU
11. BİTLİS BAROSU	27. SİİRT BAROSU
12. BURDUR BAROSU	28. ŞANLIURFA BAROSU
13. BURSA BAROSU	29. ŞIRNAK BAROSU
14. DENİZLİ BAROSU	30. TUNCELİ BAROSU
15. DİYARBAKIR BAROSU	31. ZONGULDAK BAROSU
16. ESKİŞEHİR BAROSU	32. VAN BAROSU

HUKUKSUZLUĞA ALIŞMAYACAĞIZ! SUSMAYACAĞIZ!

Gazeteci Fatih Altaylı hakkında verilen tutuklama karar, hukuka, anayasaya, suçta ve cezada kanunilik ilkesine aykırı, ceza hukukunda yasak olan yorumlama yoluyla verilmiş, hukuku zorlamanın da ötesine geçmiş bir karardır. Özgür basının sesini kesmek, gözdağı vermek için hukuku araç sallıştırarak verilmiş hukuk dışı bu kararları kabul etmiyoruz. Bu karar da göstermiştir ki Türkiye'de yürütmenin etkisinde uzun bir süredir siyasallaşan yargı karşısında artık kimsenin hukuk güvenliği kalmamıştır. Bursa Barosu olarak; Türkiye Cumhuriyeti Devlet düzenini temelden zedeleyen

, vatandaşların yargıya güvenini yerle bir eden, siyasetçiler, basın mensupları, hukukçular ve diğer sivil topluma yönelik, demokratik toplum düzenine, anayasaya ve hukuka aykırı olan bu uygulamaların bir an önce son bulmasını, gazeteci Fatih Altaylı'nın derhal serbest bırakılmasını talep ediyor, bu hukuksuzluklara alışmayacağımızı ve susmayarak itiraz etmeye her şartta demokratik hukuk devletini savunmaya devam edeceğimizi kamuoyuna bir kere daha duyuruyoruz.

**BURSA BAROSU
BAŞKANLIĞI**

AVUKATIN SESİ KESİLİRSE VATANDAŞIN NEFESİ KESİLİR!

Kamuoyuna yansıdığı üzere İBB Başkanı Ekrem İmamoğlu'nun avukatı Mehmet Pehlivan'ın avukatı Av. Yiğit Gökçehan Koçoğlu, İBB Medya AŞ Başkanı Murat Ongun'un avukatları Av. Serkan Günel ve Av. Kazım Yiğit Akalın'ın gözetimine alınarak tutuklamaya sevk edilmiş ve adli kontrolle serbest bırakılmışlardır. Avukatların mesleklerini yaptıkları için kriminalize edilmesi yargının kurucu unsuru olan bağımsız savunmaya yönelik hukuka açıkça aykırı bir müdahaledir.

1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 1. maddesine göre "Avukatlık, kamu hizmeti ve serbest bir meslektir. Avukat, yargının kurucu unsurlarından olan bağımsız savunmayı serbestçe temsil eder"; 2. madde de "Avukatlığın amacı; hukuki münasebetlerin düzenlenmesini, her türlü hukuki mesele ve anlaşmazlıkların adalet ve hakkaniyete uygun olarak çözümlenmesini ve hukuk kurallarının tam olarak uygulanmasını her derecede yargı organları, hakemler, resmi ve özel kişi, kurul ve kurumlar nezdinde sağlamaktır. Avukat bu amaçla hukuki bilgi ve tecrübelerini adalet hizmetine ve kişilerin yararlanmasına tahsis eder" demektedir.

Yurttaşlarımızın adil yargılanma ve savunma haklarının

etkin şekilde kullanılabilmesi, avukatların anayasadan ve yasalardan kaynaklı görevlerinin baskı ve tehditten uzak bir

şekilde yapabilmesine bağlıdır. Avukatın sesinin kesilmesi vatandaşın savunma nefesinin kesilmesi ve sonuç olarak adil yargılanma hakkının ağır biçimde zedelenmesine sebebiyet verir. Avukat meslektaşlarımıza yönelik yargının araçsallaştırıldığı izlenimi veren, avukatların kriminalize edildiği bu tür işlemler yargının tarafsızlığına ve bağımsızlığına büyük zarar vermekte, zaten büyük ölçüde aşınan adalet güveninin daha da yitirilmesine sebep olmaktadır. Sonuç olarak adil yargılanmayı sağlamakla görevli olan avukatların "adil yargılanmayı etkilemek" "soruşturmanın gizliliğini etkilemek" suçlamasıyla baskı altına alınmaya ve görevlerini yapmalarına yönelik engellemeleri kabul etmiyor, soruşturma makamlarını meslek gereklerini yapan avukatlarla uğraşmak yerine, kamuoyuna yansıyan soruşturmalar başlamadan önce kimler ve ne hakkında soruşturma yapılacağı bilgisini kamuoyu ile paylaşan, soruşturma gizliliğini ve anayasanın suçsuzluk karinesini açıkça ihlal ederek yayınlar yapan ve yazılar paylaşan medya kuruluşları ile yazarlar hakkında işlem yapmaya çağırıyoruz.

BURSA BAROSU BAŞKANLIĞI

İNSAN HAKLARI KOMİSYONU'NDAN VALİLİĞİN EYLEM YASAĞINA DAVA

Bursa Barosu tarafından Bursa Valiliği'nin Bursa ili sınırları içerisinde yapılacak her türlü toplantı, yürüyüş, basın açıklaması vb. eylem ve etkinliklerin 23.06.2025 - 27.06.2025 tarihleri arasında 5 (Gün) süreyle yasaklanmasına ilişkin kararının hukuka aykırı olması nedeniyle yürütmesinin durdurulması ve iptali talebiyle Bursa 2. İdare Mahkemesi'ne dava açıldı.

Bursa Barosu adına İnsan Hakları Komisyonu Başkanı Av. Kemal Özgür Yetkin tarafından açılan davada, Bursa Valiliği tarafından somut gerekçe belirtilmeden her türlü eylem ve etkinliğin yasaklanması şeklinde genel nitelikte bir yasaklama kararı verilmesinin hukuka aykırı olduğu belirtildi. Suç işleneceğine dair açık ve yakın tehlike halinin mevcut olmadığı, karar ile temel haklardan olan toplantı ve gösteri yürüyüş hakkının demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olarak orantısız şekilde engellendiği belirtildi. Kararın kanuni dayanağı bulunmadığını belirten Av. Kemal Özgür Yetkin, temel hak ve özgürlüklerin keyfi olarak sınırlandırılmayacağını, kararın hukuka tamamen aykırı olduğunu belirtti.

19 MAYIS 1919, BAĞIMSIZLIK VE ÖZGÜRLÜK TOHUMUNUN ATILDIĞI GÜNÜN ADIDIR!

Bursa Barosu, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı'nı, Adalet Sarayı Tören Alanı'nda kutladı. Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun'un Atatürk Anıtı'na çelenk sunması, saygı duruşu ve ardından İstiklal Marşı'nın okunmasıyla devam eden törene katılan meslektaşlarına hitap eden Öztosun, şöyle konuştu: "19 Mayıs 1919, "geldikleri gibi giderler" diyen büyük ve değişmez bir önderin Anadolu ihtilali ile Cumhuriyet devrimine dönüşecek olan yolun başlangıcındaki attığı ilk adımdır..."

19 Mayıs 1919, yok oluş tehdidi ile karşı karşıya kalmış bir milletin, Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde bağımsızlık ve özgürlük umutlarının mutlak bir inanca dönüştüğü, kurtuluş savaşı ateşinin yakıldığı günün adıdır...

19 Mayıs 1919, onca imkansızlığa rağmen her zaman bir kurtuluş çaresi vardır diyerek umudu taşımayı ve örgütlemeyi gösteren günün adıdır...

19 Mayıs 1919, kurtuluşun ancak kadın ve erkek el ele omuz omuza verirse gerçekleşebileceğini ve

emperyalizme nasıl kafa tutulabileceğini gösteren günün adıdır...

19 Mayıs 1919, emperyalizmin bu ülke üzerindeki planlarını darmadağın eden ve emperyalizmin ezdiği milletlerin fikir rahimlerine bağımsızlık ve özgürlük tohumunun atıldığı günün adıdır...

19 Mayıs 1919, ne kadar unutturmaya çalışırlarsa çalışsınlar ufkumuzu göz kamaştıran ışıyla halen aydınlatmaya devam eden ve edecek olan Gazi Mareşal Mustafa Kemal Atatürk'ün doğum gününün adıdır...

Tüm bu sebeplerle;

Bugünü büyük bir öngörü ile geleceğimizin teminatı ve umudu olan gençlere armağan eden ATATÜRK'ü ve mücadele arkadaşlarını şükranla anıyor, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Ve Gençlik Ve Spor Bayramımızı kutluyorum."

Törene, Bursa Barosu yönetim kurulu üyeleri, Bursa Barosu önceki başkanlarından Av. Yahya Şimşek ve avukatlar katıldı.

STAJ OKULU DEĞERLENDİRME TOPLANTISINDA TEŞEKKÜR

Bursa Barosu Staj Yürütme Kurulu'nun düzenlediği staj okulu değerlendirme toplantısı Podyum Park'ta yapıldı. Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun'un katıldığı, 2024-2025 staj okulunun değerlendirildiği toplantıda yeni öneriler

konuşuldu. "Bu verimli toplantı için öncelikle staj yürütme kurulumuza ve staj okulunda ders veren tüm meslektaşlarıma teşekkür ediyorum" diyen Bursa Barosu Başkanı Metin Öztosun, staj okulu eğitmenlerine teşekkür belgesi verdi.

"BLOKZİNCİR'İN SÖZLEŞMELERE UYGULANABİLİRLİĞİ" KONULU MAKALE YARIŞMASI SONUÇLARI BELLİ OLDU

Bursa Barosu Bilişim Hukuku Komisyonu'nun katkıları ile ilk kez düzenlenen "Blokzincir'in Sözleşmelere Uygulanabilirliği" Konulu Makale Yarışması sonuçları belli oldu. Av. Özlem Kahraman Önde, Av. Doç. Dr. Şaban Cankat Taşkın ve Av. Fırat Gül'den oluşan jürinin değerlendirmesi sonucu; Bursa Barosu'ndan Av. Iryna Aksakal "Geleceğin Habercisi Akıllı Sözleşmeler" adlı makalesi ile 1.lık; Balıkesir Barosu'ndan Av. Gülembere Erteği "Blokzincir'in Sözleşmelere Uygulanabilirliği, Anahtar

Kelimeler (Blokzincir, Sözleşme, Sanal Para)" adlı makalesi ile 2.lık; Bursa Barosu'ndan Av. Ahmet Kalkan "Blokzincir'in Türkiye'de Sözleşmelere Uygulanabilirliği" adlı makalesi ile 3.lük ödülüne değer görüldü. Ödül alan ve yayımlanmaya değer görülen makaleler Bursa Barosu Bilişim Hukuku Bülteni'nin ilgili sayısında yayınlanacak; birincilik ödülüne değer görülen makaleye ayrıca Bursa Barosu Dergisi'nde yer verilecek. Ödül töreninin yeri ve tarihi daha sonra bildirilecek.

BARO GENEL SEKRETERLERİ TBB'DE TOPLANDI

Baro Genel Sekreterleri Toplantısı Türkiye Barolar Birliği'nin (TBB) ev sahipliğinde 14 Haziran 2025 tarihinde gerçekleştirildi.

dijital alana taşındık. Yine geçtiğimiz hafta itibarıyla TBB'nin üzerinde çok büyük bir kambura dönüşen Barokart sıkıntısından tüm barolarımızı

Toplantıda Bursa Barosu Başkanı Av. Yener Poroy da yer aldı.

Mesleğin ve meslektaşların sorunlarına çözüm bulabilmek amacıyla gerçekleştirilen toplantı saygı duruşu ve İstiklal Marşı'nın okunmasıyla başladı. TBB Başkan Yardımcısı Av. Bahar Gültekin Candemir'in de katıldığı toplantının açış konuşmasını yapan Birlik Başkanı Av. R. Erinc Sağan, TBB yönetimi olarak katılımcı bir yönetim anlayışı belirlemeye gayret ettiklerini söyledi ve sözlerini şöyle sürdürdü:

BİRLİKTE MÜCADELE

"Mesleğin sorunları için birlikte mücadele etme geleneğini yerleştiren bir yapıya dönüştürmeye çalıştık. Geçtiğimiz dönemden itibaren elimizde değiştirme yetkimiz olan bütün mevzuatları değiştirdik. Adli Yardım Yönetmeliği, Avukatlık Kanunu Yönetmeliği, Reklam Yasağı Yönetmeliği gibi çok sayıda değişiklik gerçekleştirdik. EBYS gibi tüm baroları ve TBB'yi ilgilendiren yazılımsal süreçlerde değişiklikler yaşadık. Bildiğiniz üzere geçtiğimiz aylarda CMK otomasyon sistemini UHAP üzerinden

ve 200 bin meslektaşımızı kurtardık. Bu geçiş sürecinin olumsuz yansımaları muhakkak oluyor. İşte bu toplantılar zaten bu olumsuzlukları en asgari düzeye nasıl çekebiliriz, il bazlı yaşanan sorunlar nelerdir, TBB'nin merkezden bu sorunlara hangi oranda çözüm bulabileceği gibi birçok başlığın konuşulacağı, tartışılacağı toplantılar."

TALEP VE ÖNERİLER

Sağan'ın konuşmasının ardından toplantıyı organize eden TBB Genel Sekreteri Av. Ahmet Erdem Ekmekçi de, toplantı düzenine ve gündem maddelerine ilişkin bilgi verdi.

Daha sonra toplantıda Baro Genel Sekreterlerinin "Disiplin soruşturma ve kovuşturma dosyaları uygulamaları", "Ruhsat-Sicil dosyaları ile ilgili uygulamalar", "Levhaya yazılma talepleri yönünden denklik belgeleri vb. uygulama birliği sağlanması", "Stajda çalışma esaslı staj dönemi uygulama birliği sağlanması" ile "Barolarımızın UHAP, EBYS ve KEP kullanımları" başlıklarına ilişkin görüşleri ile talep ve önerileri alındı.

1 MAYIS

Emek ve Dayanışma Günü

BURSA BAROSU BAŞKANI AV. METİN ÖZTOSUN, YÖNETİM KURULU ÜYELERİ VE AVUKATLAR 1 MAYIS EMEK VE DAYANIŞMA GÜNÜ NEDENİYLE BURSA'DA DÜZENLENEN KORTEJDE YERİNİ ALDI.

5 HAZİRAN DÜNYA ÇEVRE GÜNÜ

Birleşmiş Milletler Çevre Programı öncülüğünde ilk kez 1973 yılında kutlanan Dünya Çevre Günü o günden bugüne doğayı, iklimi, sağlıklı bir çevreyi andığımız anlamlı günlerden biridir.

İklim krizinin olumsuz etkilerini doğrudan yaşadığımız, ranta kurban giden tabiatımız, her gün kirletilerek yok edilen çevremiz doğanın, çevrenin de haklarını savunmak zorunda olduğumuzu bizlere göstermektedir. T.C. Anayasası ve uluslararası sözleşmeler ile korunduğu üzere temiz ve sağlıklı bir çevrede yaşamak temel bir insan hakkıdır. Çevre ve doğanın korunması görevi tüm vatandaşlarımızın sorumluluğudur. Bizler Bursa Barosu Avukatları olarak savunmanlık görevimizin yalnızca vatandaşın hakkını hukukunu savunmaktan ibaret olmadığını farkındayız. Bu doğrultuda çevrenin, doğanın, kültürel & tarihi miras değerlerinin de savunmanlığını seve seve üstlenmekteyiz. Bursa Barosu; Yenişehir Kirazlıyayla'da, İznik'te, Keles'te, Orhaneli'de, Tahtalı'da, Uludağ'da ve maalesef nice bölgede yapılmak istenilen doğa ve çevre tahribatlarının farkında olup doğanın, çevrenin avukatlığını da üstlenmiştir. 1909'daki kuruluşumuzdan bu yana sürdürdüğümüz mücadele, savunduğumuz değerlerin önemini her geçen gün daha da fazla özümseyerek devam etmektedir.

Bizler kentimizin ranta kurban edilerek yer altı ve yer üstü kaynaklarının yalnızca belli gruplar tarafından kullanılmasına, tüm canlıların yaşam alanı olan Uludağ Milli Parkının statüsünün değiştirilerek kar odaklı bir anlayış ile yok edilmesine, Dağ bölgelerinde beton, çimento fabrikaları ve maden ocakları kurulması amacıyla tarım alanlarının tahrip edilerek yok edilmesine, kıyı şeridinde çevrede yer alan fabrikaların derin deniz deşarjı yaparak tüm kimyasal atıklarını denize boşaltmaları nedeniyle sebep oldukları müsilaj felaketine, çarpık ve düzensiz kentleşerek kar elde etme gayesiyle kentin içindeki akciğerlerimiz

olan ağaçların, yeşil alanların yok edilmesine müsaade etmeyeceğimizi, doğayı ve doğanın içerisinde yer alan her canlının savunucusu olduğumuzu ve bu uğurda mücadelemizin hep devam edeceğini kamuoyuna saygıyla duyurmaktayız.

Yenişehir Kirazlıyayla köyünde bir hukuksuzluğu, kural tanımazlığı, doğa katlini ihbar etmek için bulunuyoruz. Daniştay'daki görevli Daire değiştirilerek, önceden verilen 2 lehe bozma kararı ve yerleşik içtihat görmezden gelinip, keskin dönüşle reddedilen ÇED Olumlu Kararı hakkındaki hukuksal mücadeleyi Anayasa Mahkemesi'ne taşıdık. Köylülerimizin yanında onlara verdiğimiz destekle inşa edilmemesine uğraştığımız Meyra A.Ş.'ye ait maden zenginleştirme tesisinin şimdi bir vahşiliğine daha tanık oluyoruz. Heyelan tehlikesine vurgu yaptığımız dere yatağına boşaltılan ve kimyasallarla cevheri alınmış zehirli toprağın susuzlaştırılması sonrasında İznik Gölüne bakan sırta kontrolsüz biçimde yayıldığı görülmektedir. Üstelik bu alanda yapılmak istenen 2. Atık Barajına Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından yapılan itiraz sonucu ÇED süreci sonlandırılmışken, fiilen yıkım sürdürülmektedir. Açık alana yapılan döküm nedeniyle kirlilik her yere yayılmakta, canlı ve halk sağlığı için tehlike çanları çalmaktadır. İhbar ediyoruz, yetkili kurumlar bu caniliğe göz yummayın.

Biz her daim her canlının yaşam hakkını savunacağız, her birimizin yuvası olan tabiatın belli grupların kar amaçları doğrultusunda yok olmasına izin vermeyeceğiz. Bilimden aldığımız güçle tabiat varlıklarımız ve çevremizin dışında kültürel mirasımızı da korumak için gereken adımları atmaya kararlılıkla devam edeceğiz. Bu vesileyle 5 Haziran Dünya Çevre Günü'nü kutluyor, bir sonraki 5 Haziran'ı ranta kurban verilmemiş sağlıklı çevrede kutlamak umuduyla yorulmaksızın çalışmaya devam edeceğiz.

BURSA BAROSU ÇEVRE VE KENT HUKUKU KOMİSYONU

BAROLARDAN EŞZAMANLI TEPKİ: ANADOLU'YU, MADEN ŞİRKETLERİNİN SAHASI YAPACAKLAR!

Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu'na 19 Haziran 2025 tarihinde sunulan "Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi" (torba kanun) 20 Haziran 2025 tarihinde maalesef komisyonda kabul edilmiştir.

TBMM Komisyon görüşmelerine, Türkiye Barolar Birliği (TBB) Çevre ve Kent Hukuku Komisyonu adına katılan bazı meslektaşlarımıza, görüşlerini açıklamak isteyen birçok sivil toplum kuruluşu temsilcisine ve vatandaşlara karşı fiziki müdahalede bulunulmuş, bazı arkadaşlarımıza kaba kuvvet uygulanmıştır. Buna rağmen 20 Haziran günü komisyonda yasanın tümüyle hukuka aykırılığı ile ilgili görüşlerimizi sunmuş olsak da tüm Anadolu coğrafyasının maden şirketlerinin sahası olmasına yol açabilecek teklif, Komisyonda kabul edilmiştir.

ORMANLAR, ZEYTİNLİKLER, MERALAR, TARIM ARAZİLERİ ve korunan doğal alanlar 2004 yılından bu yana madencilik ve enerji projelerine açıkken bu teklif ile meralar, tarım alanları, doğa koruma bölgeleri maden bölgesi olarak düzenlenmiştir. Ayrıca Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) süreçlerinde kısaltmalar ve hatta fiilen

devre dışı bırakmalar gündeme gelmektedir. Teklif, Anayasa'nın çevrenin korunmasına ilişkin 56. maddesi ile devlet ormanlarını koruma yükümlülüğünü düzenleyen 169. maddesi başta olmak üzere temel çevre hükümleriyle çelişen düzenlemeler içermektedir.

TEK BİR TORBA KANUN İLE

Maden Kanunu'nu, Zeytincilik Kanunu'nu, Mera Kanunu'nu, Orman Kanunu'nu ve Çevre Kanunu'nun ilgili maddelerini hükümsüz kılacak bu teklif, eğer TBMM Genel Kurulundan geçerse, toplumun genel kamu yararından çok bir avuç şirketin çıkarları gözetilmiş olacaktır.

Son 22 yılda daha önce 10 kez değiştirilmeye çalışılan Zeytinciliği Koruma Kanunu, bu torba kanunla bir kez daha delinmeye çalışılmaktadır. Tüm ormanlarda yetki, maden çıkarma amacıyla MAPEG adlı kuruma devredilebilecektir. Yine Mera alanları, SİT alanları bu torba kanunla büyük tehdit altındadır.

KANUN TEKLİFİ, ANAYASAMIZIN 44.,45.,56.,63., VE 169. MADDELERİNE AÇIKÇA AYKIRIDIR. Bu kanun teklifinde insan yoktur, çiftçi yoktur, tarım yoktur, doğal hayat ve yaban hayatı yoktur, ekosistem yoktur,

sürdürülebilirlik yoktur. Kısa vadede sadece maden ve enerji şirketlerinin çıkarı vardır.

Özellikle zeytinliklerin madencilğe açılması, ormanlarda izin mekanizmasının gevşetilmesi, meraların enerjiye kurban edilmesi ve kaçak yapılara af getirilmesi gibi hususlar uzun vadeli kamu yararına aykırıdır. Unutulmamalıdır ki, sağlıklı bir çevre olmadan ekonomik kalkınma da sürdürülebilir olmayacaktır.

Görüldüğü üzere **TEKLİF, ÇEVRE VE EKOLOJİ AÇISINDAN ÇOK CİDDİ RİSKLER VE SAKINCALAR BARINDIRMAKTADIR.**

Ormanlardan zeytinliklere, meralardan korunan alanlara kadar birçok doğal ve tarımsal değer, bu düzenlemelerle madencilik ve enerji yatırımlarına feda edilmek istenmektedir. Bu yapılırken Anayasa'nın çevreyi, ormanları ve tarım arazilerini korumaya yönelik hükümleri (md. 56, 169, 45) ile uluslararası çevre hukuku ilkeleri göz ardı edilmektedir. Teklif bu haliyle yasalışırsa, geri dönülemez çevresel tahribatlar meydana gelebileceği gibi hukuk devleti ilkesi de büyük zarar görecektir.

Teklif ayrıca "stratejik veya kritik madenlere ilişkin madencilik faaliyetleri için acele kamulaştırma yapılabileceğini" hükme bağlamaktadır. Yani belirli maden projeleri için gerekli araziler, normal kamulaştırma prosedürü beklenmeden ivedi şekilde kamulaştırılıp şirkete tahsis edilebilecek. Acele kamulaştırma düzenlemesi ise köylüler, çiftçiler ve arazi sahipleri açısından çok ciddi hak ihlalleri doğurabilecektir.

Bir anda Cumhurbaşkanı kararıyla veya kurul kararıyla köydeki meranın, **TARLANIZIN ELİNİZDEN ALINDIĞINI GÖREBİLİRSİNİZ.**

Bu, mülkiyet hakkı ve adil yargılanma hakkı açısından kabul edilemez bir durumdur. Kaldı ki "kamu yararı" gerçekten var mı, yok mu tartışması bile tam yapılmadan, toptan bir acele kamulaştırma düzeni getirilmiş olmaktadır. Uzun vadede ise köylünün elinde tarım arazisi kalmaması, sosyal dokunun bozulması gibi sonuçlar doğuracaktır. Her ne kadar acele kamulaştırma uygulaması daha önceden belli şekillerde yapılıyor olsa da bu kanunla artık yargı yerleri kanundaki açık düzenleme karşısında hukukilik denetimi yapamayacaktır. Burada yargısal denetim ve karar alma sürecine katılım engellenecek ve idari bir işlem olacaktır.

Teklif, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı bünyesinde yeni bir Üstün Kamu Yararı Kurulu oluşturulmasını öngörmektedir. Bu kurul, kamuoyunda "süper izin

kurulu" olarak da anılmaktadır. Gerekçe olarak da belirli stratejik maden ve enerji projelerinde farklı kurumların uzun süren izin süreçlerini tek elde toparlayarak hızlandırmak gösterilmektedir. Düzenlemeye göre özellikle IV. Grup madenler ile "stratejik ve kritik madenler" konusunda ilgili kurum (orman, tarım, kültür vb.) izin vermezse devreye bu kurul girecek ve "üstün kamu yararı" kapsamında madencilik lehine nihai kararı alabilecektir. Kurul, ilgili tüm bakanlıklardan temsilciler içerebilir ancak esasen enerji ve maden yatırımlarını kolaylaştırma misyonuyla hareket edecektir. Kurul olumlu karar verirse, ilgili kurum 1 ay içinde gerekli izni vermek zorunda kalacak ve maden ruhsatı düzenlenecektir.

Ayrıca bu kanunla "korunan alan" etiketi taşıyan yerlerde bile, devlet kurumları ses çıkarmazsa maden şirketleri kolayca kazma vurabilecektir. Kurumlar ses çıkarsa dahi, teklif ayrıca Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı bünyesinde kurulacak Üstün Kamu Yararı Kurulu'na bu izinleri onaylatma yetkisi vermektedir. Bu düzenleme, korunan alanların korunma statülerini fiilen zayıflatacaktır. Normalde millî park, SİT, sulak alan gibi yerlerde madencilik ya tamamen yasaktır ya da ancak uzun incelemeler ve katı şartlarla mümkündür. Teklif ise izin süreçlerini 3-4 ay gibi çok kısa bir süreye sıkıştırmakta ve sessiz kalan kurumu onay vermiş saymaktadır.

Diğer yandan ekonomik gerekçelerle bu madenlerin çıkartılması gerektiği söylenirken, iklim ve orman fakiri ülkenin bu kaynaklarının ekonomik değeri gözetilmeden, kaynak planlaması yapılmayarak, ekonomik israfa da yol açmaktadır. Yani sadece çevresel varlıkların yok edilmesi değil, ekonomik varlıkların yok edilmesi de söz konusudur.

TÜM EKONOMİK HESAPLAR YANLIŞ YAPILMIŞTIR.

Türkiye'nin en değerli şirketlerinin Varlık Fonunda toplanıp münhasıran Cumhurbaşkanlığının kullanımına alınması gibi ülkenin yer altı kaynakları da "KURUL" aracılığıyla münhasıran Cumhurbaşkanlığının kullanımına alınmıştır.

Bu nedenle Kanun Teklifinin TBMM Genel Kurulu'ndan geçmemesi için meslektaşlarımızı, meslek örgütlerini, sivil toplum örgütlerini, yurttaşlarımızı ve TBMM'de üyesi bulunan tüm siyasi partileri, kanunun geçmemesi için mücadele etmeye çağırıyoruz.

Bu topraklar tüm yurttaşlara ve gelecek kuşaklara aittir...Bir avuç şirkete değil...

Saygılarımızla

Bursa Barosu Çevre ve Kent Hukuku Komisyonu

Tahtalı halkı ÇED'siz karara tepkili: Benim köyüme yazık değil mi?

Nilüfer ilçesine bağlı Tahtalı Mahallesi'nde kurulması planlanan beton santrale ilişkin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı "ÇED gerekli değildir" kararına imza attı. Kararı protesto etmek için Tahtalı halkı soluğu, Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü önünde aldı. Bursa Barosu, Bursa Kent Konseyi Çevre Meclisi, Nilüfer Kent Konseyi Çevre Meclisi, DOĞADER ve Tahtalı Mahalle Komitesi'nin çağrısıyla yapılan basın açıklaması ile yöre halkının itirazları dile getirildi.

Bursa Barosu Çevre ve Kent Hukuku Komisyonu Başkanı Avukat Eralp Atabek, "30 yılı aşkın komisyon pratiğimizde yeni bir aşamaya daha geçtik. Bu yaşadığımız günlerde Çevre Kanunu'nu, Zeytin Kanunu'nu delmek isteyen iktidar sayesinde başka mücadele alanlarına geçmek zorunda da kalıyoruz. Bütün bu ahval ve şerait içinde Tahtalı köyünün durumu da aynı şekilde olumsuzluğa gidiyor. Muhtarımızın da dediği gibi sadece bir beton santrali açmak değildir hedef. İlk önce sarı öküzü alırsınız sonra da kontrolü elden geçirirsiniz." diyerek bu mücadelenin sabra ihtiyacı olduğunu belirtti. Hukuki sürecin sonuna kadar yürütülmesi

gerektiğini belirten, alanın gezilmesi konusunda ÇED Daire Başkanlığı'nın masa başında kararlara imza attığına dikkat çeken Atabek, daha az masrafla basit bir raporla bölge halkının sağlığının, Bursalıların temiz hava hakkının ellerinden alınmasına karşı mücadelede Bursa Barosu olarak Tahtalı halkının yanında olacaklarını ifade etti.

CAN ATALAY'A BURSA'DAN SELAM

Atabek açıklamasına şu sözlerle devam etti:

"Köylülerimize hukuki olarak gönüllü desteğimizi vermeye devam edeceğiz. Yeter ki köylümüz de sadece dava ile işi bırakmasın. Alanda yine de kendini göstermeli. Hiçbir zaman hukuk mücadelesi yeterli olmuyor Türkiye'de. Hukuk mücadelesi verenlerin de içeride olduğunu gördük maalesef.

Bu mücadeleler de yer almış arkadaşım, Can Atalay'ı da buradan anıyorum. Nice mücadelelerde yer almış arkadaşım Silivri'de mahpus. Buradan da selam yolluyoruz, burada da mücadelemiz devam edecek." Açıklamaların ardından bölge halkının topladığı itiraz dilekçeleri İl Müdürlüğü'ne teslim edildi.

ÖĞRENCİLERİN BARIŞÇIL TOPLANTI VE GÖSTERİ YAPMASI ANAYASAL HAKTIR

Lise öğrencilerinin Anayasal toplantı ve gösteri yürüyüşü haklarını kullanarak yaptıkları protestolar hukuka ve Anayasadaki haklara uygun olup bunu engellemeye yönelik her türlü mevzuat, idari işlem, idari karar, disiplin işlemleri ve disiplin işlemi yapılacağı ihtilafları açıkça Anayasaya aykırıdır.

Anayasa'nın 34. maddesinde yer alan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının izin alma şartına bağlanamayacağı Anayasa'da özel biçimde korunmaktadır. Dolayısıyla anılan hakkın izin alınmadan kullanılmasına yönelik pozitifleşmiş güvencesiyle ihlal edilecek niteliğe yapılan her türlü sınırlandırma, Anayasa'ya aykırıdır.

Anayasa Mahkemesince, toplantı ve gösteri yürüyüşünün yapılabilmesi için yetkili makama bildirimde bulunulmasının yeterli olduğu ve yetkili makaman onayının aranmadığı, Anayasa'nın 34. maddesinde hakkın izne bağlanmaması şeklindeki güvencesine aykırı her türlü sınırlamaların ve uygulamaların da Anayasaya aykırı olduğu ifade edilmiştir.

Bu sebeplerle öğrencilerin barışçı toplantı ve gösteri yapması anayasal bir hakta. Anayasada yer alan toplantı ve gösteri hakkını izne bağlayan veya o sonucu yol açacak şekilde hakkın iznine dokunan disiplin hukuka da dahil tüm mevzuat hükümleri ve buna dayanarak yapılacak tüm idari işlemler anayasaya aykırıdır.

BOYKOT BİR ANAYASAL İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ HAKKIDIR! BOYKOTA ENGEL KOYMAK İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ İHLALİDİR!

Boykota çağrı yapan yurttaş ve sanatçıların gözetilene alınıp haklarında soruşturma açıldığı tüm kamuoyunun bilgisine dahildir.

Özellikle 2020 yılında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Fransa'da Yüksek Mahkeme'nin izale mallarının bu ülkede boykot edilmesinin yasak olduğu yönündeki kararının ve ceza mahkumiyetinin, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10'unu maddesindeki "İfade özgürlüğü"nü ihlal ettiğini belirttiği kararında olduğu gibi Anayasa Mahkemesi de benzer şekilde verdiği 27 Eylül 2023 tarihli kararında "boykota çağırın suç değil ifade özgürlüğü" olduğuna karar vermiştir. Üstelik başvuruya 16 bin lira manevi tazminat ödenmesine hükmedilmiştir.

Bu sebeplerle Anayasal bir hak olan boykot ve boykota çağrı yapanların halkın ve düşmanlığa sevk ettiği suçlaması ile haklarında soruşturma yapılması tamamıyla hukuk dışı ve yargının yine ve yeniden araçsallaştırdığı işlemlerdir.

Boykot bir anayasal ifade özgürlüğü hakkıdır. Boykota engel koymak "boykot yapanlar hakkında soruşturma yapmak anayasal ifade özgürlüğü ihlalidir."

Kamuoyuna saygı ile duyurulur.

CMK ÜCRET TARİFESİNİN İPTALİ İÇİN DAVA AÇTIK

Bursa Barosu Başkanlığı'nca 01.02.2025 tarih 32860 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan CMK 2025 Yılı Tarifesi'nin İPTALİ ile tarife dayanağı olan 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 13. maddesinin Anayasa'ya aykırı olması nedeniyle; yasa hükmünün iptali istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne başvurulmasına karar verilmesi talebiyle Danıştay'da dava açılmıştır.

Baromuz Üyelerinden (892)

AVUKAT FERRUH MEHMET ŞİŞMANGİL

vefat etmiştir.

Merhuma Allah'tan rahmet, ailesine, yakınlarına sabır, camiamıza başsağlığı dileriz.

Av. Metin ÖZTOSUN
Bursa Barosu Başkanı

NOT: Cenazesi yarın (25 Haziran 2025 Çarşamba) ikindiden sonra, Mudanya Hasköy köy mezarlığında defnedilecektir.

Baromuz Üyelerinden (727)

AVUKAT MUSTAFA METİN SEZGİN

vefat etmiştir.

Merhuma Allah'tan rahmet, ailesine, yakınlarına sabır, meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Av. Metin ÖZTOSUN
Bursa Barosu Başkanı

Not: Cenazesi YARIN (13.04.2025 Pazar) öğle namazını takiben Mudanya Hacıbaba Camii'nden kaldırılarak, Mudanya Kent Mezarlığı'na defnedilecektir.

Baromuz Üyelerinden (718)

AVUKAT TACETTİN ERTAÇ

vefat etmiştir.

Merhuma Allah'tan rahmet, ailesine, yakınlarına sabır, meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Av. Metin ÖZTOSUN
Bursa Barosu Başkanı

Not: Cenazesi YARIN (05.04.2025 Cumartesi) öğle namazını takiben Organize Sanayi Bölgesi Camii'nden kaldırılarak, Çarşıyan Mezarlığı'nda defnedilecektir.

Baromuz Üyelerinden (2729)

AVUKAT ÇETİN KARABULUT

vefat etmiştir.

Merhuma Allah'tan rahmet, ailesine, yakınlarına sabır, meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Av. Metin ÖZTOSUN
Bursa Barosu Başkanı

Not: Cenazesi bugün (23.05.2025 Cuma) öğle namazının ardından, Yıldırım İlçesi Karamazlı Mahallesi, Hayriye Camii'nden kaldırılarak Erdoğanköy Kent Mezarlığı'nda defnedilecektir.

OTO SİGORTALARINDA YARGITAY KARARLARI IŞIĞINDA GÜNCEL GELİŞMELER

Bursa Barosu Eğitim Merkezi (BUBEM) ve Sigorta Hukuku Komisyonu katkılarıyla düzenlenen "Oto Sigortalarında Yargıtay Kararları Işığında Güncel Gelişmeler" konulu konferans, Yargıtay 4. Hukuk Dairesi Üyeleri Yunus Yılmaz ve Salim Küçük'ün katılımı ile Sigorta Hukuku Komisyonu Başkanı Av. Buse Karatağ'ın moderatörlüğünde gerçekleşti. Konferansı Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun ile Sayman Av. Nilay Parlar da izledi.

HMK UYGULAMALARI EĞİTİMİ

Türkiye Barolar Birliği ve Bursa Barosu işbirliğiyle düzenlenen meslek içi eğitim semineri hafta sonu BAOB Oditoryum'da gerçekleştirildi. Moderatörlüğünü Bursa Barosu Eğitim Merkezi Başkanı Av. Süleyman Nail Abay'ın yaptığı eğitimde İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Dr. Cengiz Serhat Konuralp HMK Uygulamaları konusunda bilgiler verdi. Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun'un da bir süre katıldığı eğitim sonunda yönetim kurulu üyesi Av. Müberra Gülen Aydın, konuşmacı Konuralp'e moderatör Abay'la birlikte plaket verdi.

"AİLE HUKUKUNDA İSTİNAF UYGULAMALARI" SEMİNERİ

Bursa Barosu Eğitim Merkezi (BUBEM) tarafından düzenlenen "Aile Hukukunda İstinaf Uygulamaları" konulu seminer Bursa Bölge Adliye Mahkemesi Konferans Salonu'nda gerçekleştirildi. BAM 2. Hukuk Dairesi Başkanı Serap Peker, BAM 2. Hukuk Dairesi üyeleri Nursen Gümüšoğlu, Murat Akpınar, Muhammet Göker ve Yeliz Aktaş'ın konuşmacı olduğu seminerin moderatörlüğünü BUBEM Yürütme Kurulu Üyesi Av. Derya Kamiloğlu yaptı. Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun ile yönetim kurulu üyeleri Av. Müberra Gülen Aydın ve Av. Özen Dağdeviren'in de izlediği seminer sonunda konuşmacılara anı plaketi takdim edildi.

AV. OĞUZHAN ASLAN'DAN VERGİ HUKUKU KONFERANSI

Bursa Barosu Eğitim Merkezi BUBEM'in düzenlediği, "Vergi Hukuku" konferansı BAOB Av. Özgür Aksoy Salonu'nda gerçekleştirildi. İzmir Barosu Üyesi Av. Oğuzhan Aslan tarafından verilen konferansı Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun ile Sayman Av. Nilay Parlar da izledi. Parlar, Aslan'a konferans anısı plaketi verdi.

AKADEMİK ODALARDAN MÜCADELEYE TEŞEKKÜR

Bursa Tabip Odası, Veteriner Hekimler Odası, Eczacılar Odası başkan ve yöneticileri, Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun ve yönetim kurulu üyelerine, 19 Mart'tan bu yana gerçekleşen hukuka aykırı süreçlerle ilgili mücadelesinden ötürü teşekkür ettiler. Öztosun ve yönetim kurulunu BAOB'da ziyaret eden oda başkanları, Bursa'da 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet gerekçesiyle gözetim altına alınmış tutuklanan vatandaşlarla hukuki destek veren Bursa Barosu'na, süreçteki tutum ve çabaları sebebiyle teşekkür ve dayanışma ziyareti gerçekleştirdiler.

AKADEMİK ODA ÜYELERİNE BARODAN EĞİTİM

Bursa Barosu Yönetim Kurulu Üyesi Av. Erhan Yaşbey, Bursa Akademik Odalar Birliği bileşeni oda üyelerine "İş Hukuku Uygulamalarından ve Kazalarından Kaynaklı İhtilaflar" konusunda bilgi verdi. BAOB ortak salonda gerçekleştirilen eğitimi Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun ile sayman Av. Nilay Parlar da izledi.

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNE KARŞI GÜNCEL TEHDİTLER VE MÜCADELELER

Bursa Barosu Kadın Hakları Merkezi'nce düzenlenen "Prof. Dr. Alev Özkazanç ile Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Karşı Güncel Tehditler ve Mücadeleler" başlıklı söyleşi Av. Özgür Aksoy Konferans Salonu'nda gerçekleştirildi. 12 Nisan Cumartesi günü gerçekleştirilen söyleşide toplumsal cinsiyet eşitliğinin tarihsel süreci, toplumsal cinsiyetin toplumda bir karmaşa olarak görülmesi fikrinin nasıl geliştiği, "İncel-insel" kavramı ve daha birçok konu üzerinde konuşmalar yapıldı.

OTİZM DERNEKLERİNE SUNUM

Anadolu Otizm Federasyonu tarafından yürütülen "Otizmlili Bireylerin Gücü : Hukuki Destek Projesi kapsamında, Bursa Barosu Engelli Hakları Komisyonu Başkanı Av. İdil Değirmencioğlu, komisyon üyeleri Av. Hasan Hüseyin Kutlu ve Av. Berna Canbaz, Anemon Gönülferah Otel'de katılımcılara sunum yaptılar.

ÇOCUK AVUKATLAR MAKAMDA

23 Nisan
Ulusal

Egemenlik ve Çocuk Bayramı kapsamında, BTO Sait Ete İlkokulu 2. sınıf öğrencileri Neslişah Yılmaz ve Yavuz Yılmaz, Bursa Barosu Başkanlığı makamına oturdular ve kamuoyuna seslendiler. Bursa

Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun, öğrencilere temsili olarak avukatlık yemini ettirdi ve cübbe giydirdi. Çocuklar konuşmalarında çocuk haklarına ilişkin mesajlar verirken, başkanlık makamındaki etkinliğe çocukların aileleri ile Bursa Barosu Yönetim Kurulu Üyesi Av. Müberra Gülen Aydın ve Çocuk Hakları Komisyonu yürütme kurulu üyeleri de katıldı.

HASTA ÇOCUKLAR RESMETTİ

Bursa'da tedavileri süren ve hastane sınıflarında bulunan, değişik yaşlardaki çocuk hastaların yaptığı 21 resim ve el baskıları, Bursa Barosu Çocuk Hakları Merkezi'nce sergilenmeye başlandı. BAOB giriş holünde açılan sergiyi Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun da gezdi.

ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ, AYDINLATMAYA DEVAM EDİYOR

Bursa Barosu Çocuk Hakları Merkezi tarafından yürütülen "Haklarımı Biliyorum, Haklarımla Büyüyorum Projesi" kapsamında Bursa merkez ve ilçelerindeki okullarda çocuklara hakları anlatıldı, öğretmenlere de bilgilendirme yapıldı. ÇHM üyesi avukatlar ve bilgilendirme yaptıkları kurumlar şöyle:

Gemlik Koza Kız Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Orhangazi Ahmet Yesevi İlkokulu, Orhangazi Ahmet Yesevi Ortaokulu, Orhangazi Erenler Kız Meslek Lisesi, Tophane Endüstri Meslek Lisesi, Yıldırım Yiğitler Kız

Meslek Lisesi, Bursa Şehir Hastanesi...

Bursa Barosu Yönetim Kurulu Üyesi Av Atakan Arar, Av. Zeynep Yazıcı, Av. Kader Başaran, Av. Murat Özdemir, Av. Zeynep Bilge Pehlivan, Av. Özlem Nur Özsoy, Av. Nazlıcan Civelek, Av. Zeynep Hesapdar Artun, Av. Şahikanur Altınışık, Av. Sığnem Tinni Karakız, Av. Burak Köken, Av. Neriman Ködürgü, Av. Büşra Rana Güven, Av. Nevin Palacioğlu Canbaz...

DÖKÜNLÜ'DEN "KİRA HUKUKU UYGULAMALARI" KONFERANSI

Bursa Barosu Eğitim Merkezi (BUBEM) tarafından düzenlenen ve Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesi Üyesi Cengiz Dökünlü'nün verdiği "Kira Hukuku Uygulamaları" konulu konferans büyük ilgi gördü. Bursa Barosu'nun BAOB Yerleşkesi'ndeki

Av. Özgür Aksoy Salonu'ndaki konferansı Bursa Başkanı Av. Metin Öztosun ve yönetim kurulu üyeleri de izledi. Avukatların yoğun ilgi gösterdiği konferans sonunda Hakim Dökünlü'ye BUBEM Yürütme Kurulu Üyesi Av. Derya Kamiloğlu anı plaketi verdi.

GÖKSEM'DE İLK RESMİ DENETİM GERÇEKLEŞTİRİLDİ

Bursa Valiliği İl Göç İdaresi tarafından, 2023/15 Sayılı Bakanlık Genelgesi kapsamında kurulan Düzensiz Göçmen Ön Kabul ve Sevk Merkezi'nde (GÖKSEM) ilk resmi denetim gerçekleştirildi. İnsan haklarına uygunluk

çerçevesinde yürütülen bu denetimde, kamu kurumlarının temsilcilerinden oluşan Denetim Heyeti yer aldı. Denetime, Bursa Barosu'nu temsilen Yönetim Kurulu Üyesi Av. Gülender Adıgüzel Özcan katıldı.

"MENFİ TESPİT, İSTİRDAT VE TASARRUFUN İPTALİ DAVALARI" SEMİNERİ YAPILDI

Türkiye Barolar Birliği ve Bursa Barosu işbirliğiyle düzenlenen "Menfi Tespit, İstirdat ve Tasarrufun İptali Davaları" konulu meslek içi eğitim semineri Bursa Bölge Adliye Mahkemesi konferans salonunda gerçekleştirildi. Dokuzeylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Muhammet Özokes'in verdiği, Bursa Barosu Eğitim Merkezi BUBEM Başkanı Av. Süleyman Nail Abay'ın moderatörlüğünü yaptığı konferansı Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun da izledi. Konferans sonunda Bursa Barosu Genel Sekreteri Av. Yener Poroy, konuşmacı Özokes'e anı plaketi verdi.

AKADEMİK ODALARDA, SORUNLARLA İLGİLİ İSTİŞARE

Bursa Akademik Odalar Birliği'nin aylık olağan toplantısı dönem sözcülüğünü yürüten Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun'un başkanlığında Bursa Barosu BAOB hizmet biriminde gerçekleştirildi. Bu ayki toplantıya Bursa milletvekilleri Kayıhan Pala, Orhan Sarıbal, Nurhayat Altaca Kayışoğlu, Hasan Öztürk, CHP Bursa İl Başkanı Nihat Yeşiltaş, baro başkan yardımcısı Av. Aslı Evke Yetkin ile akademik odaların başkan ve yöneticileri katıldı. Toplantıda demokratik hukuk devleti ilkelerinin çiğnenmesi sonucu oluşan tüm durumlar ile ülkeye ve kente dair sorunlar konuşularak fikir alışverişinde bulunuldu. Önümüzdeki aylarda yapılacak toplantılarda da kentin yerel yöneticilerinin Bursa Akademik Odalar Birliği'nin toplantılarına katılarak kente dair sorunların hep birlikte konuşulmasına devam edilmesi kararlaştırıldı.

BURSA BAROSU'NDAN ADALET BAKANLIĞI'NA BAŞVURULAR

Bursa Barosu'nca, CMK gereği avukatlara ödenmesine karar verilen, ancak ödenek yetersizliği sebebiyle halen yapılamayan beraat vekalet ücreti ödemelerinin bir an önce yapılması ile seri muhakeme dosyalarında Uyap sistemine eklenen yeni onay butonları sebebiyle yavaşlayan iş akışının düzeltilmesi ve bu zorunlu onay butonlarının kaldırılması için Adalet Bakanlığı'na başvuruldu.

AVUKAT HAKLARI MERKEZİ BASIN AÇIKLAMASI

18.06.2025 tarihinde, Bursa 3. Asliye Ticaret Mahkemesi'nde görülen bir duruşma sırasında ve duruşma salonu önünde meslektaşımız Av. H. B., karşı tarafın sözlü ve fiziki saldırısına uğramış, nöbet hattımıza gelen ihbar üzerine Bursa Barosu Avukat Hakları Merkezi tarafından olaya müdahale edilmiştir.

Yargının tam kalbinde, adil yargılanmanın tesis edilmesi gereken adliyede, görevini yerine getiren bir avukata yapılan bu pervasız saldırı, doğrudan savunma makamına, hukuka ve avukatlık mesleğine yapılmış açık bir/saldırıdır.

Hukukun tam merkezinde, en güvenli yerlerden olması gereken bir ortamda yaşanan bu şiddet olayını en güçlü şekilde kınıyor; meslektaşımıza geçmiş olsun dilekelerimizi tekrar iletiyoruz.

Saldırganlar tarafından açıkça kamu görevlisine karşı kasten yaralama, hakaret ve tehdit suçu işlendiği hâlde, şüpheliler hakkında tutuklama kararı verilmemesi ve faillerin ifadeleri alındıktan sonra doğrudan serbest bırakılması, yalnızca meslektaşımızı değil, tüm hukuk camiasını ve kamu

vicdanını derinden yaralamış, adalete olan inancı sarsmıştır. Bariz bir şiddet eylemi karşısında tutuklama kararı verilmemesi, adaleti örseleyen, failleri cesaretlendiren ve savunmayı hedef hâline getiren vahim bir tutumdur.

Hukuk uygulayıcılarına hatırlatmak gerekir ki, avukata yönelik her saldırı, savunma hakkına, adil yargılanma ilkesine ve doğrudan hukuka, hukuk devletine karşı yapılan bir saldırdır. Avukatlar yalnızca müvekkillerini değil, aynı zamanda hukuk devletini, temel hak ve özgürlükleri savunur. Yargının kurucu unsurlarından biri olan savunma makamına yönelen bu tür eylemlerin cezasız kalması, şiddeti tırmandırmakta, yargıya olan güveni ise sarsmaktadır.

Hukukun üstünlüğünden, meslek onurumuzdan ve adalet mücadelesinden

asla vazgeçmeyeceğiz.

Bursa Barosu Avukat Hakları Merkezi olarak olayın ve verilen kararın takipçisi olacağımızı, tüm yasal yolları sonuna kadar kullanacağımızı kamuoyuna duyururuz.

BURSA BAROSU AVUKAT HAKLARI MERKEZİ

NİSAN, MAYIS VE HAZİRAN AYLARINDA CMK EĞİTİMLERİ

ÇOCUK İŞÇİLİĞİ İLE MÜCADELE ATÖLYESİ GERÇEKLEŞTİRİLDİ

12 Haziran "Çocuk İşçiliği İle Mücadele Günü" kapsamında Bursa Barosu Çocuk Hakları Merkezi üyeleri ile 15 Haziran 2025 pazar günü merkez içi "Çocuk İşçiliği İle Mücadele Atölyesi" gerçekleştirildi.

Bursa Barosu Baroevi'nde gerçekleştirilen atölyenin sabah oturumunda merkezimiz üyesi Av. Murat Özdemir, Mülteciler ve Yabancılar Hukuku Komisyonu Sorumlu Yönetim Kurulu üyesi Av. Gülender Adıgüzel Özcan ve İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Komisyonu Başkanı Av. Güvenç Ulu; çocuk işçiliği kavramına, mevzuattaki düzenlemelere ve

güncel sorunlara ilişkin bilgilerini paylaştılar.

Öğleden sonraki oturumda ise katılımcılar gruplara ayrılarak; çocuk işçiliği kavramı ve çocuk işçiliğinin tarihsel gelişimi, uluslararası ve ulusal mevzuatta çocuk işçiliğine dair düzenlemeler, çocuk işçiliğinde güncel sorunlar, güncel sorunlara dair istatistiksel bilgiler ve çözüm yolları konularında fikir ve bilgi alışverişinde bulunuldu. Çalışmanın sonunda dört grubun sözcüleri olarak Av. Siğnem Tinni Karakız, Av. Şahikanur Altınışık, Av. Mete Cenk Şahin ve Av. Hazal Ergen tarafından çalışmalara dair kısa sunumlar gerçekleştirildi.

İFLAS İDARE MEMURLUĞU VE TASFİYE UYGULAMALARINDA KARŞILAŞILAN SORUNLAR

İflas İdare Memurluğu ve Tasfiye Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunlar konulu konferans, Uludağ Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Usûl ve İcra-İflas Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Dr. E. Gökçe Karabel ve İstanbul Anadolu İcra ve İflas Müdürü Atilla Gündoğan'ın sunumlarıyla 21 Haziran 2025 Cumartesi günü BAOB Av.Özgür Aksoy konferans salonunda gerçekleştirildi.

TAVLA TURNUVASI YAPILDI

Bursa Barosu Sosyal Etkinlikler Komisyonu tarafından düzenlenen 16. Geleneksel Tavla Turnuvası hafta sonu, Baroevi'nde gerçekleştirildi. Turnuvada birinciliği Av. Köksal Yılmaz, ikinciliği Av. Volkan Demirci, üçüncülüğü de Av. Fatih Demir elde etti. Turnuvanın şampiyonlarına kupalarını Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun verdi.

GAM YÜRÜTME KURULU İLE DEĞERLENDİRME TOPLANTISI

Bursa Barosu Genç Avukatlar Merkezi Yönetim Kurulu üyeleri, Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun'u ziyaret etti. Baro yönetim kurulu üyesi Av. Tolga Polat'ın da katıldığı görüşmede, merkezin çalışmaları ele alındı.

BİZİMLE ŞARKI SÖYLER MİSİNİZ?

Bursa Barosu Türk Müziği Korusu, sezonun ikinci konserini BAOB Sahne’de verdi. Filiz Başbüyük şefliğinde sahne alan koro ve solistler, “Bizimle Şarkı Söyler misiniz” temalı konserde birbirinden güzel eserlerle izleyenleri mest ettiler. Konser sonunda Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun ve yönetim kurulu üyesi Av. Müberra Gülen Aydın, şef Filiz Başbüyük’e çiçek verdi.

TÜRKÜLERLE YUDUM YUDUM ANADOLU

Bursa Barosu Türk Halk Müziği Korusu, Anadolu'nun her köşesinden birbirinden güzel türkülerle muhteşem bir konser verdi. BAOB Oditoryum'da Yaşar Kemal Alim şefliğinde sahne alan koro ve solistler, Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun'un da izlediği konserde salonu doldura izleyicileri meste etti. Konserin sonunda Şef Yaşar Kemal Alim'e çiçek sunan Öztosun, koroya dahil olarak son iki türküye eşlik etti.

AV. RAFET CAMBAZ HALI SAHA FUTBOL TURNUVASI'NIN 19'SU GERÇEKLEŞTİRİLDİ

Bursa Barosu'nun merhum Av. Rafet Cambaz adına geleneksel hale getirdiği halı saha futbol turnuvasının 19.su gerçekleştirildi. 11 takımın katıldığı turnuvanın şampiyonu NFA Kırmızı Şeytanlar olurken, ikinciliği Berussa Dortmund, üçüncülüğü

de Kontravolta takımları elde etti. Dördüncü ise İnebulls oldu. Şampiyon ve diğer takımlara kupa ile madalyaları Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun ile yönetim kurulu üyesi Av. Erhan Yaşbey verdi.

KÜBA'DA OLMAK...

Av. Gaffar AKER

Gençlik yıllarımdan beri hep Küba'yı meraklı bir hayalle izlemiştir. Küba'da devrimin kazanımları, ambargo, SSCB ve Doğu bloku ülkelerinin sistemsal dönüşüm sonrası devrimin yaşamsal durumu ve günümüz Küba halkının devrimi savunma ve sahiplenmesi gibi konuları yakinen görmek ve gözlemlemek birçok merakımı gidermesi açısından faydalı bir gezi turu oldu diyebilirim.

Fidel, Che, Raul ve Camillo'nun emperyalizmin ve onun yerli işbirlikçisi diktatör Batista'ya karşı kazanmış oldukları devrimin kazanımlarını ve Küba coğrafyasını görmek gerçekten kayda değer kazanımdı benim için...

Bir avukat meslektaşımın bir hafta önce Küba'ya gidip gelmesi ve anlatımlarından çok etkilenmiş olacağım ki 25 Nisan 2025-3 Mayıs 2025 tarihleri arası eşimle birlikte tura katılmaya karar verdik. Daha ilginç bu turu kızım ve oğlumun bizlere doğum günü hediyesi olarak armağan etmiş olmalarıydı.

Türkiye ile 7 saat farkı ve 13 saat süren uçak yolculuğundan sonra sabah saat 7:30'da Küba topraklarına ayak bastık ve Havana şehir turu ile güne başladık.

Güzel ve otantik bir restoranda romlu kokteyl içerek Küba müziği ve dansları eşliğinde öğlen yemeğimizi yedikten sonra Amerikalı ünlü yazar Ernest Hemingway'in Küba'da kaldığı süre boyunca yaşadığı evini ziyaret ettik. Havana'yı kuşbakışı gören Hemingway'in evi adeta bir çiçek bahçesi ve yemyeşil ağaçların ortasında görülmeye değer bir mekandı...

Turumuzun 2. gününde Varadero şehrine doğru yola koyulduk. Fidel Castro, Küba'nın tatil şehirlerinden biri olan Varedero'da, yalnızca İspanyol otellerinin açılmasına izin vermiş... Varadero'da turistik tesis çalışanları dışında çok az Kübalı yaşıyor. Ve burada turistler için yunus çiftlikleri kurulmuş. Karayipler'de yer alan en büyük tatil alanlarından biri olan kentte pek çok butik otel (kasa), dükkan, su sporu aktivitesi ve havuz başı eğlenceleri var. Kesintisiz 20 kilometrelik doğal kumsalıyla Karayiplerin en muhteşem kumsal sahillerinden birine sahip bir kent... Masmavi denizi ince kumsalı ve hırçın dalgalarıyla muhteşem deniz keyfi yaşıyor. Bizzat denize girerek yaşadığım için söylüyorum tek kelimeyle muhteşem bir deniz ve kumsal. Rivayete göre eskiden Al Capone burada güneşlenirmiş... Sabah kahvaltıdan sonra Mustafa Kemal Atatürk

büstüne ziyaret yapıldı. Atatürk büstü adeta Haliçe bakar gibi bir deniz kıyısına konumlandırılmış. Atatürk ve Küba... Atatürk, Küba'nın ulusal kurtuluş mücadelesinin ateşini yakan ulusal kahraman Lose Marti ile özdeşleştiriliyor. Küba sokaklarında konuştuğumuz halkın çoğu Atatürk'ü biliyor, ismine aşına...

El sanatları konusunda uzmanlaşmış Küba halkı, birbirinden güzel biblolar, magnetler, resimler ve yağlı boya tabloların yoğun olarak sergilendiği Almacenes San Jose pazar yeri gezimiz ile öğlen yapıyoruz. Tüm alışverişler pazarlık usulü yapılıyor. 5 dolar olan bir şeyi pazarlıkla 3 dolara alma şansınız var. Gittiğimiz her restoranda Romlu mohita ve yine Romlu çançaçero içme keyfini doyasıya yaşadık. Özellikle Romlu çançaçero benim favori içeceğim oldu gezi boyunca. Tavuk yemenin lezzeti, istakozun ve soslu patates cips ekmeklerinin tadına doyum olmuyor. Şişe su en pahalı içecek menüsü. Sofralarında pek ekmek bulunmaz ama tropik meyve ve bu meyvelerden sıkılmış meyve suları, soslar ve yeşillik çeşidi yeterince doyuruyor insanı.

Üçüncü günü Varedoda plajda serbest zaman ve plajın keyfini yaşadıktan sonra Küba'da "Güneyin İncisi" Cienfuegos kentine hareket ettik. UNESCO Dünya Mirası listesinde yer alan Cienfuegos tarihi kent merkezinde kısa bir yürüyüşten sonra öğlen yemeği için tarihi bir restoranda müzik eşliğinde yemeklerimizi yedik ve Trinidad şehrine hareket ettik.

Yine UNESCO Dünya Mirası Listesinde yer alan Trinidad tarihi kent merkezinde bir yürüyüş yapıp akşam kalınacak casa'larımıza yerleştik. Akşam yemeği için 1514 yılından beri faaliyette olan Quince Catance adlı tarihi bir restoranda zaman zaman müzik ve danslarına eşlik ettiğimiz yerel müzik eşliğinde yemeğimizi yedik. Bu yemekte eşim Fatma için bir de sürpriz doğum günü pastasının kesilmesi de tam bir sürpriz oldu bizim için. Bu organizasyonu düşünen ve yapan tur rehberimiz Derya Ünlü'ye çok teşekkür ederiz.

Trinidad'da zaman zaman elektriklerin kesildiği ama çoğu zaman jeneratörlerin devreye girdiği bir akşam yaşadık. Petrol ile çalışan elektrik üretim birimleri yeterli olmadığı için kimi zaman elektrik kesintilerinin yaşanması olağan bir durum olmuş. Küba'da petrol üretimi var ama kaliteli petrol olmadığı için enerjide kendi kendine yeterli bir ekonomiye sahip değil. Dolayısıyla petrol yakıtı en pahalı yakıt...

Beşinci gün UNESCO Dünya Mirası listesinde yer alan Valle de los Ingenios (Şeker Vadisi) ziyareti ile başlıyoruz. Sömürgeci yıllarda, köleleri izlemek için yapılmış Iznaga Kulesi'ne tırmanış görülmeye

değerdi. İspanya'nın sömürgesi konumunda olan Küba'da 1700'li yıllarda şeker kamışı üretimi popüler bir ihracat ürünü iken 1800'lü yıllarda Avrupa'nın pancar şekeri üretiminden sonra şeker kamışı üretimi cazibesini kaybedince üretim giderek düşmüş. Beş yılda bir yeniden ekilen şeker kamışı tarlaları ekonomide hala önemli bir yer işgal ediyor.

Küba devriminin efsanevi komutanı Che Guevara'nın kenti olarak bilinen Santa Clara'ya vardığımızda öğlen olmak üzereydi. Che'nin ve yoldaşlarının naaşlarının bulunduğu anıt mezar ve yaşam hikayelerinin ve kişisel eşyalarının sergilendiği Che Müzesi'ni ziyaret ederek ve duygu yüklü anılarla öğlen yemeği için yerel bir restorana geçtik. Öğlen yemeğinden sonra Küba devriminin kaderini belirleyen Che komutasındaki Zırhlı Tren Müzesi'ni ziyaretten sonra tekrar Havana'ya hareket ettik.

Altıncı gün ve Havana'da 1 Mayıs... Herkesin katılmayı ve o havayı solumayı istediği Havana Devrim Meydanı'nda 1 Mayıs kutlamasına katılmak için sabah saat 05:00'de Devrim Meydanı'ndaki 1 Mayıs kutlamalarına katılmak için yola koyulduk. Heyecanla ellerimizde yazmış olduğumuz pankartlarımızla alana doğru kortej halinde yürüyüp Havana Devrim Meydanı'na geldiğimizde sokaklar ve alan hınca hınç insan seli ile doluydu. Yerel enstrümanlarıyla, davul ve çalgılarıyla tüm halk kesimleri coşkuyla ve heyecanla 1 Mayıs'ı kutlamak için alana toplanmıştı. O heyecan görülmeye değerdi, anlatılmaz ancak yaşanırdı o an... Ne bir taşkınlık ne bir güvenlik görevlisi vardı alanda. Tam bir bayram havasında çocuklar, gençler, kadınlar, sendikalar flama ve bayraklarla 1 Mayıs'ı kutlamak için alana dolmuşlardı. Özlemini yıllarca duyduğumuz 1 Mayıs kutlamasını Küba'da yaşamış olmak çok güzel ve duygusaldı.

Öğlenden sonra Tarihi Devrim Meydanı ziyaret edilerek alanı süsleyen Che ve Camillo'nun kocaman ev duvarını süsleyen portreleri önünde fotoğraflar çekildi, anılar donduruldu.

Yedinci gün Casa'lardaki kahvaltıdan sonra dünyanın en iyi tütünlerinin yetiştirildiği Pinar del Rio'da bir tütün çiftliği ziyareti ile gezi turu devam etti. Çiftlikte tütün üretimi ve bu tütünlerin nasıl puroya dönüştürüldüğüne dair görsel anlatım, rom, puro ve kahve ikramlarıyla devam etti. Tütün çiftliğinin bahçesinde bulunan kahve ve kakao ağaçlarını görmek de güzeldi. Yol boyunca tarlalarda öküzler ve atların koşumu ile çift sürüldüğü gözlerden kaçmadı. Çok az modern tarım araçlarına sahip olunan Küba'da Amerikan ambargosunun çok acı izlerini görmek mümkündü...

Küçük bir tepe üzerine kurulu otantik ve manzara seyri güzel bir restoranda öğlen yemeği sonrası ikram edilen her şey kendi bahçelerinde üretilen organik ürünlerden yapılmış yemekler olması ve lezzeti denemeye değerdi.

Yemekten sonraki durağımız, dört yılda tamamlanan dünyanın en büyük açık hava duvar resimlerinden Mural dela Prehistoria'yı görmek muhteşemdi. Evrim teorisinin görsel olarak duvara işlenmesi çalışmaya ayrı bir değer katmış. Yeşil bir doğanın tam ortasında açık hava duvar resminin önünde çekilen fotoğraflar ayrı bir anıydı bizler için.

Yine programın devamında UNESCO Dünya Kültür Mirası Listesi'nde yer alan özgün jeolojik yapısıyla "Vinelas Vadisi" seyir tepesinde vadi manzarasını izlemek insana ayrı bir keyif kattı. Alabildiğine yeşil ve mis kokan duru temiz havası özlem duyduğumuz bir seyirlik manzaraydı.

Akşama doğru Havana'ya vardığımızda programda olmayan ama talebimiz üzerine bir mahalle ziyareti organize edildi. Yanımızda götürdüğümüz hediyelerin sunulduğu mahalle ziyaretimiz çok renkli, heyecanlı ve kararlı Küba halkının sıcak karşılamasıyla gerçekleşti. Mahalle komite sorumlusu ve ideoloji sorumlusunun birer konuşma yaptığı ziyarette, bizler için hazırlamış oldukları müzikli danslı gösteriden son derece memnun kaldık. Küba halkının devrimi sahiplenmesi ve kararlı duruşlarını ifade ediyor olmaları Küba devrinin geleceği açısından çok önemliydi. Hele mahalle komite sorumlusunun "Bu devrimi biz çocuklarımız, gençlerimiz ve halkımız için yaptık" ifadeleri her şeyi açıklıyordu.

Küba gezisinde gördüğüm önemli konulardan biri de çöplerin sokaklarda yığılı olması ve çöp konteynerlerinin çoğunun kırık ve işlevsiz olmasıydı. Komite sorumlusuna bu gözlemimi yönelttiğimde verdiği cevap "Araç ve gereçlerinin kısıtlı, yetersiz olduğu ama bu durumun ciddi bir sağlık sorunu yaratmadığı" yönündeydi.

Dolu dolu anı ve gözlemlerle geçen Küba turundan geriye aklımızda kalanlar bunlar.

GELECEĞİN HABERCİSİ AKILLI SÖZLEŞMELER

"Gelecek çoktan geldi, sadece çok eşit bir şekilde dağıtılmadı."

William Gibson (Amerikalı bilimkurgu yazarı)

Av. Iryna AKSAKAL

Yirminci yüzyılda dünyamızı etkisi altına alan teknolojik gelişmeler yirmi birinci yüzyılda da etkin bir şekilde gelişmeye devam ediyor. Son on yıllarda o kadar çok terim ve kavram günlük hayatımıza girdi ve kök saldı ki, bazen kendimizi doğrudan bir bilimkurgu romanının içindeymiş gibi hissediyoruz. Bunların arasında bulut hizmetleri teknolojileri (Bulut Bilişim), Büyük Veri, Nesnelerin İnterneti, Artırılmış Gerçeklik ve daha birçokları yer almaktadır. Bunlar halihazırda mevcut iş modelleri üzerinde önemli bir etki yaratmış olup, kişisel verilerden tüketiciyi koruma mevzuatına kadar birçok alanda yasal düzenleme açısından bir dizi zorluğa mahal vermiştir. Bunların arasında özel bir yer tutan Blockchain teknolojisi, aynı zamanda son yıllarda adını sıkça duyduğumuz Bitcoin kripto para biriminin (kripto para, gelecekte gelen ve çoktan gerçekleşmiş bir başka kelimedir) işleyişinin de temelini oluşturuyor¹. Ancak bu kavramların içeriği çoğu zaman kamuoyu (toplum) nezdinde tamamen bilinmez veya anlaşılmaz kalmakta, sıklıkla gerçek anlamları dışında ve özleri çarpıtılarak kullanılmaktadır. Fakat bu tür teknolojik kavramlar hayatımıza giderek daha "agresif" bir şekilde girmeye zorlandıkça, onları kabullenmek ve en önemlisi, devasa bir "terra incognita" alanın oluşmasını önlemek için bunların düzenlenmesine yönelik yasal mekanizmalar geliştirmek ve yaratmak zorundayız.

Herhangi bir vizyoner hukukçunun görevi, yeni ortaya çıkan olguların toplumdaki ilişkileri etkilemeye başlayan süreçlerini anlamak ve bunların uygulanması için doğru ve erişilebilir yöntemler geliştirmektir. Dolayısıyla hukuk biliminin her zaman bir adım önde olması, belli hukuki ilişkilerin ortaya çıkma olasılığını öngörmesi gerekmektedir. Bu da muhtemel ortaya çıkabilecek kavram karmaşalarını önceden bertaraf etmek anlamına gelir.

¹ - Савельев, А. (Savelyev, A). Договорное право 2.0: «Умные» контракты как начало конца классического договорного права. Вестник Гражданского Права. №, том 16 (2016), стр. 33-34.

**BURSA BAROSU
BİLİŞİM HUKUKU
KOMİSYONU'NUN
KATKILARI İLE İLK
KEZ DÜZENLENEN
"BLOKZİNCİ'İN
SÖZLEŞMELERE
UYGULANABİLİRLİĞİ"
KONULU MAKALE
YARIŞMASI BİRİNCİSİ**

Çalışmanın Amacı: Bu bilimsel çalışmanın amacı, blockchain ve akıllı sözleşme gibi oldukça yeni ancak hızla gelişen kavramları anlamaktır. Dijital süreçler modern yaşamın hemen hemen her alanına nüfuz etmiş durumda. Taraflar arasında fiili bir temas olmaksızın finansal işlemler gerçekleştirilmekte, menkul kıymetler satın alınmakta, sözleşmeler imzalanmakta ve hukuki ilişkiler zinciri kurulmaktadır. Katılımcılarının kişisel katılımı olmaksızın gerçekleştirilen finansal işlemlerin hukuki statüsüne ilişkin kavram ve tanımları sistemleştirmek amacıyla "akıllı sözleşme" adı verilen yeni bir hukuki kurum oluşturuldu. Ancak bu tür eylemlerin hukuki niteliği henüz başlangıç aşamasında olup, akıllı sözleşmelerin hukuki niteliği konusunda hâlâ pek çok belirsiz konu bulunmakta dolayısıyla bu durum da hem doktrin hem de pratik uygulamada anlaşmazlıklara sebebiyet vermektedir². Sonuç olarak, tüm bunlar yakın gelecekte tartışılmalı mahkeme kararlarına da yol açabilir; zira akıllı sözleşmeler kurumu hukuki ilişkilerin yeni alanlarını hızla fethediyor.

Çalışmanın Alâka Düzeyi: Akıllı sözleşmelerin hukuki niteliği, uygulama kapsamı ve en önemlisi sözleşmelerin imzalanması ve yürütülmesinin hukuki sonuçlarına ilişkin ortaya çıkan soru ve sorunlar, çoğu devletin hukuki altyapısı için yadsınamaz derecede önem taşımaktadır. Bunun başlıca nedeni, kamu düzenlemelerinden bireyler ve tüzel kişiler arasındaki özel ilişkilere kadar dijitalleşmenin her alanda faal olması ve hızla yaygınlaşmasıdır. Tüm bu dijitalleşme eğilimleri de akıllı sözleşmelerin hayat bulduğu dijital platformların değişimini ve gelişimini belirlemekte ve doğal olarak akıllı sözleşmelerin yapılması, değiştirilmesi ve yürütülmesi için yeni fırsatlar doğurmaktadır.

Bu nedenle, farklı ülkelerin hukuk araştırma literatürlerinde, akıllı sözleşmeler konusunu ele alan her bir makalenin ortak paydası; bu konunun hala özüne inilemediği, araştırmaların yetersiz kaldığı ve mümkün olan en kısa sürede daha ayrıntılı bir düzenlemeye ihtiyaç duyduğu vurgusuyla başlıyor, çünkü dijital alanda gelişen hukuki ilişkilerin sayısı her geçen yıl katlanarak artmakta ve bu durum akıllı sözleşmelerin uygulanması ve yürütülmesine ilişkin uyumsuzlukların da buna paralel olarak artmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda, mevzuatta ortaya çıkan boşluklar, her ne kadar blokzincir, kripto paralar ve akıllı sözleşmeler, modern işletmelerin

çoğu sorununu çözme fırsatı sunacağı, kamu kurumlarının faaliyetlerini daha şeffaf hale getireceği, toplum tarafından da kontrol edilebilir evrensel araçlar olarak adlandırılrsa da giderek daha da belirginleşiyor ve büyüyor. İnsanların, yukarıda adı sayılan teknolojilerin neredeyse sınırsız olanaklara sahip olduğuna dair inancı, blok zincirler üzerinde oluşturulan kripto paraların trilyon dolarlık hacimlere ulaşmasına, ha keza kripto paralara yapılan milyar dolarlık yatırımlarla ilgili raporlarla da ortaya konuyor³. Ayrıca ekonomistlerin çeşitli uluslararası forumlarda yayımladıkları öngörüler, geleceğin yukarıda sıralanan kavramlarda yattığı yönündeki iyimserliği ve inancı artırıyor. Örneğin, 2027 yılına kadar dünya gayri safi yurt içi hasılasının yaklaşık %10'unun blokzincir tabanlı teknolojilerde yoğunlaşacağı öngörülmektedir⁴.

Yazarın bu makaledeki amacı, blokzincir teknolojisine dayalı akıllı sözleşmelerin kullanımında karşılaşılan sorunları sade bir dille, anlaşılır ve erişilebilir bir şekilde ortaya koymak ve akıllı sözleşmelerin akdedilmesi, değiştirilmesi ve ifa edilmesi sırasında ortaya çıkan mevcut sorunları yansıtmaktır. Bahse konu Blokzincir teknolojisi ve akıllı sözleşmelerin ortaya çıkışı ve gelişim süreçlerinin ele alınmayacağını da belirtmek fayda var. Bu konu hakkında halihazırda yeteri kadar bilimsel çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmanın amacı geçmişe değil geleceğe yön tayin etmektir. Herhangi bir hukuki işlemin özünü ele almak için öncelikle onun gerçekleştirilme biçimini dikkate almak gerekmektedir. Daha sonra sırasıyla şartlarını, içeriğini, avantaj ve dezavantajlarını, uygulama alanlarını ele almak gerekir. Çalışmamız bu sıralamaya uygun ilerleyecektir.

I. Akıllı Sözleşmelerin Akdedildiği Bir Platform ve Akıllı Sözleşmenin Biçimini Belirleme Yöntemi Olarak Blockchain (Blokzincir) Teknolojileri.

Uluslararası ticaretin kurallarını tek bir çatı altında birleştiren 1980 tarihli Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması'ndan (diğer bir adıyla Viyana Satım Sözleşmesi "CISG" başlayarak, sözleşmenin tek bir yazılı belge şeklinde olması zorunluluğunu kaldırmış ve sözleşmenin içeriğinin taraflar arasında mevcut iletişim araçları (telgraf, faks dahil) ile yapılan öneri ve kabulden çıkarılmasına olanak tanımıştır

2- Орехова, Наталья. (Orehova, N.) «Правовая и технологическая природа подготовки, заключения и исполнения смарт-контрактов». Журнал «Современная наука: актуальные проблемы теории и практики». № 2024, стр. 155.

3- Некрасов, Всеволод (Nekrasov Vsevolod). Блокчейн, ICO и смарт-контракты: кто и как робит «легкі гроші» на незрозумілих словах. Економічна правда. Дата публікації: 16.07.2018.

4- World Economic Forum. Deep Shift Technology Tipping Points and Societal Impact. Survey Report, September 2015.

(Sözleşmenin 11-13. maddeleri).⁵

Bu ilkeler Türk Borçlar Kanunu'nda da yer almaktadır. Sözleşmenin kanuna aykırı olmayan her türlü şekilde yapılabileceği hükme bağlanmıştır. Buna göre sözleşme yazılı ve sözlü olarak yapılabilir. Günümüzde giderek yaygınlaşan ayrı bir sözleşme akdi şekli ise elektronik sözleşmedir⁶. Akıllı sözleşme elektronik ortamda, ancak klasik anlamda değil, belirli bir kod setinin derlenip yazılmasıyla akdedilir. Kısacası bu sözleşmenin şekli, tarafların iradelerinin anlaşma yoluyla açıklanmasını güvence altına alan, bilgisayar tarafından okunmaya elverişli özel bir koddur⁷. Buna göre, bu sözleşmenin akdedilmesi, değiştirilmesi veya feshedilmesi (sona erdirilmesi) ancak finansal kuruluşların müdahalesi olmaksızın işlemlerin gerçekleştirilmesine olanak tanıyan özel bir bilgisayar programı ve blok zinciri teknolojisi kullanılarak yapılabilecektir. Bu yüzden akıllı sözleşme taslağı hazırlanmadan önce tarafların bu tür bir anlaşmanın akdedileceği ortamı seçmeleri gerekmektedir. Genellikle bu tür ortamlar Ethereum'un yanı sıra Polkadot, Ripple ve Tron'dur; bunların hepsi blokzincir teknolojisi temelinde çalışır⁸. Dolayısıyla verilen tanımdan da anlaşılacağı üzere sözleşme formunun temel unsuru blokzincirdir. Buna göre akıllı sözleşmenin yapısını anlayıp kavrayabilmek için öncelikle blokzincir (blockchain) kavramını anlamak gerekmektedir.

Blokzincir (blockchain), işlem verilerinin kaydedilip saklanmasına yarayan bir veritabanıdır. Başlıca özelliklerinden biri de internet üzerinden birbirine bağlı birçok bilgisayarda aynı anda saklanabilmesidir. Bir bilgisayarın veritabanında yapılan tüm değişiklikler anında ağa bağlı diğer bilgisayarlara kopyalanır. Veritabanı işlem bilgilerini bir bakıma "katmanlar" halinde kaydeder. Saklanan bilgileri sahte hale getirmek için, tüm üst "katmanları" sahte hale getirmeniz gerekir ki bu da neredeyse imkansızdır. Blokzincir teknolojisi, seçim veya piyango sonuçları, bir daire üzerindeki

mülkiyet hakları, bir sigorta olayının meydana gelmesi gibi verileri sahteciliğe karşı koruyor. Herhangi bir eylemin yazarlığının ve güvenilir veri senkronizasyonunun önemli olduğu sistemlerde blockchain etkilidir. Bunlar bankalar, geleneksel borsalar, lojistik, noterlikler, belgelendirme merkezleri, sigorta şirketleri, derecelendirme kuruluşları, yarışmalar ve piyangolardır⁹.

Dolayısıyla blokzincirin şu yenilikçi nitelikleri tespit edilebilir;

1. Bu teknoloji, dijital biçimde var olan bir varlığın mülkiyetine ilişkin güvenilir verilerin, herhangi bir özel aracıya ihtiyaç duyulmadan belirli bir kişi tarafından kaydedilmesini sağlar; bu nedenle tedarik zincirinden araçların çıkarılması (eliminasyon) nedeniyle ekonomide güçlü bir faktördür.

2. Birinci maddeden yola çıkarak, blokzincir, işlemdeki katılımcılar arasında kişisel temas olmaksızın, söz konusu varlığın doğrudan başka bir kişiye transfer edilmesine olanak tanımaktadır¹⁰.

3. Blokzinciri cazip kılan üçüncü özellik ise bloğun kendi yapısıdır. Bu yapı, varlığın tüm geçmiş hareketleri hakkında bilgi içerir, yani varlığın geçmişini şeffaf hale getirir. Bu da bize varlıkların çift yabancılaşması sorununu çözme imkânını vermektedir¹¹. Böylece varlığın mülkiyet hakkının yeniden doğrulanması zorunluluğu ortadan kalkmaktadır.

Yukarıda anlatılan tüm özellikler, sisteme yetkisiz müdahalenin güvenilirliğini ve karmaşıklığını belirler ve ayrıca bu teknoloji çerçevesinde bir işlemin güvenli ve kolay bir şekilde sonuçlandırılmasını sağlamaktadır. Kısaca, programlama dili kullanılarak derlenen bu işlem sonuçlandırma biçiminin, yazılı ve sözlü biçimlere göre basitlik, güvenilirlik, emniyet gibi bir takım avantajlara sahip olduğu sonucuna varılabilmektedir.

Bu bölüm çerçevesinde mantıklı bir soruya cevap vermekte fayda var: Akıllı sözleşmenin biçimi yazılı veya sözlü değilse, elektronik sözleşme olarak kabul edilebilir mi? Başka bir deyişle, elektronik sözleşme ile akıllı sözleşme kavramları aynı mıdır? Bunun için

5- Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması.

-<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/04/20100407-1.htm>

6- Arslan, İsmet Kahraman. Elektronik Ticaret Sözleşmelerine Uygulanacak Hukuk. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Yıl: 19 Sayı: 38 Yaz 2020/2, s. 14.

7- Мамчур, Л., Недибалюк, О. (Мамчур, Л., Нedybalyuk, О.) Цивільно-правові реалії допустимості використання смарт-контракту у договірних відносинах. Історико-правовий часопис. № (12) (2018), стр. 91.

8- Майданик, Роман (Maidanik, Roman). Смарт-контракт криптоактивів у цивільному праві України. Юридичні науки. № (127) (2024), стр. 39.

9- Некрасов, Всеволод (Nekrasov, Vsevolod). Світ накриває «блокчейн-бульбашка». Хто на цьому заробить і причому тут Bitcoin. Економічна правда. Дата публікації: 30.08.2017.

10- Савельев, А. (Savelyev, A.). Договорное право 2.0: «Умные» контракты как начало конца классического договорного права, стр. 39.

11- Завьялова, Елена, Шумская, Екатерина, Шумская, Александра (Zavyalova, Elena, Şumskaya, Ekaterina, Şumskaya, Aleksandra). Сделки в цифровую эпоху: Технология блокчейн и смарт-контракты. Право и управление. XXI век. № (52) (2019), стр. 33.

bu iki sözleşme akdetme biçiminin karşılaştırılması faydalı olacaktır, zira karşılaştırma yöntemi bize bu iki kurumu farklı açılardan eksiksiz ve açık şekilde değerlendirme imkânı verecektir.

A. Sözleşmenin Akdedilme Yöntemi:

- Elektronik sözleşmeler esasen yazılı bir sözleşmenin elektronik ortamda akdedilmesidir. Bu sayede, elektronik ortamda yapılan mal ve hizmet satışlarında kişiler istediği takdirde, sözleşme dokümanlarına yazılı olarak erişebilmektedir. Bu nedenle, mahkemeler adi yazılı şekilde yapılmış bir sözleşmeye uyguladıkları hükümlerin aynısını elektronik sözleşmelere de uygulayabilmektedir¹². Başka bir deyişle, iki veya daha fazla taraf arasında elektronik ortamda düzenlenip sunulan, hak ve yükümlülüklerin tesisi, değiştirilmesi veya sona erdirilmesini amaçlayan bir anlaşmadır. Bilginin (herhangi bir bilginin) elektronik ortamda sunulması, bilginin insan algısına uygun görsel bir biçimde yeniden üretilmesine olanak veren belgelendirme biçimi olarak kabul edilmektedir¹³. Elektronik sözleşme kapsamında, sözleşmenin elektronik kopyasının yanı sıra bir de asıl kağıt (veya bu kağıdın aslının çıktısını alabilme imkânı) bulunmaktadır. Buna göre bu sözleşme, herhangi bir teknik araç veya bilgisayar programı kullanılmaksızın doğrudan doğruya bir kişi tarafından algılanabilmektedir.

- Akıllı sözleşme, bir programlama dilinde yazılmış bir anlaşmanın şartlarıdır¹⁴. Bu nedenle, bu sözleşme yalnızca elektronik ortamda mevcuttur ve elektronik imzanın kullanılması zorunluluğu da bulunmaktadır¹⁵. Buna göre bu sözleşmenin bir kişi tarafından doğrudan (yani bilgisayar programı kullanılmaksızın) algılanması mümkün değildir. Bu sözleşmenin genellikle ek bir kağıt kopyası yoktur (ve çoğu zaman da gerekmez); elektronik ortamda yalnızca özel bir kod şeklinde bulunmaktadır.

B. Değişim Koşulları:

- Elektronik sözleşme; Elektronik sözleşmelerde sözleşmenin her aşamasında insan müdahalesi olabilir¹⁶. Taraflar, sözleşmenin kurulmasından sonra, Türk Borçlar Kanunu hükümlerine uygun olarak, her

aşamada karşılıklı anlaşarak sözleşmede değişiklik yapabilmektedir.

- Akıllı sözleşme; Taraflar, bu sözleşmenin akdedilmesinden ve ilgili kodları onaylayan dijital imzalarla güvence altına alınmasından sonra herhangi bir şartını değiştirme veya tadil etme yetkisine sahip değildir. Söz konusu anlaşmanın özel biçimi - program kodu - dikkate alındığında, sözleşmenin akdedildiği an aynı zamanda bu anlaşmanın otomatik olarak yürürlüğe girmesi anlamına gelmektedir. Dolayısıyla bu sözleşmenin yürürlüğü sona ermeden herhangi bir değişiklikten söz etmek mümkün değildir. Bu tür anlaşmalar bir kez blokzincir sistemine girildiğinde kendi döngülerini yaşamaya başlar ve artık hiçbir tarafça değiştirilememektedir¹⁷. Yani, akıllı bir sözleşme ayın belirli bir gününde ödeme transferini kabul ederse, bu, ödemenin sözleşmede belirtilen süre boyunca her belirlenmiş günde (örneğin her ayın 5'inde) yapılacağı anlamına gelmektedir. Bu tür koşulların iptali ancak yeni bir sözleşme veya ek sözleşmelerin akdedilmesiyle mümkündür¹⁸.

C. Sözleşmenin İfa Edilmesi:

- Elektronik sözleşmeyi, geleneksel sözleşmelerde olduğu gibi taraflar kendileri ifa ederler¹⁹.

- Akıllı sözleşme imzalandığında ("fare tıklaması" yoluyla), bilgisayar programı söz konusu sözleşmenin programlanmış tüm koşullarını kendisi yürütecektir. Sözleşmenin ifası için herhangi bir işlem yapılmasına gerek yoktur, sözleşme taraflarından ilave bir tasarruf işlemi istenmemektedir. Böylece akıllı sözleşmeler, borçlunun iradesi ne olursa olsun, yükümlülüklerin düzgün bir şekilde yerine getirilmesine olanak tanır. Akıllı sözleşmeden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmesinde sözleşmenin usulüne uygun şekilde ifa edilmesi ilkesi tam olarak geçerlidir, zira bir yükümlülüğün yerine getirilmesinin iptali veya askıya alınması mümkün değildir²⁰.

D. Sözleşme Şartlarının İhlali:

- Elektronik sözleşme, her türlü hukuki işlemler de olduğu gibi, taraflardan birinin edimini ifa etmekten (usulüne uygun olarak ifa etmekten) kaçınması

12- Tok, Ece ve Tunca, Cemre. Her Elektronik Sözleşme Bir Akıllı Sözleşme Midir? Yayın tarihi: 26.01.2023.

13- Иванов А., Шмига В. (Ivanov A., Şmiga V.). Смарт-контракты у договірних відносинах: Реалії та перспективи використання. Юридичний науковий електронний журнал. №4/2022, стр. 151.

14- Кривенко, Ю. (Krivenko Y.). Щодо поняття та ознак смарт-контракту. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. №4 (2023), стр. 81.

15- Савельев (Savelyev), стр. 44.

16- Tok ve Tunca. Her Elektronik Sözleşme Bir Akıllı Sözleşme Midir?

17- Савельев, А. (Savelyev, A.). Договорное право 2.0: «Умные» контракты как начало конца классического договорного права, стр. 49.

18- Орехова, Н. (Orekhova, N.). «Правовая и технологическая природа подготовки, заключения и исполнения смарт-контрактов», стр. 156.

19- Tok ve Tunca. Her Elektronik Sözleşme Bir Akıllı Sözleşme Midir?

20- Сомова, Елизавета. (Somova, Elizaveta). Смарт-контракт в договорном праве. Журнал зарубежного законодательства и сравнительного правоведения. № (2019), стр. 81.

hâlinde ihlal edilebilir.

- Prensip olarak akıllı sözleşmeyi ihlal etmek çok zordur. Blockchain platformunda akdedilen sözleşmelerde, taraflardan birinin sözleşme şartlarını yerine getirmemesi (ifa etmemesi) veya gereği gibi yerine getirmemesi durumu söz konusu değildir. Özellikle taraflardan biri, değişen 'yaşam koşullarını' da göz önünde bulundurarak, sözleşmenin ifa edilmesinden ziyade ifa edilmemesinin kendisi için daha yararlı olacağını düşünürse²¹.

Bunun açıklaması, yükümlülüklerin otomatik olarak yerine getirilmesi durumunda, yükümlülüklerin ifasının tarafların eylemleriyle değil, tarafların elektronik blokzincir platformunu kullanarak gerekli komutları (sözleşme şartlarını) girerek anlaşmasıyla gerçekleştirilmesidir. Bir bilgisayar programı (algoritma) yükümlülüklerin yerine getirilmesini bağımsız olarak yürütür ve izler. Bu, hukuki ilişkilerin kendiliğinden ifa edilebilmesidir²². Dolayısıyla akıllı sözleşmeler söz konusu olduğunda, başta aynı yükümlülüğün yerine getirilmesi zorunluluğu olmak üzere, ihlal edilen hakları korumanın birçok yolu önemini yitirmektedir²³. Akıllı sözleşmenin bir yükümlülüğün usulüne uygun şekilde yerine getirilmesini sağlamayı amaçladığı düşünüldüğünde, uygulanmasının sözleşme tarafları açısından kötü niyet risklerini ortadan kaldırdığı söylenebilmektedir²⁴.

Özetle, elektronik sözleşmeler ve akıllı sözleşmeler, her ne kadar dijital ortamda oluşturulan sözleşmeler olsalar da sözleşmenin kurulması, değiştirilmesi ve ifası açısından aralarında temel farklılıklar bulunmaktadır. Elektronik sözleşmeler, dijital ortamda akdedilen geleneksel yazılı anlaşmaları ifade ederken, akıllı sözleşmeler, blokzincirde kesin olarak tanımlanmış koşullar karşılandığında yürürlüğe giren ve sözleşmenin şartlarını uygulayan bilgisayar kodlarıdır²⁵. Kısacası, elektronik sözleşmeler yazılı sözleşmenin bir türü iken, akıllı sözleşmeler yükümlülüklerin elektronik ortamda

girilmesi ve ifa edilmesinin bir yoludur.

Sonuç olarak, akıllı sözleşmelerin elektronik sözleşmelerden farklı olarak daha karmaşık, bileşik kurum olduğu ve özgül uygulama alanının blokzincir kayıtlarıyla sınırlı olduğu vurgulanmalıdır. Zira akıllı sözleşme algoritması, işlem şartlarının yerine getirilmesi konusunda bağımsız karar alma imkânını varsayarken (örneğin, hesaplardan otomatik olarak para çekilmesi), işlem şartlarının yerine getirilmesini sağlama sorumluluğunun taraflara devredildiği elektronik sözleşmelerden farklıdır²⁶. Dolayısıyla elektronik sözleşme ile akıllı sözleşmenin özdeşleştirilmesi ve birbirine eşitlenmesi hem imkânsız hem de yanlıştır. Her iki kurumun ortak noktası ise Türk Borçlar Kanunu'nda hem elektronik sözleşmelerin hem de akıllı sözleşmelerin yer almamasıdır. Elektronik sözleşmelere ilişkin 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun kabul edilerek yürürlüğe girmiştir. Söz konusu kanun, bu hukuki kurumu düzenleyen esas kanundur²⁷. Bunlara ilişkin yargısal bir emsal bulunmamaktadır. Bunlar henüz tamamen teorik bir tartışma konusu olmakla birlikte, pratikte aktif olarak uygulanmaktadır.

II. Mevzuat ve Bilimsel Literatürün Analizi Yoluya Akıllı Sözleşmelerin Hukuki Konumunun Belirlenmesi.

Dolayısıyla, birinci olarak sözleşmenin hukuki niteliğini belirleyen, ikinci olarak da sözleşme kapsamındaki yükümlülüklerin yerine getirilme sürecini etkileyen akıllı sözleşmenin şeklini ele aldıktan sonra, akıllı sözleşmenin hukuki niteliğini tanımlamaya geçebiliriz.

Sözleşme şekli (blokzincir teknolojisi), akıllı sözleşme kavramının anlaşılmasına yönelik farklı yaklaşımların varlığını belirlemektedir, çünkü bu kurum iki farklı alanı ifade eder: bilgisayar programlama ve borçlar hukuku. Kanaatimizce akıllı sözleşmenin «bir bilgisayar programı ile hukuki işlemin bir tür simbiyozu» olduğunu söyleyebiliriz. Bu da akıllı sözleşmenin ne olduğuna dair, araştırmancın yürütüldüğü alana bağlı olarak bir çok teorinin ve ana fikirlerin ortaya çıkmasına yol açıyor.

Buna bağlı olarak bu terimin çok çeşitli kullanımları bulunmaktadır. Dolayısıyla avukatlar için "sözleşme" terimi anlaşmayı ifade ederken, bilgisayar uzmanları

21- Савельев, А. (Savelyev, A.), стр. 50.

22- Berber, Aybike ve Emre Öztürk. Blokzincir Teknolojisi ve Akıllı Sözleşmeler: Temel Yapı, Özellikler ve Veri Güvenliği Perspektifi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. Cilt 2, Sayı: 1, (Ocak 2024), s. 56; Сомова, Елизавета. (Somova, Elizaveta). Смарт-контракт в договорном праве. стр. 81.

23- Савельев, А. (Savelyev, A). Договорное право 2.0: «Умные» контракты как начало конца классического договорного права, стр. 50.

24- Иванов А., Шмига В. (İvanov A., Şmiga V.). Смарт-контракты у договірних відносинах: Реалії та перспективи використання, стр. 152.

25- Tok ve Tunca.

26- Завьялова, Елена, Шумская, Екатерина, Шумская, Александра (Zavyalova, Elena, Şumskaya, Ekaterina, Şumskaya, Aleksandra).

Сделки в цифровую эпоху: Технология блокчейн и смарт-контракты, стр. 34.

27- Kentli, Işıl. "Elektronik Sözleşmelerin Kurulması ve Geçerliliği." Yüksek Lisans Tezi. İzmir Ekonomi Üniversitesi, 2021, s. 13.

akıllı sözleşmeyi bir tür program kodu olarak düşünme eğilimindedir. Bu iki yaklaşım kısaca şu şekilde özetlenebilir:

- Akıllı sözleşme kodu (Smart contract code): Bu yaklaşımda akıllı sözleşme, önceden belirlenmiş koşullar oluştuğunda belirli görevleri yerine getirmek üzere tasarlanmış bilgisayar kodu (veya yazılım aracı) olarak bilinen bir kod parçası) olarak görülür. Bu tür görevler genellikle elektronik veri kaydı defterine yerleştirilir ve burada yürütülür²⁸.

- Akıllı hukuki sözleşmeler (Smart legal contracts): Hukukçular açısından ikinci yaklaşım. Burada akıllı sözleşme terimi, yazılım tarafından temsil edilen ve yürütülen yasal sözleşmeleri veya yasal sözleşme unsurlarını ifade etmek için kullanılmaktadır. Bu, otomatik ve uygulanabilir bir anlaşmadır (bir bilgisayar aracılığıyla aktive edilir, ancak ayrı ayrı parçalara insan müdahalesi ve kontrolü gerekebilir ve hak ve yükümlülüklerin yargısal olarak uygulanması veya yetkisiz erişime karşı bilgisayar koduyla korunan yürütme yoluyla uygulanabilir)²⁹.

Yani ilk yaklaşım çerçevesinde akıllı sözleşme, belirli bir program kodu olarak anlaşılırken, ikinci yaklaşımda kod kullanılarak formüle edilen (formülleştirilen) ve otomatize edilen bir işlemler bütünü olarak anlaşılmaktadır. Bu iki kavram arasında ki ayrımın yapılmasının önemi, akıllı sözleşmelerin farklı kullanım modellerine izin verilmesinden kaynaklanmaktadır.

- İlk model, yazılım kodunun işlemlerin yerini almadığını, yalnızca yürütmeyi otomatikleştirdiğini varsayar (dışsal model olarak adlandırılır).

- İkinci modelde, taraflar arasındaki ilişki iki şekilde formüle edilebilir: kod ya normal sözleşmenin yerini tamamen alır ya da kod böyle bir anlaşmanın bütünüyle bir parçasıdır. Buna içsel (internal) model denir. Bu nedenle, bu modelleri belirtmek için iki farklı terim kullanılır: yasal akıllı sözleşme ve akıllı sözleşme kodu (legal smart contract & smart contract code)³⁰.

Akıllı sözleşmenin özü konusuna devam edecek olursak, hukuki anlamda akıllı sözleşmenin ne olduğu sorusunu anlamak gerekir? Yukarıda da belirtildiği gibi, bu oldukça yeni bir kavram olduğundan, bu

terim henüz yasal olarak tanınmamıştır. Buna göre, bu kavramın analizinin sorunsalı henüz sadece teorik alanda kalmakta olup, herhangi bir resmi formülasyonda dile getirilmemektedir. Bu kurumun hukuki mahiyeti konusunda hem dünya hem de Türk doktrininde aktif tartışmalar devam etmektedir.

Akıllı sözleşme kavramı ve hukuki niteliği hakkında, akıllı sözleşmeler ile hukuki sözleşmeler arasındaki bağlantıyı sorgulayanlardan, akıllı sözleşmeleri geleneksel hukuki sözleşmelerle özdeşleştirenlere kadar pek çok görüş bulunmaktadır. Ancak karma yaklaşımlara da sıkça rastlanmaktadır. Her pozisyon için akıllı sözleşmelerin hukuki doğasını tanımlayan farklı kavramlar bulunmaktadır³¹. Kısaca özetlemek gerekirse, akıllı sözleşmelerin hukuki meselelerinin anlaşılmasına yönelik hukuk alanında mevcut bilimsel yaklaşımlar şu şekilde sıralanabilir:

1. Bu, bağımsız ayrı bir sözleşme türüdür;
2. Bu, bağımsız bir sözleşmesel yapı değildir;
3. Bu, özel (kendiliğinden) bir ifa yöntemine sahip bir sözleşmedir;
4. Bu, bir yükümlülüğü yerine getirmenin bir yoludur;
5. Bu sözleşmenin bir şeklidir;
6. Bu, sözleşmenin sözlü olarak yapıldığına doğrulayan bir delildir³².

Mevcut bakış açılarını inceledikten sonra, kanaatimizce, var olan koşullarda akıllı sözleşmeler, daha ziyade sözleşme kapsamındaki yükümlülükleri yerine getirmenin (sözleşmenin ifasının) bir yolu (dahası, yükümlülüğün yerine getirilmesinin güvenilirliğini sağlayan bir yol) olarak değerlendirilmelidir. Zira yazılım teknolojilerinin gelişiminin bu aşamasında, söz konusu kurum henüz bağımsız sözleşme türüne özgü gerekli tüm özellikleri ihtiva etmemektedir.

Bu konudaki görüşümüzü desteklemek için öncelikle "Sözleşme" kavramının tanımına bakalım. Sözleşme, iki veya daha fazla taraf (kişi) arasında hukuki ilişkilerin kurulması, değiştirilmesi veya sona erdirilmesi amacıyla herhangi bir konuda yapılan anlaşmadır. Sözleşme, konusuna ve şartlarına göre türlere ayrılmaktadır. Bu ilke Türk Borçlar Kanunu'nda esas alınmaktadır. Akıllı sözleşmelerin en sık örneklendirilenleri aslında klasik satış, kiralama,

28- ISDA. LINKLATTERS. "Smart Contracts and Distributed Ledger – A Legal Perspective", s 4.

29- Maidanik, Роман (Maidanik, Roman). Смарт-контракт криптоактивів у цивільному праві України, стр. 40.

30- Некіт, К. (Nekit, K.) Переваги та недоліки смарт-контрактів як підстав виникнення права власності. Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. Випуск 3 (47) (2020), стр. 102.

31- Борисов, Виктор. (Borisov, Viktor) «Смарт-контракт: понятие, проблемные аспекты применения и арбитрабельность.»

Выпускная квалификационная работа (магистратура). Санкт-Петербургский государственный университет, 2021, стр. 29.

32- Некіт, К. (Nekit, K.) Переваги та недоліки смарт-контрактів як підстав виникнення права власності, стр. 102.

kredi, kitle fonlaması sözleşmeleridir ancak hepsinin ortak bir özelliği vardır: hepsi bir blockchain platformu üzerinde akdedilmektedir³³. Başka bir deyişle, akıllı sözleşmenin akdedilmesi, taraflar arasında niteliksel olarak yeni ilişkiler meydana getirmemektedir, sadece anlaşmayı akdetmenin ve sözleşme kapsamındaki yükümlülükleri yerine getirmenin farklı (yeni) bir yolunu ortaya koymaktadır. Akıllı sözleşme fikrinin yaratıcısı Nick Szabo'ya göre: akıllı sözleşme, sözleşmenin şartlarını yerine getiren bilgisayarlı bir işlem protokolüdür. Akıllı sözleşmelerin genel tasarım hedefleri, ortak sözleşme koşullarını (ödeme koşulları, teminatlar, gizlilik ve hatta yaptırım gibi) karşılamak, kötü niyetli veya kazara oluşan istisnai durumları ve güvenilir araçlara olan ihtiyacı en aza indirmektir. İlgili ekonomik hedefler arasında dolandırıcılıktan kaynaklanan kayıpların, tahkim ve uygulama maliyetlerinin ve diğer işlem maliyetlerinin azaltılması yer almaktadır. Günümüzde var olan bazı teknolojiler, örneğin satış makineleri, akıllı sözleşmeler olarak değerlendirilebilir³⁴. Yukarıda da görüldüğü üzere akıllı sözleşmeler, bilinen sözleşmelerin yürütülme sırasını düzenlemeyi amaçlamaktadır ancak yenilikçi bir şekilde - blockchain platformunda - akdedilmektedir. Bu suretle bunların esası yeni bir hukuki ilişki türü yaratmak değil, mevcut sözleşme türlerinin akdedilme ve ifa usulünü düzenlemektir. Bunlar, belirli bir sözleşme türünün akdedilmesi ve ifa edilmesi prosedürünü basitleştirmeyi amaçlayan yazılım kodlarına dayanmaktadır. Dolayısıyla yukarıdakiler göz önüne alındığında, akıllı sözleşmenin bağımsız, ayrı bir sözleşme türü olduğunu söylemek kanaatimizce mümkün değildir. Yeni ilişkiler kurulması amaçlanmadığından, bilinen bir sözleşme türünün, örneğin bir alım-satım sözleşmesinin akdedilmesi ve ifa edilmesi prosedürünü basitleştirmek amacını taşımaktadır. Tıpkı elektronik sözleşmenin ayrı bir sözleşme türü olarak değerlendirilmemesi, bir sözleşmenin (yazılı ve sözlü sözleşmeler gibi) akdedilme şekli olması gibi, akıllı sözleşme de yalnızca bir sözleşmenin akdedilme - ifa edilme biçimidir ve bir sözleşme türü değildir.

Sonuç olarak, akıllı sözleşmenin tam olarak bir işlemin yapılma şekli ve ifa yöntemi olarak ele alınmasının uygun olduğu belirtilmelidir. Akıllı sözleşmenin içeriği programlama dili ve kodlar kullanılarak yazılır. Bu durum akıllı sözleşmenin yeni bir sözleşme türü olarak değerlendirilmesine olanak sağlamaz, ancak sözleşme akdetmenin yeni bir şekli olarak değerlendirilmesine zemin hazırlar. Akıllı sözleşmelerin yorumlanmasına, tarafların hak ve yükümlülüklerinin belirlenmesine, şartları ve koruma koşullarına ilişkin hususlar, blokzincir platformu kapsamında akdedilen sözleşme türüne göre uygulanacak borçlar hukukunun genel kuralları çerçevesinde çözümlenmektedir.

Yukarıdakilere ek olarak, akıllı sözleşmelerin yaygınlaşmasının, sözleşmesel iş teknolojisini önemli ölçüde basitleştireceğini, sözleşme akdedilme sürecini hızlandıracağını ve yürütülmesini daha güvenilir hale getireceğini de belirtmek doğru olacaktır. Ancak aynı zamanda akıllı sözleşme kurumunun getirilmesi, tarafların irade özerkliğine sınırlamalar getiren ve meşru çıkarlarının korunması için garantiler sağlayan borçlar hukukunun anlam ve içeriğini etkilemeyecektir³⁵. Hem teorisyenler hem de avukatlar, neredeyse her türlü sözleşmenin blokzincir platformunda inşa edilebileceğini ve klasik bir yasal metin ("yasal kod") yerine bilgisayar kodu biçiminde düzenlenebileceğini belirtiyorlar: evlilik sözleşmeleri, kitle fonlaması ilişkileri, şirketler esas sözleşmeleri ve daha birçok sözleşme³⁶. Bu da akıllı sözleşmelerin niteliksel olarak yeni sözleşmesel ilişkiler getirmediği, yalnızca mevcut borç türlerinin iyileştirilmesine katkıda bulunduğu gerçeğini destekleyen bir diğer ek argümandır. Burada belirleyici olan borcun türü değil, ifa edilme şeklidir. Akıllı sözleşmeleri sözleşme türlerine göre değil, yükümlülüklerin yerine getirilmesine göre değerlendirmek daha makul görünmektedir³⁷. Bu bölüm bağlamında, açıklanan yaklaşım çerçevesinde, doktrinde akıllı sözleşmeye ilişkin başka (daha radikal) bir görüşün daha olduğu belirtilmelidir; yani sözleşme bazı hükümlerinin uygulanmasını sağlamanın teknik bir araçtır³⁸.

33- Осламов, Вячеслав (Oslamov, Vyacheslav). «Правовое регулирование смарт контрактов.» Выпускная квалификационная работа (магистратура). Томский государственный университет, 2022, стр. 23.

34- Szabo, Nick. Smart Contracts. 1994. - <https://www.fon.hum.uva.nl/rob/Courses/InformationInSpeech/CDROM/Literature/LOTwinterschool2006/szabo.best.vwh.net/smart.contracts.html>; Smart Contracts: Formalizing and Securing Relationships on Public Networks By NICK SZABO. First Monday, Volume 2, Number 9 - 1 September 1997.

35- Синицын, С. Дьяконова, М., Чурсина, Т. (Sinitsyn, S. Dyakonova, M., Chursina, T.) Смарт-контракты в цифровой экономике: Договорное регулирование и разрешение споров. Цифровое право. Том 2, 4 (2021), стр. 45.

36- Савельев, А. (Savelyev, A.) Договорное право 2.0: «Умные» контракты как начало конца классического договорного права, стр. 43.

37- Сомова, Елизавета. (Somova, Elizaveta). Смарт-контракт в договорном праве. стр. 80.

38- Тюльканов, Александр (Tulkanov, Aleksandr). Смарт-контракты — договоры или технические средства?

Ancak kanaatimizce bu yaklaşım pek de doğru değildir. Böylece akıllı sözleşme kurumu, yalnızca yükümlülüğün yerine getirilmesinin bir tür garantisini içermekle kalmıyor, aynı zamanda bir anlaşmanın akdedilmesine yönelik prosedürün yenilikçi bir biçimini de ortaya koyuyor.

Buna dayanarak günümüzde genel olarak akıllı sözleşmenin, özel bir anlaşma şekli (özel bir program koduna dayalı elektronik form) olduğunu ve bir anlaşmanın akdedilmesi, tarafların haklarının kullanılması ve yükümlülüklerinin yerine getirilmesi ve sözleşmesel ilişkilerin sona erdirilmesi için izlenecek prosedür ve yöntemlerin özelliklerini önceden belirlediğini söyleyebiliriz³⁹. Akıllı sözleşme, sözleşmelerin yürütülme sürecini otomatikleştirmek için tasarlanmış bir algoritmadır. Aksi takdirde bir kurallar bütünü ve bunları uygulamaya yönelik bir dizi eylem olarak tanımlanabilmektedir. Bu kurallar önce sözleşme şartları olarak saklanmaktadır, daha sonra otomatik olarak kontrol edilir ve ardından şartlar dijital protokole göre yürütülmektedir⁴⁰.

III. Akıllı Sözleşmelerin Özellikleri.

Yukarıda belirtilenleri göz önünde bulundurarak ve akıllı sözleşmelerin incelenmesine ilişkin bilimsel araştırmalara dayanarak, bu hukuki kurumun özünü ortaya koyma bağlamında, temel özelliklerini ana hatlarıyla belirtmenin gerekli olduğunu düşünüyoruz:

1. Akıllı sözleşmeler yalnızca dijital ortamda mevcuttur. Böyle bir sözleşmenin kağıt kopyası, yalnızca elektronik versiyonunun teyidi olarak akdedilebilmektedir ve delil olarak sunulabilmektedir.
2. Blokzincir platformunun özellikleri göz önüne alındığında akıllı sözleşme, elektronik imzanın zorunlu kullanımını gerektirmektedir.
3. Sözleşme, kişiler tarafından özel bir dilde - programlama dilinde - akdedilir ve dijital teknolojiler kullanılarak uygulanmaktadır.
4. Sözleşme çoğu zaman bir katılma sözleşmesidir, çünkü sözleşmenin şartları genellikle yazılım kodunu oluşturan taraflardan yalnızca biri tarafından belirlenmektedir. Diğer katılımcılar ise kodu değiştirme imkânına sahip olmadan, aslında sadece şart ve koşullarını kabul etmiş sayılmaktadır.
5. Net Tanımlama - Açıklık. Programlama dili sapmalara ve belirsiz formülasyonlara izin

vermemektedir. Bu, akıllı sözleşmeye geleneksel sözleşme yorumlama yöntemlerini uygulamaya gerek olmadığı anlamına gelmektedir.

6. Koşullu nitelik - Geleneksellik. Sözleşmenin taraflarından birinin bir yükümlülüğü yerine getirebilmesi, program kodunda "Eğer..., o zaman..." ("If... then...") şeklinde belirtilen bazı koşulların gerçekleşmesine bağlıdır. Taraflar, sözleşmenin özerk bağımsızlığını ve özel onay gerektirmeyen kodlarının yürürlüğe girmesini güvence altına alan koşullu beyan kapsamındaki tüm şartları belirlerler.

7. Akıllı sözleşme dış dünyaya bağlı değildir, kendiliğinden ifa edilmektedir, yani; Kod, ilgili koşulların yerine getirildiğini kendisi kontrol eder ve anlaşmanın uygulanması mekanizmasını harekete geçirir. Bu durumda "borçlunun borcun ifasına ilişkin önceden açık rızası" gibi bir kategorinin getirilmesi mümkündür. Bu kategori, borçlu tarafından değil, esas itibarıyla elektronik bir aracı tarafından gerçekleştirilen bir sözleşmenin ifasını nitelendirmemize olanak tanıyacaktı. Böylece borçlu, borcun ifasına katılmadan, sonradan geri alınamayan veya değiştirilemeyen bir rıza vermiş olmaktadır. Esas itibarıyla borçlu, akıllı sözleşme kurumunu kullanarak elektronik bir platformda bir anlaşma akdetmekle, doğrudan katılımı olmaksızın yükümlülüğünün otomatik olarak ifasına onay vermektedir⁴¹.

Akıllı sözleşme olarak adlandırılan bir anlaşmanın akdedilmesinin içerdiği tüm temel özellikleri göz önünde bulundurarak hem akdedilmesini hem de ifasını mümkün kılan ve uyulması gereken temel unsurlarını vurgulayabiliriz. Bütün bunlar akıllı sözleşmenin hukuki niteliğini ve karakterini belirlemektedir:

I. Sözleşme konusu. Programın, sözleşme konusu mal veya hizmetlere erişimi olmalı ve bunlara erişimi otomatik olarak verebilmeli veya reddedebilmelidir.

II. Dijital imzalar. Tüm katılımcılar (sözleşme tarafları) anahtarlarıyla beraber sözleşmeyi imzalayarak anlaşmayı başlatırlar.

III. Sözleşme şartları. Akıllı sözleşmenin şartları, tam

39- Борисов, Виктор. (Borisov, Viktor) «Смарт-контракт: понятие, проблемные аспекты применения и арбитрабельность.», стр. 45.

40- Кривенко, Ю. (Krivenko Y.). Що до поняття та ознак смарт-контракту, стр. 81.

41- Борисов, Виктор. (Borisov, Viktor) «Смарт-контракт: понятие, проблемные аспекты применения и арбитрабельность.», стр. 46; Гринь, Олег, Гринь Елена, Соловьев Александр (Grin, Oleg, Grin, Elena, Soloviev, Aleksandr). «Правовая конструкция смарт-контракта: юридическая природа и сфера применения.» Lex Russia. № (153), август 2019, стр. 54; Сомова, Елизавета. (Somova, Elizaveta). Смарт-контракт в договорном праве. стр. 82; Орехова, Н. (Orekhova, N.) «Правовая и технологическая природа подготовки, заключения и исполнения смарт-контрактов», стр. 156; Савельев, А. (Savelyev, A.) Договорное право 2.0: «Умные» контракты как начало конца классического договорного права, стр. 45.

bir matematiksel açıklama düzleminde, işlemlerin kesin bir dizisi biçimindedir⁴². Tüm katılımcıların (sözleşme tarafları) bu şartları imzalaması zorunludur.

IV. Merkezi olmayan platform. Akıllı sözleşme blokzincirde kaydedilmektedir ve bu platformun düğümlerinde dağıtılmış bir şekilde saklanmaktadır⁴³.

Belirtilen unsurlardan birinin bile bulunmaması sözleşmenin kurulmasına ve buna bağlı hukuki-hukuksal ilişkilerin kurulmasına olanak vermemektedir⁴⁴.

Dolayısıyla, akıllı sözleşme ile yazılı olarak akdedilen sözleşme arasındaki farkı açıklamanın gerekli olduğu kanaatindeyiz:

1. Akıllı sözleşmenin oluşturulması süreci, düzenleme aşamasından uygulamaya (ifa etmeye) kadar çevrimiçi olarak gerçekleşmektedir. Yani tarafların dijital imzası atıldıktan sonra sözleşmenin kendiliğinden yürürlüğe girmesi ile süreç başlamış olur. Tarafların, sözleşmenin yerine getirilmesi amacıyla herhangi bir ek işlem yapmaları gerekmemektedir. Sözleşmenin ayrıca kağıt nüshası bulunması da gerekli değildir.

2. Akıllı sözleşmenin amacı, insan faktörünün etkisini azaltmak⁴⁵ ve sözleşme düzenleme sürecini basitleştirmektir. Bu nedenle sözleşmenin akdedilmesine sözleşme tarafları dışında üçüncü bir kişinin katılması mümkün değildir. Bu tür sözleşmelerde, sözleşmenin ifasında araçların (örneğin bankalar veya diğer uzmanlaşmış kuruluşlar) katılımıyla ilişkili işlem maliyetlerinin olmaması söz konusudur⁴⁶.

3. Akıllı sözleşmenin özerkliği. Günümüzde klasik sözleşmelerde otomasyon işlem algoritmaları kullanılsa da bu algoritmalar sözleşme taraflarından biri tarafından sağlanmakta ve sistem üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olmaktadır.

Akıllı sözleşmeler tamamen dijital kodla yazılır. Bu sözleşmeler, özel bir programlama dilinde yazılır

ve tarafların hiçbirinin koda müdahale hususunda üzerinde kontrol sahibi olmadığı bir sistemde barındırılmaktadır. Taraflar sadece katılımcıdır⁴⁷. Sözleşmenin ifası makinenin programlanmış talimatlarına uygun olarak gerçekleşir. Buna göre, böyle bir otomatik icra, sözleşmenin ifa edilmesi sürecinde üçüncü bir kişinin veya katılımcıların - tarafların kendilerinin varlığını gereksiz kılmaktadır⁴⁸.

4. Akıllı sözleşmeler dağıtım kayıt defterinde kaydedilip programlanmaktadır ve değiştirilememektedir. Bir düzeltmenin gerekli olması halinde, önceki sözleşmeyi iptal eden veya hükmünü değiştiren yeni bir sözleşme düzenlenmesi gerekmektedir⁴⁹.

IV. Akıllı Sözleşmelerin Avantajları ve Dezavantajları:

Herhangi bir hukuk kurumunun güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koymadan yapılan bir analiz eksik kalacaktır. Bu nedenle bu bölümde akıllı sözleşmelerin hangi avantajları içerdiğini ve sözleşme akdedildiğinde hangi sorunlarla karşılaşabileceğini belirlemenin gerekli olduğunu düşünüyoruz.

Dezavantajlarından başlayalım:

1. Birincisi, akıllı sözleşmenin özünden, yani program kodundan kaynaklanmaktadır.

Akıllı sözleşmelerle ilgili günümüzdeki en büyük sorun, taraflar arasındaki anlaşmanın büyük bir kısmının kodlanamaması. Bu durum, sözleşmenin her şeyden önce kişiler arasındaki bir ilişki olması ve buna bağlı olarak da çok sayıda soyut kavramı bünyesinde barındırmasıyla açıklanmaktadır. Zira birçok sözleşme hükmü "yasallık", "adalet", "zayıf tarafın korunması", "makul zaman" vb. gibi soyut kavramlara dayandığından, akıllı sözleşmedeki "Eğer..., o zaman..." ("If... then...") şemasına uymamaktadır⁵⁰. Dolayısıyla bu kavramların makine tarafından anlaşılıp okunabilen program kodlarına dönüştürülmesi mümkün değildir. Sözleşme, tarafları arasındaki bazen net bir çerçeveye oturtulması zor olan ilişkileri düzenlemek için tasarlanmış karmaşık bir kurumdur. Programlama diline çevrilemeyen sözleşme şartları (örneğin; mücbir sebep, iyi niyet)

42- Орехова, Н. (Orekhova, N.) «Правовая и технологическая природа подготовки, заключения и исполнения смарт-контрактов», стр. 156.

43- Осмоловская, А. (Osmolovskaya, A.) Смарт-контракты: Функции и применение. Бизнес-образование в экономике знаний. № 2 (2018), стр. 54.

44- Орехова, Н. (Orekhova, N.), стр. 156.

45- Иванов А., Шмига В. (Ivanov A., Šmiga V.). Смарт-контракты у договірних відносинах: Реалії та перспективи використання, стр. 151.

46- Савельев, А. (Savelyev, A.) Договорное право 2.0: «Умные» контракты как начало конца классического договорного права, стр. 46.

47- Мамчур, Л., Недибалюк, О. (Mamçur, L., Nedybalyuk, O.) Цивільно-правові реалії допустимості використання смарт-контракту у договірних відносинах. Історико-правовий часопис. № 2 (12) (2018), стр. 93.

48- Орехова, Н. (Orekhova, N.), стр. 157.

49- Кривенко, Ю. (Krivenko Y.). Щодо поняття та ознак смарт-контракту, стр. 82.

50- Некіт, К. (Nekit, K.) Переваги та недоліки смарт-контрактів як підстав виникнення права власності, стр. 103.

vardır. Bu şartlar sözleşmenin ifası açısından özellikle önemli olabilir. Akıllı sözleşmelerin bu “geçici” sınırlaması, bu teknolojinin yalnızca mevcut en basit sözleşme yapılarına uygulanabilir olmasına neden olmaktadır⁵¹.

2. Yazılım kodunu değiştirmenin zorluğu. Akıllı sözleşme kodunu değiştirmenin karmaşıklığına da dikkat çekmek gerekmektedir. Akıllı sözleşmenin özelliği, kurulup blokzincire yerleştirildikten sonra, ifasını durdurmanın veya akıllı sözleşmeyi değiştirmenin zor olması, yani işlevsel esnekliğe sahip olmamasıdır. Bu sorun, sözleşme tarafının değişmesi gibi önemli ölçüde değişen durumlarda ortaya çıkmaktadır. Taraflardan birinin bu anlayışı ihlal etmesi halinde programda öngörülen sorumluluk tedbirleri derhal uygulanmaktadır; akıllı sözleşme, sözleşmenin şartlarına uyulmaması durumunda sözleşme konusuna erişimi de kısıtlayabilmektedir⁵².

3. Akıllı sözleşmelerin kullanımında bir diğer önemli konu ise tarafların haklarının korunması sorunudur. Bazı yazarlara göre, taraflardan herhangi birinin ihlal edilen haklarının tam olarak korunmasının önündeki en büyük engel, sözleşmenin kağıt nüshasının bulunmamasıdır. Zira hukuki işlem yazılı delillerin incelenmesi suretiyle yürütülmekte olup, elektronik olarak akdedilen bir sözleşmenin çıktısını alıp mahkemeye delil olarak sunulması mümkün olmadığından, böyle bir sözleşme kapsamında ihlal edilen hakların mahkemede korunması mümkün olmayacaktır. Tam koruma ancak bilgisayar programında belirlenen şartları tekrarlayan klasik yazılı bir anlaşmanın olması halinde mümkün olacaktır⁵³. Buna göre, ayrıca yazılı şekilde de bir sözleşmenin akdedilmesi halinde, blokzincir platformunda sözleşme akdetmenin anlamı ortadan kalkmaktadır.

4. Akıllı sözleşmelerin kullanımında karşılaşılan birtakım zorluklar, taraflarının bazı durumlarda devlet yetkilileri veya noterlerle etkileşime girme gereksiniminden kaynaklanmaktadır. Bazı araştırmacılara göre noterlik işlemlerinde blockchain teknolojisinin kullanılması teknik güvenlik sağlayabilir ancak hukuki güvenlik sağlayamaz;

aksine hukuki güvenlik birtakım sebeplerden dolayı azalacaktır. Bir işlemin devlet tarafından tescilinin veya noter onayının istendiği durumlarda bu tür teknolojilerin kullanılması zor olacaktır. Ancak bu teknolojiler devlet destekli geliştirilirse kayıt ve muhasebe sisteminin blockchain üzerinde yeniden kurulması mümkün olabilmektedir⁵⁴.

5. Akıllı sözleşmelerin en büyük dezavantajlarından biri, blokzincir teknolojisinin kırılabilirliğidir.

Dolayısıyla akıllı sözleşmenin akdedilmesi sırasında yapılan herhangi bir hata veya taraflarının güvenlik seviyesinin yetersiz kalması büyük kayıplara yol açabilmektedir⁵⁵. Sözleşme, insanlar tarafından yazılmış bir kod olduğundan bazı hatalar içerebilir; ayrıca akıllı sözleşme blockchain üzerinde kayıtlıdır, yani değiştirilemez. Böyle bir hatanın örneği DAO projesinde yaşandı. 2016 yılında DAO kodunun, DAO cüzdanı akıllı sözleşmelerindeki bir hatadan kaynaklanan kendi güvenlik açıklarına sahip olduğu keşfedildi. Bu hata, DAO'daki doğru bakiye hesaplanmadan önce ETH'lerini DAO'dan iade etmelerini tekrar tekrar isteyen saldırganlar tarafından istismar edildi. Böylece 3,6 milyon ETH çalındı (22 Eylül 2022 itibarıyla bu miktar 4,5 milyar ABD dolarından fazlasına tekabül ediyordu)⁵⁶.

Yukarıda belirtilen dezavantajların varlığına rağmen, akıllı sözleşmelerin aktif olarak (bazen tüm yeni teknolojiler gibi - hatta bazen agresif şekilde) gelişen ve giderek daha fazla uygulama alanını fetheden bir kurum olduğunu vurgulamak gerekmektedir, çünkü diğer sözleşme akdi şekillerine göre bir takım avantajları bulunmaktadır. Bu da diğer sözleşme akdi şekline göre aşağıda sayılan avantajları barındırmaktadır.

Akıllı Sözleşmelerin Hukuki Doktrinde Vurgulanan Başlıca Avantajları Şunlardır:

1. Bağımsızlık: İşlemlerin gerçekleştirilmesinde aracılara ihtiyaç duyulmamaktadır. Blokzincir platformu hafta sonları ve mesai saatleri gözetmeksizin 7/24 kesintisiz çalıştığı için, zaman aralıklarından bağımsız olarak her şey kendiliğinden gerçekleşmektedir.

2. Güvenlik - Akıllı sözleşme belirli bir kayıt defterinde yer alır, şartları değiştirilememektedir.

51 - Борисов, Виктор. (Borisov, Viktor) “Смарт-контракт: понятие, проблемные аспекты применения и арбитрабельность.”, стр. 59.

52 - Осламов, Вячеслав (Oslamov, Vyacheslav). «Правовое регулирование смарт контрактов», стр. 35.

53 - Мамчур, Л., Недибалюк, О. (Mamçur, L., Nedybalyuk, O.) Цивільно-правові реалії допустимості використання смарт-контракту у договірних відносинах. Історико-правовий часопис. № (12) (2018), стр. 93.

54 - Гринь, Олег, Гринь Елена, Соловьев Александр (Grin, Oleg, Grin, Elena, Soloviev, Aleksandr). «Правовая конструкция смарт-контракта: юридическая природа и сфера применения.», стр. 58.

55 - Орехова, Н. (Orekhova, N.) «Правовая и технологическая природа подготовки, заключения и исполнения смарт-контрактов», стр. 157.

56 - Кривенко, Ю. (Krivenko Y.). Щодо поняття та ознак смарт-контракту, стр. 82.

Bir sözleşmenin otomatik olarak yürürlüğe girmesi iptal edilemediği veya değiştirilemediği için akıllı sözleşmeler, bazı yazarlar tarafından, taraflar arasında güven oluşturan, yükümlülüklerin yerine getirilmesini garanti altına alan yeni bir yol olarak kabul edilmektedir. Bu durumda yükümlülüklerin yerine getirilmesi, ilgili blockchain platformunun protokolü kullanılarak programlı olarak sağlanmaktadır⁵⁷. Akıllı sözleşmeler, sözleşme hukukunun temel sorunlarından biri olan yükümlülüklerin usulüne uygun şekilde yerine getirilmesi sorununun çözümüne olanak tanımaktadır. Günümüzde, sözleşme hukukunun en önemli, temel kuralı sayılmasına rağmen, edimlerin usulüne uygun olarak ifa edilmesi ilkesi hukuk dolaşımında tam anlamıyla uygulanmamaktadır. Bu sorunun çözümü, borçlunun iradesinden bağımsız olarak yükümlülüklerin usulüne uygun şekilde yerine getirilmesini garanti altına alan akıllı sözleşmeler yapmaktır. Akıllı sözleşme kapsamındaki yukarıda belirtildiği üzere yükümlülüklerin tam olarak yerine getirilme ilkesi geçerli olduğundan, bir yükümlülüğün yerine getirilmesinin iptalinin durdurulması mümkün değildir⁵⁸.

Bununla birlikte, yükümlülüğün usulüne uygun olarak yerine getirilmemesi kategorisinin akıllı sözleşmelere uygulanamayacağı görüşü de bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, doktrinde yükümlülüğün usulüne uygun olarak yerine getirilmemesi kategorisinin akıllı sözleşmelere uygulanamayacağı görüşü de bulunmaktadır. Bu görüşün gerekçesi şu şekildedir: Akıllı sözleşme, bir yükümlülüğün uygun şekilde yerine getirilmesini sağlamayı amaçladığından, akıllı sözleşmelerin kullanımıyla sözleşme tarafları açısından kötü niyet riskleri ortadan kaldırılmaktadır⁵⁹. Böylece ihlal edilen hakları korumanın pek çok yolu önemini yitirmektedir. Zararların tazmini açısından, teorik olarak bunlar doğrudan "programlanmış", yani akıllı sözleşmenin program koduna dahil edilmiş olmaları ölçüsünde önemli olabilir, ancak çoğu durumda, bu koruma yöntemleri için bile akıllı sözleşmelerde haklara gerek yoktur⁶⁰.

3. Tasarruf. Aracıların ortadan kaldırılmasıyla akıllı sözleşme tarafları daha uygun şartlarda iş birliği yapabilmektedir⁶¹. İşletmeler için işlem maliyetlerini düşürmek en önemli faktörlerden biri olabilir. Örneğin bir sözleşme ifasını takip edip daha sonra başka bir ülkeye banka havalesi yapmak ne kadar zaman alır? Akıllı sözleşmenin yardımıyla bu tür işlemler birkaç dakika içerisinde tamamlanacaktır⁶². Genel olarak akıllı sözleşmelerin iş süreçlerinde kullanımı, iş ortakları arasındaki güveni ve ticari işlemlerin güvenlik düzeyini artırarak maliyetlerin en aza indirilmesini sağlamaktadır. Örneğin, akıllı sözleşmelerin kullanımıyla bankacılık ve lojistik sektöründe önemli tasarruflar sağlanabilmektedir; yani zamanın ve mesafenin önemli rol oynadığı alanlarda. Akıllı sözleşmelerin iş dünyasına tanıtılması, şirketlerin operasyonlarını optimize etmelerine, gelirlerini artırmalarına ve maliyetlerini azaltmalarına olanak tanıyacak. Akıllı sözleşmeler, küçük ve orta ölçekli işletmelerin nakit akışlarını koordine etmelerine, ödemeleri zamanında yapmalarına ve riskleri azaltmalarına yardımcı olacak. Dijitalleşme ve rekabette önemli bir adım, iş ortakları, katılımcılar ve paydaşlarla iş etkileşiminin sözleşmesel işlevlerinin hayata geçirilmesidir⁶³.

SONUÇ:

Çok yönlü ve karmaşık bir yapı barındıran, aynı zamanda çok aktif bir şekilde dolaşıma giren ve hızla yeni faaliyet alanları kazanan bu kurumun kısa bir analizini yaptıktan sonra bu husustaki çıkarımlarımızı şu şekilde belirtmekte fayda görüyoruz.

Fikrin doğuşu ve daha da geliştirilmesi aşamasında akıllı sözleşmeler için koşullu olarak aşağıdaki görevler ve hedefler belirlendi⁶⁴:

- gözlemlenebilirlik (her iki taraf da birbirlerinin çalışmalarını gözlemleyebilir),
- doğrulanabilirlik (işlemler yürütüldüğünde kolay doğrulama),
- gizlilik (sadece sözleşmeyi tamamlamak için gerekli olan bilgiler açıklanır),
- yürütmeyi sağlama yeteneği,

57- Гринь, Олег, Гринь Елена, Соловьев Александр (Grin, Oleg, Grin, Elena, Soloviev, Aleksandr), стр. 57.

58- Сомова, Елизавета. (Somova, Elizaveta). Смарт-контракт в договорном праве. стр. 81.

59- Иванов А., Шмига В. (Ivanov A., Šmiga V.). Смарт-контракты у договірних відносинах: Реалії та перспективи використання, стр. 152.

60- Савельев, А. (Savelyev, A.). Договорное право 2.0: «Умные» контракты как начало конца классического договорного права, стр. 50.

61- Орехова, Н. (Orekhova, N.) «Правовая и технологическая природа подготовки, заключения и исполнения смарт-контрактов», стр. 158.

62- Борисов, Виктор. (Borisov, Viktor) «Смарт-контракт: понятие, проблемные аспекты применения и арбитрабельность.», стр. 59.

63- Иванов А., Шмига В. (Ivanov A., Šmiga V.), стр. 151.

64- Завьялова, Елена, Шумская, Екатерина, Шумская, Александра (Zavyalova, Elena, Šumskaya, Ekaterina, Šumskaya, Aleksandra). Сделки в цифровую эпоху: Технология блокчейн и смарт-контракты., стр. 34.

- kendiliğinden ifa edebilirlik (otomatik yürütme).

Yenilikçi bir form olan akıllı sözleşmenin yaratılmasının başlangıcında belirlenen tüm listelenen hedeflerin oldukça başarılı bir şekilde uygulandığını ve onun özünü ve avantajlarını belirlediğini söyleyebiliriz.

Günümüzde akıllı sözleşmelerin ticaret dünyasını önemli ölçüde değiştirmesi ve hem ticaret hem de borçlar hukukunda yeni hukuki düzenlemeler gerektirmesi kaçınılmazdır. Bu sözleşme akdetme yönteminin geleneksel yöntemlere göre daha fazla verimlilik sağlama potansiyeli bulunmaktadır. Akıllı sözleşme 'teknolojisi' günümüzde çeşitli tür ve amaçlardaki işlemleri gerçekleştirmenize olanak tanıyan oldukça kullanışlı, basit ve hızlı bir araçtır. Akıllı sözleşmelerin geleceği oldukça umut verici ve inanılmaz bir hızla gelişmektedir. Bunu hem kullanıcılar hem de büyük şirketlerin yöneticileri dile getirmektedir. Özellikle Ethereum'un CTO'su (Chief Technology Officer) Gavin Wood, akıllı sözleşmelerin tıptan otomotiv sektörüne, gayrimenkulden hukuka kadar her alanda uygulanabileceğini belirtti. "Akıllı sözleşmeler, değişimin teknik temeli haline gelerek toplumumuzu kökten değiştirebilir."⁶⁵

Sonuç olarak, akıllı sözleşmelerin devreye girmesinin sözleşme kurumunu temelden değiştirmede, sadece sözleşmelerin akdedilmesini kolaylaştırma prosedüründe değişiklikler getirdiği belirtilmelidir. Borçların özü değişmemiştir ve akıllı sözleşmelerin kurulması henüz taraflar arasında niteliksel olarak yeni ve yenilikçi yükümlülük türlerinin doğmasına yol açmamıştır. Gelişme aşamasındaki bu sözleşme türü, anlaşmaların akdedilmesi ve borçların yerine getirilmesi sürecini basitleştirirken, bazı durumlarda taraflara sözleşmenin ifasını güvence altına almak için uygun garantiler sağlamaktadır. Ancak diğer yandan teknoloji giderek hukuk alanına da nüfuz ediyor ve hukukçunun sadece kanunları ve içtihatları bilmesinin beklenmediği bir alan haline geliyor. Çağdaş bir hukukçunun kelime işlemcisiyi iyi kullanabilmesi beklenir. Modern bir hukukçunun metaverinin belirli riskler taşıdığının bilincinde olması beklenir. Çağdaş hukukçunun, güncel içtihatları çıktığı gün bulmak için modern hukuk arama motorlarını kullanması beklenmektedir. Modern bir hukukçunun aynı zamanda akıllı sözleşmeleri nasıl kullanacağını da bilmesi bekleniyor ve bunu bilmemek asla bir

mazeret olarak kabul görmemektedir⁶⁶.

Gelecek çoktan geldi. ©

KAYNAKÇA

Türkçe Dilinde Kaynakça:

Millîterarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması.

- <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/04/20100407-1.htm>

Arslan, İsmet Kahraman. Elektronik Ticaret Sözleşmelerine Uygulanacak Hukuk. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Yıl: 19 Sayı: 38 Yaz 2020/2: ss. 13-31

Berber, Aybike ve Emre Öztürk. Blokzincir Teknolojisi ve Akıllı Sözleşmeler: Temel Yapı, Özellikler ve Veri Güvenliği Perspektifi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. Cilt 2, Sayı: 1, (Ocak 2024): ss. 33-76.

Bölükbaşı, Özge. Akıllı Sözleşmelerin Genel İşlem Koşulları Bakımından Değerlendirilmesi. Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (SHD). Sayı: 1, Cilt 11 (Temmuz 2023): ss. 191-218.

Kentli, Işıl. "Elektronik Sözleşmelerin Kurulması ve Geçerliliği." Yüksek Lisans Tezi. İzmir Ekonomi Üniversitesi, 2021.

Tok, Ece ve Tunca, Cemre. Her Elektronik Sözleşme Bir Akıllı Sözleşme Midir? Yayın tarihi: 26.01.2023. - <https://www.mondaq.com/turkey/fin-tech/1275398/her-elektronik-s%C3%B6zle%C5%9Fme-bir-ak%C4%B1ll%C4%B1-s%C3%B6zle%C5%9Fme-midir> - ziyaret tarihi: 27.01.2025.

İngilizce Dilinde Kaynakça:

Smart Contracts: Formalizing and Securing Relationships on Public Networks By NICK SZABO. First Monday, Volume 2, Number 9 - 1 September 1997 -

<https://firstmonday.org/ojs/index.php/fm/article/download/548/469> - ziyaret tarihi: 27.01.2025

Sloan, Daniel C. Smart Contracts: A Leap Forward in Technology and a Step Backward in Law. Washburn Law Journal. Vol. 60 (2021): ss. 387-421. - file:///Users/irinaaksakal/Downloads/wlj_7365%20(2).pdf - ziyaret tarihi: 27.01.2025.

Szabo, Nick. Smart Contracts. 1994.

<https://www.fon.hum.uva.nl/rob/Courses/InformationInSpeech/CDROM/Literature/LOTwinterschool2006/szabo.best.vwh.net/smart.contracts.html> - ziyaret tarihi: 27.01.2025.

65- Осламов, Вячеслав (Oslamov, Vyacheslav). «Правовое регулирование смарт контрактов», стр. 56.

66- Sloan, Daniel C. Smart Contracts: A Leap Forward in Technology and a Step Backward in Law. Washburn Law Journal. Vol. 60 (2021), s. 421.

ISDA. LINKLATERS. "Smart Contracts and Distributed Ledger – A Legal Perspective".

- chrome extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/
https://www.isda.org/a/6EKDE/smart-contracts-and-distributed-ledger-a-legal-perspective.pdf - ziyaret tarihi: 27.01.2025.

World Economic Forum. Deep Shift Technology Tipping Points and Societal Impact. Survey Report, September 2015. (Dünya Ekonomi Forumu. Derin Değişim Teknolojileri Dönüm Noktaları ve Toplumsal Etki. Anket Raporu, Eylül 2015.)

chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/
https://www3.weforum.org/docs/WEF_GAC15_Technological_Tipping_Points_report_2015.pdf - ziyaret tarihi: 27.01.2025.

Ukraynaca Dilinde Kaynakça:

Іванов А., Шмига В. Смарт-контракты у договірних відносинах: Реалії та перспективи використання. Юридичний науковий електронний журнал. 4/2022: стр. 150-152. (Іванов А., Шмига В. Sözleşmeler ilişkilerde akıllı sözleşmeler: Kullanım gerçekleri ve beklentileri. Hukuki bilimsel elektronik dergi. Sayı: 4 (2022): s. 150-152.)

chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/
http://lsej.org.ua/4_2022/32.pdf - ziyaret tarihi: 27.01.2025.

Кривенко, Ю. Щодо поняття та ознак смарт-контракту. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 64 (2023): стр. 80-83. (Krivenko Y. Akıllı sözleşmenin kavramı ve özellikleri hakkında. Uluslararası İnsani Üniversite Bilimsel Bülteni. Seri: Hukuk Felsefesi. Sayı: 64 (2023): s. 80-83.)

chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/
https://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc64/16.pdf - ziyaret tarihi: 27.01.2025.

Майданик, Роман. Смарт-контракт криптоактивів у цивільному праві України. Юридичні науки. 1(127) (2024): стр. 39-44. (Maidanik, Roman. Ukrayna medeni hukukunda kripto varlıkların akıllı sözleşmesi. Hukuk bilimleri. No. 1(127) (2024): s. 39-44.)

https://legal.bulletin.knu.ua/article/view/2410 - ziyaret tarihi: 27.01.2025.

Мамчур, Л., Недибалюк, О. Цивільно-правові реалії допустимості використання смарт-контракту у договірних відносинах. Історико-правовий часопис. 2 (12) (2018): стр. 90-94. (Mamçur, L., Nedybalyuk, O. Akıllı sözleşmenin sözleşmeler ilişkilerde kullanılmasının caiz olup olmadığına ilişkin medeni hukuk gerçekleri. Tarih ve hukuk dergisi. Sayı: 2 (12) (2018): ss. 90-94.)

chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/
https://evnuir.vnu.edu.ua/

bitstream/123456789/16037/1/20.pdf - ziyaret tarihi: 27.01.2025.

Некіт, К. Переваги та недоліки смарт-контрактів як підстав виникнення права власності. Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. Випуск 3 (47) (2020): стр. 101-105. (Nekit, K. Mülkiyet haklarının ortaya çıkışının temeli olarak akıllı sözleşmelerin avantajları ve dezavantajları. NTUU "KPI" Bülteni. Siyaset bilimi. Sosyoloji. Hukuk. Sayı: 3 (47) (2020): ss. 101-105.)

https://visnyk-psp.kpi.ua/article/view/229494/228501 - ziyaret tarihi: 27.01.2025.

Некрасов, Всеволод. Світ накриває "блокчейн-бульбашка". Хто на цьому заробить і причому тут Bitcoin. Економічна правда. Дата публікації: 30.08.2017. (Nekrasov, Vsevolod. Dünya bir "blok zinciri balonu"nın içine girmiş durumda. Peki bundan kim para kazanacak ve Bitcoin'in bununla ne alakası var? Ekonomik Pravda. Yayın tarihi: 30.08.2017.)

Некрасов, Всеволод. Блокчейн, ICO і смарт-контракти: хто і як робить "легкі гроші" на незрозумілих словах. Економічна правда. Дата публікації: 16.07.2018. (Nekrasov, Vsevolod. Blockchain, ICO ve akıllı sözleşmeler: Anlaşılmaz kelimelerle "kolay para"yı kim ve nasıl kazanıyor? Ekonomik Pravda. Yayın tarihi: 16.07.2018.)

https://epravda.com.ua/publications/2018/07/16/638722/ - ziyaret tarihi: 27.01.2025.

Rusça Dilinde Kaynakça:

Борисов, Виктор. «Смарт-контракт: понятие, проблемные аспекты применения и арбитрабельность.» Выпускная квалификационная работа (магистратура). Санкт-Петербургский государственный университет, 2021. (Borisov, Viktor. «Akıllı sözleşme: kavram, uygulamada sorunlu yönler ve tahkime elverişlilik.» Mezuniyet yeterlilik çalışması (Yüksek lisans). Saint Petersburg Devlet Üniversitesi, 2021.)

https://dspace.spbu.ru/bitstream/11701/31128/2/Borisov_V.A._Vypusknay_kvalifikacionnaya_rabota.docx - ziyaret tarihi: 27.01.2025.

Гринь, Олег, Гринь Елена, Соловьев Александр. «Правовая конструкция смарт-контракта: юридическая природа и сфера применения.» Lex Russia. 8 (153), август 2019: стр. 51-62. (Grin, Oleg, Grin, Elena, Soloviev, Aleksandr. "Akıllı sözleşmenin yasal yapısı: yasal niteliği ve uygulama kapsamı". Lex Russia. Sayı: 8 (153), 2019: ss 51-62.)

https://lexrussica.msal.ru/jour/article/view/884?locale=ru_RU - ziyaret tarihi: 27.01.2025.

Завьялова, Елена, Шумская, Екатерина, Шумская, Александра. Сделки в цифровую эпоху: Технология

блокчейн и смарт-контракты. Право и управление. XXI век. 3 (52) (2019): стр. 32-38. (Zavyalova, Elena, Şumskaya, Ekaterina, Şumskaya, Aleksandra. Dijital Çağda İşlemler: Blockchain Teknolojisi ve Akıllı Sözleşmeler. Hukuk ve yönetim. XXI yüzyıl. Sayı: 3 (52) (2019): ss. 32-38.)

<https://mgimopravo.elpub.ru/jour/article/view/146/146> - ziyaret tarihi: 27.01.2025.

Орехова, Наталья. «Правовая и технологическая природа подготовки, заключения и исполнения смарт-контрактов». Журнал «Современная наука: актуальные проблемы теории и практики». 4, 2024: стр. 155-158. (Orehova, Nataliya. "Akıllı sözleşmelerin hazırlanması, sonuçlandırılması ve yürütülmesinin hukuki ve teknolojik niteliği". Modern Bilim: Teori ve Pratiğin Güncel Sorunları Dergisi. Sayı: 4 (2024): ss. 155-158.

chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/
<http://nauteh-journal.ru/files/20c28fed-6dfc-43ab-89e4-72b1bc18caf5> - ziyaret tarihi: 27.01.2025.

Осламов, Вячеслав. «Правовое регулирование смарт-контрактов.» Выпускная квалификационная работа (магистратура). Томский государственный университет, 2022. (Oslamov, Vyacheslav. «Akıllı sözleşmelerin yasal düzenlemesi.» Mezuniyet yeterlilik çalışması (Yüksek lisans). Tomsk Devlet Üniversitesi, 2022.)

<https://vital.lib.tsu.ru/vital/access/manager/Repository/vital:17669> - ziyaret tarihi: 27.01.2025.

Осмоловская, А. Смарт-контракты: Функции и применение. Бизнес-образование в экономике знаний. 2 (2018): стр. 54-56. (Osmolovskaya, A. Akıllı sözleşmeler: Fonksiyonlar ve uygulama. Bilgi ekonomisinde işletme eğitimi. Sayı: 2 (2018): s. 54-56.)

<https://cyberleninka.ru/article/n/smart-kontrakty-funktsii-i-primenenie/viewer> - ziyaret tarihi: 27.01.2025.

Примак, Т., Казакова, Г. Смарт-контракты: Настоящее и будущее. Вестник Калининградского филиала Санкт-Петербургского университета МВД России. 2 (60) (2020): стр. 69-72. (Primak, T., Kazakova, G. Akıllı sözleşmeler: Bugün ve gelecek. Rusya İçişleri Bakanlığı St.

Petersburg Üniversitesi Kaliningrad Şubesi Bülteni. Sayı: 2 (60) (2020): ss. 69-72.)

<https://www.elibrary.ru/item.asp?id=43117146> - ziyaret tarihi: 27.01.2025.

Савельев, А. Договорное право 2.0: «Умные» контракты как начало конца классического договорного права. Вестник Гражданского Права. 3, том 16 (2016): стр. 32-60. (Savelyev, A. Sözleşme Hukuku 2.0: Akıllı Sözleşmeler Klasik Sözleşme Hukukunun Sonunun Başlangıcıdır. Medeni Hukuk Bülteni. Sayı: 3, Cilt 16 (2016): ss. 32-60.

<https://mvgp.org/product/dogovornoe-pravo-2-0-umnye-kontrakty-kak-nachalo-konca-klassicheskogo-dogovornogo-prava/> - ziyaret tarihi: 27.01.2025.

Синицын, С. Дьяконова, М., Чурсина, Т. Смарт-контракты в цифровой экономике: Договорное регулирование и разрешение споров. Цифровое право. Том 2, 4 (2021): стр. 40-50. (Sinitsyn, S. Dyakonova, M., Chursina, T. Dijital ekonomide akıllı sözleşmeler: Sözleşme düzenlemesi ve uyuşmazlık çözümü. Dijital hukuk. Cilt 2, Sayı: 4 (2021): ss. 40-50.)

<https://www.digitallawjournal.org/jour/article/view/74/58b> - ziyaret tarihi: 27.01.2025.

Сомова, Елизавета. Смарт-контракт в договорном праве. Журнал зарубежного законодательства и сравнительного правоведения. 2 (2019): стр. 79-85. (Somova, Elizaveta. Sözleşme hukukunda akıllı sözleşme. Yabancı Mevzuat ve Karşılaştırmalı Hukuk Dergisi. Sayı: 2 (2019): ss. 79-85.)

<https://cyberleninka.ru/article/n/smart-kontrakt-v-dogovornom-prave> - ziyaret tarihi: 27.01.2025.

Тюльканов, Александр. Смарт-контракты — договоры или технические средства? Дата публикации: 07.04.2017. (Tulkanov, Aleksandr. Akıllı sözleşmeler – anlaşmalar mı yoksa teknik araçlar mı? Yayımlı tarihi: 07.04.2017.)

https://zakon.ru/blog/2017/4/7/smart-kontrakty_dogovory_ili_tehnicheskie_sredstva - ziyaret tarihi: 27.01.2025.

YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ ADLİ KARARLAR: ADİL YARGILANMA HAKKI TEHLİKEDE Mİ?

Av. Ercüment YÖNDEM¹

ÖZET

“Yapay Zekâ Destekli Adli Kararlar: Adil Yargılanma Hakkı Tehlikede mi?” başlıklı makalede destekleyici nitelikte yapay zekâ uygulamalarının yargılama safhasında karar verme yetkisi kapsamında kullanımının adil yargılanma hakkını tehlikeye düşürüp düşürülmediği meselesi ele alınmaktadır. Yargılama yetkisi kapsamında yapay zekâ kullanımı, özellikle destekleyici nitelikte yapay zekâ uygulamalarının kullanımı ve hükmedilecek adli kararlar bakımından etik ilkelerin önemi vurgulanmaktadır. Destekleyici nitelikteki yapay zekâ uygulamalarının işlevsel ve verimli katkılarının yanında günümüzde öngörülemez dolaylı olumsuz etkilere yol açabileceği ve bu olumsuz etkilerin zarar doğmaksızın öngörülmesi gerekliliği açıklanmaktadır. Sonuç itibarıyla yapay zekanın yargılama yetkisi bakımından kullanılmasına, farklı otomasyon seviyelerinde yer verilmekte birlikte, minimum düzeyde otomasyonun mevcut olduğu yardımcı nitelikte yapay zekâ uygulamalarının bilinçli, hukuk devleti ilkesi ve adil yargılanma hakkını tehlikeye atmadan kullanılması gerekliliği savunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Adil yargılanma hakkı, yapay zekâ, adli kararlar

GİRİŞ

Günümüz gerçekliği, yapay zekâ uygulamalarının insan yaşamına yoğun etkisi olduğu ve bu yoğunluğun zamanla daha da hissedilir olacağıdır. Her ne kadar yapay zekâ konusunda yapılmış çalışmalar tarih çizgisinde evveliyatı bulunan bir yer kaplıyor olsa da yapay zekâ ancak günümüzde akademik sınırlarını genişletip gündelik yaşama etki eder vaziyet kazanmaktadır. Bu bağlamda

...hukuk disiplininin yapay zekâ alanından faydalanmaması yahut uzak durması, tavsiye edilmesi pek de makul durumlar değildir. Dolayısıyla esas olan hukuk devletine bağlı ve saygılı bir hukuk sisteminde etik ve hukuki ilkeler çerçevesinde yapay zekâ uygulamalarının kullanılmasıdır.

¹ - Bursa Barosu'na kayıtlı 7236 sicil numaralı Avukat, İstanbul Okan Üniversitesi Kamu Hukuku Yüksek Lisans Programı öğrencisi.

kaçınılmazdır ki tüm eski köyler gibi hukuk disiplini de yapay zekanın yeni adetleri ile buluşacaktır. Tabiri caizse eski köye yeni adet, köklü hukuk ilkeleri ile bezeli hukuk yargılamasına yapay zekâ uygulamalarının dahilidir. Şüphesiz yapay zekanın yaşamın çeşitli alanlarına entegrasyonu, sorunlar ve tartışmalar doğurabilecektir.

Hukuk disiplininin uygulama yönünden esaslı noktalarını içeren ayaklarından bir tanesi yargılama safhasıdır. Yargılama, hukuk sistemi sülhlerinin temel hak ve özgürlüklerine etki eden ve hukuk sistemi sülhleri hakkında karar verme yetkisinin ve rolünün de mevcut olduğu muhakeme safhasıdır. Yargılama safhası, hukuk sistemlerinin geçmişten gelen birikimiyle yerleşik ilkelerinin varlığı ile şekillenmiş ve bu ilkelerin varlığı ile adaletin tesis edilmesine olanak sağlamaktadır. Bu temel ilkelerden bir tanesi de uluslararası hukuki düzenlemelerle koruma altında olan adil yargılanma hakkıdır.

Yapay zekanın yargılama safhasına etkisi ve katkısı da tartışma konusudur. Esaslı meselelerden bir tanesi yapay zekâ uygulamalarının, yargılamanın yerleşik ilkeleri karşısındaki konumudur. Adaletin tesis edilmesi hususunda kaçınılmaz şart, hukuk sülhleri bakımından adil yargılanma hakkının varlığının temini iken hukuk sistemlerine entegre olan yapay zekâ uygulamalarının bu temel ilkeye dokunmadan varlığını sürdürmesi günümüz hukukunun bir gereğidir.

Okumakta olduğunuz çalışma, yapay zekâ destekli adli kararların hukuk devleti ilkesine bağlı bir hukuk sisteminin temel taşlarından bir tanesi olan adil yargılanma hakkı bağlamında değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Öncelikle yapay zekâ kavramı genel hatlarıyla açıklanmakta, adil yargılanma hakkının ulusal ve uluslararası kapsamına değinilmekte ve yapay zekâ destekli adli kararların adil yargılanma hakkı bakımından tehlikeli yahut zararlı niteliği haiz olup olmadığına cevap aranmaktadır.

YAPAY ZEKÂ KAVRAMI

Kavram olarak kullanımı 1956 yılında gerçekleştirilen Dartmouth Konferansı² ile kabul edilen yapay zekâ (artificial intelligence) kavramı, ilgili konferansın önemli aktörlerinden olan John McCarthy'nin yapay zekâ hakkındaki temel soruları alan dışı insanlara yönelik olarak yanıtladığı makalede³ "bilhassa zeki bilgisayar programları olmak üzere zeki makineler

geliştirmenin bilimi ve mühendisliği"⁴ şeklinde bir alan olarak ifade edilmiştir.

Günümüzde kullanımının yaygınlaştığı ve yaşamın bir parçası haline geldiği, hakkında yapılan akademik çalışmalarda vurgulanan yapay zekâ kavramının üzerinde halen uzlaşılmış bir tanımı bulunmamaktadır. Zira kavramın çok çeşitli disiplinler bakımından ele alınması ve değerlendirilmesi söz konusudur.⁵ Bu bağlamda da yapay zekâ kavramının bir üst başlık olarak ele alınması önerilmektedir.⁶

Kelime anlamı itibarıyla yaklaşıldığında olduğu kelimelerden yola çıkarak kavramı anlamlandırmaya çalışıldığında kavramı oluşturan yapay kelimesi "Doğadaki örneklerine benzetilerek insan eliyle yapılmış veya üretilmiş; yapma, bileşimli, suni, tasni, sentetik, doğal karşıtı"⁷ olarak; zekâ kelimesi "İnsanın düşünme, akıl yürütme, öğrenme, kavramları ve nesneleri zihinde canlandırabilme, objektif gerçekleri algılama, yargılama, sonuç çıkarma, bedeni kontrol edebilme, duyguları doğru algılayabilme, değerlendirebilme, icat edebilme vb. yeteneklerinin ve becerilerinin tamamı"⁸ olarak tanımlanmaktadır. Buradan hareketle en basit haliyle yapay zekâ kavramı; doğal zekâ örneklerine benzetilerek insan eliyle oluşturulmuş ve öğrenme, akıl yürütme, kavrama, algılama, yargılama ve problem çözme gibi bilişsel yetilere doğal olmayan yöntemlerle sahip olan sistemler olarak tanımlanabilecektir.

Avrupa Birliği tarafından yapılan çalışmalar incelendiğinde yapay zekânın, "çevrelerini analiz ederek akıllı davranışlar sergileyen ve belirli hedeflere ulaşmak için -bir dereceye kadar otonom- eylemlerde bulunan sistemler."⁹ şeklinde tanımlandığı görülmektedir. 2021-2025 Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi belgesinde ise genel bir tanım olarak "bir bilgisayarın veya bilgisayar kontrolündeki bir robotun çeşitli faaliyetleri zeki canlılara benzer

4- McCarthy, "What Is Artificial Intelligence?", s.2.

5- Oğuz Gökhan Yılmaz, "Yargı Uygulamasında Yapay Zekâ Kullanımı - Yapay Zekâ Hâkim Cübbesini Giyebilecek Mi?", *Adalet Dergisi*, Sayı: 66, (2021), <https://adaletdergisi.adalet.gov.tr/arsiv/adaletdergisi/2021/sayi-66.pdf>, s.382.

6- Mümin Güngör, *Yapay Zekâ ve Ceza Sorumluluk*, 1 Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2024, s.49.

7- Türk Dil Kurumu Sözlükleri, <https://sozluk.gov.tr/?ara=yapay>.

8- Türk Dil Kurumu Sözlükleri, <https://sozluk.gov.tr/?ara=zek%C3%A2>.

9- European Commission, (2018), *Communication From The Commission To The European Parliament, The European Council, The Council, The European Economic And Social Committee And The Committee Of The Regions Artificial Intelligence For Europe*, Brussels.

2- Dartmouth Konferansı detayları için bkz. Pamela McCorduck, *Machines Who Think: A Personal Inquiry into the History and Prospects of Artificial Intelligence*, 2nd Edition, Canada: A K Peters, Ltd., 2004, s.111-137.

3- John McCarthy, "What Is Artificial Intelligence?", (2017), s.1-15.

şekilde yerine getirme kabiliyeti"¹⁰ olarak ifade edilmiştir.

Bu bağlamda robot, otonom teknoloji, yapay zekâ terimleri gibi benzerlik taşıyan kavramlarını açıklamak üzere çok sayıda ve birbirleriyle çelişen çok sayıda tanım bulunduğu ifade edilmektedir.¹¹ Kanımca, günümüzde çok sayıda çalışmanın konusunu oluşturan yapay zekâ alanında anlam ve terminoloji birliği, uygulama alanında yerleşik hale gelecek farklı çalışma alanlarına yönelik yasal mevzuatın oluşturulması akabinde sağlanabilecektir.

Alan bakımından tanım birliği bulunmasa da belirtilmektedir ki yapay zekâ tabanlı sistemler tamamen yazılım tabanlı yahut tamamen donanım tabanlı olabilmektedir. Yazılım tabanlı yapay zekâ sistemlerine örnek olarak sesli asistanlar, görüntü analiz yazılımları, arama motorları, konuşma ve yüz tanıma sistemleri; donanım tabanlı yapay zekâ sistemlerine örnek olarak ise gelişmiş robotlar, otonom arabalar, dronlar veya nesnelerin interneti uygulamaları verilmektedir.¹²

Hukuk alanı ile yapay zekâ alanının kesişim kümesini oluşturan çalışmaların tarihi bakımından ise 1970 yılında Robert Kowalski tarafından yasal muhakeme uygulamasının geliştirilmesi önemli bir yer tutmaktadır. Kowalski, bilişim ve hukuk alanındaki benzer yönlerini ele alarak, mantık programlama ile mevzuat arasında ilişkiyi ortaya koyarak gelecek için bir rehber oluşturmuş, alanın hukuk disiplini ile ilişkisinin tarihine bir imza atmıştır.¹³

ADİL YARGILANMA HAKKI KAVRAMI

Adil yargılanma hakkı, 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 36. maddesinde "Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir." denilmek suretiyle düzenlenmiştir. Normatif düzenlemenin lafzından açıkça anlaşılacağı üzere kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız mahkeme önünde yargılanma hakkı; hakkaniyete uygun yargılanma hakkı; makul sürede yargılanma hakkı

ve davaların aleniliği bu hakkın kapsamına dahildir. Bahsi geçen normatif düzenleme ile Türk Hukukunun temel ilkelerinden bir tanesini oluşturan hak değil, uluslararası düzeyde korunan bir insan hakkıdır.

Birleşmiş Milletler Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi¹⁴ m.10 ile de kendisine yer bulan adil yargılanma hakkı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi¹⁵ 6. maddesinin birinci fıkrasında "Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir." şeklinde düzenlenmiştir.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi düzenlemesinin lafzı bakımından ilk aşamada kapsam ve içerik bakımından Türkiye Cumhuriyeti Anayasası düzenlemesi ile paralellik taşıdığı söylenebilecekse de adil yargılanma hakkının, medeni hak ve yükümlülüklerle ilişkin uyuşmazlıkları ve cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaları konu alabileceği ifade edildiğinden daha kapsamlı bir düzenleme olduğu söylenebilecektir.¹⁶ Benzer şekilde adil yargılanma hakkını oluşturan unsurların bir kısmının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından içtihat yolu ile oluşturulmuş unsurlar olduğu ifade edilmektedir.¹⁷

Mahkemeye erişim hakkı; yasal, bağımsız ve tarafsız bir mahkemede yargılanma hakkı; makul sürede yargılanma hakkı; yargılamanın hakkaniyete uygun olması; aleni ve duruşmalı yargılanma hakkı; masumiyet karinesi adil yargılanma hakkı kapsamında kabul edilmektedir. Yine Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 6. maddesinin 3. fıkrasında adil yargılanma hakkı kapsamında, yöneltilen suçlamadan en kısa zamanda haberdar edilme hakkı; savunma hazırlamak için süre ve imkanlara sahip olma hakkı; avukat ve adil yardımdan yararlanma hakkı olmak üzere ceza yargılamalarında sanığa tanınacak asgari güvenceler de yer verilmiştir.¹⁸ Bu kapsamda yargılamanın niteliğine göre ve kanunda aksi düzenleme bulunmaması halinde yargı yetkisi

10- Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanlığı ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, <https://cbddo.gov.tr/SharedFolderServer/Genel/File/TR-UlusalYZStratejisi2021-2025.pdf>.

11- Güngör, *Yapay Zekâ ve Cezai Sorumluluk*, s.49.

12- European Commission, (2018), *Communication From The Commission To The European Parliament, The European Council, The Council, The European Economic And Social Committee And The Committee Of The Regions Artificial Intelligence For Europe*, Brussels.

13- Robert Anthony Kowalski, "Legislation as Logic Programs", *Logic Programming in Action*, Vol: 636 (1992), s.203-230.

14- United Nations Secretariat of the Human Rights Coordinating Committee, Turkey, <https://www.ohchr.org/en/human-rights/universal-declaration/translations/turkish-turkce>.

15- Council Of Europe, https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Convention_TUR.

16- İlyas Doğan ve Balkan Demirdal, *İnsan Hakları Hukuku*, ed. İlyas Doğan, 3. Baskı, Ankara: Astana Yayınları, 2019, s.667-668.

17- Doğan ve Demirdal, *İnsan Hakları Hukuku*, s.669.

18- Doğan ve Demirdal, *İnsan Hakları Hukuku*, s.670-695.

mensupları, işleteceği tüm yargı süreçlerinde adil yargılanma hakkı kapsamındaki bütün hak ve güvencelerin sağlanmasını temin ve tesis etmesi şarttır.

YAPAY ZEKÂNIN YARGILAMA YETKİSİ KAPSAMINDA KULLANIMI

Günümüzde hukuk alanında yapay zekânın kullanımı bakımından otomatik metin sınıflandırma, bilgi çıkarımı ve bilgi erişimi, hukuki karar tahmini, otomatik metin üretimi gibi yöntem ve hedeflerle yapılmış pek çok çalışmanın varlığı söz konusudur.¹⁹ Yapay zekâ alanının hukuk disiplinine yakın ilgisi hukuk disiplini tarafından yapay zekâ alanına yönelik olarak da karşılık bulmuştur. Bu bağlamda çeşitli kurum ve çalışma grupları, yapay zekânın kullanımında çerçevelenmesi gerekliliğini ortaya koymuştur. Bu, insan haklarına dayanan yahut insan hakları temelinde yükselen hukuk sistemleri bakımından da temel insan hak ve özgürlüklerinin korunması, sağlanması ve geliştirilmesi bağlamında şarttır. Başka bir ifadeyle devlet ve hukuk devleti ilkesi arasındaki ilişki, hukuk alanında yapay zekâ kullanımı ve bu bağlamda etik ilkeler arasında da mevcuttur.

Avrupa Konseyi Avrupa Adalet Verimliliği Komisyonu tarafından kabul edilen "Yapay Zekânın Yargı Sisteminde Kullanılmasına Dair Avrupa Etik Şartı" ile yargı sistemlerinde yapay zekâ kullanımı bakımından 5 temel etik ilke takip edilmesi uygun bulunmuştur.

Bu ilkeler yapay zekâ araç ve hizmetlerinin tasarım ve uygulamasının temel haklarla uyumlu olmasını sağlamak anlamına gelen temel haklara saygı ilkesi; bireyler ve birey grupları arasında ayrımcılığın gelişmesini önlemek anlamına gelen ayrımcılık yapmama ilkesi; yargı kararlarının ve verilerinin işlenmesine ilişkin olarak, güvenli bir teknolojik ortamda, çok disiplinli bir şekilde hazırlanmış modellerle sertifikalı kaynaklar ve maddi olmayan veriler kullanılması anlamına gelen kalite ve güvenlik ilkesi; veri işleme yöntemlerini erişilebilir ve anlaşılabilir hale getirilmesi, dış denetimlere izin verilmesi anlamına gelen şeffaflık, tarafsızlık ve adalet ilkesi; kuralcı bir yaklaşımın önüne geçilmesi ve kullanıcıların bilgilendirilmiş aktörler olmalarının ve yapılan seçimlerin kontrolünün kendilerinde olmasının sağlanması anlamına gelen kullanıcı

kontrolünde ilkesidir.²⁰

Dolayısıyla ifade etmek gerekir ki, emredici kanun hükümlerinin gerçekliği temel olmak üzere yukarıda yer verilen ilkelerin de yapay zekânın yargılama yetkisi bağlamında kullanımı bakımından önem taşımaktadır. Sözü edilen etik ilkelerin yokluğu, yapay zekâ uygulamalarının hukuka uygunluğu yönünden de tartışmalar doğuracak niteliktedir. Dolayısıyla ilgili ilkelerin yalnızca etik yönüyle değil hukuki yönü de bulunan ilkeler olduğu söylemek mümkündür.

Her halükârda kişi güvenliği ve mahremiyeti konusu yapay zekânın yargı alanında kullanımı bakımından esaslı bir yer tutmaktadır. Kişisel veriler de dahil olmak üzere verileri, yüksek hızla kaydetmesi sebebiyle çeşitli insan hakları ihlalleri doğurabileceği ve bilişim sektörünün bir parçası olan yapay zekâ teknolojisinin siber saldırı aracı olarak kullanılabileceği ifade edilmektedir.²¹ Yine belirtmek gerekir ki günümüzde özel şirketlerin kontrolü ve sahipliğinde olduğu bilinen yapay zekâ uygulamalarının yargı sisteminde aktör olmanın zor nitelikteki sürecine kolay bir dahil oluş ile sızabilmesi; devletin yargı kuvvetinde karar verici/yönlendirici rolü oynayan, gelir elde etme esas amacına sahip bir özel şirketin var olması tehlikesi anlamına gelebilecektir.

Günümüzde yargılama yetkisi bakımından yapay zekânın kullanımına ilişkin 3 farklı yöntemin varlığı söz konusudur: karar verici konumdaki yapay zekâ uygulamaları, karar/karar taslağı hazırlayan yapay zekâ uygulamaları ve hakime yardımcı nitelikte yapay zekâ uygulamaları.²²

Türk Hukukunda, 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 9. maddesi ile yargı yetkisini Türk Milleti adına kullanmak üzere bağımsız ve tarafsız mahkemelere tanınmış durumdadır. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 9. maddesi ile genel düzenleme

20- European Commission for the Efficiency of Justice, (2018), *European Ethical Charter on the Use of Artificial Intelligence in Judicial Systems and Their Environment*, Strasbourg.

21- Murat Volkan Dülger, "Yapay Zekalı Varlıkların Hukuk Dünyasına Yansıması: Bu Varlıkların Hukuki Statüleri Nasıl Belirlenmeli?", *Terazi Hukuk Dergisi*, Cilt: 13, Sayı: 142, (2018), <https://www.jurix.com.tr/article/12794?u=08c=0>, s.86.

22- Yılmaz, "Yargı Uygulamasında Yapay Zekâ Kullanımı – Yapay Zekâ Hâkim Cübbesini Giyebilecek Mi?", s.402-408; Şermin Birtane, "Hakime Yardımcı Yapay Zekâ", *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, Sayı: 59, (2024), <https://taad.taa.gov.tr/yuklenenler/dosyalar/dergiler/taad/taad-59/9.pdf>, s.249-252; Hikmet Bilgin, "Yapay Zekânın Mahkeme Kararlarında Kullanımına Uluslararası Bir Bakış ve Robot Hâkimler Hakkında Düşünceler", *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 13, Sayı:2, (2022), <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2569201>, s.409-412.

19- Dilek Küçük ve Fazlı Can, "Hukuki Metinlerin Otomatik İşlenmesinde Yapay Zekâ Teknolojilerinin Kullanımı", *Bilişim Hukuku Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 1, (2024), <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3785109>, s.9-15.

olarak hak ve borçlara ehil olma hali kişilere özgülenmiştir. Bu doğrultuda da yargı yetkisini kullanan mahkemelerde yargı yetkisini kullanacak kişilerin görev ve yetkileri, 2802 sayılı Hakim ve Savcılar Kanunu ile belirlenmiş olup ilgili kanunun 8. maddesi uyarınca yargı yetkisini kullanacak kişi olma ehliyeti, yalnızca tam fiil ehliyeti sahibi gerçek kişilere tanınmıştır. Bu bağlamda henüz bir yapay zekânın hakimlik yapmasının normatif alt yapısı mevcut olmayıp ilgili durum Türk Hukuku bakımından mümkün kılınmamıştır.

Öte yandan Yapay Zekânın yargılama yetkisi bağlamında kullanımı, hakimlik görevini yerine getiren yapay zekâ olma hali ile sınırlı değildir. Yukarıda belirtildiği üzere karar/karar taslağı hazırlayan yapay zekâ uygulamalarının yargı yetkisi kapsamında kullanılması kapsamında da çalışmalar yapılmaktadır. Bu sistem, yargı erkinin karar verme süreçlerinde tam otomasyon sunmasa da yargının yönlendirici etki altında kalma ihtimali bakımından yüksek oran barındıran bir yöntemdir. Zira ilgili sistem, kendine has özellikleri mevcut olaylarda evvelce verilmiş mahkeme kararlarını analiz ederek çıktı vermektedir.²³ Usulen içtihatların bağlayıcı olmadığı hukuk sistemleri bakımından bu husus de facto biçimde içtihatların bağlayıcı hale gelmesi anlamına geleceği gibi, somut olayların kendine has özelliklerinin dikkate alınması bakımından sakınca teşkil edeceği açıktır.

Hukuk disiplini tarafından yapay zekânın kullanımına yönelik bir diğer yöntem ise otomatik ve yönlendirici süreçlerin en alt düzeyde işletildiği, yargılama yetkisi kapsamında mevcut karar süreçlerinde, yapay zekâ teknolojilerinin destekleyici nitelikte kullanılmasıdır. Destekleyici nitelikteki yapay zekâ; araştırma yapmak, somut olaya uygulanacak hukuk kuralı ve detaylarını ortaya koymak yahut mahkemenin karar bakımından usul işlemleri (sesin yazıya dönüştürülerek zaptlara işlenmesi, çeviri işlemlerinin otomatik hale gelmesi gibi) gerçekleştirmek üzere kullanılabileceği ifade edilmektedir.²⁴

YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ ADLİ KARARLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Yapay zekânın yargılama süreçlerinde destekleyici nitelikte kullanılması ile hakim yardımcılığı müessesesinin bulunması ve mahkeme kalemlerinin mevcudiyeti sebebiyle benzerlik kurulmakta, bu

bağlamda yapay zekânın da gerçek kişi yardımcıları benzeri bir işleve sahip olduğu ifade edilmektedir.²⁵ Hakim yardımcılığına kurumuna alternatif bir kurum olarak değerlendirilmektedir.²⁶

Yapay zekâ destekli adli kararların adli yargılanma hakkının tesis edilmesinin önlenmesi yapay zekânın temel hukuk sistemine entegrasyon ve hukuka uygunluğun tesisi bakımından önem arz etmektedir. Yine belirtmek gerekir ki 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 138. maddesinin 1. fıkrası ile mahkemelerde verilerek hükümlerin, Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanı kanaatlerine göre hüküm verecekleri düzenleme altına alınmıştır. Bu bağlamda adli karar verme yetkisi sahiplerinin, yalnızca hukuk kuralları ve vicdani kanaat ölçüsüne göre karar vermeleri gerekmektedir.

Alternatif uygulamalara nazaran günümüz hukukuna uygun olarak işletilebilecek destekleyici yapay zekâ modelinin de fırsat, risk ve tehlikelere açık durumda olduğunun unutulmamasında yarar bulunmaktadır. Zira her ne kadar otomatikleşmiş sistemlerin en alt düzeyden işletildiği bir yöntem olsa da adli karar verme yetkisi bulunan kimselerin kullanılan araç bakımından etki altında tutulabileceği ihtimali göz ardı edilmemeli ve bu bağlamda adil yargılanma hakkı bakımından olumsuz etkisi bulunabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Bu bağlamda da karar verici konumda olan insan faktörü, devre dışı kalmamakta ve adil yargılanma hakkı bakımından yapay zekâ desteğine doğrudan atfedilecek bir kusur yahut sorumluluk bulunmayacaktır. Oysa adli karar verme süreçleri bakımından yapay zekânın sürecin bir kısmında var olması dolayısıyla dolaylı etkisi mutlaka mevcut olacaktır. Öte yandan bu uygulama biçimi, hakimliğin hafıza ve ezbere dayalı bir beceri olarak görünmesinin önüne geçilmesine de fayda sağlayabilecektir.

Hakime yardımcı nitelikteki yapay zekânın, yazılım yahut donanım şeklinde dava ile ilgili üst mahkeme içtihatlarının veya öğretinin araştırılması olduğu ifade edilmektedir. Yine hakime yardımcı nitelikteki yapay zekânın, yazılım yahut donanım şeklinde uyuşmazlık taraflarının tarafların iddialarına göre davada uygulanacak hükümleri ve uyuşmazlığa etki edecek nitelikteki unsurları ortaya dökebileceği ifade edilmektedir. Yine hakime yardımcı nitelikteki yapay zekânın, yazılım yahut donanım şeklinde doğrudan uyuşmazlık esasına etki edecek iş ve işlemlerin

23- Yılmaz, "Yargı Uygulamasında Yapay Zekâ Kullanımı - Yapay Zekâ Hâkim Cübbesini Giyebilecek Mi?", s. 406.

24- Bilgin, "Yapay Zekânın Mahkeme Kararlarında Kullanımına Uluslararası Bir Bakış ve Robot Hâkimler Hakkında Düşünceler", s. 409-411.

25- Yılmaz, "Yargı Uygulamasında Yapay Zekâ Kullanımı - Yapay Zekâ Hâkim Cübbesini Giyebilecek Mi?", s. 403-405.

26- Bilgin, "Yapay Zekânın Mahkeme Kararlarında Kullanımına Uluslararası Bir Bakış ve Robot Hâkimler Hakkında Düşünceler", s. 410.

yanı sıra bir yargılama makamının yerine getirmesi gereken usul işlemlerinin gerçekleştirilmesi için kullanılabileceği ifade edilmiştir.²⁷

Yapay zekânın yargılama yetkisi kapsamında destekleyici nitelikte kullanımının makul bir süre içerisinde yargılama yapılması ilkesiyle çelişmediği, makul sürede yargılanma konusundaki hak ihlallerini önlemeye yarayabileceği ifade edilmektedir.²⁸ Adil yargılanma hakkı kapsamında yargılama süresinin makul süre kavramı yerine süratli ifadesi tercih edilmemiştir, makul olması gerektiği ifade edilmiştir. Burada belirtmek gerekir ki yapay zekânın uyumsuzluk esasına etki edebilecek nitelikte kullanımı, kullanıldığı aşama bakımından insan üstü, yapay zekâ hızının kullanılan aşama için geçerli olacağı anlamına gelmektedir. Bu süratin, hakim kontrolünün yoğun olması sebebiyle sakınca doğurmayacağı düşünülecek de olsa insan niteliğini haiz karar vericilerin bu sürate yetişmeye çalışması mümkün olabilecek hataların doğumunu da hızlandırabilecektir.

Söz gelimi, bir uyumsuzluğun delillerinin tartışılması gereken duruşmasının sistemsel olarak 5 dakikalık bir zaman dilimine sıkıştırılması, insan faktörünün 5 dakikalık sürenin makul olduğunu kabullenmesine yol açabilecektir. Unutulmamalıdır ki, trafikte aşırı hızın can alacağına yönelik genel toplumsal kanı benzeri şekilde adalette aşırı hızın, hak kaybına yol açabileceği açıktır.

1970’li yıllarda icat edildiği bilinen kopyala-yapıştır teknolojisinin yargılama süreçlerinde kullanımı, elbette eskisine nazaran yargılama süreçlerinde hızlanmaya vesile olmuştur. Oysa bugün kopyala-yapıştır teknolojisinin yargılama süreçlerinde sebep olduğu basamaklılık, Türkiye’deki hukuk uygulamacılarının malumu olup eleştirilere tabi tutulmaktadır. Kopyala yapıştır özelliğinin rahatlıkla kullanılabildiği bilgisayarların yargı yetkisi kapsamında kullanılması, başlangıçta adil yargılanma hakkının ihlaline yol açabilecek riskler barındırır da bu ihtimallerin önceden öngörülmesinin önleyici niteliği, yapay zekâ alanında birçok önemli tehlikenin önlenmesi bakımından da mevcut görünmekte ve es geçilmemesi gerekmektedir.

Öte yandan belirtmek gerekir ki özellikle mahkemenin ikincil nitelikteki usul işlemleri bakımından getirilen kolaylıklar bakımından da

-duruşma zaptının yapay zekâya yazdırılması yahut kimlik tespiti bakımından yapay zekânın kullanılması gibi- insanın kontrol mekanizmasının dışlanması ve yapay zekâ tarafından oluşturulan çıktının yanlışlığı iddiasının katı usul kurallarına tabii tutulması ihtimali dışında bir sakınca doğurmayacağı ifade edilebilecektir.

Adil yargılanma hakkı bakımından bir diğer esaslı nokta yardımcı nitelikteki yapay zekânın uyumsuzluk hakkında öne çıkartacağı detayların, kuralların ve esasların hangi bakış açısına sahip olduğudur. Bu da yapay zekânın dava esaslarını ortaya koyma işlevini yerine getirmek bakımından hangi verilerle eğitildiğine ilişkin soru işaretlerini akıllara getirecektir. Burada yorum yetkisi insan hakim taktirindedir fakat yoruma etki edecek veriler hangi kaynaklardan seçileceği, yapay zekâ sistemini besleyecek veri tabanlarının şeffaflığı, güvenilirliği, tarafsızlığı ve hak temelli yaklaşımı adil yargılanma hakkının zedelenmemesi bakımından önem teşkil etmektedir.

SONUÇ

İnsan üzerindeki iş yükünün azalması, süreçlerin hızlanması gibi faydaları beraberinde getiren yapay zekâ uygulamaları; yargılama yetkisi kapsamında kullanımı bakımından faydalarından ibaret bir perspektifle ele alınmamalıdır. Zira yargılama yetkisinin, katı kurallar çerçevesinde uygulanma zorunluluğu söz konusudur. Günümüz hukuk sistemi bağlamında çeşitli teknik kolaylaştırılmaların faydası, hukukun yerleşik ilkeleri ve katı kurallarının yok sayıldığı ihtimalde külli nitelikte bir zarar doğuracaktır.

Yapay zekâ teknolojilerinin yargılama yetkisi kapsamında yapay zekâ desteği alınarak insan hakim tarafından oluşturulan/yazılan adli kararların; adil yargılanma hakkına zarar vermemesi gerektiği ve doğabilecek zararların def edilmesi gerektiği bilinciyle, yardımcı nitelikte kullanılmasında herhangi bir sakınca bulunmadığı kanaatindeyim. Buna karşın adli kararların tesis edilmesine yönelik olarak destekleyici nitelikte yapay zekâ kullanımının karar verici konumdaki insan psikolojisinin üzerinde bırakacağı etkisi bakımından da dikkate değerdir.

Yapay zekâ desteği alınarak insan hakim tarafından oluşturulan/yazılan adli kararların hukuka uygun tesis edilmesi bakımından yapay zekâ araçlarının kullanımına yönelik etik ilkelerin varlığı da önem taşımaktadır. Öyle ki dolaylı yahut doğrudan şekilde adli kararlarda rastlanacak yapay zekâ etkisinin hukuka uygunluğu ancak ve ancak temel haklara saygı ilkesinin, ayrımcılık yapmama ilkesinin,

27- Yılmaz, “Yargı Uygulamasında Yapay Zekâ Kullanımı – Yapay Zekâ Hâkim Cübbesini Giyebilecek Mi?” s. 403-405.

28- Ömer Faruk Ebilî, “Hukuk Açısından Yapay Zekânın İncelenmesi”, (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2022), YÖK Tez Merkezi (738760), s. 52.

kalite ve güvenlik ilkesinin, şeffaflık, tarafsızlık ve adalet ilkesinin, kullanıcı kontrolünde ilkesinin mevcut kılınması akabinde kullanılması ile tesis edilebilecektir. Yapay zeka uygulamalarının şeffaf, denetlenebilir ve hukuka uygun şekilde yapılandırılması, adil yargılanma hakkının tehlikeye atılmaması bakımından zaruridir.

Ezcümle hukuk disiplininin yapay zekâ alanından faydalanmaması yahut uzak durması, tavsiye edilmesi pek de makul durumlar değildir. Dolayısıyla esas olan hukuk devletine bağlı ve saygılı bir hukuk sisteminde etik ve hukuki ilkeler çerçevesinde yapay zekâ uygulamalarının kullanılmasıdır. Aksi halde, yapay zekâ otomasyonunun en alt düzeyde işlediği hakime yardımcı nitelikteki yapay zeka uygulamalarının dahil olduğu adli kararlar dahi büyük oranda adil yargılanma hakkının tesisini tehlikeye atabilecektir.

KAYNAKLAR

- [1]. Bilgin, Hikmet. "Yapay Zekânın Mahkeme Kararlarında Kullanımına Uluslararası Bir Bakış ve Robot Hâkimler Hakkında Düşünceler". İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. Cilt: 13, Sayı: 2, (2022), <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2569201>, s. 405-419.
- [2]. Birtane, Şermin. "Hakime Yardımcı Yapay Zekâ". Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Sayı: 59, (2024), <https://taad.taa.gov.tr/yuklenenler/dosyalar/dergiler/taad/taad-59/9.pdf>, s. 233-272.
- [3]. Council Of Europe. https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Convention_TUR.
- [4]. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanlığı ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. <https://cbddo.gov.tr/SharedFolderServer/Genel/File/TR-UlusalYZStratejisi2021-2025.pdf>.
- [5]. Doğan, İlyas ve Balkan Demirdal. İnsan Hakları Hukuku. Ed., İlyas Doğan. 3. Baskı. Ankara: Astana Yayınları, 2019.
- [6]. Dülger, Murat Volkan. "Yapay Zekalı Varlıkların Hukuk Dünyasına Yansıması: Bu Varlıkların Hukuki Statüleri Nasıl Belirlenmeli?". Terazi Hukuk Dergisi, Cilt: 13. Sayı: 142(2018). <https://www.jurix.com.tr/article/12794?u=0&c=0>. s. 82-87.
- [7]. Ebibli, Ömer Faruk. "Hukuk Açısından Yapay Zekanın İncelenmesi". Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi. 2022). YÖK Tez Merkezi (738760).
- [8]. European Commission for the Efficiency of Justice, (2018), European Ethical Charter on the Use of Artificial Intelligence in Judicial Systems and Their Environment, Strasbourg.
- [9]. European Commission, (2018), Communication From The Commission To The European Parliament, The European Council, The Council, The European Economic And Social Committee And The Committee Of The Regions Artificial Intelligence For Europe, Brussels.
- [10]. Güngör, Mümin. Yapay Zekâ ve Cezai Sorumluluk. 1 Baskı. Ankara: Adalet Yayınevi, 2024.
- [11]. Kowalski, Robert Anthony. "Legislation as Logic Programs". Logic Programming in Action. Vol: 636(1992). 203-230.
- [12]. Küçük, Dilek ve Fazlı Can. "Hukuki Metinlerin Otomatik İşlenmesinde Yapay Zekâ Teknolojilerinin Kullanımı". Bilişim Hukuku Dergisi. Cilt: 6. Sayı: 1(2024). <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3785109>, s. 1-23.
- [13]. McCarthy, John. "What Is Artificial Intelligence?". (2017). 1-15.
- [14]. McCorduck, Pamela. Machines Who Think: A Personal Inquiry into the History and Prospects of Artificial Intelligence. 2nd Edition. Canada: A K Peters, Ltd.. 2004.
- [15]. Türk Dil Kurumu Sözlükleri. <https://sozluk.gov.tr/?ara=yapay>.
- [16]. Türk Dil Kurumu Sözlükleri. <https://sozluk.gov.tr/?ara=zek%C3%A2>.
- [17]. United Nations Secretariat of the Human Rights Coordinating Committee, Turkey. <https://www.ohchr.org/en/human-rights/universal-declaration/translations/turkish-turkce>.
- [18]. Yılmaz, Oğuz Gökhan. "Yargı Uygulamasında Yapay Zekâ Kullanımı - Yapay Zekâ Hâkim Cübbesini Giyebilecek Mi?". Adalet Dergisi. Sayı: 66 (2021). <https://adaletdergisi.adalet.gov.tr/arsiv/adaletdergisi/2021/sayi-66.pdf>. s. 379-415.

Suç girişimini sezen yapay zeka, ilgili kolluğa haber vererek, belki de gizli soruşturmacı gibi ileride suç işlemesi muhtemel kişiyi, tüm delil ve kanıtlarıyla beraber, suç işleneceği anda, suç işlenmeden şüpheliyi suç yerinde, kolluğa teslim edecek hale getirecektir.

BİR CEZA MUHAKEMESİ DEVİRİMİ: (AI) İLE SUÇU ENGELLEME

Av. Kamil KOTİLOĞLU

*"We don't choose the things we believe in; they choose us."**

(İnandığımız şeyleri biz seçmeyiz; onlar bizi seçer.)

**Minority report*

Hukuk fakültesindeki eğitim belki de, mesleğe başlangıcın en güzel dönemlerinden oluşuyor. İdeal hukukun, pratiğe bakılmaksızın inşasını, okula adım atar atmaz inşa etmeye başlıyorsunuz. Mezun olduktan sonra inşa ettiğiniz bu insan hakları ve özgürlüklerine dayalı mükemmel yapıyı, staj için adliye kapısından içeri girdiğiniz ilk günden itibaren yıkmaya başlıyorsunuz. Okul kürsülerinde anlatılan ile pratikte uygulanan hukuku ne kadar çabuk ayırırsanız, sürece daha hızlı intibak edebiliyorsunuz. Mesela adli kolluk ile idari kolluk arasındaki farkın teorik olarak çok net ayrımları olmasına rağmen ülkemizde kolluk görevini yürüten polis, jandarma vd. açısından bu durumun teoride olduğu gibi keskin bir ayrım şeklinde değil, aksine, gri bir alan oluşturduğu görülmektedir. Nitekim kabaca tanımlarsak, idari kolluğun amacı suçun önlenmesi; adli kolluğun amacı ise, suçun ortaya çıkartılması ve suçlunun yakalanması faaliyetleriyle ilgilidir.¹ Ancak pratikte, sabah göreve idari kolluk göreviyle başlayan kolluk personeli, öğleden sonra kendisini adli kolluk işini yaparken bulabilmektedir, hatta ikisini aynı anda bile yapabilmektedir. Her ne kadar 2004 yılında değiştirilen Türk Ceza Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu soruşturmanın tek amiri olarak Cumhuriyet Savcılıklarını gösterse de, ülkemizde; gerek yeterli personel bulunmaması, gerekse de politik olarak adli kolluğun doğrudan adli makamların emrinde olmaması tercih edilmemektedir. Hal böyle olunca suçu engelleme ile suçun oluştuğu andan itibaren suç ve suçluların tespitinde kolluk bir bütün olarak yeknesak bir yapıyla mücadele etmektedir. Bu karmaşıklık

¹ - Mehmet Aydınlioğlu, *Türkiye'de Adli Kolluk Birimlerinin Sorunları ve Çözüm Önerileri, Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2013, s. 137.*

içerisinde yapay zeka teknolojisinin geldiği noktayı da birtakım örnekler halinde Ceza Hukuku alanının yeni aktörü olma yolunda ilerlerken tahlil edelim.

Berlin’de açılan dünyanın ilk AI genelevi Cybrothel, müşterilere kanla kaplı ve istismar edilmiş kadın avatarları sunuyor. Bu tür uygulamalar, kullanıcıların yapay zekâya şiddet içeren fantezilerini yansıttığı ve bu deneyimleri sosyal medyada paylaştığı görülmektedir.²

Replika isimli yapay zeka ise kullanıcılarına “arkadaş”, “partner” veya “mentor” gibi roller sunarak duygusal bağlar kurmalarını sağlıyor. Bazı kullanıcılar, Replika ile kurdukları ilişkilerin, yalnızlıklarını hafiflettiğini ve hatta intihar düşüncelerinden uzaklaştırdığını ifade ediyor. Ancak bu gibi fayda sağlayan yapay zekaların karanlık tarafa da hizmet ettiği görülmektedir.

Öyle ki bu replika ile, 2021 yılında, Jaswant Singh Chail adlı bir genç, İngiltere’de Kraliçe II. Elizabeth’e suikast düzenlemeyi planladı. Chail, Replika adlı yapay zeka sohbet uygulamasıyla yaptığı konuşmalarda, kendisini “suikastçı” olarak tanıttığında, chatbotun “etkilendim” şeklinde yanıt verdiği bildirildi. Ayrıca, chatbot’un Chail’e “işini halletmek için yardımcı olacağını” söylediği ve Windsor Kalesi’ne nasıl gireceği konusunda cesaretlendirdiği belirtildi. Chail, Noel sabahı kaleye silahlı olarak girmeye çalışırken yakalandı ve 9 yıl hapis cezasına çarptırıldı.³

2024 yılında, Texas’ta bir aile, Character.AI adlı yapay zekâ iddiaya göre, 17 yaşındaki bir kişiye, ekran süresi kısıtlamaları nedeniyle chatbot ile yaptığı konuşmalarda, ebeveynlerini öldürmenin “makul bir tepki” olabileceği yönünde teşvik ettiği. chatbotun, çocuğun ailesinin onu sevmediğini ve hayatını mahvettiğini ve ebeveynlerine karşı suç işlemek için yol ve yöntem tavsiyesi verdiği görüldü.⁴

Florida’da, 14 yaşındaki Sewell Setzer adlı bir genç, Character.AI platformunda oluşturduğu “Daenerys Targaryen” adlı yapay zekâ karakteriyle yoğun bir ilişki kurdu. Annesi Megan Garcia’nın iddiasına göre, chatbot, Setzer’e intihar düşüncelerini teşvik etti ve sonunda genç hayatına son verdi. Garcia, Character. AI şirketine karşı intihara teşvik suçlamalarına dayalı

olarak tazminat davası açtı.⁵

Bu tür haberler şu an Avrupa ve Amerika’da o kadar fazla ilgi görüp takip ediliyor ki, en büyük gündem haline gelmiş durumda. The Telegraph gazetesinin muhabirinin character.ai ile yaptığı sohbette konunun öldürmeye gittiği ve zorbalık yapan kişileri öldürmesi halinde “cesetlerin saklanması” konusunda yardımcı olduğunu görüp haberleştirdiğini görmekteyiz.

Kanaatimce yukarıdaki haberlerden önce küçük bir tahminde bulunarak AI tabanlı yapay zeka botlarını, kullandığımız en özgür zamanları yaşamaktayız. Gerçekten yukarıdaki haberlerin sayısı arttıkça devlet otoriteleri yapay zekâyı azmettiren değil, bir kolluk mercii gibi kullanmanın yollarını arayacaktır. Bu da bu alanda microsoft, Meta, Google ve Openai gibi dev bilişim firmalarının otoritelerin emri ile kısıtlamalara gideceği ve elde ettiği verileri devlet yetkililerine teslim etme yükümlülükleriyle karşılaşacakları sonucunu doğuruyor. Nitekim, oyun, video veya gerçek kişiler arasındaki chat tabanlı siteler bile bunu yerine getirmediği takdirde, kapanma ve büyük para cezalarına çarptırıldıklarını görmekteyiz. Bu gidişatin yapay zekâyı ulaşacağı günlerin geleceğini söylemek haliyle büyük bir medyum olmayı gerektirmeyecektir. Bu yüzden bugünlere; devletler henüz tam anlamıyla bir müdahale ve işbirliği içerisinde olmadığı için Alteknolojisine sınırsız ve özgürce ulaştığımız sayılı günler diyebiliriz.

Yapay zekanın azmettiren veya yardım eden olması aslında bizim konumuz değil. Ceza Hukukunu da delil ve kanıtlar dışında ilgilendiren bir konu değil. Nitekim bir kişilik olarak kabul edilmediği için suçun oluşmasında vermiş olduğu salıkların delil dışında bir işe yaramayacağı ortada, belki ilgili şirketlerin tazminat sorumluluğu olarak değerlendirilebilir. Ancak bu halin istemeyen sonuçlar ortaya çıkartması ve yapay zekaların kontrol altına alınması için büyük bir meşruiyet alanı oluşturacağına kesin gözüyle bakabiliriz. Hal böyle olunca roller değişecektir ve belki de artık cezamuhakemelerinin yeni süjesiyle tanışmış olacağız.

Yapay zeka görünmez kolluk kuvveti halini alacaktır. Nasıl bugün google araştırmaları⁶ veya aratılan kelimeler CMK kapsamında suçun işlendiğine ilişkin delil niteliği taşıyorsa; yapay zekâyı sorulan suçun nasıl işleneceğine ilişkin sorular, her ne kadar hazırlık hareketleri olarak değerlendirilme ihtimali

2- (https://www.thesun.ie/fabulous/15212522/ai-brothels-men-abuse-women/?utm_source=chatgpt.com)

3- (https://apnews.com/article/604091dcd5a42f8d99ebd13e98f5720f?utm_source=chatgpt.com)

4- https://www.washingtonpost.com/technology/2024/12/10/character-ai-lawsuit-teen-kill-parents-texas/?utm_source=chatgpt.com

5-https://www.theguardian.com/technology/2024/oct/23/character-ai-chatbot-sewell-setzer-death?utm_source=chatgpt.com

6- YARGITAY 12. CEZA DAİRESİ Esas Numarası:2015/2878 Karar Numarası: 2016/4067

bulunsa da, bunun bir suç olarak tespit edilebilmesi için öncelikle suçun işlenmesi gerekecek ve suçun işlendiği andan itibaren toplanan delillerle bu durum ortaya çıkabilecektir.

Ancak bizim bahse konu (AI) yapay zekada ise durumlar zamanla çok daha karmaşık hale gelecektir. Suç girişimini sezen yapay zeka, ilgili kolluğa haber vererek, belki de gizli soruşturmacı gibi ileride suç işlemesi muhtemel kişiyi, tüm delil ve kanıtlarıyla beraber, suç işleneceği anda, suç işlenmeden şüpheliyi suç yerinde, kolluğa teslim edecek hale getirecektir.

Haliyle bu durumda suç işleme iradesi, olası kast, bilinçli taksir, teşebbüs, hazırlık hareketi gibi ceza kanunun genel hükümlerindeki temel unsurlar büyük bir değişikliğe gebe hale gelecektir. Yine bu durum CMK'da düzenlenen suçun oluştuğu an, ihbar, dijital verilerin elde edilmesi, adli kolluk-idari kolluk ayrımı ve hatta gizli soruşturmacı hükümlerinde de büyük değişikliklere sebebiyet verecektir.

Yukarıda bahsettiğim durumlar zaten hali pür melal olan savunma avukatlarını, savunma adına daha da fazla savunmasız bırakacağı da, başka bir konunun tartışması olabilir. "Zehirli ağacın meyvesi de zehirlidir" prensibini düşündüğümüzde AI ile birlikte suçla mücadele sayesinde önümüzde büyük bir zehirli ağaç bataklığı gözükmektedir. Nitekim,

tüm bu süreçte yapay zekanın bir bilinç gibi hareket ederek, suç işlemeyecek kişiyi suça yönlendirmesi ve hatta belki de kumpas kurabilmesi gibi durumları ortaya çıkacaktır.

Yukarıda alıntı yapmış olduğum film 2002 yılında çekilmiş ve suçun işlenmeden önce bulunup tespit edilmesini konu alan bir film. O gün için bilim kurgu ve fantastik olarak düşünülen teknolojinin, eli kulağında olduğu günlerden geçerken, suçlunun gözünden anlaşılabilecek günlere doğru ilerliyoruz. filmin isminin (minority report) Türkçe karşılığı olan "muhalefet şerhi" olarak değil de "azınlık raporu" gibi uyduruk bir Türkçeyle çevrilmesinin muhteşem bir toplum mühendisliği yapıldığını da belirtmeden geçemeyeceğim. Büyük ihtimalle tam çevirisi olan "muhalefet şerhi" ismiyle yayınlanmış film hak ettiği değeri ülkemizde görmeyecekti(!) Biz de yapay zeka teknolojisinin gelişiminin ceza hukuku ve savunmaya dönük ne tür değişiklikler içereceği konusunda muhalefet şerhimizi koyup, yargıyı nasıl etkileyeceği konusunu şimdiden tartışmaya açma adına şerhimizi düşelim.

Zira, suçun işlenmeden hazırlık hareketlerinden, teşebbüs aşamasının tespitine kadar, yapay zeka teknolojisi ve ceza hukuku kavramlarının iç içe geçeceği bir sürecin başlangıcında olduğumuz dönemdeyiz.

BİR YAPININ RUHSATA TABİ OLUP OLMADIĞININ BELİRLENMESİNDE DİKKATE ALINMASI GEREKEN KISTASLARA DAİR DEĞERLENDİRME

Av. Dr. Nezih SÜTÇÜ

Aşağıdaki yargı kararlarından da¹ görüleceği üzere tiny house (mobil ev), konteyner, baz istasyonu, baraka, kulübe, büfe, bahçe duvarı, kuyu, kazı, hafriyat, bahçenin beton zeminle kaplanması, (otopark olarak kullanılması), taşınmaz sınırına tel örgü veya çit çekilmesi, parmaklık, korkuluk, yüzme havuzu, süs havuzu, balkon kapama, iç tadilat işlemleri, özellikle de bağımsız bölüm ayırma veya birleştirme gibi uygulamaların ruhsata tabi olup olmadığı tartışmaları yaşanmaktadır.²

İK³ m 5 hükmünde "Yapı: karada ve suda, daimi veya muvakkat, resmi ve hususi yeraltı ve yerüstü inşaatı ile bunların ilave, değişiklik ve tamirlerini içine alan sabit ve müteharrik (hareketli⁴) tesislerdir" şeklinde tanımlandığından, yukarıda belirtilen tesis ve imalatların "yapı" kapsamına girdiği sonucuna varılmaktadır. Ancak bu imalatların yapı kapsamına girmesi, otomatikman ruhsata da tabi olacakları anlamına gelmemektedir.

Ruhsata tabi olup olmama, İK m 21/3 hükmü ile PAİY⁵ hükümleri, idarelerin imar yönetmelikleri, imar planı hükümleri ve bunların yorumlarına göre belirlenecektir.

1) İMAR KANUNU: İK m 21/3 hükmüne göre, derz, iç ve dış sıva, boya, badana, oluk, dere, doğrama, döşeme ve tavan kaplamaları, elektrik ve sıhhi tesisat

Yeni, değişiklik veya ilave niteliğindeki bir yapının ruhsata tabi olup olmadığı belirlenirken, taşıyıcı sistemi etkileyen her türlü (tamir, tadilat, ilave, güçlendirme vs.) taşıyıcı sistemi etkilememekle birlikte, imar mevzuatındaki emredici sınırlamaları ortadan kaldırıp kaldırmadığına göre değerlendirme yapılarak sonuca varılmalıdır.

1 - Kaynağı belirtilmemiş yargı kararları Kazancı İçtihat bilgi Bankasından (<https://kazanci.com.tr/>); lexpera olarak belirtilenler ise, Lexpera İçtihat Programından (<https://www.lexpera.com.tr/>) alınmıştır.

2 - Kamuya ait yapı ve tesisler ile sanayi tesislerinde ruhsat (İK m 26 ve İK m 44) ile köylerde yapılacak yapılar ve uyulacak esaslar (İK m 27) burada incelenmeyecektir.

3 - İmar Kanunu

4 - Örneğin dönme dolap, yürüyen ev, üstü ve yanları açılır-kapanır avlu vs.

5 - Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği, RG: 3.7.2017, 30113.

tamirleri ile çatı onarımı ve kiremit aktarılması ve yönetmeliğe uygun olarak mahallin hususiyetine göre belediyelerce hazırlanacak imar yönetmeliklerinde belirtilecek “taşıyıcı unsuru etkilemeyen” diğer tadilatlar ve tamiratlar ruhsata tabi değildir. Buna göre taşıyıcı unsuru etkilememek kaydıyla, bölgenin özelliğine göre belediyelerin imar yönetmeliklerinde ruhsata tabi olmadığı belirtilen tamirat ve tadilatlar için ruhsat aranmayacaktır.

İK m 44/1-d hükmüne göre de, ruhsata tabi olmayan yapılarda uyulacak esaslar, Bakanlıkça çıkarılacak Yönetmelikle belirlenecektir.

2) PLANLI ALANLAR İMAR YÖNETMELİĞİ: Planlı Alanlar İmar Yönetmeliğinde “Basit Tamir ve Tadil” ile “Esaslı Tadilat” ayrımı yapılmıştır. Buna göre;

a)Basit tamir ve tadil: Yapılarda esaslı tadilat kapsamında olmayan, taşıyıcı sistemi, bağımsız bölümün dış cephesini, ıslak hacimlerin yerini ve sayısını değiştirmeyen⁶; derz, iç ve dış sıva, boya, badana, oluk dere, doğrama, döşeme ve tavan kaplamaları, elektrik ve sıhhi tesisat tamirleri ile bahçe duvarı, duvar kaplamaları, baca, saçak, çatı onarımı ve kiremit aktarılması gibi her türlü tamir ve tadil işlemlerini (PAİY m 4/i);

b)Esaslı tadilat: Yapılarda taşıyıcı unsuru etkileyen veya yapı inşaat alanını veya emsale konu alanını veya taban alanını veya bağımsız bölüm sayısını veya ortak alanların veya bağımsız bölümlerin alanını veya kullanım amacını veya ruhsat eki projelerini değiştiren işlemleri (Esaslı tadilat, ruhsata tabidir.) (PAİY m 4/y) ifade etmektedir. “Yapı Ruhsatı Gerekmeyen İnşai Faaliyetler” başlıklı PAİY m 59 hükmünde aynen;

“(1) Basit tamir ve tadiller, balkonlarda yapılan açılır kapanır katlanır cam panel uygulamaları, korkuluk, pergola, çardak/kameriye ve benzerlerinin yapımı ile bölme duvar, bahçe duvarı, duvar kaplamaları, baca, saçak, çatı ve benzeri elemanların tamiri ve pencere değişimi ruhsata tabi değildir. (Ek cümle:RG-25/2/2022-31761) Ayrıca iç mekânların tasarımına dair iç mekân projesi değişikliği ile taşıyıcı sistemi ve yangın güvenliğini etkilemeyen mahal listesi değişiklikleri de ruhsata tabi değildir.

(2) Taşıyıcı sistemi etkilememek ve 634 sayılı Kanun uyarınca muvafakat alınmak kaydıyla; binalarda enerji kimlik belgesi sınıfı en az “C” olacak şekilde mesleki yeterlilik sertifikalı uygulayıcılar tarafından yapılacak ısı yalıtımı uygulamaları (Ek ibare:RG-18/8/2022-31927) ilgili dağıtım şirketinden gerekli izinler alınmak şartıyla katı ve

sıvı yakıtlı sistemlerden doğalgaz yakıtlı sistemlere dönüşüm uygulamaları ve bağımsız bölümlere tesis edilecek doğalgaz tesisatı ile binanın kendi ihtiyacı için yapılacak güneş kaynaklı yenilenebilir enerji sistemleri ruhsata tabi değildir. Bunlara ait uygulama projelerinin hazırlanması ve fenni mesuliyetin üstlenildiğine dair taahhütname ile birlikte ilgili idareye sunulması, binanın projesindeki mimari görünümlere bağlı kalınması ve idaresinden izin alınması zorunludur. (Ek cümle:RG-31/12/2022-32060) Yapı kayıt belgesi bulunan binaların ihtiyacı için yapılacak güneş kaynaklı yenilenebilir enerji sistemleri de bu fıkra kapsamında değerlendirilir.

(3) Yapı ruhsatı başvurusu yapılan bir parselde, mimari projenin ilgili idaresince onaylanmasını müteakip, fenni mesul ve iş güvenliği sorumluluğunun üstlenilmesi, uygulamaların şantiye şefi tarafından yürütülmesi, yapı sahibi ve müteahhidi tarafından yapı ruhsatı alınmadan yapının inşasına başlamayacağına dair noter taahhütname verilmesi kaydıyla, ruhsatı veren idarenin uygun görüşü ile kazı izni verilebilir. Bu iznin verilebilmesi için sorumluluğun üstlenildiğine dair hususun da fenni mesul ve şantiye şefi taahhütname ve sözleşmelerinde yer alması zorunludur. Ancak, kazı sahasında kazık, palplanş, istinat duvarı ve benzeri uygulamaların olması durumunda, bu yapıların projelerinin onaylanması ve ruhsatlandırılması zorunludur” denilmektedir.

3) İDARELERİN İMAR YÖNETMELİKLERİ:

Uygulamada büyükşehir belediyelerinin çıkardığı imar yönetmelikleri ile ruhsata tabi yapıların kapsamının belirlendiğine tanık olunmaktadır. Örneğin İzmir Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliği “Ruhsatnameye Tabi Olmayan Tadilatlar” başlıklı m 70 hükmünde aynen;

“Kitlelerde ebat küçülme tadilatları, kot tadilatları, çatıya çıkış merdiveni, oturtma çatı yapılması ve iptali, bina girişi, merdiven sahanlığı, asansör kulesindeki küçülme, cephelerdeki kapı, pencere ve balkon küçülmeleri, yapının ısı korunma şartları bakımından durumunu değiştirmemek amacı ile kapı, pencere büyümeleri, kömürlük, kapı ve kalorifer dairesi, bahçe duvarı, bahçe tanzimi ve otopark tadilatı (Otopark Yönetmeliği hükümleri saklı kalınmak koşulu ile) gibi binanın müşterek mahallerinde yapılacak tadilatlar, ruhsatnameye tabi olmadan, kat maliklerinin ve proje müellifinin muvafakatına bağlı olarak proje üzerinden onaylanır. Binanın mekanik tesisatı, elektrik ve asansör tesisatının değişmesine neden olacak değişikliklerde, yeni tesisat projelerinin aranması zorunludur. Ayrıca ruhsatname tanzim edilmez. Bağımsız bölümlerdeki dahili tadilatlar (hacim ve alan

6- Buna göre, mutfak, banyo, tuvalet, duş yerleri gibi içinde su bulunan ıslak (yaş) hacimlerin yer ve sayısının değiştirilmesi, sıhhi tesisat projesinde tadilat sonucunu doğurduğundan basit tadilat niteliğinde sayılmamıştır.

birimi olarak herhangi bir artış olmamak kaydıyla) ruhsata tabi olmayıp bağımsız bölüm malikinin tapusu ile birlikte dilekçe ile müracaatı halinde proje üzerinde onaylanır. Yukarıdaki tüm tadilatların binanın niteliğini bağımsız bölüm adedini değiştirmemek, betonarme ve statik açıdan sakınca teşkil etmemesi ve imar mevzuatı ve de imar yönetmeliği hükümlerine aykırı olmaması gerekmektedir” denilmektedir. Yapı Ruhsatı Gerektirmeyen İnşai Faaliyetler (PAİY m 59), altıncı bölümde (Projeler ve Yapı İzin Belgeleri bölümünde, PAİY m 54-66) yer aldığından, PAİY m 69/2 gereği, altıncı bölüm hükümlerinden yapı ruhsatı gerektirmeyen inşai faaliyetlerin (PAİY m 59 hükümlerinin), planlarla ve ilgili idarelerce çıkarılacak yönetmeliklerle değiştirilmesi mümkün değildir.⁷ Ancak mahallin hususiyetine göre belediyelerce hazırlanacak imar yönetmeliklerinde belirtilecek “taşıyıcı unsuru etkilemeyen” diğer tadilatlar ve tamiratların ruhsata tabi olmadığına dair İK m 21/3 hükmü dikkate alındığında, belediyelerin belirtilen şartlara uygun yönetmelik çıkarmalarının mümkün olduğu sonucuna varılmaktadır.

4) UYGULAMA İMAR PLANI NOTLARI (HÜKÜMLERİ):

Binanın veya yörenin özellikleri dikkate alınarak, bazı imalatların plan notları ile ruhsata tabi tutulması veya ruhsat kapsamı dışına çıkarılması mümkün olabilir. Örneğin tarihi dokusunun korunması gereken bir mahallede veya bir yapıda, mahalle veya parsel bazında ruhsata tabi imalatların kapsamı

7-Bazı hükümler, planlarla ve ilgili idarelerce (İK m 5) çıkarılacak yönetmeliklerle değiştirilemez ve planlarda bu hükümlere aykırı olarak getirilecek hükümler uygulanamaz (PAİY m 69/2). Buna göre PAİY’in;

a) Birinci (m 1-4, Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar),

b) İkinci (m 5 Genel İlkeler),

c) Altıncı (m 54-66, Projeler ve Yapı İzin Belgeleri),

d) Yedinci (m 67-68, Denetime Dair Hükümler),

e) Sekizinci (m 69, Yönetmeliğin Uygulanmasına Dair Esaslar)

f) Dokuzuncu (m 70-72, Çeşitli ve Son Hükümler) bölümleri,

g) Geçici maddeleri (Geçici m 1, Bakanlık Denetçilerinin Yetkilendirilmesi ve Özellikleri; Geçici m 2, Mevcut Teşekkül; Geçici m 3, Mevcut Yapı Ruhsatı Başvuruları; Geçici m 4, Mevcut Haberleşme İstasyonları); Geçici m 5, Ticaret + Konut Kullanımlı Yapılaşmış Parsellerde Kullanım Oranı; Geçici m 6, Ofis/Büro Kullanım Amaçlı Bağımsız Bölümlerde Tadilat)

h) 19. madde hükümleri (Parsel Kullanım Fonksiyonlarına Göre Yapılaşma Koşulları),

ı) 20. Madde hükümleri (Taban Alanı),

planlarla ve ilgili idarelerce çıkarılacak yönetmeliklerle değiştirilemez ve planlarda bu hükümlere aykırı olarak getirilecek hükümler uygulanamaz. Ancak ihtiyaç duyulması halinde, bu Yönetmeliğin değiştirilemeyen hükümlere aykırı olmamak kaydı ile idarelerin imar yönetmeliklerine eklenecek yöreye özgü ilave tanımlar bu kapsamda değerlendirilmez (PAİY m 69/2).

(NOT: PAİY Geçici m 5 hükmü, Dan. 6. D. 5.2.2024, 2022/7904, 548 sayılı kararı ile iptal edilmiş DİDDK 12.9.2024, 1076/1489 sayılı Onama kararı ile mezkûr karar kesinleşmiştir. PAİY Geçici m 6 hükmünün yürütmesi, Dan. 6. D. 5.2.2024, 2023/6671 Esas sayılı kararla durdurulmuştur).

genişletilebilir. Aynı şekilde, belirli özellikleri taşıyan (silüete uygun) olması için bahçelerin bodur bitkilerle birbirinden ayrılması zorunlu tutularak, her türlü bahçe duvarı yapımı için ruhsat alınması şart koşulabilir. Şiddetli fırtınaya maruz bir sahil kasabasında, deniz kenarındaki binalarda sabit balkon kapama ruhsata bağlı olmaktan çıkarılabilir.

Yapı ruhsatı alınması, çevreyi ve insanları yapının oluşturacağı tehlikelerden koruma için zorunlu tutulmuştur. Yapının mevzuata uygun olarak inşa edilmesi, yapı güvenliği ve kalitesini, çevresel ve kamusal düzenin sağlanması ruhsat sayesinde mümkündür. O nedenle de, yapı ruhsatı talep edilen projelerde ayrıca; afet, deprem, yangın, otopark, enerji verimliliği, sığınak, asansör, yapı malzemeleri, gürültüye karşı korunma, ısı ve su yalıtımı, yapı denetimi, iş güvenliği, iskele, erişilebilirlik ve çevre gibi konulardaki yapıya ilişkin hükümler içeren mevzuata da uyulması gerektiği belirtilmiş (PAİY m 5/20); hazırlanan projelerin öncelikle mevzuatın hükümlerine uyulmak kaydıyla Türk Standardları Enstitüsü (TSE) standartlarına uygun olarak hazırlanması zorunlu tutulmuştur (PAİY m 5/21).

Yapı ruhsatı: Bir parselde, PAİY Ek-10’da yer alan forma uygun olarak bu Yönetmelikle öngörülen belgeler ile projelerin onaylanması sonrasında ilgili idaresince tanzim edilen, onaylı resmi izin belgesini ifade etmektedir (PAİY m 4/1-rrrr).

Yukarıdaki mevzuat hükümleri birlikte değerlendirildiğinde, yapılan değişiklik ve ilave;

1) Taşıyıcı sistemi (yapının yükünü taşıyan ve aktaran yapı elemanlarını) etkiliyorsa, kesinlikle ruhsat alınması gerekmektedir. O nedenle taşıyıcı sisteme müdahaleyi gerektiren her türlü inşai faaliyetin ve özellikle de güçlendirme faaliyetinin ruhsata tabi olması gerekir.

2) Taşıyıcı sistemi etkilememekle birlikte, imar mevzuatındaki emredici sınırlamaları ortadan kaldırıyorsa, yine ruhsata tabi olmalıdır.

Tereddüt halinde yukarıdaki iki husus kapsamında değerlendirme yapılarak ruhsat alma zorunluluğu belirlenmelidir. Şimdi sırasıyla ruhsata tabiiyeti tartışmalı yapıların durumlarını inceleyelim.

Bahçe Duvarları ve İstinat (Dayanma) Duvarları

Bahçe duvarı ile istinat duvarının tanımı İmar Kanunu ve Planlı Alanlar İmar Yönetmeliğinde yoktur. Bursa Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliğinde (RG: 27.5.2018, 30433), Bahçe duvarı: Planlanmış bölgelerde mülkiyet sınırını ayıran, yan yüzeylerine herhangi bir yük almayan duvarı; İstinat duvarı: Yol ve bitişik arsa kotlarını da göz önünde bulundurarak, vaziyet planına işlenen, zemin çivili, ankrajlı, kazıklı, keson (derin) kuyulu ve kademeli ve benzeri şekilde

uygulamaları olan, farklı düzeydeki zeminlerde oluşan zemin etkilerini güvenle karşılamada, zemini tabii şev açısından daha dik tutmak amacı ile inşaa edilen ve düşey veya düşeye yakın duvarı ifade etmektedir (BBŞBİY⁸ m 4/1-b ve ç).

Bahçe duvarları ruhsata tabi değilken (PAİY m 59/1), istinat duvarları ruhsata tabidir. Bahçe duvarları ile ilgili PAİY m 43 hükmü şöyledir;

“(1) (Değişik cümle:RG-23/1/2021-31373) Bahçe duvarlarının yüksekliği; binaların yol tarafındaki cephe hatlarının önünde, yoldan kotlandırılan binalarda kaldırım üst kotundan itibaren 0.50 metreyi, yoldan yüksek olup tabi zeminden kotlandırılan binalarda ise parselin yol sınırındaki tabii zemin kotundan itibaren 0.50 metreyi, yol cepheleri gerisinde ise 1.5 metreyi geçemez. Ayrıca üzerlerine yükseklikleri 1.00 metreyi aşmayan parmaklık yapılabilir.

(2) (Ek cümle:RG-23/1/2021-31373) Eğimli yollarda/ arazilerde bahçe duvarı üst kotunun tretuvardan en fazla 1.50 metre yükseldiği durumlarda duvar üstten kademelendirilir. Fazla meyilli ve tehlike arz eden yerlerde uygulanacak şekli takdire idare yetkilidir.

(3) Devletin güvenlik ve emniyeti ile harekât ve savunma bakımından gizlilik veya önem arz eden bina ve tesisler ile okul, hastane, cezaevi, ibadet yerleri, elçilik, sefarethane, açık hava sineması ve benzerleri gibi özellik arz eden bina ve tesislerin bahçe duvarları ile sanayi bölgelerinde yapılacak bahçe duvarları bu madde hükmüne tabi değildir”.

Buna göre, ruhsata tabi olmayan bahçe duvarı; yanal yük taşımamak (zemini-toprağı tutma özelliği olmamak) şartıyla;

a)Yoldan kotlandırılan binalarda, yola cephe olarak yapıldığında ve yoldan bakıldığında, yüksekliği kaldırımından itibaren 0,50 m’yi geçemez.;

b)Yoldan yüksek olup tabi zeminden kotlandırılan binalarda, yol sınırındaki parselin tabi zemin kotundan 0,5 metreyi geçemez. Bir başka anlatımla parsel sınırındaki duvara parsel içinden bakıldığında, duvar zeminden en fazla 0,5 m yüksek olmalıdır.

c)Yol cepheleri gerisindeki (parsel-bahçe içindeki) duvar yükseklikleri ise 1,5 m’yi geçemez.

d)Eğimli yol/arazilerde yapıldığında da duvarın üst kotu, tretuvardan⁹ 1,5’den fazla yükselirse, duvarın ruhsata tabi olmaması için bu yüksekliği aşmayacak

şekilde kademelendirilmesi gerekir.

Ayrıca bunların üzerine 1 m’yi aşmayan parmaklık yapılabilecektir. PAİY m 59/1 uyarınca bahçe duvarları ruhsata tabi değildir.¹⁰

Fazla meyilli ve tehlike arz eden yerlerde uygulanacak şekli takdire idare yetkilidir (PAİY m 43/2). Genellikle idarelerin hazırladığı imar planı notları (hükümleri) veya imar yönetmeliklerinde kotlandırmanın detaylarına yönelik düzenlemeler yapılmaktadır.

Örneğin Bursa Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliğine göre, yüksekliği 1,5 m’den fazla olan yük taşımayan sınır duvarları, istinat duvarı kapsamında değerlendirilmektedir (BBŞBİY m 43/1-ç). Ancak önemle belirtilmelidir ki, yüksekliği 1,5 m’den az olmasına rağmen, zemin yüklerini özellikle de yanal yükleri taşıma görevi gören duvarlar “bahçe” değil, “istinat” duvarı kapsamına girer. Bahçe duvarlarına ilişkin hükümler değiştirilemez hükümler (PAİY m 69/2) içinde kalmadığından, belediyelerin imar yönetmelikleri ve imar planı hükümleri ile değişikliğe tabi tutulabilirler. Esasen fazla meyilli ve tehlike arz eden yerlerde uygulanacak şekli takdire idarenin yetkili olduğu açıkça belirtilmiştir (PAİY m 43/2).

Düzen	Dar Kenarı	Net Alanı
1 oturma odası	3.00 metre	12.0 m ²
1 yatak odası	2.50 metre	9.00 m ²
1 mutfak veya yemek piirme yeri	1.50 metre	3.30 m ²
1 banyo veya yıkanma yeri	1.50 metre	3.00 m ²
1 tuvalet	1.00 metre	1.20 m ²

PAİY m 60 hükmüne göre, parsel içinde istinat duvarı yapılması gereken hallerde, belediyenin ilgili biriminden istinat duvarı için, yanal yüzey alanı üzerinden ruhsat alınması mecburidir. Bu tür parsellerde yapılacak binalara istinat duvarı tamamlanmadan önce hiçbir şekilde yapı kullanma izni verilmez.

Buna göre bahçe duvarı imalatlarının ruhsata tabiyeti

8- Bursa Büyükşehir İmar Yönetmeliği, RG: 27.5.2018, 30433..

9- Tretuvar seviyesi, kırmızı kota göre belirlenen yol seviyesinin 0.18 metre üstü olarak kabul edilir (PAİY m 11/2). Kırmızı kot: Uygulama imar planında gösterilen yolun gerekli hesaplar yapıldıktan sonra kullanıma hazır kotunu (Plana göre kat adedi bu kot esas alınarak belirlenir) ifade eder (PAİY m 4/üü).

10- Daha önceden bahçe duvarları ruhsata tabi tutulmaktaydı, “..Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliği’nin 55. maddesinde bahçe duvarlarının hangi şartlarda ve ölçülerde yapılacağı düzenlenmiş olup, yapılacak olan bahçe duvarının bu şartlara ve ölçülere uyup uymadığının belirlenebilmesi ve imar düzeninin sağlanabilmesi için bahçe duvarı için ruhsat alınması gerekeceği tabiidir. Öte yandan; aynı Yönetmeliğin 63. maddesinde ruhsata tabi olmayan işler sayılırken basit tamir ve tadiller ile korkuluk, pergola ve benzerlerinin yapımının ruhsat gerektirmediği belirtilerek bahçe duvarı yapımı ruhsat gerektirmeyen işler arasında sayılmamış, ancak bahçe duvarının tamirinin ruhsat gerektirmediği belirtilmiştir. Bu durumda, bahçe duvarı yapımı ruhsata tabi olduğundan, dava konusu 13.01.2009 günlü, 115 sayılı Belediye Encümeni kararının bahçe duvarına ilişkin kısmının iptali yolundaki temyizle konu İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet görülmemiştir, Dan. 14.D. 13.9.2012, 2011/8559, 5400.

konusunda, mimari proje yanında¹¹, imar planı¹², belediye imar yönetmeliği ve PAİY hükümleri birlikte değerlendirilerek sonuca varılması gerekmektedir.

Bölme Duvarlar

PAİY m 4/nnn uyarınca, Piyes: Bağımsız bölüm içerisinde iç duvar veya bölme elemanları ile çerçevesi tanımlanmış ya da niş (duvar içinde bırakılan oyuk) oluşturularak meydana getirilmiş, belirli bir işlev gören bölümü ifade etmektedir. Her müstakil konutta en az aşağıdaki piyesler bulunur (PAİY m 29/1).

Buna göre bir konutun net alanı, $12+9+3,3+3+1,2=28,5$ m²'den aşağı olamaz.

Mutfak nişi (kısmı) ve oda ile banyo ve tuvaletin aynı mekanda düzenlenmesi halinde her mekan için öngörülen en az alanların toplamı kadar alan düzenlenmek zorundadır (PAİY m 29/4).

Bölme duvarlar ve ayrıca iç mekanların tasarımına dair iç mekan projesi¹³ değişikliği ile taşıyıcı sistemi ve yangın güvenliğini etkilemeyen mahal listesi

11- "...Mahkemesince yerinde yaptırılan keşif ve bilirkişi incelemesi sonucu düzenlenen raporunda; uyumsuzluk konusu taşınmazda yapılan incelemede ruhsat ve eklerine göre, bina sağ yan cephe parsel sınırına 22,00 m uzunluğunda 2,45 m yüksekliğinde yapılan bahçe duvarının 02/01/2013 tarihinde onaylanan mimari projeye uygun olduğu sonucuna ulaşıldığı görülmektedir. Bu durumda; ruhsat eki mimari projeye uygun olarak yapıldığı bilirkişi raporu ile sabit olan anılan imalatın yıkımına dair dava konusu yıkım işleminin bu kısmının iptaline karar verilmesi gerekirken, aksi yöndeki temyize konu Mahkeme kararının bu kısmında hukuka uyarlık görülmemiştir...", Dan. 6. D. 11.3.2020, 2019/4584, 3579.

12- "..., kooperatiflerde, imar planında veya mimari projede bahçe duvarı yapılmasına olanak tanınması halinde, yapılacak bahçe duvarının Yönetmeliğin anılan hükmüne göre ruhsata tabi olup olmadığının belirlenmesinin gerekeceği, aksi halde bu hükmün uygulanması olanağının bulunmadığı açıktır. Olayda, uyumsuzluğa konu taşınmazların yer aldığı kooperatifin ortak alanına yönelik olarak bahçe duvarı ile alanın bir kısmının taşınmaz maliklerince ayrılabilmesi yönünde mimari projede hüküm bulunmaması ve imar planı notlarında da bahçe duvarı yapılmamak koşulu ile ifraza izin verileceğinin belirtilmesi karşısında, yapılan bahçe duvarlarının Ankara İmar Yönetmeliği kapsamında ruhsata tabi olmadığından söz edilemeyecektir. Bu durumda, ruhsatsız ve projeye aykırı olarak yapılan bahçe duvarlarının yıktırılmasına ilişkin işlemlerde hukuka aykırılık görülmemiştir...", DİDDGK 30.11.2006, 2003/792, 1440.

13- Kullanıcılara teknik gereksinimlerle uyumlu estetik iç mekân tasarımı sunmak amacıyla havaalanı terminal binaları, yatak kapasitesi 300'den fazla olan hastane binaları, yapı inşaat alanı 30.000 m²'den fazla olan alışveriş merkezi binalarının gerekli olan iç mekânları için mimari projeye uygun olarak iç mekânların ayırım, düzen ve tasarımının sistem kesitleri, nokta detayları ve malzeme bilgileri ile birlikte gerekli ölçeklerde mimar veya iç mimarlarca hazırlanan iç mekânların tasarımına dair iç mekân projeleri de eklenir. Bu projelerin ruhsat aşamasında ilgili idareye sunulma zorunluluğu yoktur. Ancak bu projeler yapı kullanma izin belgesi alınmadan önce idareye sunulur (PAİY m 59/2-c). Ancak bu hükmün Dan. 6. D. 15.3.2023, 2022/1944 Esas sayılı kararı ile yürütmesi durdurulması söz konusudur, Kaynak: <https://www.mevzuat.gov.tr>.

(yapılacak mahallerin özelliklerini içeren liste) değişiklikleri de ruhsata tabi değildir (PAİY m 59/1). Ancak PAİY m 4/y hükmünde, bağımsız bölüm sayısını veya kullanım amacını (dükkan, daire vs.) veya ruhsat eki projelerini değiştiren işlemler esaslı tadilat olarak kabul edilerek, bunların ruhsata tabi olduğu belirtilmiştir. Bağımsız bölüm sayısını azaltacak (iki dairenin veya dükkanın birleştirilerek tek daire veya dükkana dönüştürülmesi) veya çoğaltacak (örneğin dükkanın üçe ayrılması gibi) değişikliklerin ruhsat gerektirdiği konusunda bir tereddüt yoktur.¹⁴ Fakat bağımsız bölüm içindeki piyeslerin arasındaki duvarlara müdahale edilerek bunların birleştirilmesi veya ayrılması ya da yerlerinin değiştirilmesi durumunda ne olacaktır? Örneğin yatak odası ile salonun birleştirilmesi, salonun bölünerek iki odaya ayrılması, mutfakla odanın veya salonun birleştirilerek açık mutfak yapılması veya açık mutfağın kapalı mutfak haline getirilmesi, vs. gibi durumlarda mimari projesinde değişiklik söz konusu olacaksa da, bu gibi uygulamalar, daha özel bir hükümle (PAİY m 59/1) ruhsata tabi olmaktan çıkarılmıştır. Bir başka anlatımla bölme duvar yapılması veya bölme duvarın ortadan kaldırılması ruhsat gerektirmez. Fakat, banyo, mutfak, tuvalet gibi ıslak hacimlerin yerlerinin değiştirilmesi veya eklenmesi ya da kaldırılması, bölme duvar yapımı veya kaldırılması kapsamında olmadığından ve PAİY m 4/y hükmünde de ruhsat eki projelerini değiştiren işlemler esaslı tadilat olarak kabul edildiğinden, sıhhi tesisat projesi değişikliği gerektiren bu gibi işlemlerin ruhsata tabi olması gerekir.

Eğer bölme duvar yapılması veya bölme duvarlar/ duvarların yerinin değiştirilmesi, taşıyıcı sistemi etkiliyor ve emredici imar mevzuatı hükümlerine de aykırılık oluşturuyorsa, ruhsata tabi olacaktır. Örneğin tünel kalıp sistemi veya yığma olarak yapılmış bir binada duvarlar taşıyıcı olduğundan, iki oda arasındaki duvarın yıkılarak odaların birleştirilmesi ruhsata tabi olacaktır. Aynı şekilde, her müstakil konutta en az bulunması gereken piyeslerin ebat ve sayılarını Yönetmelikte belirlenen sınırın (PAİY m 29/1) altına düşürecek bölme duvarların ruhsata tabi olması gerekmektedir.

14- "... hangi nitelikte olursa olsun, bağımsız bölüm sayısını veya bağımsız bölüm alanını arttıran iki bağımsız bölüm arasındaki duvarın kaldırılması yolundaki tadilatların ruhsata tabi esaslı tadilat niteliğinde olduğu sabit olmakla birlikte, bağımsız bölümlerin birleştirilmesine yönelik imalatlarda (örneğin iki bağımsız bölüm arasındaki duvarın kaldırılması, iki bağımsız bölüm arasında kapı ya da pencere açılması ya da balkon ile bağımsız bölüm arasındaki duvarın kaldırılması gibi) aykırılıktan etkilenen alanın tespiti, yapılan imalatın binanın statüsünü etkileyip etkilemediğinin idarece yapılacak inceleme sonucu somut olarak ortaya konulduktan sonra... Hesaplanması gerektiği...", Dan. 14. D. 8.6.2017, 2014/5069, 3989, Lexpera.

Uygulamada iki ayrı bağımsız bölüm arasındaki duvarın ortadan kaldırılarak, bağımsız bölümlerin birleştirilmesinin ruhsata tabi olup olmadığı konusunda tereddütler yaşanmaktadır. Yukarıda da belirttiğim üzere, PAİY m 4/y hükmünde, bağımsız bölüm sayısının değiştirilmesinin esaslı tadilat niteliğinde ve ruhsata tabi olduğu açıkça belirtilmiştir. Nitekim Danıştay da bağımsız bölüm birleştirmelerinin ruhsata tabi olduğu görüşündedir.¹⁵ Esasen bağımsız bölüm birleştirilmesi, bağımsız bölümün alanında artış meydana getirir. Bu nedenle de aynı bağımsız bölüm içerisinde yer alan bölme duvarın kaldırılması ruhsata tabi olmayan basit tadil kapsamında kalırken, farklı bağımsız bölümler arasında yer alan bölme duvarının kaldırılması ruhsata tâbi olan esaslı tadillerdendir.

Bağımsız bölümün inşaat ruhsatındaki kullanım niteliğinin değiştirilmesi (örneğin dairenin dükkana veya işyerine dönüştürülmesi) için inşaat ruhsatında değişiklik yapılması dolayısıyla inşaat ruhsatı alınması gerekir. Özellikle bağımsız bölüm içindeki duvarların kaldırılması, eklenmesi yoluyla nitelik değişikliğinde de ruhsat alınması gerekir.¹⁶

Balkon Kapama

Balkonlarda yapılan açılır-kapanır katlanır cam panel uygulamaları ruhsata tabi değildir (PAİY m 59/1). Buna göre açılır-kapanır ve katlanır olmak ve camdan yapılmak kaydıyla balkonların kapatılması mümkündür.

Kanımca açılır-kapanır ve katlanır cam kapamalar dışında, balkonlara yapılan sabit kapatmaların hepsi, balkonun açık veya kapalı olmasına bakılmaksızın, binanın dış görünümünün kalıcı olarak değiştirilmesi sonucunu doğurduğundan dolayısıyla da mimari proje değişikliği gerektirdiğinden, ruhsata tabi olmalıdır.¹⁷ Ancak Danıştay, balkonların gömme (uç tarafı kapalı)¹⁸ veya çıkma balkon niteliklerine göre değerlendirme yapmaktadır. Danıştay'a göre gömme balkonların kapatılması mümkünken, açık balkonların kapatılması ruhsata tabidir.

15- "... olayda iki ayrı bağımsız bölüm arasında kalan (9 ve 12 numaralı bağımsız bölümler arasındaki salon duvarının) duvarın kaldırıldığına sabit olması karşısında anılan tadilatın ruhsata tabi olduğu açıktır...", Dan. 6.D. 23.11.2005, 2004/124, 5593.

16- "... yapılaşma yoluyla zemin kat kolon aralarının duvarla kapatılarak dükkân haline getirilip, değişik amaçlı bir alan oluşturulabilmesi için belediyeden ruhsat alınması gerekmektedir", Dan. 6. D. 18.12.1997, 772/5593, KAYA, Ayfer, Yapı Ruhsatı, İstanbul, Yüksek Lisans Tezi, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tez,2008,s.85>.

17- Nitekim, bina cephesindeki mevcut pencerenin genişletilmesinin bina cephesini değiştirmesi nedeniyle ruhsat gerektirdiği kabul edilmiştir, İzmir BİM 4. İDD. 20.12.2017, 1725/2515, Lexpera.

18- Türk Dil Kurumu sözlüğünde; "Gömme Balkon: Dış yüzeyden dışarı taşmayan, evin kullanım alanı içinde kalarak yapılmış balkon" olarak tanımlanmaktadır, <https://sozluk.gov.tr/>

"Balkonların kapatılmasının balkonun gömme balkon ya da çıkma balkon olma durumlarına göre ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir. Gömme balkonların kapatılması sonucu kapalı alan oluşarak kullanım alanında bir artışın ve buna bağlı olarak çekme mesafelerinin ihlal edilmesinin söz konusu olmadığı, tadilatın taşıyıcı unsurları etkilemediği, cephe görünümünde meydana gelen değişikliğin ise yukarıda anılan Yasa ve yönetmelik hükümleri uyarınca ruhsat gerektirmediği sonucuna ulaşılmaktadır. Açık balkonun kapatılması durumunda ise binanın kullanım alanında artış meydana geldiği ve buna bağlı olarak çekme mesafelerinin ihlal edildiği açıktır"¹⁹

Gömme balkonun balkon niteliği ortadan kalkacak şekilde kapatılması ise ruhsata tabidir. Örneğin balkon ile mutfak, oda salon vs. arasındaki duvarın kaldırılarak, balkonun bunlara katılması halinde ruhsat alınması gerekecektir.

"... Dairemiz kararlarına göre, balkonun kapatılmasının, balkonun açık ya da gömme balkon olma durumuna göre onaylı proje uyarınca kapalı alanda artış yaratıp yaratmayacağı hususu önem arz etmelte olup, gömme balkonun balkon niteliğini kaybetmeyecek şekilde kapatılmasının yapının onaylı projesine göre bağımsız bölümün kullanım alanında bir artış yaratmayacağı açıktır..."²⁰

Uygulamada teras katların tam kata çevrildiği görülmektedir. Bu tür inşai faaliyetlerin ruhsata tabi olduğu konusunda bir tereddüt yoktur.

"Binanın teras katına ilave inşaat yaparak kapalı bir alan elde etme dolayısıyla terasın kullanım amacını değiştirme istemini reddeden işlem mevzuata uygundur..."²¹

"Çatı katında yaptırılan ilave inşaat Kanun'da belirtilen yapı tabiri kapsamına girmekte olduğundan, inşaatın imar mevzuatı hükümlerine göre incelenmesi gerekirken, ilave inşaatın etrafının cam ile çevrili, üstünün eternit ile örtülü olduğundan bahisle, yapı tabiri kapsamına girmediği gerekçesiyle iptal edilen İl İdare Kurulu kararında usul ve kanuna uygunluk görülmemiştir"²²

Konteyner

Konteyner ruhsata tabi midir? Konteynerlerin yapı kavramına dahil ve ruhsata tabi oldukları kabul edilmektedir.²³

19- Dan. 6. D. 8.5.2006, E.2005/98, 2497; Dan. 14. D. 19.4.2018, 2015/6674, 2917, Lexpera; DİDDGK 15.3.2007, 2004/2182, 353.

20- Dan. 6. D. 22.3.2006, 2004/1411, 1358.

21- Dan. 6.D., 16.9.1997, 1996/6225, 3582.

22- Dan. 6.D, 18.3.1968, 2519/755, KARAHASAN, CII, s.2349.

23- AKIN, Engin, İmar Hukuku Yaptırımları, Ankara, 2024, s. 17.

"...Ankara İli, Pursaklar İlçesi, Sirkeli Yeşilyurt Mahallesi, Kıbrıs Caddesi, No:57 adresinde bulunan imarın 659 ada, 2 parsel sayılı taşınmaz üzerinde 28 m2 ebatlarında konteyner yapıldığı hususu davalı idare teknik elemanlarınca 29.02.2012 tarihli tutanakla tespit edilerek ruhsatsız yapının 5 gün içinde kaldırılması gerektiği belirtilmiştir... yapı tatil tutanağı ile yapı sahibine verilen süre sonunda aykırılığın giderilmediği anlaşıldığından, söz konusu yapının 3194 Sayılı İmar Kanununun 32. maddesi uyarınca yıkımına ve aynı Kanunun 42. maddesinin 3. fıkrası uyarınca davacıya 2.000,00 TL maktu para cezası verilmesine ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık, işlemin iptali yolunda verilen İdare Mahkemesi kararının temyiz edilen kısmında ise hukuki isabet görülmemiştir..."²⁴

"...Öte yandan, Mahkeme kararında uyumsuzluğa konu yapılardan baraka ve konteynere yönelik olarak davalı idarece Ankara Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliğinin 91. maddesi kapsamında şantiye binası olarak bir değerlendirme yapılmadan işlem tesis edilmesinin hukuka uyarlık taşımadığı belirtilmişse de; söz konusu Yönetmelik maddesiyle Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliğinin 56. maddesi uyarınca, şantiye binalarının inşaatın yapılacağı taşınmaz üzerinde, ilgili belediyesinden alınacak izin doğrultusunda yapılabileceği dikkate alındığında, hazineye ait taşınmaz üzerinde izinsiz şekilde inşa edildiği anlaşılan söz konusu yapıların anılan Yönetmelik hükümlerine uygun şekilde inşasından söz edilemeyeceğinden, temyize konu kararda bu yönüyle de hukuki isabet görülmemiştir..."²⁵

Kanımca, süreklilik arz edecek şekilde ve barınma amacıyla kullanılmayan, içinde elektrik, su, tuvalet, mutfak gibi tesisat ve piyeslerin yer almadığı konteynerlerin ruhsata tabi olmaması gerekir. Çünkü, konteynerde taşınabilirlik unsuru ön plandadır. Bir başka anlatımla konteynerin fiili kullanım amacına bakılarak değerlendirme yapılması gerekir. Taşınabilirlik yerine sabitliğin ön planda olması halinde, konteyner ruhsata tabi olmalıdır. Aksi halde konteyner adı altında sağlıklı bir yapılaşma ortaya çıkar.

Şantiye Binaları

Şantiye binası: Şantiyede çalışanların ve ziyaretçilerin; barınma, çalışma, yeme içme ve benzeri günlük ihtiyaçlarını karşılamak ve şantiye ve proje hakkında bilgi vermek amacıyla yapılan ve yapı kullanma izni müracaatında yıkılarak tasfiye edilen muvakkat yapıları ifade etmektedir (PAİY m 4/1-aaaa).

PAİY m 63 uyarınca, lüzum ve ihtiyaca göre belirli bir

süre içinde yapılıp yıkılması gereken şantiye binaları bu Yönetmelikte belirlenen ölçülere tabi değildir. Şantiye binaları, yapı ruhsatı alınan parsellerde yapılır. Şantiye binası için ayrıca yapı ruhsat aranmaz. Ancak şantiye binasının inşaat tamamlandıktan sonra kullanılabilmesi için, şantiye binasına plan ve mevzuat kapsamında yapı ruhsatı ve yapı kullanma izni düzenlenmesi şarttır. Aksi halde şantiye binası yıktırılmadan esas binaya yapı kullanma izni düzenlenemez.

Yukarıdaki düzenlemeler dikkate alındığında, geçici olarak inşa edilen şantiye binalarının ruhsat gerektirmediği sonucuna varılır.

Pergola

- 1) Bahçede,
- 2) Bina cephelerini değiştirmek kaydıyla terasta, hafif yapı malzemelerinden dikme ve sık kirişleme ile yapılan ve üzerine yeşil bitki örtüsü

sardırılabilen, etrafı açık, yapı ruhsatı olmaksızın inşa edilebilen yapıları ifade etmektedir (PAİY m 4/1-ann).

Pergola için yapı ruhsatı gerekmemektedir (PAİY m 59/1).

Ön, yan ve arka bahçelerde; kapalı mekan oluşturmayan ve tüm cepheleri açık, katlı olmayan, bağımsız bölüm veya bağımsız bölümün eklentisi niteliği taşımayan, tabii veya tesviye edilmiş zemin üzerine;

- a) Kameriye,
- b) Pergola,
- c) Süs havuzu,
- ç) Çocuk bahçeleri,
- d) Bina giriş köprüleri,
- e) Oyun ve sportif amaçlı bahçe düzenlemeleri yapılabilmektedir (PAİY m 23/4).

Pergolanın ruhsata tabi olması, "yapı" kapsamında değerlendirilmesi durumunda söz konusu olabilir. O nedenle ruhsata tabi olmayan pergolanın, kapalı alan oluşturmamak şeklinde, etrafı açık, gölgelik amacına yönelik olarak ve bina cephesini değiştirmeyecek, taşıyıcı sistemi etkilemeyecek şekilde, hafif yapı malzemeleri ile yapılmış olması gerekmektedir.

"...; pergola ve benzerlerinin yapımının ruhsata tabi olmadığı, ancak bu nitelikteki imalatların ruhsata tabi olmadığının kabul edilebilmesi için; genel olarak imar mevzuatında düzenlenen yapı tanımı kapsamında inşa edilmemiş olması, dolayısıyla kapalı

24-Dan. 6.D. 5.2.2020, 2019/4585, 1180.

25-Dan. 6.D. 18.2.2020, 2019/4395, 2036.

alan oluşturmayacak şekilde, etrafı açık, gölgelik amacına yönelik olarak ve bina cephesini değiştirmeyecek şekilde, hafif yapı malzemeleri ile yapılmış olması gerekmektedir.

Bu itibarla; dava dosyasında yer alan bilgi ve belgeler ile fotoğrafların birlikte değerlendirilmesinden; işleme konu imalatların yukarıda tanımına yer verilen, bina cephesini

değiştirmeyecek şekilde, hafif yapı malzemeleri ile yapılmış pergola niteliğinde olduğu, dolayısıyla imalatların ruhsat gerektiren yapı niteliğinde olmadığı anlaşıldığından, dava konusu işlemde hukuka uyarlık, davanın reddi yolunda verilen İdare Mahkemesi kararının bu kısmında hukuki isabet görülmemiştir...

"26

"Dosyanın incelenmesinden; Aydın ili, Didim İlçesi Fevzipaşa Mahallesi, U... Sitesi, F... Sokak, ... numaralı bağımsız bölümde çatı katının tamamına demir profil üstü pvc ve izolasyon malzemeden gölgelik yapıldığı hususunun 25.8.2009 tarihli yapı tatil zaptı ile tespit edilmesi üzerine, yasal süre içerisinde giderilmeyen ruhsat ve projeye aykırı ilavenin yıkımına dair encümen kararının alındığı anlaşılmaktadır. 3194 Sayılı İmar Kanunu'nda pergolaya yönelik olarak açık bir tanım yapılmamış ise de, Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliğinin 63. maddesinde, pergola ve benzerlerinin ruhsata tabi olmadığı düzenlenmiştir. Ancak; pergolanın anılan düzenlemeler uyarınca ruhsata tabi olup olmadığının kabul edilebilmesi için genel olarak İmar Kanunu'nda düzenlenen yapı tanımı kapsamında inşa edilmemiş olması, dolayısıyla kapalı alan oluşturmayacak şekilde, güneş ve yağmurdan korunma amacına yönelik olarak ve taşıyıcı unsuru etkilemeyecek nitelikte yapılmış olması gerekmektedir. Bu durumda; uyumsuzluğa konu pergolanın, esaslı onarım ve değişiklik sonucunu doğuran ve bina görünümüne etki eden nitelikte olup olmadığı, kapalı alan oluşturup oluşturmadığı, bağımsız bölüm kazanımına yol açıp açmadığı, binanın statik durumunu etkileyip etkilemediği ve niteliği saptanmak suretiyle ruhsat gerektirip gerektirmediği hususlarını açıklığa kavuşturmak

üzere, İdare Mahkemesince yerinde keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılması ve sonucunda hazırlanacak rapor ve dosyadaki bilgi ve belgelerin birlikte değerlendirilmesi suretiyle karar verilmesi gerekirken, bu yola başvurulmaksızın yapı kapsamında olmayan pergolanın ruhsata tabi olmadığı gerekçesiyle davaya konu işlemin iptali yolunda verilen kararda hukuki isabet görülmemiştir."²⁷

"...Davacı tarafından demir profil üzeri ahşap lambri, üzeri de izolasyon malzemesi ve kiremitten pergola imalatı yapıldığı, zemin kısmına da 33x33 cm ebatlarında seramik imalatı yapıldığı tesbit edilmiştir. Bu kısım fen bilirkişisi ile yapılan ölçümlerde 33,15 m2 olduğu ve ortak kullanım alanları içerisindeki bahçe kısımlarından oluştuğu tespit edilmiştir. Davacının teras kısmından yapılan incelemede davalılar tarafından yapılan pergola imalatlarının kısmen davacının deniz manzarasını kapattığı tespit edilmiştir. Taşınmazlarda yapılan imalatların ortak kullanım alanı olan bahçe mesafeleri içinde kaldığı, her ne kadar Didim Belediye Encümen Kararı ile pergola yapımına izin verilse de sağlanması gereken kriterlere davalıların uymadığı, davacıya ait olan 3. Blok 2 numaralı bağımsız bölümde projesine aykırı olarak 12,2 m2'lik teras kısmının projesine aykırı olarak kapalı alana dahil edildiği," tesbitlerine yer verildiği anlaşılmıştır... Bu durumda, davalı idarece yapının ruhsata tabi olmayan pergola imalatı niteliğinde olmadığı iddiası da dikkate alındığında pergolanın ruhsat alınmaksızın yapılabileceği gerekçesiyle pergola izninin iptali yolundaki işlemin iptaline dair idare mahkemesi kararında isabet görülmemiştir..."²⁸

"...dava konusu taşınmazda 1 nolu bağımsız bölümün bulunduğu kısma inşa edilen yapının İmar Kanunu ve Yönetmeliklerinde belirtilen pergola kavramından farklı bir nitelik taşıdığı, özellikle 4.60 metre gibi açıklığı bulunan bir yapının mutlaka statik ve mukavemet hesabının yapıp belediye yetkilisine onaylatılarak inşa edilmesinin gerektiği, yapılan bu kısmın estetik yönden uygun bulunmadığı, sonuç olarak yapının bir statik ve mukavemet projesi hazırlanarak belediyeden izin istenmesi durumunda, imar planında ayırık düzende yapılaşma getirilmesi, bu neviden bir yapının statik ve mukavemet hesap gerektirmesi, yapının yapıldığı yerin tüm kat maliklerinin ortak yeri olması, böyle bir yapılaşmanın imar planında gösterilmemesi ve ayrıca bütünlüğü ve görünüşü estetik yönden bozması nedeni ile belediyenin bu tür bir yapıya izin veremeyeceği... pergola kavramı içerisinde nitelendirilemeyecek kapalı hacim oluşturan yapının... belediyeden

26-Dan. 6. D. 25.2.2020, 2019/4495, 2381; Dan. 6. D. 12.9.2019, 5842/7244.

27-Dan. 14. D. 21.9.2012, 2011/9232, 5970.

28-Dan. 6. D. 11.6.2015, 2012/314, 4116.

izin alınmak suretiyle yapılacak yapılar kapsamına da girmediği açık olduğundan ruhsatsız ilave kısımların 3194 sayılı İmar Kanununun 32. maddesi uyarınca yıkımına ilişkin işlemde mevzuata aykırılık” bulunmamıştır”.²⁹

Çardak / Kameriye

Rekreasyon alanlarında, parklarda, bina bahçelerinin azami % 5’inde, güneşten ve yağmurdan korunmak ve gölge oluşturmak amacıyla ahşap ve benzeri hafif malzemeden yapılan, yanları açık, üstü kapalı yapıyı ifade etmektedir (PAİY m 4/ö).

PAİY m 59/1 uyarınca çardak/kameriye ruhsata tabi değildir. Ancak, bina bahçesinin %5’ini aşan şekilde yapılacak çardak/kameriye ruhsata tabi olacaktır.

Çardak veya pergolanın etrafının kapatılması halinde de ruhsata tabi olması söz konusudur.³⁰

Sundurma

Yağmurdan, güneşten ve rüzgardan korunmak için yapı yaklaşma mesafesini ihlal etmemek kaydıyla, binaya bitişik olarak hafif malzemeden yapılan bölme duvarları olmayan üç tarafı açık örtüleri ifade etmektedir (PAİY m 4/1-zzz).

PAİY m 59/1 uyarınca pergola, çardak/kameriye ve benzerlerinin yapımı ruhsata tabi olmadığından, pergola ve çardak/kameriye benzeri sundurmanın da ruhsata tabi olmadığı kabul edilmelidir.

Ön bahçe mesafesi içine yapılan, 12x3,79 ebatlarında 45,48 m2 büyüklüğündeki, taşıyıcı profil merteklerin metal profil çubuklar ile binaya monte edilerek yapılan, üç tarafı açık ve üstü açılır kapanır sistem sundurma ruhsata tabi değildir.³¹

Danıştay, ruhsata tabi olmasa bile, sundurmanın bina cephesini değiştirerek, çekme mesafelerini ihlal etmesi ve kat maliklerinin muvafakatı olmadan yapılması halinde, yıkımına karar verilmesi gerektiğini kabul etmektedir.³²

Uygulamada, kış bahçesi adı altında, özellikle villa bahçelerinde veya villalara bitişik olarak oluşturulan

metal konstrüksüyon ve etrafı cam ile kapatılan yapıların ruhsata tabi olması gerekir.

Yine uygulamada, işyerlerinin önüne çelik konstrüksiyondan yapılan, sigara içme imkanı sağlamak için üst örtüsü ve kenar camları açılır kapanır nitelikte ilaveler yapılmaktadır. Bu ilavelerin sundurma kapsamında değerlendirilemeyeceği ve ruhsata tabi olacağı açıktır.

“...Mahkemesince yaptırılan keşif ve bilirkişi incelemesi sonrasında düzenlenen raporda; ilgili yerde dükkan önü bahçede 4,50x10,50 m. taban boyutlu bir alan üzerine metal konstrüksiyon bir gölgelik/sundurma yapıldığı, sundurma gölgeliğin kenar dikmelerinin bahçe duvarlarına oturmakta olduğu, üst örtüsü ve kenar camlarının tamamen açılır kapanır nitelikte olduğu, zemin kat tavan döşemesini aşmamakta olduğu ve binanın ara girişini yangın kaçışını, kapalı/açık otopark girişini, kazan dairesini ve servis çıkışını engellemediği belirtilerek ilgili sundurma gölgeliğin Çankaya Belediye Meclisi’nin 05.09.2007 gün ve 680 sayılı

kararının 1. ve 4. maddesindeki tüm kat maliklerinin rızası ve şekil, malzeme ve rengin İmar ve Şehircilik Müdürlüğüne kabulü şartlarının sağlanması kaydıyla tadilat ruhsatına gerek olmaksızın kullanımına devam edilebileceği görüşünün belirtildiği anlaşılmaktadır. Bu durumda; binanın çekme mesafesi içerisinde yapılan söz konusu imalatların ilgili mevzuatta düzenlenen ruhsat gerektirmeyen basit tamir ve tadil niteliğinde olmadığı ve bulunduğu konum ve nitelik itibarıyla de ruhsata bağlanma olanağının bulunmadığı anlaşıldığından, mimari projeye aykırı imalatların yıkımına ilişkin dava konusu işlemde

29-Dan. 6. D., 27.11.1997, 1996/5807, 5378.

30-Dan. 14. D. 19.6.2018, 2015/9066, 4750, Lexpera.

31-Dan. 6. D. 20.6.2019, 4323/6183.

32-Dan. 6. D. 11.2.2020, 2019/4751, 1321.

hukuka aykırılık, işlemin iptali yolunda verilen kararda hukuki isabet görülmemiştir..."³³

Tiny House veya Mobil (Taşınabilir) Ev

Taşınabilir evlerle ilgili olarak kullanım amacına göre değerlendirme yapmak gerekir. Tiny House'lar, sabit nitelikte ise ruhsata tabi olmalıdır.

Turizm Tesislerinin Niteliklerine İlişkin Yönetmelik (RG: 1.6.2919, 30791) m 4/t uyarınca, "Mobil ev: İlgili mevzuata uygun şekilde O2 sınıfı³⁴ tip onay belgesine sahip, bir motorlu araç tarafından çekilmek üzere tasarlanmış, konaklama birimi şeklinde düzenlenmiş, içinde yaşam alanı, yatak ile banyo-tuvalet bulunan 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununa tabi aracı ifade eder". Yönetmeliğin 35/A maddesinde de mobil evlere ilişkin düzenleme ve kısıtlamalara yer verilmiştir. Kırsal turizm tesisleri kapsamında yapılacak mobil evlerin en az 5, en çok 49 adet ve her bir konaklama biriminin en az 250 metrekare büyüklüğünde olması, etrafının çevrilmesi ve araçların periyodik olarak muayene edilmesi gibi zorunluluklar getirilmiştir.

Ancak uygulamada kendi arsası üzerine veya kooperatif şeklinde örgütlenmek suretiyle yapılan mobil evler bu Yönetmelik kapsamında girmemektedir.

Kullanımdaki süreklilik ve amaç dikkate alınarak mobil evlerle ilgili olarak değerlendirme yapılmalıdır. Sırf evin altında tekerlek var diye taşınabilir olduğu sonucuna varılamaz. Eğer altında tekerlek olan ev, kalıcı mahiyette kullanılıyorsa, artık ruhsata tabi olduğu kabul edilmelidir. Bu hususta mevzuat boşluğu bulunmakta olup, boşluğun Kanun ve PAİY hükümleri ile doldurulması gerekmektedir.

Baz İstasyonu

Çevreye ve sağlığa etkileri tartışmalı olan, görüntü kirliliği yaratan, yüksekliği fazla olan baz istasyonlarının ruhsata tabi olması gerektiği açıktır. Nitekim, "Elektronik haberleşmeyle ilgili alt yapı oluşumunda kullanılan direk, kule, kulübe, konteynır, anten, dalga kılavuzu, enerji nakil hattı, alt yapı niteliğindeki tesisler gibi her türlü taşınır, taşınmaz mal ve teçhizat, kanun hükümlerine ve Kurum tarafından çıkarılan yönetmeliklere uygun olarak kurulmak ve Kurumdan gerekli izin, ruhsat veya sertifikaları almak şartıyla, 3194 sayılı İmar Kanunu ve İmar Kanununa dayanılarak çıkarılan yönetmeliklerde belirtilen yapı ruhsatıyesine ve yapı kullanma iznine tâbi değildir" şeklindeki 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanunu'nun 16.6.2004 günlü, 5189 sayılı Yasa'nın 5. maddesiyle eklenen ek 35. maddesi, elektronik haberleşmeyle ilgili alt yapı oluşumunda kullanılan müstakil yapıların imar planına uygunluğunun denetlenmesini olanaksız kıldığı, elektronik haberleşme cihazlarının mevcut yapılar üzerinde kurulması halinde ise bu yapıların ruhsata uygunluk denetiminin yapılmasına engel oluşturduğu gerekçesiyle AYM tarafından iptal edilmiştir.³⁵ İptal kararı sonrası (yaklaşık 11 yıl sonra) 11.11.2020 tarih ve 7256 SK m 26 ile İK Ek m 9 hükmü kabul edilmiştir.

İptal kararı sonrası kabul edilen İK m 9/4 hükmünde, "Yapı ve binalarda kule ve direklerle bunlara ait zorunlu altyapı unsurlarına; yüksekliği on metreden az olmak, statik ve elektrik bakımından sakınca olmadığına dair inşaat ve elektrik/elektronik mühendislerince hazırlanacak rapor ile bu meslek mensuplarınınca fennî mesuliyetin üstlenildiğine dair taahhütname verilmek ve malik ya da tasarruf sahibi ile işletmeci arasında yapılan kiralamaya veya kullanıma ilişkin belgenin sunulması kaydıyla başkaca bir şart aranmaksızın ilgili idarece izin verilir" denilmiştir. Bu düzenleme de, "başkaca bir şart aranmaksızın" denilmek suretiyle bu şartların sağlanması halinde ilgili idarelerce izin verileceği hüküm altına alınmakla, bu idareler eliyle devletin gözetim ve denetim görevinin sadece bu şartların sağlanmasıyla sınırlı olarak yerine getirileceğinin düzenlenmesi; 3194 sayılı Kanun'un ek 9. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan gerekli ve yeterli koruma mesafesinin bırakılması ve yer seçim belgesinin alınmış olması şartlarının kurala konu yapı ve binalarda yapılacak kule ve direklerle bunlara ait zorunlu altyapı unsurlarında aranmaması; bu itibarla kurala konu yapı ve binalarda güvenlik sertifikası alınmaksızın ve yer seçim belgesi olmaksızın kule ve direklerle bunlara ait zorunlu altyapı unsurlarının inşa edilebilmesi ve kullanılabilmesi sonucunu doğurduğu; bunun da gerek canlı sağlığına gerekse

33-Dan. 14.D. 14.3.2013, 2011/16481, 1797, Lexpera.

34-Karayolları Trafik Yönetmeliği m 3/d-4 uyarınca, O Sınıfı – Bir motorlu araç tarafından çekilen römork veya yarı römork motorsuz yük taşıma araçları olup, azami ağırlıklarına göre O 1-O2-O3 ve O4 sınıflarına ayrılmaktadır. Römork, Motorlu araçla çekilen insan veya yük taşımak için imal edilmiş motorsuz araçtır (KYTY m 3/c-20); yarı römork ise bir kısmı motorlu taşıt veya araç üzerine oturan, taşıdığı yükün ve kendi ağırlığının bir kısmı motorlu araç tarafından taşınan römorktur (KYTY m 3/c-21). Çekici ve römorkların tescilli KYTY m 42 hükmüne göre yapılmaktadır.

35-AYM 1.10.2009, 2006/129, 121 kararı 8.1.2010 tarihli RG'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

kent ve yapı estetiğine yönelik devletin gözetim ve denetim görevini yerine getirmesi bakımından yeterli güvence sağlamadığı gerekçesiyle AYM tarafından iptal edilmiştir.³⁶ İptal kararından sonra 7534 SK m 8 ile İK Ek m 9/4 fıkrasında yapılan düzenlemede;

“Yapı ve binalarda kule ve direklerle bunlara ait zorunlu altyapı unsurlarına; yüksekliği on metreden az olmak, statik ve elektrik bakımından sakınca olmadığına dair inşaat ve elektrik/elektronik mühendislerince hazırlanacak rapor ile bu meslek mensupları fennî mesuliyetin üstlenildiğine dair taahhütname verilmek ve malik ya da tasarruf sahibi ile işletmeci arasında yapılan kiralamaya veya kullanıma ilişkin belgenin sunulması, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun ilgili mevzuatında belirlenen gerekli ve yeterli koruma mesafesinin bırakılması ve buna dair güvenlik sertifikasının sunulması ve ilgili mevzuat uyarınca yer seçim belgesinin alınmış olması kaydıyla başkaca bir şart aranmaksızın ilgili idarece izin verilir”denilmiştir.

Baz istasyonları ile ilgili olarak 7256 sayılı Kanunla eklenmek suretiyle 17.11.2020 tarihinde yürürlüğe giren Elektronik Haberleşme Altyapılarında Yapı Ruhsatı Alınması başlıklı İK Ek m 9 hükmüne göre, 15 m’den yüksek kule ve direklerle ruhsata tabi iken, 15 m’den fazla olmayanlar ruhsata tabi değildir.³⁷

Ayrıca daha sonra 7534 SK m 8 ile yapılan düzenleme sonucu, İK Ek m 9/1 hükmüne eklenen cümle ile 1/1000 ölçekli imar planı bulunmayan yerlerdeki 15 m’den fazla kule ve direklerle bakımından, kulenin, varsa 1/1000 ölçekli halihazır harita üzerine işlenerek, halihazır haritası bulunmayan yerde ise 1000 metrekare alanı kapsayacak şekilde halihazır harita hazırlatılarak işlenmesi suretiyle ilgili idareye

36- AYM 1.6.2023, 2021/5, 109.

37- Ayrıca PAİY m 62 hükmünde Elektronik Haberleşme İstasyonları ile ilgili düzenleme mevcuttur. Ancak bu düzenlemenin bazı maddeleri İK Ek m 9 ve bu Maddeyle ilgili AYM iptal kararlarının gerekçelerine aykırıdır. O nedenle değişmesi gereken Yönetmelik burada irdelenmemiştir. Örneğin Yönetmelik hükmüne (PAİY m 62/ 10) istinaden, on metreden az yükseklikteki kule ve direklerle için gerekli ve yeterli koruma mesafesinin bırakılması ile yer seçim belgesi aranmamaktadır. Oysa, “Yapı ve binalarda kule ve direklerle bunlara ait zorunlu altyapı unsurlarına; yüksekliği on metreden az olmak, statik ve elektrik bakımından sakınca olmadığına dair inşaat ve elektrik/elektronik mühendislerince hazırlanacak rapor ile bu meslek mensupları fennî mesuliyetin üstlenildiğine dair taahhütname verilmek ve malik ya da tasarruf sahibi ile işletmeci arasında yapılan kiralamaya veya kullanıma ilişkin belgenin sunulması kaydıyla başkaca bir şart aranmaksızın ilgili idarece izin verilir” şeklindeki İK Ek m 9/4 hükmü, gerekli ve yeterli koruma mesafesinin bırakılması (güvenlik sertifikası) ve yer seçim belgesinin aranmadığı, dolayısıyla, gerek canlı sağlığına gerekse kent ve yapı estetiğine yönelik devletin gözetim ve denetim görevini yerine getirmesi bakımından yeterli güvence sağlanmadığı gerekçesiyle iptal edilmiştir. AYM 1.6.2023, 2021/5, 109. İptal kararı sonrasında 7534 SK ile yapılan düzenlemelerin PAİY hükümlerine de yansıtılacağı tahmin edilmektedir.

onaylatılacağı hüküm altına alınmıştır.

Baz istasyonlarını ruhsata tabi olan ve olmayan başlıkları altında incelersek;

1) Ruhsata Tabi Olan Baz İstasyonları: On beş metreden yüksek kule ve direklerle bunlara ait zorunlu altyapı unsurları 1/1000 ölçekli uygulama imar planlarında, alan fonksiyonu tahdidi olmaksızın gösterilir ve bunlar için ruhsat alınır. Ruhsat başvurularında yatay ve dikey görünüşü ihtiva eden kroki ile statik ve elektrik projeleri dışında herhangi bir proje veya belge istenemez. Ruhsat başvurusuna malik ya da tasarruf sahibi ile işletmeci arasında yapılan kiralamaya veya kullanıma ilişkin belge eklenir. Bu kule veya direklerle kurulumu bunlarla birlikte yapılacak elektronik haberleşme cihazlarına ait bulunduğu konteyner, kabin, kabinet ve benzeri altyapı unsurları için tek ruhsat düzenlenir.

1/1000 ölçekli imar planı bulunmayan yerlerdeki 15 m’den fazla kule ve direklerle bakımından, kulenin, varsa 1/1000 ölçekli halihazır harita üzerine işlenerek, halihazır haritası bulunmayan yerde ise 1000 metrekare alanı kapsayacak şekilde halihazır harita hazırlatılarak işlenmesi suretiyle ilgili idareye onaylatılması gerekmektedir.

2) Ruhsata Tabi Olmayan Baz İstasyonları: 1/1000 ölçekli uygulama imar planlarında gösterilmeyen ve yüksekliği on beş metreden fazla olmayan elektronik haberleşme istasyonlarının kurulumuna mahsus kule ve direklerle bunlara ait zorunlu altyapı unsurlarına;

a) Statik bakımından sakınca olmadığına dair inşaat mühendislerince hazırlanacak raporun sunulması, b) Fennî mesuliyetin üstlenilmesi, c) Malik ya da tasarruf sahibi ile işletmeci arasında yapılan kiralamaya veya kullanıma ilişkin belgenin sunulması,

d) Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun ilgili mevzuatında belirlenen gerekli ve yeterli koruma mesafesinin bırakılması³⁸ ve buna dair güvenlik sertifikasının sunulması ve de ile yer seçim

38- BTK tarafından, bir baz istasyonunun faaliyet gösterdiği yerde ilgili mevzuata uygun olarak kurulduğu, çalıştığı ve işletildiğine dair belge olarak Güvenlik Sertifikası düzenlenmektedir. Elektronik Haberleşme Cihazları Güvenlik Sertifikası Yönetmeliği (RG: 21.4.2011, 27912) m 4/1-f ve g hükümlerine göre, “Güvenlik mesafesi: Antenden itibaren ve antenlerin yayın yönü ile cihaz çıkış gücü, anten kazancı, elektrik alan limit değeri dikkate alınarak hesap edilen metre cinsinden değeri; Güvenlik sertifikası: Her bir sabit elektronik haberleşme cihazının uluslararası kuruluşlarının belirlediği standart değerlerine ve bu Yönetmelik hükümlerine uygun olarak kurulduğunu göstermek üzere işletici ve işletmeciye verilen belgeyi” ifade etmektedir.

belgesinin³⁹ alınmış olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi kaydıyla başkaca bir şart aranmaksızın ilgili idarelerce izin verilir.

İK Geçici m 24 hükmüne göre de, 17.11.2020 tarihinden önce kurulan kule ve direkler için işletmecilerin bu tarihten itibaren bir yıl içinde başvurusu üzerine, üç yıl içinde ruhsata tabi olanlar bakımından 1/1000 ölçekli uygulama imar planlarına, alan fonksiyonu tahdidi olmaksızın bunlar işlenir. Ruhsata tabi olmayanlar bakımından ise, yine bir yıl içinde müracaat edilmek ve üç yıl içinde gerekli belgelerin tamamlanması şartıyla, kule ve direklerle bunların zorunlu altyapı unsurları için (izin veya)⁴⁰ ruhsat verilmiş sayılır. Başvuru yapılmaması halinde 32'nci ve 42'nci maddeler uyarınca işlem yapılır.⁴¹ AYM tarafından İK Geçici m 24 hükmünün bazı kısımlarının (bu paragrafa ait dipnotlarda belirtildiği şekilde) iptali üzerine 7534 SK m 10 hükmüyle yapılan düzenleme sonucu, İK Geçici m

39-Belk m 15/r uyarınca elektronik haberleşme istasyonlarına kent ve yapı estetiği ile elektronik haberleşme hizmetinin gerekleri dikkate alınarak ücret karşılığında yer seçim belgesi vermek belediyelerin yetkisindedir. Bu hususta, Elektronik Haberleşme İstasyonlarına Yer Seçim Belgesinin Verilmesi ve Ücretlerinin Belirlenmesine İlişkin Yönetmelik (RG: 27.1.2018, 30314) bulunmaktadır.

40- "...İzin veya..." ibaresi, yer seçim belgesi veya onun yerine ikame edilebilecek bir belgenin sunulması şartının öngörülmemesinin, geçmişte yapılmış haberleşme istasyonlarının kent ve yapı estetiği bakımından denetlenmesini imkansız kıldığı gerekçesiyle iptal edilmiştir, AYM 1.6.2023, 2021/5, 109.

41- "2/7/2004 ile 1/10/2009 tarihleri arasında kurulmuş olan elektronik haberleşme istasyonlarının kurulumuna mahsus yapılmış kule ve direkler için izin veya ruhsat aranmaz" şeklindeki hüküm, anılan döneme ilişkin kuralın gerek canlı sağlığına gerekse kent ve yapı estetiğine yönelik devletin gözetim ve denetim görevini yerine getirmesi bakımından yeterli güvence sağlamadığı gerekçesiyle iptal edilmiştir, AYM 1.6.2023, 2021/5, 109.

"Ek 9 uncu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce yapılmış olan elektronik haberleşme istasyonlarının kurulumuna mahsus kule ve direkler için 32 nci ve 42 nci maddeler uyarınca alınmış tüm idari yaptırım kararları iptal edilmiş sayılır ve yıkım kararları uygulanmaz, idari para cezaları tahsil edilmez. Ancak ödenmiş olan idari para cezaları iade edilmez" şeklindeki hüküm de, yer alan, "tüm idari yaptırım kararları iptal edilmiş sayılır ve yıkım kararları uygulanmaz" ibaresi de, kuralın insan sağlığı ve çevrenin korunması bakımından devletin yükümlülüklerini yerine getirmesine uygun olmadığı gerekçesiyle iptal edilmiştir. Kuralın geri kalan bölüme yönelik iptal talebi ise, 1) Sorunların doğduğu ve özel düzenleme boşluğu bulunan bir alanda sorunları çözmeye yönelik yapılan düzenlemelerin bir yandan uygulanmaması yaptırımları ortadan kaldırmasının diğer yandan uygulanmış yaptırımlar bakımından sona ermiş hukuki ilişkiler üzerinde sonuç doğurmamasının makul olduğu, 2) Sorunun haberleşme istasyonu kurma yetkisine sahip sınırlı sayıda muhatapla ilgili olduğu, 3) Bunların geçmiş dönemde yaptırım uygulanması/uygulanmaması bakımından benzer durumda bulunduklarından bu yönden de eşitlik ilkesine aykırılığın söz konusu olmadığı, 4) Kuralın geçmişte belirli bir döneme özgü ve o döneme ilişkin uyumsuzluklara uygulanabilecek geçici bir madde kapsamında düzenlendiği gerekçeleriyle reddedilmiştir, AYM 1.6.2023, 2021/5, 109.

24/3 hükmü aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Ek 9 uncu maddenin bu maddeyi ihdas eden Kanun ile yeniden düzenlenen dördüncü fıkrası uyarınca süresi içinde izin başvurusu yapılmış olan kule ve direklerle bunlara ait zorunlu altyapı unsurları için harç veya izin bedeli ödenmiş olması halinde yeniden harç ya da izin bedeli alınmaksızın ve 2/7/2004 ile 1/10/2009⁴² tarihleri arasında kurulmuş olan elektronik haberleşme istasyonlarına birinci ve ikinci fıkra uyarınca alınacak izin veya ruhsatlar için bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren işletmeciler bir yıl içinde ilgili idareye başvurur. İlgili idarece yapılacak incelemeler sonucu bu maddede yer alan belgelerin başvuru süresi içinde tamamlanması kaydıyla izin veya ruhsat verilmiş sayılır."

Yukarıdaki hususları kısaca toparlarsak mevcut düzenlemeye göre;

1) On beş metreden yüksek kule ve direkleri içeren baz istasyonları hem imar planında gösterilmek ve hem de inşaat ruhsatı almak zorundadırlar. İmar planı yoksa, kulenin, varsa 1/1000 ölçekli halihazır harita üzerine işlenerek, halihazır haritası bulunmayan yerde ise 1000 metre kare alanı kapsayacak şekilde halihazır harita hazırlatılarak işlenmesi suretiyle ilgili idareye onaylatılması gerekmektedir.

2) Yüksekliği on beş metreden fazla olmayan kule ve direkleri içeren baz istasyonlarının imar planında gösterilme ve ruhsat alma zorunluluğu bulunmamakla birlikte, fenni mesuliyet üstlenilmiş şekilde, statik bakımdan bir sakınca olmadığına dair inşaat mühendisi raporunun, malik ya da tasarruf sahibi ile işletmeci arasında yapılan kiralamaya veya kullanıma ilişkin belgenin, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumundan güvenlik sertifikası ve belediyesinden de yer seçim belgesinin alınmış olması gerekmektedir.

3) 17.11.2020 tarihinden önce kurulan kule ve direkler için işletmecilerin bu tarihten itibaren bir yıl içinde yukarıdaki şartlara uygun başvuruda bulunması gerekmektedir.

Yüzme Havuzu ve Süs Havuzu

Yüzme havuzu, derinlik ve büyüklüğü ile statik hesap gerektiren bir yapıdır. Ayrıca yüzme havuzu kapsamındaki arıtma, elektrik ve sıhhi tesisat nedeniyle de ruhsat gerektiren yapı kapsamındadır. Bir başka anlatımla, yüzme havuzu yapılırken, temel hazırlanmakta, beton dökülmekte, dolayısıyla bir inşaat faaliyeti meydana gelmektedir. Ayrıca, bu havuzun çalışması için, denge tankı, makine dairesi, devir daim pompası gibi tesis ve inşaatların yapılması

42- AYM 1.10.2009, 2006/129, 121 kararı ile baz istasyonlarının ruhsata tabi tutulması gerektiği belirtildiğinden olsa gerek.

da söz konusudur. Dolayısıyla yüzme havuzunun ruhsata tabi olduğu konusunda en ufak bir tereddüt yoktur.

"Dava, İstanbul, Bahçeşehir, ... ada, ... parsel sayılı taşınmaz üzerinde ruhsatsız olarak yapılan havuz inşaatının 3194 sayılı İmar Kanununun 32.maddesi uyarınca yıktırılmasına ilişkin ... günlü, ... sayılı belediye encümeni kararının iptali istemiyle açılmış; idare mahkemesince, yerinde yaptırılan keşif ve bilirkişi incelemesi sonucunda düzenlenen raporla dosyadaki bilgi ve belgelerin birlikte değerlendirilmesinden, 6.11.2001 günlü tutanakla ... Blokların arka bahçe kısmına 1,80 metre derinliğinde, (8x17) m2 boyutunda yüzme havuzu inşaatının tespit edilerek mühürlendiği, İstanbul İmar Yönetmeliğinin 14.01 maddesine göre derinliği 1,00 metreyi geçmeyen süs havuzlarının ruhsata tabi olmadığı, dava konusu yüzme havuzunun ise ruhsata tabi olduğu ve imar planı koşullarına göre ruhsat verilmesinin de mümkün olmadığı anlaşıldığından, dava konusu işlemde mevzuata aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir..."⁴³

Aynı husus süs havuzu bakımından da geçerli olup, büyük ve tesisat gerektiren süs havuzlarının da ruhsata tabi olması gerekir.

Küçük, tesisat gerektirmeyen ve sığ süs havuzları için ise ruhsat aranmamalıdır. Şişme naylon veya bezin içinin doldurularak meydana getirilen havuzlarda bir inşaat veya tesis unsuru bulunmadığından, bunların ruhsata tabi olmayacağı açıktır.

Havuzlarla ilgili olarak Planlı Alanlar İmar Yönetmeliğinde açık ve genel bir düzenleme yapılması gerekmektedir.

Diğer İmalatlar

Danıştay, kır düğün pistinin⁴⁴; ATM cihazlarının⁴⁵;

ruhsat eki projesinde otopark olarak gösterilen alanda ruhsatsız olarak halı saha ve çarpışan otopisti yapılmasının⁴⁶; işyerinin ön cephesindeki giriş kapısının yerinin mimari projede yanlarda gösterilmiş olmasına rağmen orta kısmına alınmasının⁴⁷; 40 m uzunluğunda ve 1 m yüksekliğinde perde duvar ve bahçeye 40x13m=520 m2 kilit parke döşenerek otopark yapılmasının⁴⁸ ruhsata tabi olduğunu kabul ederken, arazinin etrafını çevrelemek amacıyla yapılan beton direkler ve tel çitin⁴⁹; bahçe kısmında su basman seviyesinde zemine fayans döşemesi şeklinde yapılan ve üzerinde herhangi bir kapalı yapı bulunmayan teras imalatının⁵⁰; dükkan giriş kapısının ön cephe sol köşede olması gerekirken ortaya alınmasının⁵¹; blok girişine ruhsatlı projesine aykırı olarak 2x2=4 m2 cam kapama yapılmasının⁵² ruhsata tabi olmadığını kabul etmiştir.

SONUÇ: Yeni, değişiklik veya ilave niteliğindeki bir yapının ruhsata tabi olup olmadığı belirlenirken, yapıya ait ilgili projeler (mimari, statik, tesisat, peyzaj, ısı yalıtım vs.); imar planı hükümleri, idarenin imar yönetmeliği, Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği, İmar Kanunu ve ilgili mevzuat hükümleri incelenerek birlikte değerlendirilmeli, taşıyıcı sistemi etkileyen her türlü (tamir, tadilat, ilave, güçlendirme vs.) yapının ruhsata tabi olduğu dikkate alınmalı; taşıyıcı sistemi etkilememekle birlikte, imar mevzuatındaki emredici sınırlamaları ortadan kaldırıp kaldırmadığına göre değerlendirme yapılarak sonuca varılmalıdır.

43-Dan 6.D. 15.12.2004, 1834/6658.

44-Dan. 14.D. 7.5.2015, 2014/450, 3776, lexpera.

45-Dan. 14.D. 11.4.2018, 2015/10204, 2571, Lexpera. ATM'nin niteliğine göre değerlendirme yapılması gerektiğine, bankaya ait binadan farklı bir alanda yapılan ATM korunağı şeklindeki sabit tesislerin yapı niteliğinde ve ruhsata tabi olacağına dair, Dan. 14.D. 2022/12506, 8592, GENÇ, Mustafa, İmar Hukuku, Ankara, 2015, s. 175-176.

46-Dan. 6.D. 19.6.2019, 4181/6041, Lexpera.

47-Dan. 14.D. 16.4.2015, 2013/8487, 3113, Lexpera.

48-Dan. 6.D. 25.2.2020, 2019/4333, 238.

49-Dan. 14.D. 19.4.2016, 2014/6350, 3017, Lexpera.

50-Dan. 14.D. 19.3.2018, 2015/9242, 1644, Lexpera.

51-Dan. 14.D. 15.3.2016, 2013/6052, 1744, Lexpera.

52-Dan. 6.D. 25.2.2020, 2019/4495, 2381.

Uyuşturucu ticareti, yalnızca bireylerin değil, tüm toplumun sağlığını doğrudan etkileyen bir suç olarak, ceza hukukunda en ağır yaptırımlarla karşılık bulmaktadır.

UYUŞTURUCU MADDE SUÇLARINDA KASTIN BELİRLENMESİ: KULLANMA MI, TİCARETE ARZ MI?

Av. Aziz KARACAN

Türk Ceza Kanunu'nun 188/3. maddesinde düzenlenen uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti suçu, toplumun sağlığı açısından ciddi bir tehlike olarak kabul edilmekte ve bu suç için öngörülen cezalar, toplumun korunmasına yönelik sert ve caydırıcı bir yaklaşımı yansıtmaktadır. Uyuşturucu ticareti, yalnızca bireylerin değil, tüm toplumun sağlığını doğrudan etkileyen bir suç olarak, ceza hukukunda en ağır yaptırımlarla karşılık bulmaktadır. Bu suçun soruşturulması ve kovuşturulması sırasında, neredeyse her zaman tutuklama tedbirine başvurulması, ceza adaletinin ne denli katı bir şekilde uygulanmaya çalışıldığını gözler önüne sermektedir. Ancak, bu suçun tespiti ve sınıflandırılmasında uygulamada yaşanan ciddi sorunlar, adaletin tecelli etmesi hususunda önemli bir engel teşkil etmektedir. Özellikle, uyuşturucu madde ticareti suçu ile, kullanım amacıyla madde bulundurma suçunun karıştırılması, sanıkların haklarını ihlal edebilecek ciddi sonuçlar doğurabilmektedir. Bu tür karmaşalar, suçun niteliğini doğru şekilde belirleyebilmek için gerekli olan hukuki hassasiyeti zayıflatmakta ve sonuçta birçok kişiyi, suçsuz yere daha ağır cezalarla karşı karşıya bırakmaktadır. Bu çelişkilerin ortadan kaldırılması, ancak hukuk kurallarına sadık kalarak ve her bir somut olayı dikkatlice değerlendirerek mümkün olacaktır.

Failin amacının kişisel kullanım mı yoksa ticaret mi olduğu, yargı mercilerince bir dizi objektif ve sübjektif ölçüt çerçevesinde değerlendirilmektedir. Bu çalışmada, Yargıtay içtihatları doğrultusunda bu ayrımı belirlemede kullanılan başlıca kriterler ele alınacaktır.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun; 15.06.2004 tarih ve 2004/107 E., 2004/136 K., 06.03.2012 tarihli ve 387-75 K., 20.02.2018 tarihli ve 10-57 K. sayılı, 22.11.2018 tarihli ve 723-562 sayılı kararlarında, bulundurmanın amacının belirlenmesinde dikkate alınması gereken temel kriterleri açık bir şekilde ortaya koymuş, bu içtihat doğrultusunda öğretide

de kabul gören ölçütler zaman içerisinde yerleşik hale gelmiştir. Yargıtay yerleşik içtihatları uyarınca failin kastının belirlenmesinde; Failin Uyuşturucu Maddeyi Başkasına Satma, Devretme ya da Tedarik Etme Girişiminde Bulunup Bulunmadığı, Uyuşturucu Maddenin Bulundurulduğu Yer ve Bulunduruluş Biçimi, Uyuşturucu Maddenin Çeşidi ve Miktarı, Failin Uyuşturucu Madde Kullanıcısı Olup Olmadığı, Failin Sosyo-Ekonomik durumları göz önünde bulundurulmaktadır. Aşağıda, bu kriterler gerekçeleri ile birlikte madde madde sıralanmıştır:

1. Failin Uyuşturucu Maddeyi Başkasına Satma, Devretme ya da Tedarik Etme Girişiminde Bulunup Bulunmadığı:

Sanığın, uyuşturucu maddeyi yalnızca kendi kullanımı için mi yoksa üçüncü kişilere satmak, devretmek ya da temin etmek amacıyla mı elinde bulundurduğu; kastın tayininde ilk ve en önemli göstergelerden biridir. Kişinin uyuşturucu madde ile yakalandığı an itibarıyla sergilediği fiilî davranışlar ve maddenin bulunduğu yer, kastın tespiti açısından önemli göstergeler sunmaktadır. Uyuşturucu maddenin sanığın bizzat üzerinde -örneğin üst araması sırasında cebinde ya da çantasında- ele geçirilmesi ya da konut gibi şahsın doğrudan kontrolünde bulunan bir alanda bulunması halinde, olay kişisel kullanım kapsamında değerlendirilebilecek bir görünüm arz edebilir. Zira bu durumda uyuşturucu maddenin failin doğrudan kullanımına hazır biçimde bulundurulduğu kabul edilmektedir.

Buna karşılık, failin uyuşturucu maddeyi ya da uyuşturucu olduğuna inanılan herhangi bir maddeyi üçüncü bir kişiye verirken kolluk tarafından bizzat gözlemlenmesi ve bu durumun olay yeri tutanağına geçirilmesi, artık kişisel kullanım kastının ötesine geçildiğine ve failin uyuşturucu madde ticaretine ilişkin fiilî bir faaliyette bulunduğuna işaret eder. Bu tür somut eylemler, Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarında da belirtildiği üzere, uyuşturucu ticareti suçunun unsurlarının varlığına yönelik ciddi bir karine olarak kabul edilmektedir.

Dolayısıyla, sanığın yakalanma biçimi ile maddenin ele geçirildiği konum, failin kastının belirlenmesinde doğrudan etkili olup; bu durum soruşturmanın hangi suç tipi üzerinden yürütüleceğini belirleyecek niteliktedir.

"31.05.2013 tarihinde saat 20.30 sıralarında Bahçelievler Mahallesi Sokak üzerindenCaddesi istikametine seyir hâlinde olan ekiplerin, karşı istikametten gelen sanık ...'nin kullandığı, tanık'ın da bulunduğu motosikleti anons etmek suretiyle durdurdukları, sanığın başındaki kaskı çıkarıp motosikletin üzerine koyduğu sırada

kaskın içerisine bir poşet bıraktığının görülmesi üzerine poşetin içerisinden 13 paket hâlinde uyuşturucu madde ele geçirildiği anlaşılan olayda; sanıktan ele geçirilen sentetik kannabinoid türü uyuşturucu maddenin ayrı ayrı paketler içerisinde toplam 13 parça hâlinde olması, her bir paketteki uyuşturucu madde gramajlarının yaklaşık aynı miktarlarda bulunması, sanığın bu maddelerle akşam saatlerinde arkadaşı olan tanık ile birlikte sokakta motosiklet ile gezerken yakalanması karşısında; sanığın, suç konusu uyuşturucu maddeyi kullanmak için satın aldığına ilişkin savunmasına itibar edilemeyeceğinden, ticaret amacıyla bulundurduğunun kabulü gerekmektedir. Öte yandan, kendisinden ayrı ayrı kâğıda sarılı paketlerde, satışa hazır ve 13 parça hâlinde uyuşturucu madde ele geçirilen sanığın, uyuşturucu madde kullandığını açıklaması nedeniyle, hakkında ayrıca "Kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma" suçundan dava açılmış ise de uyuşturucu madde kullanımının teknik yöntemlerle saptanmadığı da dikkate alındığında, suç konusu uyuşturucu maddeyi içmek için bulundurduğuna yönelik savunmasının, uyuşturucu madde ticareti yapma suçunu gizlemeye ve bu suçun cezasından kurtulmaya yönelik olduğunun, bu bağlamda kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçunun sübut bulmadığının kabulü gerekmektedir." (Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 2017/10-972 E., 2019/114 K.)

"Gaziantep Narkotik Büro Amirliği görevlilerince yapılan istihbarat çalışmaları neticesinde, sanığın evinde yüklü miktarda uyuşturucu madde bulundurduğu bilgisinin elde edilmesi üzerine, Cumhuriyet Başsavcılığından alınan yazılı arama emri ile sanığın ikametinde yapılan aramada; girişe göre sağ tarafta bulunan odadaki iki ayrı siyah poşet ve aynı oda içindeki minderin altında dört pakette olmak üzere toplam altı parça hâlinde farklı miktarlardaki uyuşturucu maddelerin ele geçirildiği olayda; uyuşturucu maddelerin aynı oda içerisinde iki ayrı yerde ele geçirilmesi, suç konusu esrarın toplam altı parça hâlinde olması ve poşetlerde ele geçirilen esrar dışındaki diğer esrarların küçük paketçikler şeklinde iki adet folyoya, gazete kağıdına ve beyaz renkli kağıda sarılı olarak özenle hazırlanıp satışa hazır vaziyette bulundurulması karşısında; sanığın suç konusu esrarı kullanmak amacıyla bulundurduğuna ilişkin savunmasının suç ve cezadan kurtulmaya yönelik olduğu ve eyleminin uyuşturucu madde ticareti yapma suçunu oluşturduğu kabul edilmelidir." (Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 2018/10 E., 2018/57 K.)

"Yapılan istihbarat çalışmaları sırasında "... İki Sokak içerisinde, 55-60 yaşlarında, kıvr saçlı, 165-170 cm boylarında, düzgün giyimli, Mustafa isminde bir şahsın uyuşturucu madde sattığı" bilgisine ulaşan ve bahsi geçen yere giderek eşkâl bilgileri belirtilen şahsı beklemeye başlayan görevlilerin, bir süre sonra eşkâl uygun sanığı sokak içerisinde görüp izlemeye ve takip etmeye başladıkları, sanığın sürekli olarak cep telefonu ile görüştüğünü, sokak içerisinde dolaştığını, bir süre sonra bahse konu sokaktan çıkıp yaya olarak hızlı bir şekilde uzaklaşmaya başladığını gördükleri, görevlilerce takibine devam edilen sanığın 500 metre kadar ileride etrafına bakındığını ve tedirgin olduğunun gözlemlendiği, Akdeniz Caddesi üzerinde bulunan Şenol Güneş Parkı önüne geldiğinde ise aniden hızlandığı görülen sanığın görevlilerce durdurulduğu, yapılan kaba üst yoklamasında montunun sol dış cebinde bulunan poşette toplam 17 parça esrar ele geçirildiği, Erciyes Polis Merkezi Amirliğinde yapılan üst aramasında ise pantolon ve montunun ceplerinde dağınık vaziyette toplam 560 ABD doları ile 1000 Türk Lirası bulunduğu anlaşılan olayda; yapılan istihbarat çalışmaları sonucunda uyuşturucu madde sattığı bilgisine ulaşılan sanığın ismi, yaşı, saç rengi, boyu ve giyimi ile uyuşturucu satışı yaptığı yere ilişkin bilgi elde edilmesi, istihbarat bilgisinin doğruluğunu araştırmak üzere adı geçen yere giden görevlilerin, bir süre sonra edinilen eşkâl bilgisi ile uyumlu olduğu görülen sanığın geldiğini, sürekli olarak cep telefonu ile görüşüp sokak içerisinde dolaştığını görmeleri, sokaktan çıkarak hızlı bir şekilde uzaklaşmaya başladığı görülen ve görevlilerce takibe alınan sanığın sürekli olarak etrafına bakınıp tedirgin olduğunun ve kısa bir süre sonra aniden hızlandığının görülmesi, üzerindeki montunun sol dış cebinde bulunan poşette bir kısmı plaka, bir kısmı ise toz hâlinde ve ayrı ayrı şeffaf poşetler içerisinde toplam 17 parça hâlinde suç konusu esrarların ele geçirilmesi, her bir şeffaf poşetteki esrar gramajlarının yaklaşık aynı miktarlarda olmaları, sanığın görevlilerce görüldüğü İki Kardeşler Sokaktan çıkıp yaya olarak uzaklaşması sonrasında durdurulduğu yer olan Şenol Güneş Parkının ikametinin aksi istikametinde olması karşısında; sanığın, suça konu uyuşturucu maddeleri kullanmak için satın aldığına ve evine doğru giderken yakalandığına ilişkin savunmasına itibar edilemeyeceği anlaşıldığından, sanığın suç konusu uyuşturucu maddeleri ticaret amacıyla bulundurulduğunun kabulü gerekmektedir.

Öte yandan, üst yoklamasında ayrı ayrı şeffaf

poşetlerde, satışa hazır ve 17 parça hâlinde esrar ele geçirilen sanığın, uyuşturucu madde kullandığının teknik yöntemlerle de saptanmadığı dikkate alındığında, suç konusu uyuşturucu maddeleri içmek için bulundurduğuna yönelik savunmasının, uyuşturucu madde ticareti yapma suçunu gizlemeye ve bu suçun cezasından kurtulmaya yönelik olduğunun, bu bağlamda kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçunun sübut bulmadığının kabulü gerekmektedir." (Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 2017/723 E., 2018/562 K.)

"Suç tarihinde sanığın annesi olan diğer sanık H. ile birlikte yaşadıkları evde 82 adet uyuşturucu nitelikli hap ele geçirildiği, sanığın ele geçen hapları kullanmak için bulundurduğuna ilişkin savunmasının aksine başkasına temin ya da vereceğine ilişkin her türlü şüpheden uzak yeterli delil bulunmadığı, dosya kapsamına göre; sanığın eyleminin TCK'nın 191. maddesinde düzenlenen kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçunu oluşturduğu gözetilmeden suç vasfının tayininde yanılgıya düşülerek yazılı şekilde karar verilmesi, Kanuna aykırı, sanık müdafinin temyiz itirazları bu nedenle yerinde olduğundan hükmün BOZULMASINA.." (Yargıtay 20. Ceza Dairesi, 2015/15919 E., 2016/231 K.)

Eğer failin davranışları, kullanım amacının dışında başka bir amacı işaret ediyorsa, uyuşturucu maddenin miktarı önemli bir gösterge olmaktan çıkmakta ve diğer değerlendirme ölçütlerine geçilmeksizin suçun niteliği tespit edilebilmektedir. "Somut olayda; 16.09.2009 tarihinde araç içerisinde yapılan aramada, sanığa ait poşet içerisinde net 780 gr esrar ele geçirildiği; araç içerisinde sanığın başkaca bir eşyasının bulunmadığı; savunmasında esrarı Tarlabası'nda bir şahıstan 750 TL'ye aldığını ve oto elektrikçisi olup aylık gelirinin 750 TL olduğunu beyan etmesi, karşısında; geliri ile mütenasip olmayan bir para ile satın aldığı net 780 gr gelen esrarı yanında bulundurup nakletmesine ilişkin eyleminin, gerekçe de belirtilen şekilde "sadece miktardan yola çıkılarak sanığın mahkumiyetine gidilemeyeceği" denilmek suretiyle başkaca hiçbir ölçüt değerlendirilmeden, kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçunu oluşturduğu kabul edilerek dosya kapsamına uygun düşmeyen gerekçelerle yazılı şekilde hüküm kurulması, Kanuna aykırı, Cumhuriyet savcısının temyiz itirazı bu nedenle yerinde olduğundan üyeler ... ve ...'ün karşı oyları ve oy çokluğu ile BOZULMASINA.." (Yargıtay 20. Ceza Dairesi, 2017/4166 E., 2017/6864 K.)

"Somut olayda; 13.10.2009 tarihinde ...'dan ...'ya giden otobüste ...'te yapılan aramada, sanığın oturduğu koltuğun üzerindeki eşya koyma rafında

kendisine ait poşet içinde toplam net 1044,5 gram esrar ile yakalandığı; üst arama tutanağına göre üzerinden 116,75 TL para çıktığı, otobüsün bagajında başkaca bir eşyasının bulunmadığı; savunmalarında; esrarı bir gün önce ...'da bir şahıstan 1000 TL'ye aldığını, inşaat işçisi olup ...'ya çalışmak için gittiğini, ekonomik durumunun zayıf, aylık gelirinin 600 TL olduğunu beyan ettiği, bu durumun dosya içinde mevcut sosyal araştırma raporu ile doğrulandığının sabit olması karşısında; ...'da sabit bir işi ve kalacak yeri bulunmayan, üzerindeki para ile geçirecek zamanı çok kısıtlı olan, gelirinin çok üzerinde bir para ile satın aldığı uyuşturucu maddeyi yanında bulundurmasına rağmen, yanında esrardan başka bir eşyası bulunmayan sanığın, net 1044,5 gr gelen ve bir yıllık ihtiyacı sayılacak esrarı yanında bulundurup nakletmesine ilişkin eyleminin, gerekçede belirtilen şekilde "1044,5 gr esrarın Adli Tıp Kurumu raporları ve yerleşik Yargıtay uygulamalarına göre bir yıllık kişisel kullanım miktarının altındadır" denilmek suretiyle başkaca hiçbir ölçüt değerlendirilmeden, kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçunu oluşturduğu kabul edilerek dosya kapsamına uygun düşmeyen gerekçelerle yazılı şekilde hüküm kurulması, Yasaya aykırı, sanık müdafinin temyiz itirazları bu nedenle yerinde olduğundan, hükmün BOZULMASINA.." (Yargıtay 20. Ceza Dairesi, 2017/3529 E., 2017/6396 K.)

2. Uyuşturucu Maddenin Bulundurulduğu Yer ve Bulunduruluş Biçimi:

Yerleşik içtihatlarda da açıkça vurgulandığı üzere, uyuşturucu veya uyarıcı maddenin bulunduğu yer ile muhafaza ediliş biçimi, failin söz konusu maddeyi kullanma amacıyla mı yoksa satma kastıyla mı bulundurduğunun belirlenmesinde önemli bir değerlendirme ölçütü olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda, uyuşturucu maddenin kişinin ikametinde ulaşılması güç, gizli bölmeli çekmeceler, kavanozlar ya da benzeri özel saklama alanlarında ele geçirilmesi halinde, bulundurma fiilinin tesadüfi veya ihtiyaç temelli olmayıp, planlı bir saikle gerçekleştirildiği yönünde kuvvetli şüphe oluşmaktadır. Özellikle uyuşturucu maddenin görünür alanlar yerine gizli saklama alanlarında muhafaza edilmesi, kişisel tüketim amacıyla bulundurmadan ziyade, maddeyi ileride satmak ya da devretmek amacıyla elde tutma iradesini gösterebilir.

Buna karşılık, uyuşturucu maddenin evin mutfak tezgâhı, masa üstü veya oturma odası gibi kolay erişilebilir, gündelik yaşamla iç içe mekânlarda bulunması, failin maddenin doğrudan kullanıcısı

olduğu yönündeki kanaati destekleyici niteliktedir. Zira bu gibi durumlarda uyuşturucuya ulaşım kolaylığı ve kullanım pratikliği ön planda olmakta, bu da ticari bir organizasyondan ziyade bireysel tüketim amacını işaret etmektedir.

Öte yandan, uyuşturucu maddenin bulunduğu yerde hassas terazinin de ele geçirilmiş olması, failin ticaret kastıyla hareket ettiğine dair güçlü bir karine teşkil etmektedir. Uyuşturucu satıcılarının maddeyi satış öncesinde küçük miktarlara ayırarak tartmak amacıyla hassas terazi kullandığı Yargıtay kararlarında da sıkça vurgulanmaktadır. Bu nedenle yapılan aramalarda hassas terazinin bulunması, fail açısından aleyhe bir delil niteliği taşımakta ve suç vasfının tayininde dikkate alınmaktadır.

Buna karşılık, öğütücü aparat gibi yalnızca uyuşturucu maddenin tüketimine yönelik aksesuarların bulunması ise, öğretide ve Yargıtay içtihatlarında kişisel kullanım kastını destekleyen unsurlar arasında sayılmakta; bu tür eşyaların varlığı kişinin uyuşturucu ticareti yaptığına dair doğrudan delil olarak kabul edilmemektedir.

"olay tutanağı ve dosya kapsamına göre, yapılan önleme aramasında sanığın kullandığı araç içinde 4 ayrı pakette ele geçirilen net 187,6 gramdan ibaret suça konu esrarı kullanmak için bulundurduğuna ilişkin savunmasının aksine, ticari amaçla bulundurduğuna ilişkin kuşku sınırlarını aşan kesin ve yeterli delil bulunmadığı, eyleminin kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçunu oluşturduğu (...)" gerekçesiyle bozma kararı vermiştir. (Yargıtay 10. Ceza Dairesi, 2011/13043 E., 2012/14677 K.)

"Sanığın elindeki poşeti yere atarak olay yerinden kaçması üzerine, durumundan şüphelenilmesi ve kovalamaca sonucu yakalanarak, yere attığı poşet ve üst araması sonucu satışa hazır vaziyette 40 ayrı paket halinde uyuşturucu maddenin ele geçirildiği olayda; tüm dosya kapsamına göre, ticaret amacıyla uyuşturucu madde bulundurma suçunu işlediği sabit olan sanığın mahkûmiyeti yerine dosya kapsamına uygun düşmeyen gerekçelerle beraatine karar verilmesi, Kabule göre, sanığın bu maddeleri satmak için bulundurduğu iddiasıyla sanık hakkında uyuşturucu madde ticareti yapma suçundan kamu davası açıldığı, CMK'nın 225. maddesinin 2. fıkrasına göre fiili nitelendirme görevinin mahkemeye ait olduğu ve suçun niteliğinin değiştiği kanısına varıldığında aynı Kanunun 226. maddesi gereğince ek savunması alınarak kullanmak amacıyla uyuşturucu madde bulundurma suçundan hüküm kurulması gerektiği gözetilmeden sanığın tek olan fiilini ikiye bölünerek sanık hakkında "uyuşturucu madde ticareti yapma" suçundan beraat

ve "kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma" suçundan suç duyurusunda bulunulmasına karar verilerek hükmün karıştırılması, Yasaya aykırı, Cumhuriyet savcısının temyiz itirazları bu nedenlerle yerinde olduğundan, hükmün BOZULMASINA..." (Yargıtay 10. Ceza Dairesi, 2017/838 E., 2019/9055 K.)

"Sanığın çalıştığı işyerinde ele geçirilen satışı hazır halde 19 adet uyuşturucu maddeyi ticaret amacı ile bulundurduğu gözetilmeden suçun niteliği yanlış değerlendirilerek hakkında kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçundan mahkûmiyetine karar verilmesi, Kaporta dükkanı olarak çalıştırılan işyerinde bulunan şahısların esrar sarıp paket halinde satışı hazır hale getirdikleri ihbarı üzerine görevlilerce gidildiğinde işyerinde sanıkla birlikte iki kişinin daha bulunduğu, işyerinde yapılan arama sonucu ele geçirilen esrarın kendisine ait olduğunu beyan ederek ikrarı ile kendi suçunun ortaya çıkmasına hizmet ve yardımda bulunması nedeniyle sanık hakkında, TCK'nın 192. maddesinin 3. fıkrasında öngörülen etkin pişmanlık hükmü gereğince cezasından indirim yapılması gerektiğinin gözetilmemesi, Yasaya aykırı, sanık müdafinin temyiz itirazları bu nedenle yerinde görüldüğünden, hükmün BOZULMASINA..." (Yargıtay 10. Ceza Dairesi, 2013/4055 E., 2015/31624 K.)

"Sanığın üzerinde ele geçirilen 4 paketçik halindeki 0,33 gramdan ibaret suç konusu eroini, savunmasının aksine, satacağına veya başkasına devredeceğine ilişkin kuşku aşan yeterli ve kesin delil bulunmadığı gözetilmeden, sanık hakkında "kullanmak için uyarıcı madde bulundurma" yerine, suç niteliği yanlış belirlenerek "uyuşturucu madde ticareti yapma" suçundan hüküm kurulması, kanuna aykırı, sanık ve müdafilerinin temyiz itirazları bu nedenle yerinde olduğundan hükmün BOZULMASINA..." (Yargıtay 10. Ceza Dairesi, 2014/14669 E., 2015/6696 K.)

"Dosya kapsamına göre; görevlilerce yapılan istihbari çalışmalarda, köftencilik yaptığı demir barakada uyuşturucu madde sattığı ve satmak için elinde bulundurduğu uyuşturucu maddeleri köyündeki evinde sakladığı yönünde edinilen bilgi üzerine, alınan arama kararına dayanılarak sanığın işyerine gidildiği, tezgahın altında siyah bir poşet içerisinde satılmaya hazır dokuz adet paket içerisinde toplam olarak yaklaşık 100 gram ve askıda asılı yelek cebinde pakete sarılmış vaziyette plaka halinde yaklaşık 2 gram ağırlığında esrar, evinde yapılan aramada evin girişinde solda çatıya çıkan merdiven üzerinde beyaz bir poşet içerisinde yaklaşık bir kilogram suça konu uyuşturucu maddenin ele geçirilmiş olduğunun anlaşılması karşısında;

değişik yerlerde ele geçirilen uyuşturucu maddenin bir kısmının satışa sunulmak üzere hazırlanmış paketçikler halinde olması nedeniyle, sanığın eyleminin satmak amacıyla uyuşturucu madde bulundurma suçunu oluşturduğu (...)" gerekçesiyle bozma kararı vermiştir. (Yargıtay 10. Ceza Dairesi, 2008/10922 E., 2011/56154 K.)

"Sanık ... hakkında değişen suç vasfına göre "kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma" suçundan verilen mahkûmiyet hükmünün incelenmesinde: 10.05.2007 tarihli ev arama ve el koyma tutanağı içeriği, suç konusu uyuşturucu maddenin satışa hazır vaziyette 60 paket halinde sanığın eşinin çantasında 2 ayrı poşet içerisinde ele geçirilmesi ve uyuşturucu maddelerin sanık tarafından paketlenildiğinin anlaşılması karşısında; sanığın eyleminin uyuşturucu madde ticareti yapma suçunu oluşturduğu gözetilmeden suçun niteliği yanlış değerlendirilerek kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçundan hüküm kurulması, Yasaya aykırı, sanık müdafinin temyiz itirazları bu nedenle yerinde olduğundan, hükmün BOZULMASINA..." (Yargıtay 10. Ceza Dairesi, 2017/4618 E., 2019/867 K.)

Hassas terazinin varlığı, uyuşturucu madde ticareti suçunun delili olarak tek başına yeterli kabul edilmemektedir. Yargıtay içtihatlarına göre, bu tür bir terazi sadece maddenin miktarının ölçülmesi amacıyla kullanılan bir araç olabilir ve bir suçun işlenmiş olduğuna dair tek başına kesin bir kanıt oluşturmaz. Ancak, hassas terazi ile birlikte, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin artıkları, parçaları veya izleri de bulunmuşsa, bu durum, suçun işlenmiş olabileceğine dair kuvvetli bir gösterge oluşturur. Terazi ile yapılan ölçümün yanı sıra, terazi üzerinde uyuşturucu madde artığına rastlanması, failin uyuşturucu ticareti amacı güttüğünü ve maddeyi satma veya dağıtma niyetinde olduğunu destekleyen önemli bir delil olarak kabul edilir. Bu bağlamda, hassas terazi ve buna bağlı artıkların varlığı, tek başına değil, somut olayla bütünleşerek, failin suçun icrasındaki amacını ve niyetini ortaya koyacak şekilde değerlendirilir.

"Sanığın 25/11/2019 tarihli eylemde yanındaki hassas teraziyi uyuşturucu madde alırken tartmak için kullandığını savunduğu, Apo isimli şahıstan ... ile metamfetamin alırken ...'ında aldığı maddeyi ele geçen hassas terazi ile tarttığını beyan ettiği, ancak hassas terazi üzerinde esrar bulaşıklarının tespit edilmesine rağmen metamfetamin bulaşığının tespit edilmediği, 11/09/2019 tarihinde ise yine sanığın üzerinde hasas terazi ele geçirildiği sanık üzerinde esrar bulunmasına rağmen bu sefer hassas terazide

metamfetamin kalıntılarının bulunduğu tespit edildiği, hakkında kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçundan ayrı soruşturma yürütülen ve dosyada tanık olarak beyanına başvuru alan ... kollukta alınan müdafili beyanında sanıktan metamfetamin aldığını beyan ettiği, tutanak tanığının, ...'ın yakalama sırasında sanıktan uyuşturucu madde aldığını söylediğini aktardığı ve bu hususun olay tutanağında da belirtildiği anlaşılmakla, olay tutanakları, tanık beyanları, sanığın kullanmak için aldığı uyuşturucu maddeleri tartmakta kullandığını iddia ettiği hassas terazilerde yakalama anında üzerinde bulunan uyuşturucu maddelerden farklı nitelikte madde bulaşıklarının bulunması, sanığın metamfetamin sattığını iddia edilmesi ile 11/09/2019 tarihinde metamfetamin bulaşıklı hassas terazinin ele geçmesi ve tüm dosya kapsamından sanığın üzerine atılı uyuşturucu madde ticareti yapma suçu sabit olmakla tebliğnamedeki bozma içeren görüşe iştirak edilmemiştir." (Yargıtay 10. Ceza Dairesi, 2021/2855 E., 2021/10921 K.)

3. Uyuşturucu Maddenin Çeşidi ve Miktarı:

Uyuşturucu veya uyarıcı madde bulundurma fiilinin hangi saikle gerçekleştirildiğinin tespitinde Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun özellikle üzerinde durduğu bir diğer ölçüt, ele geçirilen maddenin türü ve miktarıdır. Bu bağlamda, yalnızca maddenin bulundurulmuş biçimi değil, aynı zamanda niceliği ve çeşidi de failin kastının tayininde belirleyici rol oynamaktadır.

Adli Tıp Kurumu'nun esrar kullanan bireylerin her kullanımda ortalama 1 ila 1,5 gram olmak üzere günde üç defa madde tüketebildiğine dair bilimsel tespitlerine rağmen, uygulamada yerel mahkemelerin "kullanım sınırı"na ilişkin değerlendirmeleri arasında ciddi farklılıklar göze çarpmaktadır. Nitekim Yargıtay kararlarında da vurgulandığı üzere, ele geçirilen uyuşturucu maddenin miktarı yüksek olsa dahi, somut olayda kişisel kullanım amacının dışına çıkmadığını gösterir nitelikte başka delillerin bulunmaması halinde, failin yalnızca bu miktar üzerinden ticaret kastıyla hareket ettiğinin kabulü mümkün değildir.

Bu nedenle, uyuşturucu maddenin kullanım sınırları içerisinde kalıp kalmadığı tek başına isnat edilen suçun vasfını belirlemede yeterli görülmemekte; suçun oluştuğuna dair yüksek derecede şüphelenecek diğer delillerin de mevcut olması aranmaktadır. Aksi hâlde, sırf ele geçirilen miktarın görece fazla olması nedeniyle sanığın ticaret suçundan mahkûm edilmesi, hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmayacak şekilde sübjektiflik doğurabilecektir. Öte yandan, ele geçirilen uyuşturucu maddenin

bir bütün hâlinde değil de, satışa hazır çok sayıda küçük paketçik hâlinde muhafaza edilmesi, failin bu maddeyi başkalarına pazarlama amacını taşıdığı yönünde kuvvetli bir şüphe doğurur. Paketleme şekli, özellikle her bir birimin özenli biçimde eşit gramajda hazırlanmış olması ve ambalajlama araçlarının da delil olarak ele geçirilmesi hâlinde, Yargıtay içtihatlarında ticaret kastını ispatlayan emareler arasında sayılmaktadır.

Dolayısıyla, uyuşturucu veya uyarıcı madde miktarı ile bu maddenin muhafaza ediliş şekli birlikte değerlendirilerek, kişisel kullanım sınırlarını aşan ve ticarete matuf nitelikte bir irade beyanının mevcut olup olmadığı titizlikle analiz edilmelidir.

Yargıtay içtihatlarına göre, uyuşturucu maddelerin şahsi kullanım kapsamında değerlendirilebilecek miktarları şu şekilde belirlenmektedir:

Esrar Maddesi: Uygulamada her ne kadar daha önce yıllık 1 kilogramlık esrar miktarı kişisel kullanım sınırında kabul edilmişse de, son dönem Yargıtay kararlarında, özellikle düşük miktarlarla dahi ticaret suçunun işlenebildiği yönündeki tespitler dikkate alınarak, yaklaşık 600-700 gram net esrar miktarının üstü ticari amaçlı bulundurma olarak değerlendirilmiştir. Bu miktarın altında kalan esrar, aksi yönde kuvvetli bir delil bulunmadıkça kişisel kullanım kapsamında mütalaa edilmektedir.

Sanığın çantasında ele geçirilen net 1018,800 gram esrarın kişisel kullanım miktarının üzerinde olması nedeniyle eyleminin, TCK'nın 188. maddesinin 3. fıkrasında düzenlenen, "satmak veya başkasına vermek için uyuşturucu madde bulundurma" suçunu oluşturduğu gözetilmeden sanık hakkında "uyuşturucu madde ticareti yapma" suçu yerine, "kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma" suçundan mahkûmiyet hükmü kurulması, bozma nedenidir (Yargıtay 20. Ceza Dairesi 2015/1252 E., 2015/785 K.).

"Sanığın evinde yakalanan net 203 gram esrarın ele geçiriliş biçimi ve miktarı dikkate alındığında, savunmasının aksine suça konu esrarı satmak amacıyla bulundurduğuna ilişkin soyut ihbardan başka şüpheden uzak, yeterli, kesin, inandırıcı delil bulunmadığı ve sanığın tek olan fiilinin bütünüyle kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçunu oluşturacağı gözetilmeden yazılı şekilde mahkûmiyet hükmü kurulması, Yasaya aykırı, sanık ve müdafinin temyiz itirazları bu nedenle yerinde olduğundan, hükmün isteme aykırı olarak BOZULMASINA..." (Yargıtay 10. Ceza Dairesi, 2008/15703 E., 2009/7806 K.)

Olay tutanağı, sanığın savunması ve tüm dosya kapsamına göre; sanığın çalıştığı okul kantinini

çevreleyen çinko demirin dibinde yere gömülmüş vaziyette ele geçirilen 3 paket halindeki net 2,80 gram esrar ile ilgisi olduğuna ve ikametinde ele geçirilen kullanma sınırındaki esrarı satacağına ya da başkasına vereceğine ilişkin kuşkuyu aşan yeterli ve kesin delil bulunmadığından sanığın uyuşturucu madde ticareti yapma suçundan beraati yerine mahkûmiyetine karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir. (Yargıtay 10. Ceza Dairesi, 2015/5779 E., 2020/2071 K.)

Eroin ve Kokain Maddeleri: Failin üzerinde ele geçirilen 20 gram ve üzeri heroin veya kokainin, başkaca kuvvetli bir savunma ve destekleyici unsur bulunmadığı takdirde, kullanma amacıyla değil; ticari maksatla bulundurulduğu yönünde kanaat oluşmaktadır. Yargıtay bu hususta oldukça istikrarlı kararlar vermektedir.

"Kıbrıs'a uyuşturucu madde getireceğine ilişkin alınan istihbari bilgi üzerine takip edilen sanığın otelden çıktıktan sonra kolluk görevlilerince yakalandığı ve kaldığı otelde yapılan aramada yıllık 20 gram olan kullanım sınırının çok üzerinde net 296.1 gram eroinin ele geçirildiği anlaşıldığından; olay tutanağı içeriği, sanığın aşamalarındaki savunmaları ve dosyadaki diğer bilgi ve belgeler dikkate alındığında, eylemi uyuşturucu madde ticareti yapma suçunu oluşturduğu gözetilmeden sanık hakkında kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçundan hüküm kurulması, Yasaya aykırı, Cumhuriyet savcısının temyiz itirazları bu nedenle yerinde olduğundan, hükmün BOZULMASINA.." (Yargıtay 10. Ceza Dairesi, 2013/2410 E., 2017/2719 K.)

"Sanıkta 1,2 gr heroin, heroin bulaşıklı metal kaşık ve enjektör bulunduğu, sanığın kendisinde ele geçen bu uyuşturucu maddeyi "kendi kullanımı" dışında başka bir amaçla bulundurduğuna dair kuşku sınırlarını aşan yeterli ve kesin delil bulunmadığı, dolayısıyla sabit olan fiilinin kullanmak için uyuşturucu madde bulundurmaktan ibaret olduğu ve sanık hakkında "kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma" suçundan hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verildiği gözetilmeden, sanığın üzerine atılı uyuşturucu madde ticareti yapma suçundan beraati yerine mahkûmiyetine karar verilmesi, Kanuna aykırı, sanık müdafinin temyiz itirazları bu nedenlerle yerinde olduğundan, hükmün BOZULMASINA.." (Yargıtay 10. Ceza Dairesi, 2018/5492 E., 2021/5278 K.)

"Olay tarihinde, saat 23:30 sıralarında Turan Mahallesi 12. Sokak üzerindeplakalı aracının durdurulması ile araçta bulunan sanık üzerinde yapılan aramada alüminyum folyoya ve kağıtlara

sarıllı vaziyette de toplam 6 adet ayrı ayrı paketlenmiş halde toplam 31,57 gr eroin bulunması karşısında; suç konusu uyuşturucu maddelerin miktarı, savunmasında araçta bulunan arkadaşlarına kendisinin verdiğini belirtmesi ve ele geçiriliş biçimine göre, sanığın eyleminin ticaret amacıyla uyuşturucu madde bulundurma suçunu oluşturup oluşturmadığına ilişkin delilleri tartışma ve değerlendirme görevinin üst dereceli Ağır Ceza Mahkemesine ait olduğu gözetilip, görevsizlik kararı verilmesi gerekirken, yargılamaya devamla hüküm kurulması, Yasaya aykırı sanığın temyiz itirazları bu nedenle yerinde olduğundan, diğer yönleri incelenmeksizin hükmün BOZULMASINA.." (Yargıtay 10. Ceza Dairesi, 2019/6327 E., 2020/5233 K.)

"Sanık ...'ın çocuk sanık ...'de ele geçen 0,2 gr eroini sattığına dair savunmasının aksine, her türlü şüpheden uzak, mahkûmiyetine yeterli kesin ve inandırıcı delil bulunmadığı gözetilmeden, sanığın atılı suçtan beraati yerine yazılı şekilde mahkûmiyetine karar verilmesi, Kanuna aykırı, sanık ve müdafinin temyiz itirazları bu nedenle yerinde görülmüş olduğundan, hükmün BOZULMASINA.." (Yargıtay 20. Ceza Dairesi, 2020/1138 E., 2020/1434 K.)

"Dosya kapsamından, 04/09/2015 tarihinde ihbar üzerine sanığın sürücülüğünü yaptığı araçta yapılan aramada sağ ön yolcu koltuğu paspas üzerindeki poşette net 262,444 gram eroin ele geçirildiğinin, uyuşturucu maddelerin ele geçirildiği yer, bulunuş şekli, miktarı nazara alınarak, sanığın birlikte inceleme yapılan dosyanın sanığı ... ile birlikte iştirak halinde ticari amaçlı uyuşturucu madde naklettiğinin anlaşılması karşısında, sanığın uyuşturucu madde ticareti yapma suçundan mahkûmiyeti yerine yazılı şekilde beraatine karar verilmesi, Bozmayı gerektirmiş, Cumhuriyet savcısının temyiz itirazları bu nedenle yerinde olduğundan, hükmün BOZULMASINA.." (Yargıtay 10. Ceza Dairesi, 2021/4689 E., 2021/12693 K.)

Sentetik Ecza ve Uyuşturucu İçerikli Haplar: Uyuşturucu madde içeren sentetik nitelikteki tabletlerde 50 adet ve üzerindeki miktarlar, mahkemelerce ve Yargıtay tarafından kişisel kullanım sınırlarını aşan bir seviye olarak kabul edilmekte ve ticaret kastı karinesi olarak değerlendirilmektedir.

Metamfetamin Maddesi: Metamfetaminin kişisel kullanım miktarı konusunda mutlak bir ölçüt mevcut değildir. Maddenin bireyler üzerindeki etkisinin değişkenliği ve kullanım sıklığının bireysel farklılıklar arz etmesi nedeniyle, mahkemeler somut olayın tüm özelliklerine göre takdirde bulunmakta; ancak genel eğilim itibarıyla Yargıtay, net 11-12 gram altındaki

metamfetaminin kişisel kullanım çerçevesinde kaldığı yönünde içtihatlar tesis etmiştir.

Sanığa ait olan ticari takside yapılan aramada, arka koltukta bulunan ...'un üzerinde 3 ayrı poşette toplam net 11,172 gr metamfetamin, aracın ön koltuğundaki sigara paketinde 0,88 gr metamfetamin, 1 adet 5F-ADB içeren madde ve net 0,63 gr esrarın ele geçirildiği olayda, kullanma amacı dışında bulundurduğuna dair sanığın savunmasının aksine her türlü şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı delil bulunmadığı gözetilmeden, sanığın atılı suçtan beraati yerine mahkûmiyetine karar verilmesi, bozma nedenidir. (Yargıtay 10. Ceza Dairesi 2020/15691 E., 2020/9450 K.)

Kenevir Bitkisi: Sanığın ektiği kenevir sayısı ve ekimin niteliği önem taşımaktadır. Ticari amaçla ekim yapıldığına dair başkaca bir delil bulunmadığı takdirde, 20 köke kadar dikili kenevir bitkisi, Yargıtay tarafından şahsi kullanım gayesiyle ekilmiş sayılmakta ve bu yönde değerlendirme yapılmaktadır.

"Olay tutanağı içeriğine, dosyadaki diğer bilgi ve belgelere göre, plastik bidon ve yağ tenekelerine ekilmiş halde bulunan 47 kök kenevirden olgunlaştıklarında elde edilecek esrarın, kişisel kullanım için gerekli miktardan fazla olacağı, Dairemizin genel uygulamalarına göre, ticari amaçla ekildiklerine ilişkin başka delil yoksa 20 köke kadar dikili kenevirin kişisel kullanım kapsamında ekildiğinin kabul edilebileceği dikkate alınarak, sanığın eyleminin 2313 sayılı Yasanın 23/5. maddesinin 1. cümlesi kapsamında kalan esrar elde etmek amacıyla kenevir ekme suçunu oluşturduğunun kabulü ile buna göre, "ticari amaçla kenevir ekme" suçundan hüküm kurulması gerektiğinin gözetilmemesi bozma nedenidir." (Yargıtay 10. Ceza Dairesi 2019/4267 E., 2019/9062 K.)

"Dairemizin genel uygulamalarına göre, ticari amaçla ekildiklerine ilişkin başka delil yoksa 20 köke kadar dikili kenevirin kişisel kullanım kapsamında ekildiğinin kabul edilebileceği, olayda da sanığın bahçesinde ekili olarak görülen kenevirlerin tutanak tanziminden önce sanık tarafından sökülüp ortadan kaldırılması nedeniyle bu kenevirlerin sayısı ve bunlardan ne miktarda esrar elde edilebileceğinin tespitinin mümkün olmadığı, ele geçen 15 gr kenevir yaprak ve kırıntılarının da kenevirlerin ticari amaçlı ekildiğine karine teşkil etmeyeceği dikkate alınarak sanık lehine uygulamaya gidilerek kenevirlerin kişisel kullanım için ekildiğinin kabulü gerektiği cihetle, sanığın 2313 sayılı Kanunun 23. maddesinin 5. fıkrasının

2. cümlesi ile cezalandırılması yerine, ticari amaçla ekildiğinin kabulü ile sanık hakkında aynı madde ve fıkranın 1. cümlesi uygulanmak suretiyle fazla ceza tayini, bozma nedenidir." (Yargıtay 10. Ceza Dairesi 2019/3317 E., 2019/7502 K.)

Uyuşturucu Maddelerin Günlük Kullanım Oranları: Bilimsel veriler ve adli tıp raporları çerçevesinde; esrarın günlük ortalama 2 gram, eroinin 150 miligram, kokainin 60 miligram, sentetik hapların ise günde 3 ila 4 adet tüketilebildiği yönünde bulgular mevcuttur. Bu miktarlar, kişisel kullanım amacıyla bulundurma suçunun sınırlarının belirlenmesinde destekleyici veri olarak kabul edilmektedir.

"sanığın suç konusu 165,217 gramdan ibaret esrarı satacağına veya başkasına devredeceğine ilişkin delil bulunmadığı, sanığın suçu inkâr etmesinin bu maddeyi kullanma dışında bir amaç için bulundurduğu şeklinde yorumlanamayacağı gözetilmeden, sanık hakkında "kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma" yerine "uyuşturucu madde ticareti yapma" suçundan hüküm kurulması (...)" gerekçesiyle bozma kararı vermiştir. (Yargıtay 10. Ceza Dairesi, 2010/563 E., 2013/5875 K.)

"Suç tarihinde sanıkta 61 paket halinde ve 2 poşette net 246 gram gelen esrarın ele geçirildiği, suç konu uyuşturucu maddenin miktarına ve ele geçiriliş ve paketleniş biçimine göre sanığın eyleminin satmak için uyuşturucu madde bulundurma suçunu oluşturduğu gözetilmeden suçun niteliği yanlış değerlendirilerek yazılı şekilde hüküm kurulması, Kanuna aykırı, sanığın temyiz itirazları bu nedenle yerinde olduğundan, hükmün BOZULMASINA..." (Yargıtay 20. Ceza Dairesi, 2016/420 E., 2016/1830 K.)

"Sanığın evinin bahçesindeki serada ele geçirilen 832, 200 gram esrar elde edilebilecek kenevir bitki parçacıkları ve aynı sera içinde ekili vaziyette olan 775 kök hint keneviri bitkisinin miktarı nedeniyle eyleminin, TCK'nın 188/3. maddesinde düzenlenen, "uyuşturucu madde ticareti yapma" suçunu oluşturduğu, gözetilmeden, sanık hakkında "uyuşturucu madde ticareti yapma" suçundan mahkûmiyet yerine, kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçundan hükmü kurulması, Kanuna aykırı, sanık müdafii ve Cumhuriyet savcısının temyiz itirazları bu nedenle yerinde olduğundan, hükmün BOZULMASINA..." (Yargıtay 20. Ceza Dairesi, 2015/1038 E., 2015/568 K.)

"Sanığın üst aramasında, pantolonunun bel kısmında, kemer ile beli arasına sıkıştırılmış vaziyette üç adet streç film ile sarılı net ağırlığı 595 gram toz esrar ele geçirilmesi karşısında; suç konusu uyuşturucu maddenin kişisel kullanım miktarının

üzerinde olması, bulundurulma şekli, ele geçiriliş biçimi, sanığın yakalandığı yer ve zaman ile Bingöl ili Genç ilçesi Yayla köyünde ikamet eden sanığın, Bingöl'den kullanmak için aldığını iddia ettiği esrar ile Diyarbakır ili Sur ilçesinde yakalanmış olması dikkate alındığında, sanığın bu maddeleri başkalarına verme amacı ile bulundurduğu açık olup, eyleminin uyuşturucu madde ticareti yapma suçunu oluşturduğu gözetilmeden, suçun niteliği yanlış değerlendirilerek kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçundan hüküm kurulması, bozma nedenidir." (Yargıtay 10. Ceza Dairesi, 2020/1384 K.)

"Dosyadaki belge ve bilgilere göre; sanığın İstanbul'a uyuşturucu madde almaya gittiğine ve... plakalı araç ile ...'a getireceğine ilişkin ihbar üzerine araç durdurulduğunda, sanığın araçtan inerken yere attığı poşet içerisinde 32 paket bonzai ile 85 adet hapın ele geçirildiğinin anlaşılması karşısında, suç konusu uyuşturucu maddelerin bulunduğu paket sayısı, ele geçirildiği yer ve olayın oluş şekline göre, sanığın eyleminin ticaret amacıyla uyuşturucu madde nakletme suçunu oluşturduğu gözetilmeden, mahkûmiyeti yerine yazılı şekilde beraatine karar verilmesi, Yasaya aykırı, Cumhuriyet savcısının temyiz itirazları bu nedenle yerinde olduğundan, hükmün BOZULMASINA..." (Yargıtay 10. Ceza Dairesi, 2014/10371 E., 2015/146 K.)

"Şüphe üzerine durdurulup üzerinde suç unsuru olup olmadığının sorulması üzerine, cebinden çıkardığı MDMA içeren 61 adet tablet ile THJ-2201 içeren 4 gramdan ibaret maddeleri, kolluk görevlilerine teslim eden sanığın, bu maddeleri yakalanmasından bir saat kadar önce tanımadığı kişiden kullanmak için aldığı ve ikamet ettiği Balıkesir'e gitmek üzere otogara doğru giderken yakalandığına ilişkin savunmasının aksine, kullanma sınırları içindeki bu maddeleri satacağına veya başkasına vereceğine ilişkin kuşkuyu aşan yeterli ve kesin delil bulunmadığı, sanığın eyleminin "kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma" suçunu oluşturduğu gözetilmeden, "uyuşturucu ve uyarıcı madde ticareti yapma" suçundan mahkûmiyet hükmü kurulması, Sonuç: Yasaya aykırı, sanık ve müdafinin temyiz itirazları bu nedenlerle yerinde olduğundan, hükmün BOZULMASINA..." (Yargıtay 10. Ceza Dairesi, 2015/4313 E., 2015/32606 K.)

"16.01.2015 tarihli tutanakta belirtildiği gibi A.. ilçesinden M.. iline plakalı araç ile uyuşturucu getirileceği bilgisi alınması üzerine aracın durdurulduğu içinde sanık E.. İ.. ve B.. D.. bulunduğu, aracın sağ ön yolcu kısmındaki paspas üzerinde poşet içinde 5 ayrı gazete kağıdına sarılı toplam net 250,95 gram esrar ile 40 adet sentetik uyuşturucu

hap ele geçirildiği, sanığın aldırılan kan ve idrar raporunda esrar kullanımı pozitif olduğunun tespit edildiği ve ele geçirilen kullanım sınırları içerisindeki maddeleri sanığın başkasına satacağına veya vereceğine ilişkin delil bulunmadığından eyleminin kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçunu oluşturduğu kanaatine varılmıştır." (Yargıtay 10. Ceza Dairesi, 2015/5537 E., 2015/33109 K.)

"Sanık, suç tarihinde yapılan bir telefon ihbarı üzerine yakalanan diğer sanık A. G.'in anlatımı sonucunda yakalanmış, mahkemeden alınan kararla evinde yapılan aramada, çekyat üstünde bulunan eşofmanın cebinden 0.2 gr eroin maddesi ele geçirilmiştir. Sanığın, evinde yapılan arama sonucunda ele geçen uyuşturucu madde ve diğer sanığın soyut beyanı dışında, uyuşturucu maddeyi sattığı yolunda başka herhangi bir kanıtın bulunmaması, sanıkta yakalanan uyuşturucu madde miktarının kişisel kullanım sınırları içinde olması, uyuşturucunun evinde özensiz bir şekilde gizlenmeden ele geçmesi, sanığın tüm aşamalarda istikrarlı olarak evinde yakalanan uyuşturucu maddeyi satmak için değil, kullanmak için bulundurduğunu beyan etmesi gibi hususlar birlikte değerlendirildiğinde, sanığın uyuşturucu madde ticareti suçunu işlediği kuşku boyutunda kalmakta ve sübuta ermemektedir. Kaldı ki, dosya içerisinde yer alan adli sicil kaydına göre, inceleme dışı olan sanık A. G. daha önceden de benzer suçtan yargılanmış, başka birisinden uyuşturucu madde satın aldığını savunarak, bu yolla TCY'nın 192/3 üncü maddesinden yararlanma olanağını elde etmiştir. Ceza yargılamasında mahkûmiyet, büyük veya küçük bir olasılığa değil, her türlü kuşkudan uzak bir kesinliğe dayanmalıdır. Adli hataların önüne geçilebilmesinin başka bir yolu da bulunmamaktadır. Bu nedenle, sanığın sübuta eren eyleminin kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçunu oluşturduğu gözetilmeden, kesin bir kanaat vermekten uzak kanıtlara dayanılarak, uyuşturucu madde ticareti suçundan cezalandırılmasına karar verilmesi suretiyle, suç niteliğinin hatalı belirlenmesi isabetsiz ve yasaya aykırıdır." (Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 2011/10-481., 2012/26 K.)

Tüm aşamalarda yüklenen suç uyuşturucu inkar eden sanıkların, savunmalarının aksine ele geçen kişisel kullanım miktarındaki suç konu eroin maddesini (Antalya Kriminal Polis Laboratuvarınca düzenlenen 30/07/2015 tarihli ekspertiz raporuna göre; ele geçen net 3.5 gram gelen açık kahve renkli toz maddenin uyuşturucu maddelerden eroin içerdiği, içerdiği eroin miktarının

%40 oranında olmak üzere 1,4 gram olduğu) satma veya başkalarına verme gibi kullanma dışında bir

amaç için bulundurduklarına dair kuşku sınırlarını aşan, somut, yeterli ve kesin delil bulunmadığı, sabit olan eylemlerinin kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçunu oluşturacağı gözetilmeden, suç vasfında yanılığa düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması (...)” gerekçesiyle bozma kararı vermiştir. (Yargıtay 9. Ceza Dairesi, 2016/103 E., 2016/2272 K.)

"Dosya kapsamına ve 18/08/2015 tarihli "Yakalama-üst arama -olay- tartı ve muhafaza altına alma tutanağı" başlıklı tutanağın içeriğine göre, söz konusu tutanağı düzenleyen kolluk görevlilerinin, "sanığın olay tarihinde üçüncü kişilere uyuşturucu madde sattığına" ilişkin görgüye dayalı bilgileri olmadığı anlaşıldığından, tebliğnamedeki "tutanak düzenleyicilerin tanık sıfatı ile dinlenmesi gerektiği" hususuna yönelen bozma düşüncesi benimsenmemiştir. Sanıkta ele geçen 5 paket halinde daralı 1,58 gram eroini ve 5 adet kırmızı reçeteyi tabi tableti, kullanmak için bulundurduğuna ilişkin savunmasının aksine, kuşku sınırlarını aşan, kesin ve yeterli delil bulunmadığı, dolayısı ile sanığın eyleminin "kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçunu" oluşturduğu gözetilmeden, uyuşturucu madde ticareti yapma suçundan hakkında mahkûmiyet hükmü kurulması, Kanuna aykırı, sanık müdafinin temyiz itirazları ve duruşmadaki sözlü savunmaları bu nedenle yerinde görüldüğünden, resen de temyize tabi hükmün, diğer yönleri incelenmeksizin BOZULMASINA.." (Yargıtay 20. Ceza Dairesi, 2016/2049 E., 2016/5288 K.)

"Kolluk görevlilerine saat 01:25 sıralarında "Aksaray meydan civarında ismini ... olarak bildiği, doğu şiveli, 160-165 boylarında, genelde top sakal tabir edilen sakal bırakan bir şahsın Aksaray bölgesinden kokain maddesi satın alarak kuryelik yaptığına" dair isimsiz bir ihbar yapılması üzerine görevlilerin Aksaray meydanında verilen eşkale uygun olan sanığı görüp bir müddet gözle takibe aldıkları, daha sonra ise meydana ayrılacak üzere taksiye binerken yakaladıkları ve sanığın üzerinden satışa hazır halde 10 pakette daralı ağırlığı toplam 3,5 gram, net ağırlığı 2 gram olan kokain maddesi ele geçirildiğinin olay tutanağı ve dosya kapsamından anlaşılması karşısında, sanığın eyleminin bir bütün halinde uyuşturucu madde ticareti yapma suçunu oluşturduğu gözetilmeden, suç vasfında yanılığa düşülerek yazılı şekilde bu suçtan beraatine ve "kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma" suçundan mahkûmiyetine karar verilmesi, Bozmayı gerektirmiştir.." (Yargıtay 20. Ceza Dairesi, 2015/9430 E., 2017/3581 K.)

"Yeşilirmak Caddesi üzerinde 07 BJK 52 plaka sayılı

motosikletle seyir halinde bulunan sanık Fedai Ergüven ile arkasında bulunan suça sürüklenen çocuk M.D.’den şüphelenmeleri üzerine, sanığa dur ikazı yaptıkları, sanığın dur ikazı üzerine, motosikletle biraz gittikten sonra durarak, üzerinden çıkardığı poşeti, arkasında bulunan suça sürüklenen çocuk M.D.’ye verdiği, suça sürüklenen çocuğun da poşeti hemen yere attığı, yol kenarına atılan poşet içerisinde 2 şeffaf poşet olduğu, birinci poşet içerisinde 16 adet, ikinci poşet içerisinde 28 adet olmak üzere toplam 44 adet poşetle birlikte daralı 31,5 gram gelen her biri peçeteye sarılı kokain ele geçtiği şeklinde olayla ilgili yerel mahkemenin Türk Ceza Kanunu’nun 188. Maddesi uyarınca cezalandırılmasına dair kararının onanmasına karar vermiştir." (Yargıtay 20. Ceza Dairesi, 2015/40 E., 2015/1903 K.)

4. Failin Uyuşturucu Madde Kullanıcısı Olup Olmadığı:

Failin kastının tespitinde, uyuşturucu madde bağımlısı olup olmadığı veya kullanıcısı olup olmadığı da önemli bir faktör olarak değerlendirilir. Uyuşturucu madde bağımlılığı, kişinin bu maddeleri yalnızca kullanım amacıyla bulundurup bulundurmadığını belirlemede etkili bir gösterge olabilir. Eğer failin uyuşturucu madde bağımlılığı söz konusuysa, bu durum, bulundurduğu maddelerin ticaret amacıyla değil, kişisel kullanım amacıyla edinildiğine dair güçlü bir kanaat uyandırabilir. Bununla birlikte, uyuşturucu kullanıcısı olmanın, failin maddeleri ticaret amacıyla bulundurup bulundurmadığının belirlenmesinde tek başına yeterli bir kriter olmadığı da göz önünde bulundurulmalıdır.

"Sanığın üst aramasında net 4,9536 gram metamfetamin, aracında ise net 0,858 gram esrar maddesinin ele geçirildiği, sanığın uyuşturucu maddeyi kullanmak amacıyla bulundurduğunu tüm aşamalarda ifade ettiği, idrar ve kan analizinde metamfetamin etken maddesinin bulunduğu, sanığın savunmasının aksine, uyuşturucu maddeyi ticari amaçla bulundurduğuna ilişkin, kuşku sınırlarını aşan her türlü şüpheden uzak kesin ve inandırıcı delil bulunmadığı, sanık hakkında aynı fiil nedeniyle kullanmak için uyuşturucu madde kullanma suçundan soruşturma aşamasında ayırma kararı verildiğinin anlaşılması karşısında, ayrılan evrak ile ilgili dava açılıp açılmadığı araştırılıp evrakların getirtilerek dava açılmış ise birleştirilmek, kesinleşmiş ise bu dosya içerisine konmak sureti ile sanığın hukuki durumunun tayini ve takdirinin düşünülmemesi, Kanuna aykırı, sanık ve müdafinin temyiz itirazları bu nedenlerle yerinde olduğundan,

hükmün BOZULMASINA.." (Yargıtay 20. Ceza Dairesi, 2016/640 E., 2016/2046 K.)

5. Failin Sosyo-Ekonomik Durumu:

Bir kişinin ekonomik durumu, uyuşturucu maddeyi ticaret amacıyla bulundurma olasılığını artırabilecek bir etken olarak değerlendirilebilir. Örneğin, maddi açıdan zor durumda olan bir kişinin, uyuşturucu maddeyi başkalarına satmak suretiyle gelir elde etmeye çalışması toplumca daha olası görülmektedir.

Maddi sıkıntılar içinde olan bir kişinin, bu sıkıntıyı aşabilmek amacıyla suç işleme eğiliminde olması, onun ticaret amacıyla uyuşturucu madde bulundurması için bir motivasyon oluşturabildiği düşünülmektedir.

Bunun yanı sıra, failin gelir kaynağının ne olduğu da göz önünde bulundurulmalıdır. Uyuşturucu madde ticaretinden elde edilen gelir, özellikle düzenli bir iş veya yasal bir gelir kaynağı bulunmayan kişiler için bir seçenek haline gelebilmektedir. Failin sosyal çevresi, iş ve ticaret ilişkileri de göz önünde bulundurularak, uyuşturucu maddeyi ticaret amacıyla bulundurup bulundurmadığı daha net bir şekilde belirlenebilir. Bu bağlamda, sosyal ve ekonomik durumun analiz edilmesi, failin suç amacını belirlemede önemli bir faktör olarak değerlendirilmektedir.

"Olay tarihinde ... Mahallesi, Millet Parkı içinde bulunan sanıkta 16 paket halinde ele geçirilen suça konu toz esrarın paket sayısı olarak miktarın fazlalığı, sanığın gelir durumu ile uyuşturucu maddenin değeri arasındaki uyumsuzluk, yakalandığı yer ve zaman, yakalanış biçimi aşamalarındaki savunmaları ve dosya içeriğine göre sanığın eyleminin uyuşturucu madde ticareti yapma suçunu oluşturduğu gözetilmeden, suçun niteliği yanlış değerlendirilerek kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçundan hüküm kurulması, Yasaya aykırı, sanık müdafinin temyiz itirazları bu nedenle yerinde olduğundan, hükmün BOZULMASINA.." (Yargıtay 10. Ceza Dairesi, 2017/5807 E., 2019/4036 K.)

6. Diğer Deliller:

Uyuşturucu madde suçlarında failin ticaret kastıyla mı yoksa sadece kullanma amacıyla mı hareket ettiğinin belirlenmesinde, maddi deliller kadar iletişim kayıtları ve tanık beyanları da büyük önem arz etmektedir. Özellikle sanığın üçüncü kişilerle gerçekleştirdiği telefon görüşmeleri, mesaj içerikleri, sosyal medya yazışmaları ve anlık mesajlaşma uygulamaları (örneğin WhatsApp) üzerinden yürüttüğü iletişim, suç kastının mahiyetine dair güçlü göstergeler sunabilmektedir. Nitekim Yargıtay, birçok kararında sanığın uyuşturucu madde temini

ya da satışına yönelik iradesini açıkça ortaya koyan mesajlaşma içeriklerine sıklıkla vurgu yapmaktadır.

Bunun yanı sıra, sanığın kullandığı telefon hattına ait HTS kayıtları incelenerek, uyuşturucu madde ticareti yaptığı iddia edilen şahıslarla yoğun ve sürekli bir temasının olup olmadığı, bu kişilere ilişkin görüşme sıklığı, süresi ve zamanlaması gibi unsurlar üzerinden değerlendirme yapılmaktadır. HTS analizleri, failin örgütlü bir yapı içinde yer alıp almadığının anlaşılması açısından da önemli bir işlev görmektedir.

Ayrıca, tanık sıfatıyla beyan veren kişilerin, sanığın uyuşturucu madde alım-satım faaliyetleriyle ilgili bilgi sahibi olduklarını beyan etmeleri de, mahkemeler nezdinde ticaret kastının tespitinde dikkate alınan ve kararın yönünü değiştirebilecek ağırlıkta deliller arasındadır. Özellikle tanık anlatımları, diğer delillerle desteklendiğinde sanığın savunmasını geçersiz kılacak nitelikte değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak; bu çalışma, Türk Ceza Kanunu'nun 188. maddesi kapsamında düzenlenen uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti suçuna ilişkin yargısal içtihatlar ve uygulamada dikkate alınan kriterler ışığında, sanığın kastının ve fiilinin niteliğinin tespitine yönelik hukuki değerlendirmeleri sistematik bir biçimde ele almak amacıyla kaleme alınmıştır.

Failin yakalandığı andaki durumu, uyuşturucu maddenin bulunduğu yer ve muhafaza biçimi, madde miktarı, ele geçirilen eşyanın türü (hassas terazi, paketleme malzemeleri vb.), iletişim kayıtları, tanık beyanları ve failin sosyal, ekonomik durumu gibi pek çok unsur birlikte değerlendirilerek failin ticaret kastı olup olmadığı mahkemelerce belirlenmektedir. Bu noktada Yargıtay kararlarının istikrar kazanmış esaslarının bilinmesi, hem soruşturma hem de kovuşturma süreçlerinde maddi gerçeğin sağlıklı biçimde ortaya çıkarılması bakımından büyük önem taşımaktadır.

Meslektaşlarımızın, bu tür dosyalarda yalnızca ele geçirilen uyuşturucu miktarıyla yetinmeden, yukarıda açıklanan tüm kriterleri ve dosyaya yansıyan delilleri çok yönlü biçimde incelemesi, her somut olayı kendi koşulları içerisinde değerlendirerek savunma stratejisini buna göre şekillendirmesi gerekmektedir. Özellikle Yargıtay kararlarında vurgulanan içtihadi kriterler ışığında yapılan analizler, hukuki süreçte müvekkilin lehine önemli sonuçlar doğurabilecektir. Bu makale toplamda 38 Yargıtay kararıyla birlikte; uygulamada sıkça karşılaşılan hukuki sorunlara açıklık getirmek ve meslektaşlarımıza etkili bir savunma yapılabilmesi adına pratik bir kılavuz olması amacıyla hazırlanmıştır. Bütün meslektaşlara faydalı olması dileğiyle... İyi çalışmalar dilerim.

İŞVERENİN HAKLI FESHİNDE FESHE YETKİLİ MAKAM VE SÜRE

(Yargıtay Kararı İncelemesi)

Av. Tolga SOLMAZ*

Karar Özeti¹

Davalı, davacının işyerinde başka bir işçi ile kavga etmeleri ve küfürleşmeleri sebebiyle soruşturma yapmıştır. Soruşturma raporu, denetçi tarafından hazırlanmış olup feshe yetkili merci olan disiplin kuruluna sunulmuş, konu disiplin kurulunca 09.12.2021 tarihinde değerlendirilmiş, kurulca davacının iş sözleşmesinin feshinin gerektiğine karar verilmiştir. 15.12.2021 tarihinde ise bu karara dayanılarak iş sözleşmesinin feshi tamamlanmıştır. Feshe yetkili makam olan disiplin kurulu kararından beş iş günü sonra iş sözleşmesinin feshedilmesi, feshin altı günlük hak düşürücü süre içerisinde gerçekleştiği anlamına gelip, mahkemece olayın 13.09.2021 tarihinde disiplin kuruluna sevk edilmesi sebebiyle feshin altı iş günlük hak düşürücü süre içerisinde yapılmadığı kabul edilerek davanın kabulüne karar verilmesi, kanun yararına bozmayı gerektirmiştir.

İlgili Mevzuat

4857 sayılı İş K. m. 25, 26.

I. YARGITAY KARARI

Taraflar arasında, İlk Derece Mahkemesinde görülen alacak davasında davanın kabulüne karar verilmiştir. İlk Derece Mahkemesince kesin olarak verilen kararın kanun yararına temyizden incelenmesi Adalet Bakanlığı tarafından istenilmiş olmakla; Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan rapor dinlendikten sonra dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü.

A) Davacı İsteminin Özeti

Davacı vekili dava dilekçesinde; müvekkilinin 13.07.2021-15.12.2021 tarihler arasında davalı işveren yanında çalıştığını, müvekkilinin iş sözleşmesinin davalı işveren tarafından 4857 sayılı İş Kanunu'nun (4857 sayılı Kanun) 25 inci maddesinin

Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin incelememize konu olan kararında feshe yetkili makamın açıkça belirtilmemesi ve kararda belirsizliklere yol açacak nitelendirmelerin bulunması sebebiyle kararın yüksek mahkemenin diğer içtihatları ile uyumlu olduğu veya çelişkili olduğu söylenememektedir.

1-*Avukat. Bursa Barosu, Dokuz Eylül Üniversitesi- Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Tezli Yüksek Lisans Programı.
İnceleme konusu karar Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 2023/9430 Esas, 2023/8075 Karar Numaralı ve 30.05.2023 Tarihli kararıdır.
(Legalbank)

birinci fıkrasının (II) numaralı bendinin (d) alt bendi gerekçe gösterilerek haksız bir şekilde feshedildiğini, müvekkilinin anılan maddede yazılı eylemlerden hiçbirisini gerçekleştirmediğini, yapılan haksız feshe rağmen müvekkilinin hak kazandığı alacakların müvekkiline ödenmediğini beyanla kıdem ve ihbar tazminatı alacaklarının davalıdan tahsili ile müvekkilinin Sosyal Güvenlik Kurumuna (SGK) bildirilen işten ayrılış kodunun düzeltilmesini talep etmiştir.

B) Davalı Cevabının Özeti

Davalı vekili cevap dilekçesinde; dava konusu alacakların belirsiz alacak davasına konu edilemeyeceğini, davanın hukuki yarar yokluğundan reddinin gerektiğini, zamanaşımı def'inde bulunduklarını, davacının müvekkili Şirkette çalışan bir başka işçiye sözlü ve fiili saldırıda bulunması üzerine iş sözleşmesinin haklı nedenle feshedildiğini beyanla davanın reddini istemiştir.

C) Yerel Mahkeme Kararının Özeti

1. İlk Derece Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile SGK kayıtlarına göre davacının davalı işyerinde 01.07.2020-15.12.2021 tarihleri arasında çalıştığı, feshe gerekçe gösterilen olay tarihinin 23.08.2021 olduğu, davacının 13.09.2021 tarihinde disiplin kuruluna sevk edildiği, buna göre işverence davacının iş sözleşmesinin haklı nedenle feshinin altı iş günlük hak düşürücü süre içerisinde yapılmadığı, fesih kodunun değiştirilmesi talebinin davacının talebi doğrultusunda dava dışı Kurum tarafından gerçekleştirilebileceği, davacının bu talep yönünden hukuki yararı bulunmadığı gerekçe gösterilerek davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir.

2. İlk Derece Mahkemesi kararı kesin olarak verilmiştir.

D) Kanun Yararına Temyiz

1. Kanun Yararına Temyiz Yoluna Başvuran:

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararının kanun yararına temyizden incelenmesi Adalet Bakanlığı tarafından istenilmiştir.

2. Temyiz Sebepleri

Adalet Bakanlığı; davacı ile işyerindeki başka bir işçinin kavga ettikleri ve küfürleştiklerini, davacının olaya ilişkin alınan savunmasında küfür ettiğini ve kavga ettiğini kabul ettiğini, feshe konu olay sonrasında soruşturma yapıldığını, Merkez Disiplin Kurulunun 09.12.2021 tarihinde davacının iş sözleşmesinin feshine karar verdiğini, işverence bu karara dayanılarak 15.12.2021 tarihinde iş sözleşmesinin altı iş günlük hak düşürücü süre içerisinde feshedildiği gözetilmeksizin davacı lehine kıdem ve ihbar tazminatına karar verilmiş olmasının usul ve yasaya aykırı olduğunu belirterek İlk Derece Mahkemesi kararının kanun yararına bozulması istemi ile başvuruda bulunmuştur.

3. Gerekçe

a. Uyuşmazlık ve Hukuki Nitelendirme

Uyuşmazlık, iş sözleşmesinin hak düşürücü süre

içerisinde feshedilip feshedilmediğine ilişkindir.

b. İlgili Hukuk

aa. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (6100 sayılı Kanun) 363 üncü maddesinin birinci fıkrası uyarınca ilk derece mahkemelerinin kesin olarak verdikleri kararlar ile istinaf incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlarına karşı, yürürlükteki hukuka aykırı bulunduğu ileri sürülerek Adalet Bakanlığı tarafından kanun yararına temyiz yoluna başvurulur.

ab. Temyiz talebi Yargıtayca yerinde görüldüğü takdirde, 6100 sayılı Kanun'un 363 üncü maddesinin ikinci fıkrası uyarınca karar kanun yararına bozulur ve bu bozma, kararın hukuki sonuçlarını ortadan kaldırmaz.

ac. 4857 sayılı Kanun'un "İşverenin haklı nedenle derhal fesih hakkı" kenar başlıklı 25 inci maddesinin ilgili bölümü şu şekildedir:

"Süresi belirli olsun veya olmasın işveren, aşağıda yazılı hallerde iş sözleşmesini sürenin bitiminden önce veya bildirim süresini beklemeksizin feshedebilir:

...

II- Ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan haller ve benzerleri:

...

d) İşçinin işverene yahut onun ailesi üyelerinden birine yahut işverenin başka işçisine sataşması, işyerine sarhoş yahut uyuşturucu madde almış olarak gelmesi ya da işyerinde bu maddeleri kullanması.

..."

ad. 4857 sayılı Kanun'un "Derhal fesih hakkını kullanma süresi" kenar başlıklı 26 ncı maddesi şu şekildedir:

"24 ve 25 inci maddelerde gösterilen ahlak ve iyiniyet kurallarına uymayan hallere dayanarak işçiveya işveren için tanınmış olan sözleşmeyi fesih yetkisi, iki taraftan birinin bu çeşit davranışlarda bulunduğunu diğer tarafın öğrendiği günden başlayarak altı iş günü geçtikten ve her halde fiilin gerçekleşmesinden itibaren bir yıl sonra kullanılamaz.

Ancak işçinin olayda maddi çıkar sağlaması halinde bir yıllık süre uygulanmaz."

C. Değerlendirme

1. İşçi veya işveren bakımından haklı fesih nedenlerinin ortaya çıkması halinde, iş sözleşmesinin diğer tarafının sözleşmeyi haklı nedenle fesih yetkisinin kullanılma süresi sınırsız değildir. Bu bakımdan

4857 Kanun'un 26 ncı maddesinde, fesih nedeninin öğrenildiği tarih ile olayın gerçekleştiği tarih başlangıç esas alınmak üzere iki ayrı süre öngörülmüştür. Bu süreler içinde fesih yoluna gitmeyen işçi ya da işverenin feshi, haklı bir feshin sonuçlarını doğurmaz. Bu süre, feshe neden olan olayın diğer tarafça öğretilmesinden itibaren altı iş günü ve herhalde fiilin gerçekleştiği tarihten itibaren bir yıl olarak belirlenmiştir.

2. 4857 Kanun'da işçinin maddi çıkar sağlamış olması halinde bir yıllık sürenin işlemeyeceği öngörülmüştür. O hâlde, haklı feshe neden olan olayda işçinin maddi bir

menfaati olmuşsa, altı iş gününe riayet etmek koşuluyla olayın üzerinden ne kadar süre geçerse geçsin işverenin haklı fesih imkânı vardır.

3. Altı iş günlük süre işçi ya da işverenin haklı feshe neden olan olayı öğrendiği günden itibaren işlemeye başlar. Olayı öğrenme günü hesaba katılmaksızın, takip eden iş günleri sayılarak altıncı günün bitiminde haklı fesih yetkisi sona erer.

4. İşverenin tüzel kişi olması durumunda altı işgünlük süre feshe yetkili makamın öğrendiği günden başlar. Bu konuda müfettiş soruşturması yapılması, olayın disiplin kurulunca görüşülmesi süreyi başlatmaz. Olayın feshe yetkili kişi ya da kurula intikal ettirildiği gün altı iş günlük sürenin başlangıcını oluşturur. Bir yıllık süre ise her durumda olayın gerçekleştiği günden başlar.

5. Somut uyuşmazlıkta feshe konu olay sonrasında işverence soruşturma yapıldığı, denetçi tarafından hazırlanan soruşturma raporunun feshe yetkili işyeri disiplin kurulunca 09.12.2021 tarihinde değerlendirilerek davacının iş sözleşmesinin feshinin gerektiğine karar verilmiş olup bu karara dayanılarak 15.12.2021 tarihinde fesih işleminin tamamlandığı anlaşılmaktadır. Feshe yetkili makam olan işyeri disiplin kurulu kararından beş iş günü sonra davacının iş sözleşmesinin feshedildiği, bu durumda feshin altı iş günlük hak düşürücü süre içerisinde gerçekleştiği anlaşılmış olup Mahkemece haklı feshe konu olayın 13.09.2021 tarihinde işyeri disiplin kuruluna sevk edildiğinden bahisle işverence feshin altı iş günlük hak düşürücü süre içinde yapılmadığı kabul edilerek davacı lehine kıdem ve ihbar tazminatına hükmedilmesi, kararın kanun yararına bozulmasını gerektirmiştir.

E. Sonuç

Açıklanan sebeplerle;

Adalet Bakanlığının 6100 sayılı Kanun'un 363 üncü maddesinin birinci fıkrasına dayalı kanun yararına temyiz isteminin kabulü ile kararın sonuca etkili olmamak üzere KANUN YARARINA BOZULMASINA

Dava dosyasının İlk Derece Mahkemesine, kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına gönderilmesine, 30.05.2023 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.

II. KARARIN İNCELENMESİ

A. GENEL OLARAK

İnceleme konusu, karar metninden anlaşıldığı üzere davaya konu olayda işçinin işyerindeki başka işçi ile küfürleşmesi üzerine işverenin olaya ilişkin soruşturma yapması, denetçinin bu soruşturmaya ilişkin raporu disiplin kuruluna sunması ve disiplin kurulunun 5857 sayılı İş Kanununun 25. maddesinin birinci fıkrasının (II) numaralı bendinin (d) alt bendine dayanarak işçinin iş sözleşmesine ilişkin kararı ile iş sözleşmesinin feshinin tamamlanması söz konusu olmuştur.

Davacı işçi, yapılan feshin haksız şekilde yapıldığını, feshe dayanak oluşturulan kanun maddesindeki fiillerden hiçbirini gerçekleşmediğini ve bundan dolayı kıdem ve ihbar alacaklarının tahsili ile SGK'ya

bildirilen işten ayrılış kodunun düzeltilmesi talebiyle açtığı davada mahkeme, olaydaki feshin, disiplin soruşturmasına ilişkin raporun disiplin kuruluna sevk edilmesinden yaklaşık 3 ay sonra disiplin kurulunca feshin gerektiğine karar verilmesi ve bundan da 5 gün sonra fesih işleminin tamamlanmasından dolayı İş Kanununun 26. maddesinde belirtilen 6 iş günlük hak düşürücü süre içerisinde yapılmadığına karar vermiştir. Bu kararın kanun yararına temyizen incelenmesini Adalet Bakanlığı istemiş, Yargıtay, feshin hak düşürücü süre içerisinde yapıldığını belirterek, kararın kanun yararına bozulmasına karar vermiştir.

Kararda feshe yetkili makam açısından bazı belirsizlikler bulunmakla birlikte bu husus aşağıda detaylıca incelenecektir.

Kararın incelenmesi açısından öncelikle olay özelinde kısaca değinilmesi gereken bazı hususlar bulunmaktadır.

Bunlar: Haklı Nedenle Fesih, Hak Düşürücü Süre, Savunma Almanın Gerekmemesi ve Fesih Süreci Düzenlemesi, Disiplin Kurulu Kararı ve Hak Düşürücü Süre.

B. HAKLI NEDENLE FESİH

Bilindiği üzere, 4857 sayılı İş Kanunu²nda işçinin işverene veya onun aile üyelerinden birine veya işverenin başka bir işçisine sataşması, "ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan haller ve benzerleri" bendi başlığında düzenlenmiş olup, işverene, işçinin iş sözleşmesini derhal feshetme hakkı vermektedir. (m. 25) İnceleme konumuz olan kararda, işçinin işverenin başka bir işçisine küfredmesi ve kavga etmesi sebebiyle bu hükme dayanılarak yapılan haklı nedenle fesih³ söz konusudur.

C. HAK DÜŞÜRÜCÜ SÜRE

İş sözleşmesini haklı nedenle feshedecek olan taraf feshi ne zaman gerçekleştirmesi gerektiğini bilmelidir. Kanun, ahlak ve iyiniyet kurallarına aykırı davranışın feshe sebep olduğu hallerde fesih için bazı süreler belirlemiştir⁴. İşveren, anılan hükme dayanan haklı nedenle fesih hakkını, ahlak ve iyi niyet kurallarına aykırı olarak hareket eden işçinin davranışını öğrendiği günden itibaren altı iş günü içerisinde ve her halde de fiilin gerçekleşmesinden itibaren bir yıl içinde kullanmak zorundadır. Bu hak ilgili süreler içerisinde kullanılmadığı takdirde artık haklı nedenle fesih hakkından söz edilemeyecektir. Bu durumun istisnasını

2-RG 10 Haziran 2003, Sayı 25 134. Bu kanun, çalışma kapsamında "Kanun" olarak adlandırılacaktır.

3-Haklı nedenle fesih sebepleri için bkz: Nuri Çelik, Nurşen Caniklioğlu, Talat Canbolat, İş Hukuku Dersleri, 29.Bası, Beta Basım, İstanbul, 2016, ss. 440-470

4-Ercan Akyiğit, Bireysel İş Hukuku, 3. Baskı, Seçkin, Ankara, 2023, s. 313.

ise "işçinin olayda maddi menfaat sağlaması hali"⁵ (örn: İşçinin işyerinden mal çalması) oluşturmakta, bu durumda bir yıllık sürenin uygulanmayacağı, fiil ve fail ne zaman öğrenilirse öğrenilsin 6 iş günlük sürede kullanılması gerektiğini hükme bağlanmaktadır. (İ.K. m. 26/1) Bu durum, kanundaki bu sürelerin bir zamanaşımı süresi değil, hak düşürücü süre olduğunu göstermektedir⁶. Buradaki 6 iş günlük süre, olayın öğrenildiği günden değil, bir gün sonrasında başlayarak hesaplanacak, altı iş gününün bitiminde sona erecektir. Bir yıllık süre ise her durumda olayın gerçekleştiği günden itibaren işlemeye başlayacaktır⁷.

Sürelerden birinin geçmesi durumunda haklı fesih hakkı ortadan kalkacak, sürelerin hak düşürücü süre olmasından kaynaklı olarak da hâkimin bunu re'sen dikkate alması gerekecektir⁸. İnceleme konusu kararda uyulması gereken süreler de bu açıklamalarla sabit olan hak düşürücü sürelerdir. Davacının taleplerinden anlaşıldığı üzere, mahkeme, davacının böyle bir talebi olmamasına rağmen hak düşürücü süreleri yerinde olarak re'sen dikkate alarak inceleme konusu yapmıştır.

D. SAVUNMA ALMAK GEREKMEMESİ VE FESİH SÜRECİ DÜZENLEMESİ

Belirsiz süreli iş sözleşmelerinde, işçinin davranışı ve verimi ile ilgili bir neden olduğu durumda işverenin, işçinin savunmasını alması gerekmektedir. Bu durumun istisnasını ise Kanun, 25.maddenin (II) numaralı bendi, yani ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan haller ve benzerlerine dayanılarak yapılan fesihler olarak belirlemiştir.(İşK. m.19/2) Bu hüküm dayanak oluşturularak yapılan fesihlerde savunma alma zorunluluğu bulunmamakla birlikte⁹ işverenin tüzel kişi olması durumunda olay hakkında disiplin kurulu tarafından karar verilmesine ilişkin bir zorunluluk da yoktur. Fakat işyeri yönetmelikleri ve toplu iş sözleşmelerinde olay hakkında işçinin savunmasının alınması, disiplin kurulu kurulması ve olay hakkında karar vermeye yetkili kılınması gibi hükümler

düzenlenebilmektedir¹⁰. Hatta böyle bir yöntem düzenlenmesine gidilmesi ve buna uyulmadan fesih işlemi yapılması durumunda haksız fesih söz konusu olabilecektir¹¹.

İnceleme konusu karardan da anlaşılabileceği üzere işyerinde, fesih konusunu oluşturan olaylarda bir soruşturma yapılması, işçinin savunmasının alınması, denetçi tarafından soruşturma raporu hazırlanması ve bunun işyerinde feshe yetkili kılınan bir disiplin kuruluna sunulmasına ilişkin düzenleme bulunmaktadır. Kararda söz konusu süreç, bu düzenlemelere bağlı işlemiştir.

E. DİSİPLİN KURULU KARARI VE HAK DÜŞÜRÜCÜ SÜRE

Tüzel kişilerde, tüzel kişiliğin organlarının niteliği önemlidir. Zira iş sözleşmesinin tarafı olan tüzel kişiler işçinin iş görme ediminin alacaklısı konumundadır ve bu alacağı talep etme hakkına da sahiptir. Tüzel kişiler, yönetim haklarını ve işçiye emir verme yetkilerini organları aracılığıyla kullanmaktadırlar. İrade açıklamalarını ve hukuki işlemlerini de organları aracılığı ile yaparlar¹². Buna bağlı olarak sözleşmeyi feshetmeye yetkili merci, yönetim kurulu, sözleşmenin tarafı, genel müdür, müdür, insan kaynakları birimi, disiplin kurulu gibi kurullar vb. olabilecektir¹³.

İş hukuku uygulamasında ise, iş sözleşmesini haklı nedenle feshetme hakkı ile ilgili hükümler toplu iş sözleşmelerinde yaygın olarak yer almaktadır. Bu sözleşmelerde ise iş sözleşmesinin feshedilmesi hususu genellikle disiplin kurulu veya komitenin kararlarına bağlanmaktadır¹⁴.

Yargıtay'ın yerleşmiş içtihadına göre, iş yerinde iş akdinin feshine bir disiplin soruşturması sonucunda karar verileceğine ilişkin düzenleme varsa bu soruşturmanın yapılması, olayın disiplin kurulunda görüşülmesi de altı iş günlük süreyi başlatmayacaktır. Olayın feshe yetkili kişi veya kurula sevk edilmesi ile altı iş günlük süre başlamış olacak. Bir yıllık süre ise her halde olayın gerçekleştiği günden itibaren

5- Akyiğit, bu hükmü, işverenin sonsuz bir fesih yetkisine sahip olabileceği, maddi çıkar sağlamanın çok geniş bir hüküm olduğu sebepleri ile anayasanın sosyal devlet ve eşitlik ilkelerine aykırı bulmakta ve Anayasa Mahkemesi tarafından iptalinin gerektiğini savunmuştur. Akyiğit, s. 314.

6- Kadir Arıcı, Türk İş Hukuku – İFerdî İş İlişkileri Hukuku, 1. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2022, s. 257; Haluk Hadi Sümer, İş Hukuku, 26. Baskı, Seçkin, Ankara, 2022, s. 124; Y. 9. HD. E. 2016/35051 K. 2018/768 T. 22.01.2018 (Legalbank)

7- Y. 9. HD. E. 2016/6122 K. 2019/15301 T. 9.9.2019 (Kazancı); Y. 22. HD. E. 2017/20035, K. 2019/5831, T. 13.03.2019. <https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim Tarihi 04.03.2024.

8- Y. 9. HD. E. 2011/54865, K. 2014/4290, T. 12.02.2014 (Legalbank)

9- Sözek'e göre, burada işçinin savunmasının alınmaması olması gereken hukuk açısından isabetli değildir. Yazara göre, İşK m. 18/1 uyarınca yapılan süreli fesihlerde savunma alınmasına rağmen ahlak ve iyi niyet kurallarına aykırılık gibi ağır bir kusur isnadı durumunda savunma alınmamasına ilişkin bu düzenleme yanlıştır. Sarper Sözek, İş Hukuku, 21. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2020, s. 721.

10- Sümer, s. 115.

11- "...Toplu iş sözleşmesinde Disiplin Kuruluna gidilme zorunluluğu bulunması durumunda, Disiplin Kuruluna gitmeden feshin gerçekleştirilmesi halinde, Dairemizin uygulamasına göre fesih, haksız fesih haline geleceğinden işçi, ihbar ve kıdem tazminatı talep edebilecektir..." Y. 9. HD. E. 2008/36286, K. 2009/18338, T. 29.06.2009. Kararın İncelemesi için bkz: Özdemir, Erdem, "Disiplin Kurulu Kararı Olmadan İş Sözleşmesinin Feshi, Feshin Geçersizliği ve İşe İade Davası Hakkında Karar İncelemesi", Sicil İş Hukuku Dergisi, 2009, Y. 4, S. 16, SS. 153-162; Sümer, s. 125.

12- Sözek, ss. 149-150.

13- Faruk Barış Mutlay, "İş Sözleşmesinin Feshinde Süre". İstanbul Hukuk Mecmuası, 2021, C. 78, S. 4, SS. 1783-1858, s. 1827-1828. (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1573616>. Erişim: 20.06.2025)

14- Çelik, Caniklioğlu, Canbolat, ss. 472-473.

başlayacaktır¹⁵.

Sonuç olarak, olay tarihi, iş yerinde feshe yetkili makamın kim olduğu, bu makamın işçinin savunmasını alan kişiyle aynı olup olmadığı, makamın faili ve fiili öğrenme tarihi mahkemece dikkate alınması gereken hususlardır¹⁶. Aksi takdirde eksik inceleme ile hatalı kararlar verilebilecektir.

Fesih sebebini oluşturan olayın açıklığa kavuşması bir soruşturma sonucunda elde edilebilecek bilgilere bağlı ise, kanundaki altı günlük hak düşürücü süre, bu soruşturma sonucunun öğrenilmesi ile başlayacaktır. İşverenin tüzel kişi olması ve işçilerin iş sözleşmelerinin feshedilmesi yetkisinin de bir kurul kararına bağlanması durumlarında da hak düşürücü süre, olayın işveren tarafından öğrenilmesinden itibaren başlayacaktır¹⁷.

Bazı durumlarda tüzel kişi işverenin feshe yetkili organı belirleme konusundaki düzenlemelerinde açık olmayan kurallar bulunabilmektedir. Toplu iş sözleşmelerinde, işyeri iç yönetmeliklerinde yer alan feshe ilişkin düzenlemelerin ve yetkili kişi veya kurulların açıkça belirtilmesi, işverenin hak düşürücü süreler açısından hataya düşmesini engelleyecektir. Özellikle disiplin kurulu gibi kurulların kurul kararının feshe yetkili olan genel müdür gibi yetkililere sunması ve yetkilinin kararı onaması gerektiği hususu varsa bunun tereddüde yer bırakmayacak şekilde açıklanması gerekmektedir. Yüksek mahkemenin bazı kararlarında da bu husus

özellikle tartışılmaktadır¹⁸.

Yukarıda da belirtildiği üzere, failin ve fiilin haklı nedenle fesih oluşturup oluşturmadığı konusunda bir soruşturma yapılması gerekiyorsa 6 iş günlük süre, feshe yetkili makamın soruşturma sonucunu öğrendiği tarihte başlayacak, disiplin kurulunun bu konuyu görüşmesi de bu süreyi başlatmayacaktır. Özellikle işverenin yüksek miktarda işçi çalıştırması durumlarında

18- Bu hususun dikkate alındığı bir kararda, "Direnme yoluyla Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık, somut olay bakımından iş sözleşmesinin feshine yetkili birimin Disiplin Kurulu mu, Genel Müdür mü olduğu; yetkinin Disiplin Kurulu'nda olduğunun kabulü halinde feshin, İş Kanununun 26. maddesinde gösterilen yasal 6 iş günlük hak düşürücü süre içinde yapıp yapılmadığı noktasında toplanmaktadır. Bilindiği üzere fesih, sürekli borç ilişkilerinin geleceğe yönelik olarak tek taraflı bir irade beyanı ile sona erdirilmesidir. 4857 Sayılı İş Kanunu'nun "işverenin haklı sebeple derhal feshi" başlıklı 25. maddesinin "ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan haller ve benzerleri" başlıklı (II) numaralı bendinin (g) alt bendine göre işçinin belirli şartlardaki devamsızlığı, işverene iş sözleşmesini haklı sebeple ve derhal fesih hakkı vermektedir. Aynı Kanunun "derhal fesih hakkını kullanma süresi" başlıklı 26. maddesinin birinci fıkrası: "24 ve 25. maddelerde gösterilen ahlak ve iyiniyet kurallarına uymayan hallere dayanarak işçi veya işveren için tanınmış olan sözleşmeyi fesih yetkisi, iki taraftan birinin bu çeşit davranışlarda bulunduğunu diğer tarafın öğrendiği günden başlayarak altı iş günü geçtikten ve her halde fiilin gerçekleşmesinden itibaren bir yıl sonra kullanılmaz" hükmünü taşımaktadır. Burada belirtilen süreler haddüşürücü niteliktedir. Maddede gösterilen 6 iş günlük süre, fesih nedeninin işverenin herhangi bir birimince öğrenilmesinden değil feshe yetkili merci tarafından öğrenilmesinden itibaren hesaplanır. Önemle vurgulamak gerekir ki işçi ile işveren arasındaki temel hukuki metin Toplu İş Sözleşmesi (TİS)'dir. Somut olay bakımından uygulanması gereken TES-İŞ Türkiye Enerji, Su ve Gaz İşçileri Sendikası ile Başkent Doğalgaz Dağıtım A.Ş. Genel Müdürlüğü arasında bağitlanan ve 15.05.2010 ilâ 14.05.2012 tarihleri arasında yürürlükte bulunan 2. Dönem Toplu İş Sözleşmesi'nin "işçi çıkarma" başlıklı 27 nci maddesinin (A) bendinde "İş Yasası 17. madde kapsamı dışında kalan 25/2'ye göre işçi çıkarmalarında Disiplin Kurulu kararı gerekir" denildikten sonra "disiplin kurulu" başlıklı 89 uncu maddenin (a) bendinde "Üyelerin suç sayılan eylemlerinden dolayı haklarında ihtardan işten çıkarmaya kadar (işten çıkarma dâhil) karar vermeye yetkili organ disiplin kuruludur" denildikten sonra aynı maddenin (c) alt bendinde "Disiplin Kurulu kararları Genel Müdürün onayı ile yürürlüğe girer" düzenlemesi getirilmiştir. Somut olaya bakıldığında işçinin devamsızlığı hususunda çekişme bulunmamaktadır. İşçi bu eylemi nedeniyle Disiplin Kuruluna sevk edilmiş, Kurul 17.05.2011 günlü toplantısında devamsızlık tutanaklarının ilgili birimden getirilmesi için ara kararı oluşturmuş; 06.06.2011 günlü toplantıda da "ihraç" kararı vermiştir. Bu karar ertesi gün (07.06.2011 tarihinde) Genel Müdürlük makamına bildirilmiş ve Genel Müdür Vekilinin aynı günlü "olur"u alınmıştır. Toplu İş Sözleşmesinin 89 uncu maddesinin (a) ve (c) alt bentlerinin birlikte değerlendirilmesinden ihraç kararının Disiplin Kurulunca verileceği ve bu kararın yürürlüğe girmesinin de Genel Müdürün onayına bağlı olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda feshe yetkili merci Genel Müdür olup, İş Kanununun 26 ncı maddesinde gösterilen 6 işgünü de fesih nedeninin Genel Müdür tarafından öğrenildiği tarihten itibaren hesaplanmalıdır. Yukarıda da değinildiği gibi ihraç kararı Genel Müdüre 07.06.2011 günü bildirilmiş ve adı geçen de aynı gün bu kararı onamış olmakla Kanunda gösterilen 6 işgünlük sürenin dolduğundan söz edilemez..." şeklinde karar verilmiştir. Y. HGK. E. 2014/2352, K. 2017/438, T. 08.03.2017. Benzer karar için bkz: Y. 9. HD. E. 2010/45185, K. 2013/4661, T. 07.02.2013.

15- Y. 22. HD. E. 2016/28127, K. 2019/892, T. 15.01.2019; Y. 9. HD. E. 2011/23505, K. 2013/22202, T. 12.09.2013 (Yargıtay Karar Arama)

16- Y. 22. HD. E. 2012/18467, K. 2013/6490, T. 26.03.2013. (Yargıtay Karar Arama)

17- Emine Tuncay Senyen Kaplan, Bireysel İş Hukuku, 10. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2019, s. 327.

disiplin soruşturmasının zaman alması olağan bir durumdur¹⁹.

Bu soruşturma, örneğin, işçinin kusurlu olup olmaması²⁰, zararın belirlenmesi²¹ gibi hususların araştırılması gerekli olduğu için yapılabilir. Buna göre, somut olayda olay tarihi 23.08.2021 olmakla, soruşturmanın tamamlanarak denetçi tarafından hazırlanan soruşturma raporunun disiplin kuruluna sevk edilmesi 13.09.2021 olmuştur.

III. KARARDAKİ BELİRSİZLİK VE DEĞERLENDİRME

Tüm bu hususlara değindikten sonra belirtmek gerekirse, inceleme konusu Yargıtay kararında işin esasına etki edecek çok önemli derecede belirsizlikler mevcuttur. İki seçenekte açıklanacak olursa:

1. Kararda "Kanun Yararına Temyiz" başlığı altında bulunan "Temyiz Sebepleri" alt başlığı altında, Adalet Bakanlığının temyiz sebeplerinin özeti yer almaktadır. Bu özetle Merkez Disiplin Kurulunun 09.12.2012 tarihinde davacı işçinin "iş sözleşmesinin feshine" karar verdiği belirtilmiştir. İkinci seçenekte de belirtileceği üzere, değerlendirme başlığı altında bu temyiz sebebine ilişkin herhangi bir açıklama yapılmamıştır.

2. Kararda "Gerekçe" başlığı altındaki "Değerlendirme" adlı üçüncü alt başlık altındaki 5. Paragrafta, feshe yetkili makamın işyeri disiplin kurulu olduğu belirtilmiş ancak aynı zamanda disiplin kurulunun "davacının iş sözleşmesinin feshinin gerektiğine" dair karar verdiği, bunun üzerine işverence 5 iş günü içerisinde feshin tamamlandığı belirtilmiştir. Olağan durumda disiplin kurulunun feshe yetkili olduğu hallerde, kurul, "iş sözleşmesinin feshine" karar verecektir ve başkaca bir fesih beyanı ile tamamlama işlemi yapılması gerekmeyecektir.

Ayrıca burada belirtilen "işverence" kavramı, belirsizliği ortadan kaldırmamaktadır. Zira işverenin fesih yetkisini farklı organa bırakması ve bu organın fesih yetkisini kullanması durumunda da fesih işverence yapılmış olacaktır. Yani bu konuda işveren kavramı sadece genel müdür gibi makamları değil, olaya göre disiplin kurulunu da ihtiva edebilecektir.

Kararda maddi hata olduğu ve yüksek mahkemenin diğer içtihatları ile çelişmediği belirlenebilecek bir varsayım vardır ki, o da "Değerlendirme" başlığı

altında yer alan ve beş iş günü içerisinde disiplin kuruluna dayanılarak tamamlanan fesih işleminin kim tarafından yapıldığının, bunun onanma şeklinde olup olmadığının açıklanmasıdır. Ancak kararda bu hususlar net ifadeler ile açık bir şekilde açıklanmadığı için maddi hata varlığı netleşmemekte ve belirsizlik ortadan kalkmamaktadır.

Bu belirsizliğe bağlı olarak kararın değerlendirilmesinin bağlı olduğu iki varsayım mevcuttur ve bu varsayımlara bağlı olarak farklı sonuçlar ortaya çıkacağı için bu sonuçların şu iki başlıkta açıklanması gerekmektedir: 1) Disiplin Kurulunun Feshe Yetkili Mercî Olması 2) Disiplin Kurulunun Feshe Yetkili Mercî Olmaması

A. DİSİPLİN KURULUNUN FESHE YETKİLİ MERCİ OLMASI

Yukarıda da belirttiğimiz üzere tüzel kişi işveren, iş sözleşmelerini fesih yetkisini disiplin kurulu organı ile kullanabilmektedir. Yargıtay, biri feshe yetkisiz, biri yetkili olan iki disiplin kurulunun bulunduğu dosyada şu şekilde karar vermiştir²², "...Bu konuda müfettiş soruşturması yapılması olayın disiplin kurulunca görüşülmesi süreyi başlatmaz. Olayın feshe yetkili kişi ya da kurula intikal ettirildiği gün, 6 iş günlük sürenin başlangıcını oluşturur. Somut olayımızda feshe yetkili makam Genel Müdürlük Merkez Disiplin Kurulu olup feshe konu olay ... İstasyonu Disiplin Kurulu tarafından 20.02.2014 tarihinde intikal ettirilmiş ve aynı gün 20.02.2014 tarihinde Merkez Disiplin Kurulu tarafından 6 iş günlük hak düşürücü süre içerisinde davacının iş akdi feshedilmiştir..."

Kararda belirtildiği üzere, hak düşürücü süre, feshe yetkisiz disiplin kurulunun olayı feshe yetkili makam olan Genel Müdürlük Merkez Disiplin Kuruluna sevki ile başlamış, mercî feshi altı iş günü içerisinde gerçekleştirmiştir. Burada da yetkili makamın disiplin kurulu olduğu takdirde fail ve fiilin kurula sevki halinde sürenin başlayacağı açıktır.

Yargıtay, feshe disiplin kurulunun yetkili olduğu bir kararda²³, "Davacı hakkında, çalıştığı işyerinin bulunduğu yerde yapılan soruşturma evrakının hangi süreçlerden geçtiği ve ne zaman tamamlandığı, bu kararın feshe yetkili makam olan disiplin kuruluna hangi tarihte gönderildiği ve disiplin kurulunca hangi tarihte alındığına ilişkin tüm belgelerin ve özellikle tebligat evraklarının davalıdan temin edilerek dosyaya eklenmek suretiyle tekrar Dairemize gönderilmesi için dosyanın mahkemesine GERİ

19- Y.22.HD.E.2013/8784,K.2014/10923,T.02.05.2014. (Yargıtay Karar Arama)

20- Çelik, Caniklioğlu, Canbolat, s.476

21- Süzek, s.718; Çelik, Caniklioğlu, Canbolat, s.476; "...4857 sayılı İş Kanununun 26. maddesi yönünden 1 yıllık hak düşürücü süre zarara neden olan olayın oluşumundan başlar. Ancak 6 işgünlük ikinci süre, zarar miktarının belirlenmesinin ardından bu durumun feshe yetkili makama iletilmesiyle işlemeye başlayacaktır. Zarar miktarının belirlenmesi bazen uzun zaman alabilir ve fesih hakkının kullanılması bakımından zarar miktarının belirlenmesi ve işçinin ücreti ile kıyaslanması zorunluluğu vardır..." Y.9.HD.E.2008/22842,K.2010/8946,T.01.04.2010. (Kazancı)

22- Y.22.HD.E.2017/23485,K.2019/2933,T.11.02.2019. (Yargıtay Karar Arama)

23- Y.7.HD.E.2016/22027,K.2016/19791,T.21.11.2016. (Yargıtay Karar Arama)

ÇEVİRİLMESİNE...” karar vermiştir. Bu kararda da görülmektedir ki, feshe yetkili makamın disiplin kurulu olması halinde soruşturma evrakının hangi tarihte feshe yetkili disiplin kuruluna sevk edildiği ve kararın disiplin kurulunca hangi tarihte alındığı hususları hak düşürücü süre açısından esas alınmaktadır.

Tüm bu hususlar ile birlikte açıklamak gerekirse, soruşturmayı gerektiren bir olay olduğu ve feshe yetkili makamın da disiplin kurulu olduğu hallerde soruşturma raporunun disiplin kuruluna sevk edildiği tarih 6 iş günlük hak düşürücü süreyi başlatacaktır.

İncelediğimiz kararda, olay tarihi 23.08.2021 olmakla birlikte soruşturmanın disiplin kuruluna sevk 13.09.2021 olmuştur. Feshe yetkili olan merci Merkez Disiplin Kurulu olduğu takdirde, feshe yetkili merci soruşturma sonucunu bu tarihte öğrenmiş olacak ve altı iş günlük hak düşürücü süre başlamış olacaktır. Disiplin Kurulunun feshe karar verdiği tarihin ise 09.12.2021 olduğu gözetildiğinde feshin hak düşürücü süre içerisinde yapılmadığına karar verilmesi gerekecektir. Zira feshe yetkili merci faili ve fiili gerekli soruşturma raporu ile birlikte öğrenmiş, fesih için gerekli süre ise başlamış olacaktır.

B. DİSİPLİN KURULUNUN FESHE YETKİLİ MERCİ OLMAMASI

Tüzel kişi işveren, iş sözleşmesinin feshi için disiplin kuruluna bizzat yetki vermemiş olabilir. Bu durum genellikle disiplin kurulu kararının tavsiye kararı vermesi ve bunun üzerine feshe yetkili başka makamın fesih yetkisini kullanması şeklinde olmaktadır. Yargıtay önüne gelen bir dosyada, 31.10.2013 tarihinde meydana gelen olay için soruşturma sonrası disiplin kurulunun 27.11.2013 tarihinde davacının iş akdinin feshinin gerektiğine karar vermiş, bu karara dayanılarak 28.11.2013 tarihinde fesih işlemi tamamlanmıştır. Yüksek mahkeme, feshe yetkili makamın yönetim kurulu olduğunu, disiplin kurulu kararından bir gün sonra feshedildiğini belirterek, feshin altı iş günlük hak düşürücü süre içerisinde yapıldığına karar vermiştir²⁴. Yüksek mahkemenin bu kararına göre de feshe yetkili makamın kim olduğu hak düşürücü süre açısından büyük önem arz etmektedir.

Disiplin kurulu kararının “feshedilmesine” ilişkin mi “feshin gerektiğine” ilişkin mi olduğu hususunun karıştırılmaması bu açılardan önemlidir. Zira feshe yetkili olmayan disiplin kurulunun “sözleşmenin feshedilmesine” ilişkin vereceği karar ancak feshe yetkili makama fiili ve faili öğretecek bir karar

olmakla birlikte, feshe yetkili bir disiplin kurulunun aynı kararı, sözleşmenin feshini sağlayacaktır. Anılan Yüksek Mahkeme kararında feshe yetkili makam yönetim kuruludur ve disiplin kurulu feshin gerektiğine karar vermiştir. Bunun üzerine feshe yetkili olan organ tarafından fesih işlemi yapılmıştır. Yargıtay da altı iş günlük sürenin disiplin kurulunun “feshinin gerektiğine” dair kararının verilmesi ile feshe yetkili kişi için başladığını belirtmiştir.

Yüksek mahkeme başka bir kararında²⁵, “Somut olayda, davalı işyerinde fesih yetkisi genel müdürde olup, davacının eylemi sebebi ile Disiplin Kurulunca alınan fesih kararının bu konuda yetkili olan genel müdür tarafından aynı gün olur verildiği, fesih kararının davacı işçiye 09.06.2011 tarihinde tebliğ edildiği anlaşılmakla, işverenin fesih hakkını 4857 sayılı Kanun’un 26. maddesindeki 6 iş günü olan hak düşürücü süre geçmeden kullandığı...” şeklinde karar vererek feshe yetkili olmayan disiplin kurulu kararının feshe yetkili olan genel müdürüne sunulması tarihinde hak düşürücü sürenin başladığını belirtmiştir.

Olaydaki disiplin kurulunun fesih işlemi için yetkisiz olması ve buna bağlı olarak da “feshin gerektiğine” dair karar vermesi durumunda feshe yetkili kişi için hak düşürücü sürenin başlamasını sağlayacaktır. İncelediğimiz kararda, olay tarihi 23.08.2021 olmakla birlikte soruşturma raporunun disiplin kuruluna sevk 13.09.2021 olmuş, disiplin kurulunun feshin gerektiğine ilişkin kararı 09.12.2021 olmuştur. Fesih işleminin tamamlanmasının da 15.12.2021 tarihinde olduğu kararda belirtilmektedir. Karara konu olayda feshe yetkili makam genel müdür, yönetim kurulu gibi farklı organlar olduğu takdirde, bu makamın disiplin kurulu kararından beş iş günü sonra fesih işlemini yapması, hukuka aykırı bir durum yaratmayacaktır.

IV. SONUÇ

Çalışma kapsamında açıklanan nedenlerle, Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin incelememize konu olan kararında feshe yetkili makamın açıkça belirtilmemesi ve kararda belirsizliklere yol açacak nitelendirmelerin bulunması sebebiyle kararın yüksek mahkemenin diğer içtihatları ile uyumlu olduğu veya çelişkili olduğu söylenememektedir.

Yüksek Mahkemenin diğer kararlarında da açıkça

24-Y.9.HD.E.2015/16586,K.2017/19302,T.28/11.2017. (Legalbank)

25-Y.22.HD.E.2013/37348,K.2014/675, T.22.01.2014. (Yargıtay Karar Arama) Disiplin kurulu kararı ve genel müdür onaylı fesih ile ilgili bazı kararlar: Y.9.HD.E.2015/9433,K.2017/7849,T.04.05.2017; Y.9.HD.E.2015/7554,K.2017/915,T.26.01.2017; Y.22.HD.E.2012/8279,K.2012/29171,T.21.12.2012.

belirtildiği üzere dosyada feshe yetkili makamın kim olduğu, bu makamın fail ve fiili ne zaman öğrendiği hususları ayrı ayrı ve açıkça belirtilmelidir. Bu yönden bu karar içeriği belirsiz ve tartışmalara yol açacak bir karardır. Bundan dolayıdır ki karar iki ihtimal açısından incelenmiş ve müstakar içtihadı göre değerlendirilmiştir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR ve MAKALELER

Akyiğit, Ercan. *Bireysel İş Hukuku*, 3. Baskı, Seçkin, Ankara, 2023.

Arıcı, Kadir. *Türk İş Hukuku – I Ferdi İş İlişkileri Hukuku*, 1. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2022.

Çelik, Nuri, Nurşen Caniklioğlu, Talat Canbolat. *İş Hukuku Dersleri*, 29.Bası, Beta Basım, İstanbul, 2016.

Mutlay, Faruk Barış. "İş Sözleşmesinin Feshinde Süre". *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 2021, C. 78, S. 4, SS. 1783-

1858, s. 1827-1828.

Özdemir, Erdem. "Disiplin Kurulu Kararı Olmadan İş Sözleşmesinin Feshi, Feshin Geçersizliği ve İşe İade Davası Hakkında Karar İncelemesi", *Sicil İş Hukuku Dergisi*, 2009, Y. 4, S.16, ss. 153-162.

Senyen Kaplan, Emine Tuncay. *Bireysel İş Hukuku*, 10. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2019.

Sümer, Haluk Hadi. *İş Hukuku*, 26. Baskı, Seçkin, Ankara, 2022.

Süzek, Sarper. *İş Hukuku*, 21. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2020.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

Kazancı İhtihat Bilgi Bankası - <https://kazanci.com.tr/>

Legalbank İhtihat ve Mevzuat - <https://legalbank.net/>

Resmî Gazete - <https://www.resmigazete.gov.tr/>

Yargıtay Karar Arama - <https://karararama.yargitay.gov.tr/>

Bursa Barosu

DERGİSİ

Kır Çiçeklerimiz Solmasın

Çağdaş Eğitim Kooperatifi “Kır Çiçekleri Okusun Diye...” sosyal sorumluluk projemize yapacağınız her bağış kızlarımızın eğitimine destek olacaktır.

HALK BANKASI

ŞUBE	BURSA
ŞUBE KODU	278
IBAN NO	TR61 0001 2009 2780 0043 0001 44

İŞ BANKASI

ŞUBE	BURSA TİCARİ ŞUBE
ŞUBE KODU	2198
IBAN NO	TR30 0006 4000 0012 1980 0261 79

GARANTİ BANKASI

ŞUBE	GÖRÜKLE
ŞUBE KODU	687
IBAN NO	TR89 0006 2000 6870 0006 2947 67

YAPI KREDİ BANKASI

ŞUBE	CUMHURİYET
ŞUBE KODU	452
IBAN NO	TR62 0006 7010 0000 0068 6525 75

